

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İşletme Anabilim Dalı/Muhasebe ve Finansman

**FİNANSAL RİSK YÖNETİMİ ve FİNANSAL ANALİZ
İETT İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE
YÖNELİK BİR UYGULAMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Kamil ERGÜLER
155240133

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Cem BERK

İSTANBUL 2017

T.C.
İSTANBUL AREL UNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İşletme Anabilim Dalı/Muhasebe ve Finansman

**FİNANSAL RİSK YÖNETİMİ ve FİNANSAL ANALİZ
İETT İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE
YÖNELİK BİR UYGULAMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: **Kamil ERGÜLER**

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

20/11/2017

Enstitümüz Muhasebe ve Finansman Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden 155240133 numaralı **KAMİL ERGÜLER** “*İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*”nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği “*Finansal Risk Yönetimi ve Finansal Analiz, İett İşletmeleri Genel Müdürlüğüne Yönelik Bir Uygulama.*” konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 23.10.2017 tarih ve 2017/20 sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 39. maddesi gereğince (60.) dakika süre ile savunmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

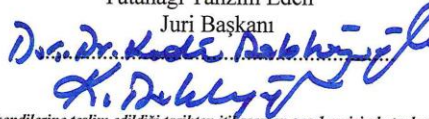
İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü’ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
DOÇ.DR. CEM BERK

ÜYE
DOÇ.DR. KADİR DABBAOĞLU

ÜYE
YRD.DOÇ.DR. AYLİN ERDOĞDU

Tutanağı Tanzim Eden
Jüri Başkanı

Doç.Dr. Kadir Dabbaoğlu

Not 1: Jüri üyeleri söz konusu tezin kendilerine teslim edildiği tarihten itibaren en geç 1 ay içinde toplanarak öğrenciyi tez sınavına alır. Tez sınavı, tez çalışmasının sunulması ve bunu izleyen soru cevap bölümünden oluşur. Sınav süresi en az 45, en çok 90 dakikadır.
Not 2: Tez sınavının tamamlanmasından sonra, jüri tez hakkında salt çoğunlukla (kabul), (red) veya (düzeltme) kararı verir. Bu karar ilgili anabilim dalı başkanlığınca tez sınavını izleyen 3 gün içinde ilgili Enstitüye tutanakla bildirilir. Tezi reddedilen öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç 3 ay içinde gereğini yaparak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur. Bu savunma sonunda da tezi kabul edilmeyen öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir.

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “FİNANSAL RİSK YÖNETİMİ ve FİNANSAL ANALİZ. İETT İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK BİR UYGULAMA ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

24/10/2017

Kamil ERGÜLER

ÖNSÖZ

Bu çalışmadaki öncelikli hedef her kaynağın etkin ve verimli kullanılması gerekliliğinden yola çıkarak Osmanlı mirası olan, İstanbul gibi manevi değeri yüksek bir şehrin ,toplu taşıma vazifesini üstlenmiş ,sayısız başarılar elde ederek tarihe geçmiş ve, Dersadet Tramvay Şirketi olarak doğan, İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün, daha verimli sonuçlar elde etmek adına finansal yapısını analiz etmektir.

Yapılacak finansal analiz neticesinde elde edilen sonuçlarla, finansal risk yönetimi konusunda uygulanacak aşamaların neler olduğu, risklerin kontrolü için hangi önlemlerin alınması gerektiği ve finansal anlamda alınacak kararlarda nelere dikkat edilmesi konusunda tavsiye niteliğinde bilgiler sunulmaya çalışılacaktır.

Sahip olduğumuz milli kaynakların verimli bir şekilde tüketilerek etkinlik gücünün yüksek olması diğer bir ifadeyle kamu adına verilen her türlü hizmetin etkililiğinin harcanan kaynaktan yüksek olması temel prensip olmalıdır.

Özellikle son yıllarda operasyonel veya yönetsel hatalılardan dolayı, kurumun üzerine kara bir leke gibi yapışan zarar olgusunun elimine edilmesi değer kayıplarının önüne geçilmesi ve tüm finansal risklerin en etkin bir şekilde yönetilerek İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğünü marka değerini yükseltilmesi hedeflenmiştir.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	IV
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
KISALTMALAR.....	X
ŞEKİL LİSTESİ.....	XI
TABLO LİSTESİ.....	XIII
EKLER.....	XVII
ÖZET.....	XVIII
ABSTRACT.....	XIX
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Çalışmanın Nedeni.....	1
1.2 Çalışmanın Amacı.....	2
1.3 Araştırma Metodolojisi.....	3
1.4 Ünitelerin Planı.....	4
2. TEMEL FİNANSAL RİSK KAVRAMLARI.....	5
2.1 Finansal Risk.....	5
2.2 Finansal Risk Yönetimi.....	5
2.3 Finansal Riski Doğuran Nedenler.....	7
2.3.1 İşletme İçi Nedenler.....	7
2.3.2 İşletme Dışı Nedenler.....	8
2.4 Finansal Risk Türleri.....	10
2.4.1 Sistematik Riskler.....	10
2.4.2 Sistematik Olmayan Riskler.....	14
2.5 Finansal Risk Yönetiminin Önemi.....	15
2.6 Risk Yönetiminde Önemli Noktalar.....	16
3. FİNANSAL RİSK YÖNETİMİNİN YARARLARI VE UNSURLARI.....	18
3.1 Finansal Riskin Belirlenmesi.....	18
3.2 Finansal Risk Yönetiminin Gelişimi Ve İşletmelere Katkısı.....	20
3.3 Finansal Risk Yönetim Aşamaları.....	22

3.4	Finansal Riskten Korunma Yöntemleri.....	25
3.4.1	Sigorta Sözleşmeleri Yöntemi.....	26
3.4.2	Aktif-Pasif Yönetimi.....	28
3.4.3	Türev Ürünleri Sözleşmesi Yöntemi.....	29
4.	FİNANSAL TABLOLAR VE ANALİZİ TEKNİKLERİ.....	40
4.1	Finansal Tablolar.....	40
4.1.1	Temel Finansal Tablolar.....	40
4.1.2	Ek Finansal Tablolar.....	41
4.2	Finansal Tablolar Kullanmanın Nedenleri.....	42
4.3	Finansal Tabloların Tfrs.Ler İle Uyumu.....	42
4.4	Finansal Analizin Tanımı.....	43
4.5	Finansal Analizin Ön Şartları.....	48
4.6	Finansal Tabloların İşlevi Ve Raporlama Sıklığı.....	50
4.6.1	Finansal Bilginin Temel Niteliksel Özellikleri.....	52
4.6.2	Finansal Bilginin Destekleyici Niteliksel Özellikler.....	53
4.7	Finansal Analiz Türleri.....	54
4.7.1	Kapsamına Göre Finansal Analiz.....	55
4.7.2	Yapılış Amacına Göre Finansal Analiz.....	56
4.8	Finansal Tablo Analizi Yöntemleri.....	57
4.8.1	Karşılaştırmalı Tablolar Analizi.....	57
4.8.2	Dikey Analiz (Yüzde Yöntemi İle Analiz).....	60
4.8.3	Eğilim Yüzdeleri Yöntemi İle Analiz (Trend Analizi).....	61
4.8.4	Oran Analizi (Rasyo Analizi).....	62
5.	İETT İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN İNCELENMESİ.....	83
5.1	İETT'nin Kısa Tarihçesi.....	83
5.2	Faaliyet Alanları.....	84
5.3	Görev, Yetki Ve Sorumluluklar.....	85
5.3.1	Bütçe Ve Kadrolar.....	85
5.3.2	Personel Bilgileri.....	85
5.3.3	Otobüs Filosu;.....	86

5.3.4	Yolcu Sayıları Ve Hat Bilgileri.....	89
5.3.5	Taşınmaz Bilgileri.....	89
5.3.6	İETT Genel Müdürlüğü'nüngerlecek Hedefleri.....	90
5.4	İzmir Büyükşehir Belediyesi, ESHOT Genel Müdürlüğü Hakkında Genel Bilgiler	94
5.5	Ankara Büyükşehir Belediyesi EGO Genel Müdürlüğü Hakkında Genel Bilgiler.	95
5.6	Londra Toplu Taşıma Şirketi Hakkında Genel Bilgiler	97
5.7	Kurumlar Arası Karşılatırmalar.....	98
5.7.1	Kurumların Karşılatırmalı Personel Bilgileri	98
5.7.2	Kurumların Karşılatırmalı Alan Bilgileri	98
5.7.3	Kurumların Karşılatırmalı Otobüs Bilgileri.....	99
5.7.4	Kurumların Karşılatırmalı Varlık Ve Kaynak Bilgileri.....	99
5.8	Finansal Analiz İçin Ön Bilgiler	101
5.9	İETT Genel Müdürlüğü'nün Mali Tabloları Rasyo (Oran) Analizi Ve Yorumları.....	102
5.9.1	Likitide Oranları.....	102
5.9.2	Finansal Yapı Oranları	108
5.9.3	Devir Hızı Oranları	133
5.9.4	Kârlılık Oranları	142
5.9.5	Oran Analizi Genel Değerlendirmesi.....	146
5.10	Bilanço Karşılatırmalı Analizi	149
5.10.1	İETT Genel Müdürlüğü Bilanço Karşılatırmalı Analizi Yorumlaması	149
5.10.2	Sek. Ortalaması Bilanço Karşılatırmalı Analizi Yorumlaması (İETT, ESHOT, EGO) 151	
5.10.3	Sektör Ortalaması Bilanço Karşılatırmalı Analizi Yorumlaması (İETT , Tfl)	152
5.11	İETT Bilanço Dikey Oran Analizi	153
5.11.1	Bilanço Dikey Oran Analizi Yorumlaması	154
5.11.2	Bilanço Dikey Oran Analizi Sektör Ortalaması Yorumlaması.(İETT ESHOT EGO)..156	
5.12	İETT Bilanço Trend(Eğilim) Analizi	160
5.12.1	Bilanço Trend Analizi Sektör Ortalaması Yorumlaması (İETT-ESHOT-EGO)	161
5.12.2	Bilanço Trend Analizi Sektör Ortalaması Yorumlaması (İETT/Tfl).....	162
5.13	İETT Faaliyet Gelir Ve Gider Trend Analizi	164
5.13.1	İETT Faaliyet Giderleri Tablosunun Trend Analizi Yorumlaması	164

5.13.2	İETT Faaliyet Gelirleri Tablosunun Trend Analizi Yorumlaması	165
5.13.3	Faaliyet Giderleri Tablosu Sektör Ortalaması Trend Analiz Yorumlaması	165
5.13.4	Faaliyet Gelirleri Tablosu Sektör Ortalaması Trend Analiz Yorumlaması.....	167
5.13.5	Gelirin Gideri Karşılama Oranı.....	167
5.13.6	Gelirin Gideri Karşılama Sektör Oranı	168
5.13.7	Gelirin Gideri Karşılama Sektör Oranı Yorumlaması.....	168
5.13.8	Faaliyet Gelir Ve Giderlerinin Dikey Oran Yöntemi İle İncelenmesi.	169
5.13.9	Kurumların Gelir Ve Giderlerinin, Yolcu Sayılarına Oranları.....	172
5.14	İETT Nakit Ve Bilgileri	174
5.14.1	Sektörün Nakit Bilgileri	175
5.15	Genel Değerlendirme	177
5.15.1	Sistemik Risklerin İETT' Ye Etkisi	178
5.15.2	İETT Ve Finansal Riskten Korunma Yöntemleri.	180
5.15.3	Aktif – Pasif Yönetimi Ve Gelir Ve Gider Dengesizliği.....	183
	SONUÇ.....	186
	Kaynakça.....	193
	Ekler.....	199
	İETT 2016 Kapanış Bilançosu (Pasif).....	200
	İETT Faaliyet Gider Tablosu.....	201
	Faaliyet Gelir Tablosu	212
	Özgeçmiş.....	216

KISALTMALAR

İETT	; İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü
ESHOT	; İzmir elek. Su Havag. Otobüs ve Trolley. İşletmeleri Genel Müdürlüğü
EGO	; Ankara Elektrik ,Gaz ,Otobüs İşletmeleri Genel Müdürlüğü
TFL	; Londra Toplu Taşıma Şirketi
İBB	; İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı
BDDK	; Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu
KİK	; Kamu İhale Kurumu
İBB	; İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı
İMKB	; İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
SPK	; Sermaye Piyasası Kurulu
TTK	; Türk Ticaret Kanunu
UFRS	; Uluslararası Finansal Raporlama Sistemi
TFRS	; Türkiye Finansal Raporlama Sistemi
UMS	; Uluslararası Muhasebe Standartları
TMS	; Türkiye Muhasebe Standartları
KVYK	; Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
UVYK	; Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
YK	; Yabancı Kaynaklar
UKOME	; Ulaştırma Koordinasyon Merkezi
AŞ	; Anonim Şirket

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 4-1. Finansal Tablo Analizi	45
Şekil 4-2. Finansal Tabloların Temel Niteliksel Özellikleri.....	52
Şekil 4-3.Finansal Tablolarda Destekleyici Niteliksel Özellikler	53
Şekil 5-1 Cari Oran ve Sektör Ortalaması Grafiği	104
Şekil 5-2 Asit TesT Oranı İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği.....	106
Şekil 5-3 Nakti Oran İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği.....	108
Şekil 5-4 Finansal Kaldırırç Grafiği.....	110
Şekil 5-5 Özkaynak Oranı İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği	111
Şekil 5-6 Yabancı Kaynak / Özkaynak İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği.....	113
Şekil 5-7 Özkaynak/Y.Kaynak İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği	115
Şekil 5-8 Özsermaye Çarpanı İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği	117
Şekil 5-9 Kvyk/ Pasif İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği	118
Şekil 5-10 UVYK / Pasif İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği.....	120
Şekil 5-11 Uvyk / Devamlı Sermaye İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Grafiği ..	121
Şekil 5-12 Duran Varlık / Y. Kaynak İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Grafiği	122
Şekil 5-13 Duran Varlıkların KVKYK lara Sektör Ortalaması Oranı.....	124
Şekil 5-14 Dur. Varl./Uzun Vadeli Y. Kaynaklara İETT ve Sektör Ort. Grafiği.	125
Şekil 5-15 D.Varlık / Özkaynak İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği	126
Şekil 5-16 Maddi D Varlık / Uvyk İETT ve Sektör Oranı Grafiği.....	127
Şekil 5-17 Dönen Varlıkların Aktif Toplamına Oranı Sektör Ortalaması Grafiği.	129
Şekil 5-18 KVKYK/YK İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği	130
Şekil 5-19 UVYK /YK İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği	131
Şekil 5-20 Aktif Karşılama Oranı Grafiği	133
Şekil 5-21 Dönen Varlık Devir Hızı İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği.....	135
Şekil 5-22 Maddi Duran Varlık Devirhızı İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği.....	136
Şekil 5-23 Duran Varlık Devir Hızı İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Grafiği	138
Şekil 5-24 Özkaynak Devir Hızı Oran İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği.....	140

Şekil 5-25 Aktif Devir Hızı Oranı İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği	141
Şekil 5-26 Gelir Gider İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği	168

TABLO LİSTESİ

Tablo 5-1 İstihdam Türüne Göre Personel Sayısı.....	86
Tablo 5-2 Otobüs Filosu	88
Tablo 5-3 İdari Bina Depolama Alanı ve Garajlar	89
Tablo 5-4 Arsalar	90
Tablo 5-5B ESHOT. İktisadi Büyüklük	94
Tablo 5-6C EGO İktisadi Büyüklük	96
Tablo 5-5-7 TFL İktisadi Büyüklük Tablosu.....	97
Tablo 5-8 Personel Karşılaştırma Tablosu.....	98
Tablo 5-9 Kurumların Alan Bilgileri	98
Tablo 5-10 İETT Cari Oran Hesaplama Tablosu.....	103
Tablo 5-11 Cari Oran Sektör Ortalaması Tablosu	104
Tablo 5-12 İETT Asit Test Oran Tablosu.....	105
Tablo 5-13 Asit Test Oranı Sektör Ortalaması	106
Tablo 5-14 İETT Nakit Oran Tablosu	107
Tablo 5-15 Nakit Oran Sektör Ortalaması	108
Tablo 5-16 İETT Finansal Kaldıraç Tablosu.....	109
Tablo 5-17 Finansal Kaldıraç İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu	110
Tablo 5-18 İETT Özkaynak Oranı Tablosu.....	111
Tablo 5-19 Özkaynak Oranı İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu	111
Tablo 5-20 İETT Yabancı Kaynak / Özkaynaklara Oranı Tablosu	112
Tablo 5-21 Yabancı Kaynak / Özkaynak İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu.....	113
Tablo 5-22 İETT Özkaynak Y. Kaynak Oranı Tablosu.....	114
Tablo 5-23 Özkaynak/Y.Kaynak İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu	114
Tablo 5-24 İETT Özkaynak Çarpanı Oranı Tablosu	116
Tablo 5-25 Özsermaye Çarpanı İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu	116
Tablo 5-26 İETT Kvyk Oranı Tablosu	118
Tablo 5-27 Kvyk/ Pasif İETT ve Sektör Ortalaması	118
Tablo 5-28 İETT UVYK/ Pasif Toplamına Oranı Tablosu	119
Tablo 5-29 UVYK / Pasif İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu.....	119

Tablo 5-30 İETT Uvyk /Devamlı Sermaye Oranı Tablosu	120
Tablo 5-31 Uvyk / Devamlı Sermaye İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Tablosu.....	121
Tablo 5-32 İETT Duran Varlık / Y. Kaynak Oranı Tablosu.....	122
Tablo 5-33 Duran Varlık / Y. Kaynak İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Tablosu.....	122
Tablo 5-34 İETT Duran Varlık/ Kvyk Oranı tablosu	123
Tablo 5-35 Duran Varlık/ Kvyk İETT ve Sektör Ortalaması	123
Tablo 5-36 İETT Duran Varlıkların Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklara Oranı.....	124
Tablo 5-37 Dur. Var Uzun Vad. Yab. Kaynaklara İETT ve Sek. Ort. Oranı Tablosu.....	124
Tablo 5-38 İETT Varlık / Özkaynak Oranı Tablosu.....	125
Tablo 5-39 D.Varlık / Özkaynak İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Tablosu.....	126
Tablo 5-40 İETT Maddi D Varlık / Uvyk Oranı Tablosu.....	127
Tablo 5-41 Maddi D Varlık / Uvyk İETT ve Sektör Oranı Tablosu	127
Tablo 5-42 İETT Dönen Varlıkların Aktif Toplamına Oranı	128
Tablo 5-43Dönen Varlıkların Aktif Toplamına İETT ve Sek. Ort. Oranı Tablosu	128
Tablo 5-44 İETT Kısa Vadeli Yabancı K./Yabancı K. Oranı Tablosu.....	129
Tablo 5-45 Kısa Vadeli Yabancı K./Yabancı K İETT ve Sek.Ort.. Oranı Tablosu.....	130
Tablo 5-46 İETT Uvyk / Yk Oranı Hesaplaması Tablosu.....	131
Tablo 5-47 Uvyk / Yk İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Hesaplaması	131
Tablo 5-48 İETT Kvyk / Aktif Oranı tablosu	132
Tablo 5-49 Kvyk / Aktif İETT ve Sektör Ortalaması tablosu	132
Tablo 5-50 İETT Dönen Varlık Devir Hızı	134
Tablo 5-51 Dönen Varlık Devir Hızı İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu.....	134
Tablo 5-52 İETT Maddi Duran Varlıklar Devir Hızı	136
Tablo 5-53 Maddi Duran Varlıklar İETT ve Sektör Ortalaması Devir Hızı Tablosu.....	136
Tablo 5-54 İETT Duran Varlık Devir Hızı Oranı Tablosu	137
Tablo 5-55Duran Varlık Devir Hızı İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Tablosu	138
Tablo 5-56 İETT Özkaynak Devir Hızı Oranı Tablosu	139
Tablo 5-57 Özkaynak Devir Hızı Oran İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu	139
Tablo 5-58 İETT Aktif Devir Hızı Oranı Tablosu.....	140
Tablo 5-59 Aktif Devir Hızı Oranı İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu	141

Tablo 5-60 Mali Rantabilite Tablosu.....	142
Tablo 5-61Mali Rantabilite sektör Ortalaması	142
Tablo 5-62 Ekonomik Rantabilite Tablosu.....	143
Tablo 5-63 Ekonomik Rantabilite Sektör Ortalaması.....	143
Tablo 5-64 İşlem Hacmi Rantabilitesi.	144
Tablo 5-65 İşlem Hacmi Rantabilitesi. Sektör Ortalaması	144
Tablo 5-66 Dönen Varlık Rantabilitesi.....	145
Tablo 5-67 Dönen Varlık Rantabilitesi Sektör Ortalaması.....	145
Tablo 5-68 Oran Analizi Genel Tablosu.....	146
Tablo 5-69 İETT ve Diğer Kurumların Rasyo Sonuçları	147
Tablo 5-70 İETT 2016 yılı Oran Analiz Sonuçlarıyla Sek. Ort. karşılaştırmaları.....	148
Tablo 5-71 İETT Bilanço Karşılaştırmalı Analiz Tablosu	150
Tablo 5-72 İETT Bilanço Karşılaştırmalı Analizi ve Sek. Ort. (İETT-ESHOT-EGO)..	152
Tablo 5-73 İETT ve TFL Bilanço Karşılaştırmalı Analiz Tablosu(İETT/TFL)	153
Tablo 5-74 İETT Bilanço Dikey Analiz Tablosu	155
Tablo 5-75 Bilanço Dikey Analiz Sektör Ortalaması Tablosu (İETT,ESHOT EGO).....	157
Tablo 5-76 Bilanço Dikey Analiz Sektör Ortalaması Tablosu(İETT, TFL).....	159
Tablo 5-77 a İETT Bilanço Trend Analizi Aktif	160
Tablo 5-78 b İETT Bilanço Trend Analizi Pasif	161
Tablo 5-79 Bilanço Sektör Trend Analizi (İETT-ESHOT-EGO).....	162
Tablo 5-80 Bilanço Trend Analizi (İETT/TFL)	163
Tablo 5-81 Faaliyet Giderleri Trend Analiz Tablosu	164
Tablo 5-82 İETT Faaliyet Gelirlerinin Trend Analiz Tablosu.....	165
Tablo 5-83 Faaliyet Giderleri Tablosu Sektör Ortalaması Trend Analizi	166
Tablo 5-84 Faaliyet Gelirleri Tablosu Sektör Ortalaması Trend Analizi	166
Tablo 5-85 İETT Gelir Gider Karşılama Tablosu	167
<i>Tablo 5-86 Sektör Gelir Gider Karşılama Oranı</i>	<i>168</i>
Tablo 5-87 Faaliyet Giderleri Dikey Oran Tablosu.....	169
Tablo 5-88 Faaliyet Gelirleri Dikey Oran Analiz Tablosu	170
Tablo 5-89 Faaliyet Gideri Dikey Oran Tablosu (sektör).....	170

Tablo 5-90 Faaliyet Gelirleri Dikey Oran Analizi Tablosu(Sektör).....	171
Tablo 5-91 İETT Gelir-Gider/Yolculuk Sayıları Tablosu	172
Tablo 5-92 ESHOT Gelir-Gider/Yolculuk Sayıları Tablosu.....	172
Tablo 5-93 EGO Gelir-Gider/Yolculuk Sayıları Tablosu.....	173
Tablo 5-94 İETT ESHOT ve EGO Gelir/Yol. Genel Tablo	173
Tablo 5-95 İETT ESHOT ve EGO Gider/Yol. Genel Tablo	173
Tablo 5-96 Hazır Değerler Bilgileri Tablosu(31/12/2016Kesin Mizan)	174
Tablo 5-97 Sektörün Nakit Bilgileri	175
Tablo 5-98 30/12/2016 Tarihli İETT Nakit Akım Tablosu	176

EKLER

EK 1 İETT Kapanış Bilançosu (Aktif).....	199
EK 2 İETT Kapanış Bilançosu (Pasif).....	200
EK 3 İETT Faaliyet Gider Tablosu	201
EK 4 İETT Faaliyet Gelir Tablosu	212

ÖZET

Finansal risk ve finansal risk yönetimi kavramları günümüzde kamu veya özel sektörünün üst yönetimlerinin gündemlerini yoğun bir şekilde meşgul etmektedir.

Elbette kamu yönetiminin öncelikli hedefi en kaliteli hizmeti en uygun şartlarda vermektir. Günümüzde para ve risk aynı anda yönetilmek zorundadır. Devlet kurumlarında, özel sektörde olduğu gibi (ister merkezi bütçeye dâhil olsun ister kendi bütçesi olsun) bu olguyu içselleştirmek durumundadır.

Günümüzde Devlet kurumlarının başarıları, halka vermiş olduğu hizmetin ne derece etkili olduğunun yanında aynı derecede de etkin ve verimli olmasıyla beraber ölçülmektedir. Bu bağlamda finansal riskin ve yönetiminin işletme performansı ile bir bütün olduğunu kabul etmek zorundayız. Yapılan hizmet kadar harcanan maliyet de çok önemlidir.

Bu çalışmada İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından onaylanan, Kesin Hesap ve Murakıp raporlarından tedarik edilen, son üç yıllık dönemine ilişkin faaliyet sonuçlarını belgeleyen temel finansal tablolarına, bilimsel olarak tescil edilmiş finansal analiz teknikleri uygulanarak, finansal risk unsurları tespit edilecek ve bu risklerin yönetimi konusunda öneriler sunulacaktır.

Tezimizin birinci bölümünde, çalışmamızın amacı ve metodolojisi, ikinci bölümünde finansal risk ve finansal risk yönetiminin kavramsal çerçevede tanımı, üçüncü bölümünde finansal risk yönetiminin yararları ve unsurları, dördüncü bölümünde finansal tabloların tanımı ve analizin teknikleri, beşinci bölümünde ise İETT işletmeleri Genel Müdürlüğü'nün İktisadi büyüklüğünün İncelenmesi analiz edilmesi ve analiz sonuçlarının yorumlanması konularına yer verilmiştir.

Ayrıca bu bölümde İzmir ESHOT, Ankara EGO Genel Müdürlükleri ile Londra toplu taşıma kurumu (TFL) gibi toplu taşımanın önde gelen kurumlarının mali tablolarına aynı analiz teknikleri uygulanmış ve elde edilen sonuçlarla, İETT'nin analiz sonuçları karşılaştırılarak hem sektör incelenmiş hem de İETT'nin sektördeki pozisyonu tespit edilmiştir. Sonuç bölümünde ise İETT'nin finansal riskleri yönetmesi konusunda öneriler sunularak çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar kelime;

Finansal Risk, Sistemik Risk, Forward, Future, Swap , Mali Tablo Rasyo Analizi, ,

ABSTRACT

The concepts of financial risk and financial risk management today are heavily involved in the agendas of the senior management of the public or private sector. Of course, the primary goal of the public administration is to provide the best quality service under the most favorable conditions. Today, money and risk have to be managed at the same time. In state institutions, too, it is necessary to internalize this phenomenon as it is in the private sector (whether it is in the central budget or on its own budget).

Today, the successes of the state institutions are measured together with their efficiency and effectiveness at the same time, as well as how effective the service is to the people. In this context, we must accept that financial risk and management are a whole together with financial performance analysis. The cost is as important as the service done.

In this study, financial risk elements to be analyzed will be determined by applying financial analysis techniques to the basic financial statements of the General Directorate of İETT, which are approved by the Istanbul Metropolitan Municipality Assembly and are certified by the Final Account and Auditor Reports and documenting the results of the last three years' suggestions will be made on the management of risks.

In the first part, the purpose and the methodology of our study, the definition of financial risk and financial risk management in the conceptual framework, the benefits and elements of financial risk management in the third part, the definition and analysis techniques of the financial statements in the fourth part and the economic size of the General Directorate of İETT Interpretation has been included in the interpretation of interpretation and interpretation of results. In addition, the financial tables of İETT's financial tables were compared using financial analysis techniques and the results of the analyzes were evaluated and interpreted in the same section with the financial tables of İzmir ESHOT, Ankara EGO General Directorates and London Public Transportation Association (TFL).

Keywords ;

Financial Risk, Ratio Analysis, Systematic Risk, Forward, Future, Swap, Financial Table

1. GİRİŞ

1.1 ÇALIŞMANIN NEDENİ.

Finansal Risk yönetimi ve onun ayrılmaz bir parçası olan finansal analiz bir bütün olarak incelenmelidir. Finansal yönetim ve finansal risk yönetimi 1900'lü yılların başlarında ekonomi ilminin bir bölümü olarak büyük işletmelerin küreselleşmesiyle birlikte gelişmeye başlamıştır.

1920 yıllara gelindiğinde firmalar büyüdüğü için daha fazla fon ihtiyacı ortaya çıktığından dikkatler dış finansmana ve likiditeye yönelmiştir. 1930 krizi ile dikkatler finansal pazarlara ve finansal araçlara yönelmiş, bu dönemde likidite iflaslar, firmaların yeniden organizasyonu işlemleri ön plana geçmiş ve aktif yönetimi üzerinde pek durulmamıştır. Yasal düzenlemeler ağırlıklı olarak devam etmiştir.

1940-1950 yılları arasında finansman sayısal ve tasviri hale gelmiş aktif yönetimi ve değer teorisi üzerinde durulmuş akabinde finansal yönetim ve risk analizi teknikleri doğmaya başlamıştır. 1960'lı yıllarda matematik modellerin cari ve sabit aktifleri uygulandığını sermaye maliyeti temettü politikaları ve en önemlisi risk analizi önem kazandığını görmekteyiz.

1980'li yıllardan itibaren risk yönetimi çok önem kazanmış riskten korunmak için türev ürünleri(opsiyon, future, swap, forward) geliştirilmiştir.

Bu yıllarda finansal kararların alınmasında bilgisayar teknolojisi büyüyen bir oranda ve hızla kullanılmakta, aktif ve pasif yönetimi önemini arttırmış ve risk yönetimi daha da önem kazanmıştır. Finansal yöneticiler her dönemde finansal kararların alınmasında daha etkin bir konuma gelmeye başlamıştır.

1990'lı yıllardan sonra internet devrimi ortaya yeni ekonomi diye isimlendirilen olguyu çıkarmıştır. Bugün birçok finansal işlem internet kullanılarak yapılmaktadır. İnternet finansal işlemler de devrim meydana getirmiştir. Yatırımcılar, kreditorler ve finansal aracilar için pazarlar internetle dünya çapında bütünleşmiş hale gelmişlerdir.

Finansal yönetim ve finansal risk yönetimi, finansal analiz tekniklerinin matematiksel sonuçları dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir. Finansal analizi yapılan kurumun geçmiş yıl ve yıllardaki faaliyet sonuçlarının performansını değerlendirilmesi, finansal durumunun ortaya konulması ve firmanın veya kurumun performansının aynı sektördeki diğer firmalar veya sektör ortalaması ile mukayese edilmesi için yapılır. Günümüzde özel bütçeli veya katma bütçeli devlet kurumlarının ya da kamu iktisadi teşebbüslerinin, performans tabanlı bütçe Sistemi doğrultusunda finansal performansının değerlendirilmesi de gerekmektedir.

Para ya da para ile ifade edilebilen tüm kıymetler riske ve risk yönetimine tabiidir. Devlet kurumlarının finansal yöneticileri de bu olguyu hazmetmeye başlamışlardır. Finansal risk yönetimini tam anlamıyla gerçekleştirebilmek için finansal analiz tekniklerinden faydalanan finansal risk yöneticilerinin finansal alanda yorumlama yeteneğini sahip olmaları gerekmektedir. Finansal oranlar, finansal analizciler, yatırımcılar, yöneticiler ve ilgili devlet kurumlar tarafından kurumun performansını ölçmek için sıkça kullanılır.

Finansal analiz bir bilim dalı olsa da analizi yapan finansal yöneticinin sanatsal niteliklere de sahip olması gerekir. Analistin tecrübesine ve amacına bağlı olarak oranlar firmanın finansal durumu hakkında çok şeyler söyleyebilir.

Finansal risk yönetimi ve finansal analiz, işletmenin gelecekte nasıl davranacağını ve hedeflerine ulaşmak için hareket tarzını belirleyen, gelecekteki alternatif yatırımlarının ve finansal kararlarını, finansal yönetim stratejisini değerlendiren, şekillendiren sistematik bir yaklaşımdır. Kurumun yatırımları borçların yapılandırılması finansal risk yönetiminin bir bölümü olarak ele alınmalıdır.

1.2 ÇALIŞMANIN AMACI

Yerel yönetimlerin halka sunduğu hizmetlerin en önemlilerinden birisi de toplu taşıma hizmetleridir. Bu hizmetler 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeler kanunu çerçevesinde ya da 5393 sayılı Belediyeler kanunu çerçevesinde, resmi

kurum, bağılı birlik ya da Belediyelerin kurduğu iştirakler (Anonim Şirket) vasıtasıyla sunulmaktadır.

Ülkemizin nüfus açısından en kalabalık illeri olan İstanbul, Ankara ve İzmir’de bu hizmetler kanunla kurulmuş resmi kurumlar vasıtasıyla yapılmaktadır.

Bu çalışmada, Ülkemizin en kalabalık şehri olan İstanbul ilinin toplu taşıma misyonunu üstlenmiş İETT’nin (İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü) İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Meclisi tarafından onaylanan, temel finansal tablolarına, bilimsel yollarla tescil edilmiş finansal analiz teknikleri uygulanarak mali yapısı analiz edilecek, finansal anlamda ne durumda olduğu tespit edilecektir.

Sektörde aynı statüde olan Ankara, İzmir ve Londra toplu taşıma kurumlarının da temel finansal tablolarına aynı analiz teknikleri uygulanarak çıkan sonuçlarla İETT’nin finansal analiz sonuçları karşılaştırılacaktır.

Bu sayede hem İETT’nin mali yapısı hem de sektördeki diğer kurumların mali yapısı incelenmiş olup, finansal risk unsurları tespit edilecek ve tespit edilen finansal risklerin nasıl yönetilmesi hususunda öneriler sunulacaktır.

1.3 ARAŞTIRMA METODOLOJISI

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden örnek uygulama yöntemi kullanılmıştır. İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü’nün mali yapısı örnek olay seçilerek özel bütçeli bir Devlet Kurumu olan İETT Genel Müdürlüğünü finansal risk yönetimini ne etkinlikte kullandığı araştırılmıştır.

Araştırmada örnek uygulama olarak seçilen, İETT Genel Müdürlüğü’nün 2014 2015 ve 2016 yıllarına ait bilanço ve faaliyet gelir gider tablolarına, finansal analiz teknikleri uygulanmıştır. Finansal analiz sonuçları, aynı statüye sahip, İzmir ESHOT, Ankara EGO Genel Müdürlükleri ve Londra toplu taşıma şirketi olan TFL’nin (Transport of London) finansal tablolarına uygulanan aynı finansal analiz tekniklerinin sonuçlarıyla karşılaştırılarak, sektöründe finansal risk yönetim yetkinliği de betimlenmeye çalışılmıştır.

1.4 ÜNİTELERİN PLANI

Finansal risk yönetimi, analiz teknikleri ve İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğün deki uygulamanın incelenmesini Konu alan çalışmamız 5 bölümden oluşmaktadır.

Birinci Bölümde; İETT Genel Müdürlüğünde finansal risk yönetiminin tespiti, çalışmanın amacı, araştırma metodolojisi ve ünite planlarına yer verilmiştir.

İkinci Bölümde; Temel finansal risk kavramları, finansal risk ve finansal risk yönetimi, finansal riski doğuran nedenler finansal riskin sınıflandırılması konuları ele alınmıştır.

Üçüncü Bölümde; Finansal risk yönetiminin yararları ve unsurları finansal risk yönetim gelişimi ve gerekliliği finansal risk yönetim aşamaları ve finansal riskten korunma yöntemleri konuları ele alınmıştır.

Dördüncü Bölümde; Finansal tablolar analizi ve teknikleri, finansal Analizini şartları finansal analiz türleri konuları ele alınmıştır

Beşinci Bölümde; İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün yapısı yetki alanı ve finansal tablolarının karşılaştırmalı, dikey, trend, rasyo analiziyle aynı sektörde hizmet veren diğer kurumların finansal analiz sonuçlarıyla karşılaştırması ve yorumlamaları konuları ele alınmıştır.

2. TEMEL FİNANSAL RİSK KAVRAMLARI.

2.1 FİNANSAL RİSK.

Ulusal ve uluslararası piyasalarda serbest ticaret koşullarının gelişmesi piyasalar da aynı ölçüde hız kazandırmaktadır. Ancak serbest piyasa koşullarının tam olarak oluşmaması veya piyasaların yapısal özelliklerinden ya da özel durumlarından kaynaklanan nedenlerden dolayı dalgalanmalar olması kaçınılmazdır.

Bu dalgalanmalar İşletme yöneticilerinin tahminlerinin gerçekleşme olasılığını azaltmakta ve belirsizlik ortamı yaratmaktadır.

Girişimin doğasında olan risk, ticaretin var olmasından bu yana hep kaçınılan ancak, kar veya kazanç elde etmek için farklı ölçülerde üstlenilen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak iyi analiz edilen ve yönetilebilen tüm risklerin fırsata dönüşme ihtimali çok yüksektir.(Berman 2006;16)

1970 li yılların başında finansal risk, işletmeler için en önemli belirsizlik kaynaklarından biri olmuş ve kredi ve kayıpların ön plana çıktığı finansal riskleri yönetmek üzere farklı araçlar geliştirilmiştir. Ancak yeni araçlar finansal risklerin, geçmiş on yılda saf risklerin yönetilmesine benzer bir şekilde yönetilmesini sağlamıştır. (Darcy, & . Brogan,2001 ;4)

Değişen ticaret ilişkileri kapsamında, riskinde farklı boyutlarda ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Risk, nesnel olarak belirlenebilen kaybetme olasılığı olarak tanımlanmaktadır. Teorik olarak risk, beklenen değer ile gerçekleşen değer arasındaki hem olumlu hem de olumsuz sapmaları içermesine rağmen; genellikle risk kavramı olumsuz (aleyhte) sapmalar olarak algılanmaktadır. (Saygılan ,1997;324)

2.2 FİNANSAL RİSK YÖNETİMİ

Finansal risk, “işletmelerin finansal sorumluluklarını yerine getirememeleri veya iflas etmeleri sonucunda yatırımcıların yatırdıkları parayı kaybetme olasılığı”

olarak tanımlanmakta olduğundan bahsetmiştik. Finansal risk ile ilgili yaygın bir tanım da, işletmenin finansal yapısı nedeniyle ortaya çıkabilecek zarar olasılığı olarak da tanımlanabilir. (Chapman, 2006; 203-204)

Finansal risk yönetimi, risk kontrolünü de içeren bir kavram olarak matematiksel ifadeyle sürekli bir fonksiyon özelliği gösterir. Diğer bir ifadeyle finansal risk yönetimi, birçok finansal göstergenin işletmelerin özel durumlarıyla ilişkilendirilmesi sonucu verilen kararların, devamlı gözden geçirilmesi, gerekiyorsa yeni önlemlerin alınması şeklinde dinamik bir süreci içermektedir.

Finansal risk yönetiminde, verilen kararların günlük, kısa vadeli ve uzun vadeli dönemlerde var olan hak ve yükümlülüklerin kontrol altında tutulması gereği, zaman kavramının önemini ortaya çıkarmaktadır. Finansal kararlarda zamanlama çok önemlidir. Finansal kararın başarısında zaman unsurunu etkisi çok yüksektir. (Christofferson,2006;259-260)

Günlük yaşamda birçok alanda kullanılan ve bu çalışmada da yer verilen finansal risk; faiz, fiyat, döviz kurundaki dalgalanmalardan kaynaklanan risk, yani hesaplanabilir risktir. Çağdaş risk yöneticisi, belli ölçülerde hesaplayamadığı riski üstlenmez.

Risk yönetim teknikleri genellikle gelecekle ilgili olduklarından, her ne kadar riskten kaçınma amacı taşısalar da, yanlış tahmin ve değerlendirmelerle uygulamaya konulmuşlarsa, başlı başlarına riski arttırıcı bir sonuç doğurabilirler.

Gelecekle ilgili risk yönetim anlaşmalarının sağlıklı beklentilere dayandırılması gerekir. Çünkü gelecekteki fiyat beklentileri ile anlaşmalarda belirtilen fiyatlar arasında bir etkileşim vardır. Bu etkileşim ilişkisi, bu çalışmanın üçüncü bölümünde de detaylıca açıkladığımız vadeli (futures) piyasalarında vadeli fiyatlarının zamanlar arası yapısı (Intertemporal Structure of Futures Prices) olarak isimlendirilir. Bu nedenle özellikle standart olmayan anlaşma metinlerinin, konuyu bilenlerce dikkatle değerlendirilmesi daha sonra uygulanması gerekir. (Hampton,2011 ;171)

Anlaşmaların doğurabileceği en yüksek kazanç ve kayıp durumları göz önünde bulundurulmalı ve bu değerlendirme sonucunda "üstlenilebilir risk düzeyi" titiz bir şekilde saptanmalıdır. Üstlenilebilir risk düzeyini aşan ölçüde riskin üstlenilmesi durumunda, büyük zararlar söz konusu olabilir.

Gelişen ve değişen ticaret ilişkilerinin doğurduğu yeni risk çeşitleri, yeni kaçınma tekniklerinin geliştirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Halen uygulanmakta olan çok sayıda risk yönetim tekniği vardır. Teknikler kendi içlerinde de çok farklı şekillerde uygulanmakla birlikte, diğer tekniklerle birlikte sentezlenerek karma yöntemler şeklinde de uygulanmaktadır. Geliştirilen bu tekniklerin, geliştirilme amacı riskten kaçınma ise de, bu amaçla birlikte kazanç elde etme amacıyla da uygulanmaktadır. (Clacssens, 1993;17)

2.3 FİNANSAL RİSKİ DOĞURAN NEDENLER

Son çeyrek yüzyılda başarısız finansal kurumların neden olduğu finansal krizler ve ekonomik kayıplar, kurumsal çapta risk yönetim sistemlerinin tasarlanması, geliştirilmesi ve uygulanmasına büyük bir ivme kazandırdı. Bu nedenlerin bir bölümünü işletme içi nedenler bir bölümünde işletme dışı nedenler oluşturdu. (Herning&Richard, 2010;74)

2.3.1 İŞLETME İÇİ NEDENLER

Ülkerler arası ticari sınırların kalkması nedeniyle ortaya çıkan işletmeler arası rekabet artışı, sosyoekonomik şartları giderek güçleştirmektedir. Sosyoekonomik şartlara uyum sağlayan işletmeler faaliyetlerine devam ederken, uyum sağlayamayan işletmeler ise faaliyetlerine son vermişlerdir. Bu sonuçlarından dolayı, finansal başarısızlık önemli bir sorun olmakta ve bu sorunun çözümü için finansal başarısızlığa neden olan faktörler üzerinde durulması gerekmektedir. (UK Financial Services Authority-FSA <http://www.fsa.gov.uk/>)

İşletmelerde başarısızlık nedenlerini saptamayı amaçlayan bir araştırmada, başarısızlık nedenleri şu başlıklar altında toplanmıştır; (Herning&Richard 2010;74)

Başarısızlık nedenleri ve yüzdesi;

- Endüstride beklenmeyen gelişmeler %20
- Yönetim yetersizliği %60
- Doğal yetersizlikler %10
- Diğer %10

İşletme içi başarısızlık nedenlerine maddeler halinde aşağıda yer verilmiştir;

- Satış hacminin beklenen düzeye erişememesi
- Faaliyet giderlerinin aşırı derecede yükselmesi
- İşletmenin alacaklarını zamanında tahsil edememesi ve alacaklarının büyük bir bölümünün şüpheli alacaklara dönüşmesi
- Stok devir hızının çok düşük olması ve yavaşlaması
- Maddi duran varlıklara aşırı yatırım yapılması
- İşletmenin kuruluş yerinin hatalı belirlenmesi
- Pazarda rakip firmalara göre zayıf kalınması
- Hatalı füzyon kararları alınması
- Yöneticilerin yükümlülüklerini yerine getirmede zayıf kalması
- Grevler

2.3.2 İŞLETME DIŞI NEDENLER

İşletmeler açık sistem olmalarından dolayı, içinden buldukları çevreyle sürekli etkileşim içindedirler. Bu yüzden; işletmenin çevresinde oluşan herhangi bir olumsuzluk işletmenin başarısını olumsuz yönde etkileyecektir. İşletmenin faaliyet gösterdiği ülkedeki ekonomik kriz, hukuki ve teknolojik değişimler, devletin bazı düzenlemelere gitmesi vb. gibi faktörler işletmenin finansal olarak başarısızlığına neden olabilir. İşletme dışı nedenler, Ekonomik, Politik ve Teknolojik olarak üç grupta incelenebilir. (Uzun ,2005;158-159)

2.3.2.1 Ekonomik Nedenler

Günümüzde ticari anlamda sınırların kalkması ile birlikte işletmelerin dışa açılmaları özellikle kur riski, likidite riski, kredi ve pazar risklerini ön plana çıkarmıştır. Bu riskleri iyi bir şekilde yönetebilmek işletmeler açısından önem taşımaktadır. İşletmelerin başarısız olmasına neden olan ekonomik nedenlerden bazıları aşağıda sıralanmıştır. (Sriharsha,2017 ;52)

- Rekabet
- İşletmenin kârlarındaki azalma,
- Halkın talebindeki azalma,
- Sermaye masrafları ve ödemelerdeki artışlar.

Ancak, işletmeleri ekonomik yönden riske sokan nedenler yalnızca bunlardan ibaret değildir. Bunların yanında;

- Enflasyon,
- Stagflasyon,
- Dış ticaret uygulamaları ve faiz politikası da sayılabilir.

2.3.2.2 Politik Nedenler

Hükümetlerin Devlet müdahalesi ile ekonomik sistemi düzenlemesinden işletme faaliyetleri hem doğrudan hem de dolaylı yönden etkilenir.

Örneğin; hükümetler işletmeleri zaman zaman destekler onlara vergi indirim ve ucuz kredi sağlar hatta yabancı mallar karşısında yerli sanayiye koruyabilir. Bu amaçla ithalat yasağı ve gümrük vergisi gibi önlemler alabilir. Fakat devletin, ithalatı serbest bırakma, belirli alanlara yatırım yapma, bazı faaliyet konularını kamulaştırma, işletmelere yapılan yardımları kesme vb. şeklinde işletmelerin aleyhine sayılabilecek uygulamaları da vardır.

2.3.2.3 Teknolojik Nedenler

Teknoloji, üretim ve yönetimde emeğe dayalı sistemden, makineye dayalı sisteme geçilerek yeni bilgi, teknik, araç-gereç ve makinelerin kullanılması sürecidir. Bu süreç işletmelerin sürekliliği ve etkin çalışmaları ile ilgilidir. Günümüzde işletmelerin teknolojik yeniliklere önem vermeleri sayesinde

toplumun istediği mal ve hizmetler daha kaliteli ve düşük maliyetle üretilir. Fakat emek yoğun teknolojiden makine yoğun teknolojiye geçiş pahalıdır. Eğer işletme olarak teknoloji üretilemiyorsa satın alınmak zorunda kalınır. Bu da işletmeleri dışa bağımlı kılar. Ayrıca teknolojinin çok kısa sürede demode olması işletmeleri güç duruma sokar.(Ceylan ,2008;379)

Teknolojik nedenlerin sebep olduğu tehlikeler yüzünden, mali gücü yetersiz olan işletmeler gerek işletme içindeki araştırma-geliştirme faaliyetlerine gerekse teknoloji satın almaya gereken önemi veremezler. Bu durum ise rakipleriyle mücadele edememelerine ve bir süre sonra piyasadan çekilerek iflas etmelerine neden olur. (Karacan & Savcı 2011 ;41-42)

2.4 FİNANSAL RİSK TÜRLERİ

Riskler, sistematik ve sistematik olmayan riskler olarak sınıflandırılmaktadır. Sistematik riskler ekonomideki tüm yatırım araçlarını etkiler ve engellenemezler. Sistematik olmayan risklerse yatırımcının çeşitlendirmeyle müdahale edebileceği risklerdir. (Ross, Westerfield, Jordan, 2001; 430)

2.4.1 SİSTEMATİK RİSKLER

Genel ekonomik koşullardan kaynaklanan ve dolayısıyla tüm yatırım araçlarını etkileyen, kaçınılamayan riski ifade eder.

- Sistematik riskler; faiz oranı riski, enflasyon riski piyasa riski kur riski, yasal risk, kredi riski ve operasyonel risk olarak sınıflandırılabilir. Bu risklerin oranı azaltılabilir ama tamamen yok edilemez. (Mandacı,2003;71)

2.4.1.1 Enflasyon Riski;

Enflasyon riski, yatırımlardan elde edilmesi beklenen getirinin enflasyon karşısında belirsiz hale gelmesini ifade eder. Fiyatlar genel seviyesinde meydana gelen önemli ve sürekli artışlar, paranın satın alma gücünü düşürmekte, dolayısıyla menkul kıymet yatırımlarının verimliliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Enflasyon oranı piyasa ortamında bir belirsizlik yaratmakta, yatırımcı buna müdahale edememektedir. Bu nedenle de enflasyon oranı yatırımcılar için önemli bir risk faktörüdür. (Dağlı ,2004;325)

2.4.1.2 Piyasa Riski;

Piyasada meydana gelen dalgalanmalardan dolayı yapılan yatırımın beklenildiği kadar kârla sonuçlanmamasına ilişkin risktir. Aslında piyasa riski, birçok riskin temelini oluşturuyor. Örneğin piyasada meydana gelebilecek dalgalanmalarla ortaya çıkan faiz riski, buna bağlı olarak ortaya çıkabilecek likidite riski ve sonucunda vadesinde yerine getirilemeyen yükümlülükler ve böylece ortaya çıkan itibar kaybı, hatta iflas durumu, daha en başta piyasa riskinin iyi yönetilememesi sonucu kuruluşun kolayca karşılaşılabileceği risklerdir.

Piyasa riskinin ortaya çıkmasına neden olan bileşenlerden biri faiz oranlarının değişmesi ve döviz kuru riskidir. Piyasa riski kapsamında ele alınabilecek bir diğer konu da yoğunlaşma riskidir. Yoğunlaşma riski, kısaca aynı kişide, kurumda veya varlıkta işlem yapılması riskidir (Mandacı,2003;325)

2.4.1.3 Kur Riski;

Kur riski, döviz değerinde meydana gelen oynaklıklardan doğan risktir. Dövizde meydana gelen oynaklık, ülke ekonomisinin ödemeler dengesinde meydana gelen dengesizlikten doğan enflasyon kaynaklıdır. Yatırımcılar, yatırımlarını değerlendirirken en azından enflasyon oranındaki artış kadar getiri elde etmeyi beklerler. Bunun nedeni, yatırımcının tasarruflarının satın alma gücünü korumuş olmasıdır.

Örneğin bir bankanın bir yabancı para cinsinden pozisyonu açık pozisyonudur. O bankanın belirli bir para cinsinden yabancı para yükümlülükleri varlıklarını aşmaktadır. Bu durumda söz konusu yabancı para değer kazanırsa açık pozisyonu nedeniyle bir zararla karşılaşır ya da söz konusu yabancı para değer kaybederse banka açık pozisyonundan kazanç sağlar.

2.4.1.4 Yasal (Politik) Risk;

Şirketler rekabet üstünlüğü elde etmek ve karlılıklarını arttırmak, istikrar sağlamak ve uluslararası ekonomik entegrasyonda güçlü bir yer kazanmak amacıyla küreselleşme sürecine dahil olurlar. Çokuluslu şirketleri uluslararası arenada, bu avantajların yanı sıra bazı tehlikeler de bekler. Yatırım yapılan ülkede meydana gelebilecek yasal, etik, kültürel, politik vs. nedenlerden meydana gelebilecek anlaşmazlıklar bunlardan bazılarıdır. Şirketler genel olarak *Politik Risk* adı altında toplanan ve uluslararası ticaretten doğan bu gibi risklerle başa çıkmak ve minimum zarar görmek amacıyla bazı önlemler almak, taktikler kullanmak durumundadırlar. (Yapraklı , Güngör, 2007; 201).

Ülkelerin birbirleri arasında politik işbirliği içinde olması, işletmelerinin küreselleşme yolunda yurtdışı faaliyetlerini istikrarlı bir şekilde yürütebilmesini mümkün kılan en önemli etkenlerdendir. Ülkelerin bağlı buldukları organizasyonlar, dahil oldukları uluslararası anlaşmalar, o ülkenin işletmelerinin önünü uluslararası işletmeciliğe açması açısından önemli rol oynamaktadır. Yatırım yapılacak ülkedeki politik istikrarsızlıklar, ithal yasakları, gümrük vergileri, kota ve ambargolar siyasal açıdan güvensiz ve yüksek risk taşıyan bir ortam meydana getirmektedir.

Uluslararası yönetimde politik risk, çokuluslu şirketlerin yabancı yatırımlarının ev sahibi ülkenin politikaları tarafından sınırlanmasıdır. Politik risk genellikle seçimler, hükümet değişiklikleri, vergi değişiklikleri, grevler, yasal düzenlemeler, halk gösterileri, yapısal çökmeler gibi gelişmelerle tanımlanır.

Şiddet içeren siyasi aktiviteler, örneğin terörizm, adam kaçıрма, askeri darbe, etnik ve ırk savaşları, sivil savaş gibi durumlar da politik riski oluşturan olaylardan bazılarıdır.

Çokuluslu işletmeler bir ülkeye yatırım yapacakları zaman o ülkenin ortam koşullarını da incelemek zorundadırlar. Bunun nedeni; politik durum, rekabet, teknolojik gelişmişlik seviyesi, sosyo-kültürel değişimler gibi konularda doğru

tahmin ve kararlar almalarını sağlamak ve bu bilgilere dayanan uzun dönemli planlarını içeren konularda doğru yaklaşımlar sağlamaktır.

2.4.1.5 Kredi Riski;

Kredi işlemlerinde risk, hatalı bir kararın yol açtığı tehlikeleri ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile saptanan hedeflere en uygun biçimde ulaşmak için alınan kararların beklenmeyen sonuçlara yol açmasıdır. Bu karar, verilen kredilerin tamamen ya da kısmen geri dönmesine yol açabileceği gibi krediye karşılık gösterilen varlıkların değer kaybına yol açabilmektedir.

Kredi işlemlerine bağlı olan riskleri etken bir biçimde denetim altına alabilmek için çeşitli kredi riski unsurlarını özenle belirlemek gerekir. Kredi işlemlerinin sonucu olarak kredinin kayıp (ödenmeme, geriye dönmeme) riski, likidite riski, sunulan güvencelerden kaynaklanan risk, faiz değişme riski, para değerine bağlı risk, işletmenin yönetim hatalarının kestirilememesi riski gibi risk unsurları sıralanabilir.

Yabancı para birimi üzerinden verilen kredilerde döviz riski ve ülke riski sıralamada yer alan risk kaynakları içerisinde önemli ve etkili risklerden olan kredi kaybı riski ve likidite riski aynı zamanda bir işletmenin krediye uyumluluk riskini de vermektedir. Kredinin geri dönmemesi, likidite riski, güvence riski "aktif kredi riski" olarak da adlandırılmaktadır. (Karacan & Savcı 2011;41-45)

Risk analizinde temel noktayı, çeşitli kredilerin yönetimi ve bunların akışı oluşturmaktadır. Pazarlama teorisindeki ürünün yaşam eğrisine dayanılarak kredilerde zaman akışı, içinde bir yaşam seyri söz konusu olmaktadır. Kredi akışı ürünlerdeki kadar kesin tahmin edilemese de kredi uygulamasındaki gözlemlerden belli bir kredi kararı, kredi denetimi, problemlili kredilerin kurtarılması, yasal izleme ve kredinin tahsili şeklinde özetlenebilir.

Aşamaların her biri farklı risklerin ortaya çıkmasına yol açar. Söz gelimi danışmanlık aşamasında işletmeden hatalı bilgi edinmenin sonucu olarak finansal güçlükler ortaya çıkabilmektedir. Öte yandan uzun süreli yatırım mallarının kısa süreli işletme kredileri ile finanse edilmesi aynı sonucu ortaya koymaktadır. Karar

aşamasında temel oluşturan hatalı ve eksik bilgiler ya da bu bilgilerin yanlış işlenmesi sonucu işletmenin krediye uyumluluğunun hatalı belirlenmesi sonucuna yol açar.

Buna göre kredi denetimi aşamasındaki temel tehlike, krediyi kullanan müşterinin ekonomik durumundaki kötüleşmeyi sezinlememesi ya da çok geç fark etmesinden kaynaklanır ve bu noktadan sonra etkin önlemler alma olanağı bulunmamaktadır.

Banka uzmanlarının çabası sonuç vermeyince yasal izleme sürecine konu olan krediler ekonomik, yasal ve örgütsel türden risklerin doğmasına neden olabilir. Tüm bu olumsuz gelişmelerden bankanın etkilenme düzeyinde kurum içi organizasyon yapısı önemli bir rol oynamaktadır. Bu açıdan banka işletmesinin faaliyetlerinden kaynaklanan risklerin daha yakından incelenmesi gerekmektedir.

2.4.1.6 Operasyonel Risk;

Operasyon risk, uygun olmayan ya da işlemeyen iç süreçler, insanlar ve sistemler ya da dış etkenler nedeniyle ortaya çıkacak zarara uğrama riskidir. Finansal kurumlardan özellikle bankaların maruz kaldıkları riskler öteden beri, sadece kredi riski ve piyasa riski olarak tanımlanmıştır. Ancak bir banka kurulduğu günden itibaren operasyon risklerine maruz kalabilmektedir. Örneğin bankaların ödeme sisteminde yeterli kontrolün olmaması ya da bilgisayar teknolojisinin yarattığı olanaklar nedeniyle müşterileri tarafından dolandırılması bir tür operasyon riskidir (Mandacı 2003;71)

2.4.2 SİSTEMATİK OLMAYAN RİSKLER

Sistematik olmayan riskler nedeniyle işletmenin kazançlarında ortaya çıkan değişiklikler endüstri, piyasa ve genel itibariyle ekonomiyi etkileyen faktörlerden bağımsızdır. Bu nedenle yatırımcı, çeşitlendirme yoluyla portföyde oluşan sistematik olmayan riski azaltabilmektedir. Sistematik olmayan risk kapsamında değerlendirilen finansal risk, işletmelerde sermaye yapısının oluşumu ve etkinliği ile ilgilenmektedir. Sistematik olmayan riskler, finansal risk, endüstri riski ve yönetim riski olarak gruplandırılabilir. (Mandacı 2003)

2.4.2.1 Finansal Risk

Finansal riskler, işletmelerin finansal yapısından doğan yükümlülükleri yerine getirememesi olasılığıdır. Finansal riskler, farklı yatırım araçlarına yatırım yapılmak suretiyle azaltılabilmektedir. İşletmelerin yüksek düzeylerde borçlandığı bir ekonomide, satışlarda meydana gelen dalgalanmalar, rekabetin yoğunlaşması, yönetim hataları, bankalar nezdinde kredibilitenin düşmesine dolayısıyla finansal riskin artmasına yol açar. Ancak finansal risk, sermaye artışlarının yüksek oranda banka kredileri ile değil de, sermaye kaynakları ile sağlandığı, artan ihracat potansiyeline sahip ekonomilerde ortaya çıkmaktadır. (Demireli, 2007;125)

2.4.2.2 Sektörel Risk

İşletmelerin faaliyet gösterdikleri sektöre bağlı olarak ortaya çıkan risktir. Bankalar endüstri riskinden direkt olarak etkilenmektedir. Çeşitlendirme yaparak endüstri kaynaklı risklerini azaltamayan işletmeler, bankalardan aldıkları kredilerin geri ödemelerinde sorunlarla karşı karşıya kalmakta, bu nedenle sektörde ortaya çıkan belirsizlik ortamını direkt olarak bankacılık sektörüne de yansıtmaktadırlar. Bu anlamda endüstriyel risk işletmelerin bankalar nezdinde kredibiliteleri için olumsuz bir etki yapmaktadır. (Mandacı, 2003;71)

2.4.2.3 İşletme Yönetimi Riski

Yönetim riski, işletme yöneticilerinin hatalarını ortaya koyan risktir. İşletme yönetiminin aldığı her karar gelecekte ortaya çıkacak olası büyüme fırsatlarından yararlanma imkânının sınırlarını belirleyecektir. Özellikle yeni kurulan işletmelerin, kuruluş yıllarında ortaya çıkan artan çalışma sermayesi ihtiyacı banka kredileri aracılığıyla giderildiğinde, yönetim riski direkt olarak bankacılık sektörüne de yansıtılmış olmaktadır. (Konuralp, 2005)

2.5 FİNANSAL RİSK YÖNETİMİNİN ÖNEMİ

Risk yönetimi, olası risklerin belirlenip, ortaya çıkmadan önce önlenmesi, eğer önlenemiyorsa, azaltılması ya da telafi edilmesi üzerine kurulmuş bir tekniktir. Bir ülkede yaşanan finansal krizler ekonominin tümünü etkilemektedir.

Uluslararası gelişmelerin aynı zaman diliminde ortaya çıkması, küreselleşmenin çeşitli boyutlarda incelenmesi ve teknolojiye olan bağımlılığın giderek artması gibi konular uluslararası finans gündeminin temel konularını oluşturuyor ise, o ülkede işlem yapan yatırımcılar için risk yönetimi kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Günümüzde risk yönetimi, finans sektöründe faaliyet gösteren her aktör için stratejik bir öneme sahiptir. İster sistematik, ister sistematik olmayan nedenlerden kaynaklansın, fiili getirinin yatırımcının beklediği getiriden farklı düzeyde gerçekleşmesi yatırımcının üstlendiği riski oluşturmaktadır (Konuralp, 2005; 64).

Risk yönetimi işletmeler için stratejik bir konudur. İşletmeler güçlü risk yönetimi sayesinde bir yandan risklerini kontrol ederek kayıplarını azaltır, diğer yandan da riske ayarlı karlılık analizi ışığında daha karlı ürünlerde büyüyerek piyasa değerini arttırarak hissedara değer katarlar.(Lokumcu ,2009)

Güçlü risk yönetimi olan işletmeler ve özellikler bankalar aldıkları piyasa, kredi ve operasyonel riskleri detaylı inceler, olası krizlerde kayıplarını daha önceden belirler, bu kayıpları minimize etmek için önceden önlemler alır, aldıkları risk ile kazançları karşılaştırır ve riski almaya değip değmeyeceğini önceden değerlendirirler. Bunları yapan işletmeler, aldıkları her türlü riski ölçmek için Riske-Maruz Değer, Beklenen veya Beklenmeyen Kayıp, Ekonomik Sermaye ve RAROC gibi analitik metodolojiler geliştirmiş, ölçümlerle riskleri izleyen ve raporlayan, kriz senaryolarında alınan riski sermaye kaynakları çerçevesinde değerlendiren ve de bunların yanı sıra risk ölçümlerinin riski kontrol etmek ve yönetmek açısından kullanılabilmesi amacıyla işletme içinde gerekli organizasyonu, politika ve süreçleri oluşturmuştur. (Konuralp, 2005 ;210)

2.6 RİSK YÖNETİMİNDE ÖNEMLİ NOKTALAR

Başarılı bir risk yönetimi stratejisi için bazı temel adımları takip etmek gerekmektedir. Tüm çalışanların katılımı ve bütünsel bir bakış açısı esastır. Risk

yönetiminde göz önünde bulundurulması gereken bazı önemli noktalar aşağıdaki şekilde sıralanabilir; (Chauvin, Hermand, Mullet; 2007.171-185)

- Risk yönetiminden işletme içinde herkes sorumludur.
- İşletmeler anlamadıkları faaliyet alanlarından kaçınmalıdır.
- Sayısal hale getirilmiş ve getirilmemiş riskler eşit bir biçimde dikkate alınmalıdır.
- Münferit riskler azami önem gösterilerek tanımlanmalı, raporlanmalı ve ölçülmelidir.
- Şirket içi tüm performans ölçütleri şirket çapında riske ayarlı kullanılmalıdır.
- Risk yönetimi belirsizliği kabul etmeli ancak onu elimine etmemeli ve saklamamalıdır.

3. FİNANSAL RİSK YÖNETİMİNİN YARARLARI VE UNSURLARI

3.1 FİNANSAL RİSKİN BELİRLENMESİ

İşletmeler maruz kalacakları riskleri iyi yöneterek kendilerine olumlu getiriye çevirebilirler. Risk kontrol edilmeli ve yönetebilmek için ölçülmeli, muhtemel sonuçlarının değerlendirilmelidir. Riskler iyi algılanmadığı takdirde yanlış yönetilebilir, bu da yanlış kararlar alınarak yöneticilerin olumsuz kararlar almasına sebep olabilir.

Borçlanma sonucu firmanın likiditesini kaybetmesi, ekonomik ve çevresel koşullarda özel ya da genel bir değişiklik nedeniyle firma gelirlerinin, faiz ve kar payı ödemelerini gerçekleştirecek gelir düzeyinin altına düşme tehlikesi olarak karşımıza çıkar. (Sarıkamış, 2000;45).

Borçlanma, diğer bir deyimle kaldıraçtan yararlanma, firmanın öz kaynak verimliliğine olumlu etkide bulunur. Bu etki toplam borçların öz kaynağa veya toplam borçların toplam aktiflere olan oranındaki artışa paralel olarak artar.

Ancak, yüksek borçlanma sonucu, faiz giderleri nedeni ile sabit giderleri yükselen firmanın karlılık başa baş noktası yukarıya doğru çekilir.

Satış gelirlerinde konjonktürel dalgalanmalar (sistemik ve dönemsel) nedeniyle, sektörün veya firmanın kendi özel (sistemik ve dönemsel olmayan) nedenleri ile ortaya çıkan olaylar, firmanın karını olumsuz yönde etkileyerek, pay başına kar ve pay başına dividant'ı ya ortadan kaldırır ya da büyük oranlarda düşürür. Bu olumsuzluk, faiz ve anapara ödemelerini de tehlikeye sokabilir. Bu ise finansal varlığın verim değişkenliğinin yüksekliği demektir. (Fıkrıkoca, 2003;115)

Finansal risk şimdiki ve gelecekteki bir zaman arasında çevredeki değişimlerin bir sonucu olarak portföylerdeki olası değişimlerin ölçümü olarak tanımlanmaktadır. Finansal risk ayrıca fiyatların dalgalanması karşısında işletmelerin ya da bireylerin aktif veya pasif değerlerinin değişmesi olarak da tanımlanabilir. Günümüzde finans kurumları açısından üzerinde durulan ve ölçümü için birçok yöntemin geliştirildiği risk türü olarak da gündemdedir.

Finansal risk, literatürde piyasa, kredi, likidite ve faaliyet (operasyonel) riski alt başlıkları halinde incelenmekte, bazı kaynaklarda yasal risk de bu sınıflamaya girmektedir. İşletmenin finansal riski, kredilerinin süresi veya döviz riskinin doğurduğu kayıplar ile ölçülmektedir. İşletmelerce oluşturulan risk düzeyi ile fiyatlandırma arasında sapmalar bulunabilmektedir. Belirsizlik ise, riskin ortaya çıkma olasılığının bir ölçüsünü verir.

Belirsizlik arttıkça riskin oluşma olasılığı artar. Belirsizlik tek başına ne negatif, ne de pozitifdir. Belirsizliğin negatif bileşeni risk, pozitif bileşeni de fırsat içerir. Değişimin kaçınılmaz sonucu olarak sürekli artan ve daha karmaşık hale gelen belirsizliğin özünde riskler kadar fırsatlar da vardır.

Riskle belirsizlik kavramı sıklıkla birbirinin yerine kullanılır, ancak aynı şeyi ifade etmezler. Risk, çoğu zaman istenmeyen bir olayın oluşma olasılığına ilişkin istatistiksel verilere dayalı olarak ölçülebilen bir kavramdır. (Fıkrkoca, 2003; 211)

Finansal risk yönetimi, finansal kararların doğuracağı sonuçlar; kur, faiz, fiyat gibi değişkenlerle ilişkilendirerek; uygun riskten kaçınma tekniklerinin bulunması ve bu tekniklerin duyarlılık derecelerinin ortaya konularak; uygun çözümlerin, uygun zamanda uygulanması sürecini içermektedir.

Finansal risk yönetimi, risk kontrolünü de içeren bir kavram olarak matematiksel ifadeyle sürekli bir fonksiyon özelliği gösterir. Yani finansal risk yönetimi, birçok finansal göstergenin işletmelerin özel durumlarıyla ilişkilendirilmesi sonucu; verilen kararlarının, devamlı gözden geçirilmesi, gerekiyorsa yeni önlemlerin alınması şeklinde dinamik bir süreci içermektedir. (Saygılan ,1995 ;345)

3.2 FİNANSAL RİSK YÖNETİMİNİN GELİŞİMİ VE İŞLETMELERE KATKISI

Çağdaş risk yönetim teknikleri, başlangıçta, finansal kurumlar tarafından faiz oranlarındaki beklenmedik düşüşlerin doğurduğu, faiz gelirlerini azaltıcı etkileri gidermek amacıyla kullanılmıştır. (Simon & Morgan, 1993; 9-15)

Risk yönetimi daha sonra gelişerek; kur risklerini ve mal fiyatlarındaki değişimlerden kaynaklanan riskleri de kapsayan bir şekilde, kar amacı taşımayan kurumlar tarafından da uygulanır duruma gelmişlerdir. Bu bakımdan risk yönetim tekniklerinin geniş bir uygulama alanı vardır. Kur, faiz ve fiyatlardaki dalgalanmalar, yalnızca kar amacı güden kuruluşlar açısından değil; devlet kurumları ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar açısından da önemli ölçülerde risk nedeni olabilmektedir.

İşletmelerin faaliyet konularının farklılığı, ülkelerin ve sektörlerin gelenek farklılıkları, işletmelerin konularından kaynaklanan özel farklılıklar, farklı finansal gereksinimleri doğurmuş ve doğurmaya devam etmektedir. Bu sebeplerden dolayı doğan bu yeni gereksinimleri karşılamaya yönelik yeni risk yönetimi teknikleri geliştirilmektedir. Liberal ekonomilerde, piyasalarda gelişen olaylara bağlı olarak oluşan ekonomik göstergeler (kur, fiyat, faiz), piyasanın mantığı gereği dalgalanmalar gösterecektir.

Bazen piyasaların işleyişine, ulusal ve uluslararası düzeyde müdahalelerde bulunularak kur, fiyat, faiz gibi ekonomik göstergeleri sabitlemek veya alt ve üst sınırlar belirlemek yoluyla, piyasaya makro anlamda bir istikrar kazandırmaya ve böylece riskin azaltılmasına çalışılmaktadır. Ancak bu yaklaşım kaynakların en uygun dağılımını engellediği ve piyasanın mantığına uygun olmadığı gibi gerekçelerle eleştirilmekte ve giderek terk edilmektedir.

Piyasalarda yaşanan risklerin olumsuz etkilerini gidermek amacıyla, yeni geliştirilen ve piyasanın mantığına uygun risk yönetim teknikleri teşvik edilmektedir veya bu teknikler sağladığı avantajlar nedeniyle tercih edilmektedir. Risk yönetim tekniklerinin gelişiminde, sağladığı avantajlarının önemi büyüktür.

Yeni teknikler, işletme bazında özel çözümler sunması bakımından kullanıma daha uygundur. Bu yeni teknikler, çağdaş risk yönetim teknikleridir. (Saygılan, 1995;237)

Çağdaş risk yönetim teknikleri geliştirilmeden önce, kullanılan geleneksel risk yönetim teknikleri; önemli miktarlarda karşılık ayrılması, ihracat ve ithalatın çeşitlendirilmesi, hükümetlerin politikalarına bağlı olarak uygulanan; ihracat sigortası gibi yeteri kadar esnek olmayan, daha yüksek maliyetli olan bu yöntemler, yerini çağdaş risk yönetim tekniklerine bırakmışlardır. (Motgan, Bredahi,1993;5-16)

Geleneksel yöntemlere göre, daha avantajlı olan çağdaş risk yönetim teknikleri; daha az maliyetle daha esnek kullanılma olanaklarıyla risk yönetiminde önemli gelişmelerin yaşanmasına neden olmuşlardır.

Risk yönetim teknikleri, finansal uygulayıcılara önemli avantajlar sağlamanın yanında, piyasada işlem yapanların, herhangi bir ekonomik göstergeye ilişkin öngörülerinin, önceden belirgin bir şekilde açıklanmasını sağlayarak, geleceğe ilişkin beklentilerin, bir ölçüde aşırı sapmalar göstermesine engel olmakta; böylece piyasalara istikrar kazandırıcı bir rol oynamaktadırlar. (Chauvin, Hermand, Mullet; 2007.171-185)

Özellikle borç yönetimi açısından, etkili ve çabuk kullanım avantajları sağlayan çeşitli finansal risk yönetim teknikleri, erişimi zor olan finansal piyasalara daha kolay erişme olanağı yanında, dinamik risk yönetimi anlayışını da daha uygulanabilir duruma getirmiştir.

Çağdaş risk yönetim tekniklerinin uygulanması, geleceğe yönelik beklentileri belli ölçülerde somutlaştırdığından ve beklentilerin gerçekleştirilmesini bir takvime bağlayabilme olanağı sağladığından, finansal yöneticilere; faiz, kur ve fiyatların en azından, kendilerini ilgilendiren hak ve yükümlülükler açısından ne olacağını, belirleme olanağı tanımaktadır.

Böylece geleceğe ilişkin nakit giriş ve çıkış miktarları belli ölçülerde saptanabilmektedir. Bu açıdan risk yönetim teknikleri planlama ve bütçelemeye

önemli katkıları sağlamaktadır. Ayrıca finansal risk yönetim tekniklerinin sağladıkları esneklik avantajları; işletme bütçelerinin, esneklik ve süreklilik prensibine uygun olarak yapılmasına yardımcı olmaktadır.

Geliştirilen tekniklere ve gelişen teknolojiye koşut olarak, risk yönetimi kararlarına destek amacıyla üretilerek finansal uygulamacıların kullanımına sunulmuş paket bilgisayar programları, karar süreçlerini hızlandırmış ve etkinliğini artırmıştır.

Finansal yöneticiler eskiden olduğundan daha fazla veriye daha hızlı ve ucuz olarak ulaşma olanağına sahiptirler. Bu iletişim süreçlerinde bilgisayarın yoğun olarak kullanılmasının sonucu olarak, bilgi; sistematik, doğru, hızlı, ucuz, biriktirebilir ve kullanılabilir olmuştur. Başka bir ifadeyle bu süreçlerde etkili karar verebilmek için, "Yeni finansal risk yönetim tekniklerinin; fiyatlandırılması, alınıp satılması sürecinin gelişmiş bilgisayar programlarıyla desteklenmemesi durumunda başarıyla uygulanmasının olanaksız olduğu kabul edilebilir." şeklinde iddiaları ileri sürülmektedir. (Terence, 1994.85-95)

3.3 FİNANSAL RİSK YÖNETİM AŞAMALARI

Risk yönetimi sürekli ve karmaşık işlemleri içerdiğinden, risk yönetim sürecini belirgin bir şekilde ortaya koymak kolay olmamaktadır. Bununla birlikte başarılı bir risk yönetiminden bahsedebilmek aşağıda sıralanan aşamaları içermesi gerektiği yönünde yaygın bir görüş vardır;
(<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/468/5410.pdf>)

- *1 AŞAMA Riskin kaynaklarının ne olduğunun belirgin bir şekilde ortaya konulması;* İlk aşamada riskin ne olduğunun ve nereden kaynaklandığının iyi bir şekilde anlaşılması gerekir. Uygulamada bu amaç için kullanılan en basit ve en anlaşılır yöntem grafikler yardımıyla riski n ortaya konulmasıdır. Örneğin bağımsız değişkeni kurlardaki değişimler, bağımlı değişkeni kayıp veya kazanç olan bir fonksiyona bağlı olarak tanımlanan riskin grafiği çizilebilir. Bu durumda döviz kuru riski daha belirgin ve analiz' edilmeye daha uygun olarak ortaya konulmuş olur. (<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/468/5410.pdf>)

Riskin, döviz kuru riski mi, faiz riski mi, fiyat değişmelerinden kaynaklanan risk mi olduğu ortaya konulmalıdır. Eğer döviz kuru riski söz konusu ise, bu riskin işlem riski mi, çevirme riskimi, ekonomik faaliyet riskimi olduğu analitik bir şekilde ortaya konulmalıdır. (<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/468/5410.pdf>)

Riskin özel bir durumdan mı, yapısal nedenlerden mi kaynaklandığı ortaya konulması; Eğer risk özel bir nedenden kaynaklanıyorsa, genellikle önlem almak kolaydır. Bir işletmenin yalnızca özel bir riskle karşı karşıya olduğunu varsaymak doğru değildir. İşletmeler yaşam sürelerinin her anında, farklı risklerle karşı karşıyadırlar. Burada belirtilmek istenen, işletmenin var olan risklerine ilave olarak gelişen özel bir durumdur. Yoksa özellikle çağdaş işletmelerde finansal riskler bütünü her zaman var olacaktır.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/468/5410.pdf>)

- *2.AŞAMA Riskin belirlenmesi (ölçülmesi);* Bu aşamada işletmenin başarısı ile riske karşı duyarlılığı ortaya konularak; riskin, işletmenin başarısı üzerindeki etkileri görülmeye çalışılır.

Bu amaçla, duyarlılık analizleri ve simülasyon gibi uygulamalardan yararlanılır. Daha geniş bir bakış açısıyla, finansal yönetici analizine; şirket çalışanlarını, şirketin yöneticilerini, devleti ve diğer ilgili tarafları da dahil edilebilir. Risk yönetiminin birincil amacı riskten kaçınmaktır. Ancak risk yönetim teknikleri kazanç sağlamak amacıyla da kullanılabilir. Uygulanacak risk yönetim tekniğinin işletmenin kısa, orta, uzun vadeli amaçlarına ve hedef finansman yapısına uygun olması ve seçilmesi düşünülen risk yönetim tekniğinin; uygulanıyorsa, uygulanmakta olan diğer tekniklerle ilişkisinin kurulması ve diğer tekniklerle birlikte uygulanmasının sonuçlarının ne olabileceğinin ortaya konulması gerekir.

Çağdaş finansal risk yönetim anlayışı, sadece bir finansal risk yönetim tekniğini kullanarak finansal riskler bütününe karşı yeterli korunma sağlanamayacağını kabul etmektedir. Bunun için, birkaç değişik finansal risk

yönetim tekniğinin bir arada, birbirlerinin risklerini azaltacak veya önleyecek ve yetersizliklerini giderecek şekilde blok; halinde uygulanması yaklaşımı yaygın kabul görmektedir.

- *3.AŞAMA İlgili riskin, işletmenin finansal amaçlarının gerçekleştirilmesine olan etkilerinin ortaya konulması;* Öncelikle finansal risk yönetim tekniğinin; riskten kaçınmak için mi, kazanç sağlamak için mi uygulayacağına karar verilmelidir. Bunu yaparken de klasik risk yönetim tekniklerinin mi, türev araçlarına dayalı tekniklerin mi seçileceği belirlenmelidir. Bu kararlar verilirken tekniklerin sınırlarının ve özelliklerinin ortaya konulması gerekir. Günümüzde uygulanan finansal risk yönetim teknikleri yerel ve uluslararası piyasaların işleyişinde yaşamsal rol oynamaktadırlar. Bu teknikler "yaratıcı riskten kaçınma" anlayışının sonucudurlar. "Çok güçlü gelişme potansiyelleri olan bu tekniklerin tek sınırı hayal gücünü kullanabilme yeteneğidir şeklinde savlar olmasına rağmen şirketlerin veya piyasaların özel durumlarından kaynaklanan sürekli veya dönemsel sınırlar vardır. Genelde, çok geniş kullanım olanakları olan bir yöntem, şirket için çok sınırlı kullanım olanağına sahip olabilir. (Richard,1990;189-190)

Örneğin, Türkiye’de üretip Almanya’ya satan bir ihracat şirketinin finansal yöneticisinin, işletmenin mali ve ekonomik durumunu göz önünde bulundurarak; Euro’nun TL karşılığında değer kaybetmesinden memnun olup olmadığı, memnunsu ne kadar memnun olduğunun anlaşılması gerekir.

- *4.AŞAMA Belirginleştirilmiş riskin üstlenilebilir olup olmadığına karar verilmesi;* Bir İşletmede risk yönetim tekniğine ilişkin olasılıkların formülasyon olarak ortaya konulması kararların doğru olarak alınması bakımından önemli yararlar sağlar. Bazen bu aşamada, işletmenin risk yönetimi gereksinimlerine uygun bir tekniğin seçilmesi ve düzenlenmesi görevini bir banka veya başka bir finansal aracı üstlenebilir.

Seçilmesi düşünülen risk yönetim tekniklerinin doğuracağı etkilerin işletmenin riskini artırıp artırmayacağı, artırma olasılığı varsa aleyhte gelişmeleri karşılayabilecek finansal olanakların olup olmadığının ortaya konulması gerekir.

Finansal yönetimin faydacı özelliği nedeniyle, seçilen tekniklerin yararlı sonuçlar sağlaması ve ayrıca sağlayacağı yararların tekniği uygulama maliyetlerinden fazla olması ilkesinin göz önünde bulundurulması gerekir. Finansal yöneticilerin veya işletmenin finansal politikalarının; riski seven, riskten kaçınan veya bu iki eğilimin arasında yer alan riske karşı kayıtsız kalan bir eğilimi olabilir.

Bu eğilimler üstlenebilir risk düzeyinin saptanmasında belirleyici de olabilir. Ancak günümüz koşullarında çağdaş bir risk yönetiminden bahsedebilmek için, bütün bu eğilimlere rağmen, üstlenebilir risk düzeyinin ciddi bir takım ölçütlere ve hesaplamalara dayandırılması zorunluluğu vardır. Bu nedendir ki, finansal risk. Hesaplanmış risk olarak tanımlanmakta ve "nesnel olarak ölçülebilir" özelliği vurgulanmaktadır. (Saygılan ;1995)

• *5.AŞAMA Riski önlemeye yönelik tekniğin seçilmesi ve zamanında uygulanması;* Bu aşama, risk yönetiminde son aşama olarak en çok dikkat edilmesi gereken aşamadır.

Bu aşamada finansal risk; tanımlanmış, ölçülmüş, yönü ve eğilimi belirlenmiştir. Riskten kaçınmak için uygun olabilecek risk yönetim tekniklerinin doğurabileceği etkiler, çeşitli yönlerden ortaya konulmuştur. En uygun tekniğin seçilmesi ve zamanında uygulamaya konulması en önemli aşamadır.

Karar verilmeden önce kullanılacak risk yönetim tekniklerinin, özellikle, olumlu ve olumsuz yönleri bir tablo ile ortaya konulmalı ve yapılacak karşılaştırmalar sonucu hangi tekniğin seçileceğine karar verilmelidir.

3.4 FİNANSAL RİSKTEN KORUNMA YÖNTEMLERİ

Finansal riskten korunmak için geliştirilen yöntemler aşağıda sıralanmıştır.

- Sigorta Sözleşmeleri Yöntemi
- Aktif –Pasif Yöntemi.
- Türev Ürünleri Sözleşmesi Yöntemi.

3.4.1 SİGORTA SÖZLEŞMELERİ YÖNTEMİ.

Sigorta, belirli bir prim karşılığında bir kimsenin para ile ölçülebilir, yasa ile korumaya değer bir sigortalanabilir menfaatine zarar veren bir rizikonun gerçekleşmesi halinde bu zararı karşılayacak tutarda sigortalının tazminata hak kazanmasını sağlayan çift taraflı bir sözleşmedir.

Sigorta sözleşmesinin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için tarafların, teminat altına alınmak istenen riziko, sigorta konusu, sigorta bedeli, sigorta süresi, sigorta şartları ve prim gibi esaslı unsurların üzerinde mutabık kalmaları gerekmektedir.

Sigorta, hiçbir zaman bir kazanç kaynağı olmamakla birlikte, sigortalının refahını hasardan bir gün öncesine getirme fonksiyonu ile hem ülke ekonomisinde hem de bireyler açısından büyük önem taşımaktadır.(Kender, 2011;145-150)

3.4.1.1 Sigorta Ve Sigorta Türleri :

Ani ve beklenmedik risklere karşı, önceden ödenen prim karşılığında olası riskin sigorta şirketine transferini kapsayan iki taraflı sözleşmeye sigorta denir.

Hayat ve hayat dışı sigortalar olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. Hayat dışı sigortaların başlıca aşağıda belirtilen branşlarda kullanılır.

3.4.1.1.1 Hayat Sigortası :

Sigortalıya, ihtiyarlığında sıkıntıya düşmeden hayatı sürdürme imkânını sağlamak, ölümü halinde ise bakmakla yükümlü olduğu geride kalan aile fertlerine aynı imkânı vermek hayat sigortasının belli başlı var oluş nedendir.

3.4.1.1.1.1 Ölüm Hali Hayat Sigortası:

Sigortalının ölümü halinde mirasçılara veya sigorta sözleşmesinde belirlediği kişilere birikmiş tazminat ödemesi yapılır. Mirasçılara veya mirasçı olarak kimleri varis bıraktıysa onlara ödeme yapılır.

3.4.1.1.1.2 Karma Hayat Sigortası:

Hayatta kalma ve ölüm durumunu belirli oranlarda karma olarak kapsayan sigorta çeşididir. Sigortalı önceden belirlenmiş bir süre içinde sigortalı olup, bu süreden önce ölümü halinde belirlemiş olduğu varislerine temin eden sigortalı

miktar ödenir. Süre sonunda hayatta kaldığı takdirde ise sigortalı miktarı kendisi alır. (<http://mehmetbilgeozakcaoglu.blogcu.com>)

3.4.1.1.2 Hayat Dışı Sigortalar.

Hayat dışı sigortalar hayat branşı dışında, sigortalının varlığında çeşitli risklerin sebep olacağı hasarlar ile meydana gelecek kayıpları sigorta teminatı altına almaktır. Branşları;

3.4.1.1.2.1 Yangın Sigortası:

Yangın sigortalı yangın neticesinde meydana gelen her çeşit hasarı karşılar. Ev, depo, fabrika gibi gayrimenkuller ile ev eşyası, demirbaş, ticari mallar teminat altına alınır.

3.4.1.1.2.2 Kaza Sigortası:

Sigortalının iradesi dışında kendisine veya mallarına gelecek zara ve ziyanın temini kaza sigortaları aracılığıyla yapılabilir. Kaza sigorta kişi ve mal sigorta olarak ikiye ayrılır.

3.4.1.1.2.3 Nakliyat Sigortası:

Çeşitli yollarla taşınmakta olan malların sevk edilmeleri sırasında meydana gelebilecek hasarlar ile deniz araçları için söz konusu olabilecek zarar ve ziyanı temin eden sigorta türüdür.

3.4.1.1.2.4 Mühendislik Sigortası:

Makine kırılması, inşaat, montaj ve elektronik cihaz sigortalı “mühendislik sigortası” kapsamında olup, her biri ayrı yapılabildiği gibi tek bir poliçe kapsamında da temin edilebilir. (Güvel 2004)

3.4.1.1.2.5 Tarım Sigortası:

Tarım sigortası, dolu ve hayvan hayat sigortası olmak üzere ikiye ayrılır. Dolu sigortası dolu tanelerinin vurması ile toprak ürünlerinde meydana gelebilecek hasarları sigorta teminatı altına alan bir sigorta çeşididir. Hayvan hayat sigortası, genellikle tarımda kullanılan hayvanlar, meslek hayvanları ve spor hayvanları için söz konusu olacak riskleri sigorta teminatı altına alır.

3.4.1.1.2.6 Diğer Sigortalar:

Yukarıda temel olarak sayılan sigorta branşlarının dışında yer alan sorumluluk, hukuki koruma, meslek, işletme faaliyetlerinin kesilmesi, kredi, uzay sigortası gibi türlerde vardır

3.4.2 AKTİF-PASİF YÖNETİMİ

Genellikle, finans sektörü ve büyük çaplı şirketlerin kullandığı bu risk yönetim uygulamasının temel amacı aktif ve pasif tarafın düzenlenmesi ile karlılığı arttırmak ve optimize etmektir.

Ürün fiyatlarında, döviz kurlarında ve faiz oranlarındaki ani ve sürekli değişimler yatırımcıları ve işletme yöneticilerini piyasaların bu değişkenliği karşısında yeni finansal araçlar ve korunma teknikleri geliştirmelerine yol açmıştır. . (Okka 2010)

Bankaların faaliyetlerini sürdürürken aktif ve pasif portföylerini birlikte inceleyerek toplamda bankanın kârlılık ve kabul edilebilir risk kapsamındaki performanslarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu şekilde bir inceleme için aktif pasif yönetimini bankanın amaçları doğrultusunda aktif ve pasifler için uygun bir strateji geliştirmek olarak nitelendirebiliriz.

Genelde bu amaçlar kabul edilebilir bir riskle bankanın net faiz gelirini stabilize etmek veya maksimize etmek, bankanın piyasa değerini maksimize etmek veya en azından korumaktır. Genelde kısa vadeli faiz oranları uzun vadeli faiz oranlarından düşüktür. Bankalar da uzun vadeli kredileri kısa vadeli mevduatla fonlayarak kâr etmek isteyebilir.

Ancak kısa vadeli faiz oranları uzun vadeli faiz oranlarından daha fazla oynaklığa sahip olduğundan oluşabilecek faiz oranı değişiklikleri banka için risk oluşturabilir. Örneğin mevcut uzun vadeli krediler kısa vadeli mevduatla fonlanırken kısa vadeli faiz oranlarının artış göstermesi banka için zarara yol açabilecektir.

Ancak kredi ve mevduat için vade uyumunun göz önünde bulundurulması halinde bankanın potansiyel kârı azalacaktır çünkü aynı vade grubundaki mevduat

ve kredi faiz oranı farkı uzun vadeli ve kısa vadeli kredi ve mevduatların her ikisi için de ilk durumundakinden daha az olacaktır (Rose, 1998; 218).

Aktif -Pasif Yönetiminde banka yönetiminin pasiflerden çok aktifler üzerinde daha fazla gücü vardır. Toplanan fonların kimlere, hangi şartlar altında dağıtılacağına kararını yönetimce verilmektedir. Diğer yandan aktif – pasif yönetiminde pasiflerin yönetimi için anahtar kavram fiyattır. Banka önerdiği kıymetler için faiz oranı, getiri vb. belirler ve bu şekilde pasif yönetimi yapmayı amaçlar.

Banka miktarını azaltmayı istediği pasifleri için fiyatı (faiz oranı, getiri vb.) artırarak ve miktarını artırmayı istediği pasifleri için fiyatını düşürerek pasif yönetimi yapar. Ayrıca arz ve talep mekanizmasının çalışması burada da gözlenmektedir. Bankanın pasifleri için uygun olan fonların üzerinde bir talep gelirse banka faiz oranlarını yükselterek talebin bir kısmını kesecek, tam tersi durumda ise faiz oranlarını düşürerek talebi artırmaya çalışacaktır (Rose, 1998; 219)

3.4.3 TÜREV ÜRÜNLERİ SÖZLEŞMESİ YÖNTEMİ

Türev ürünler; nitelikleri itibariyle değeri bir başka varlığa (döviz, hazine bonosu, devlet tahvili, endeksler, faiz, emtia, kredi değerliliği vb.) dayalı olan finansal araçlardır. Türev ürünlerde gelecek , opsiyon, vadeli ve swap yaygın olarak kullanılmaktadır. (Terence, 1994.85-95)

3.4.3.1 Vadeli (Forward) Sözleşmeleri

Gelecekte fiyat oynamalarından doğacak riskten kaçınmak için kullanılan riskten korunma tekniklerinden birisi de vadeli (forward) sözleşmelerdir. Vadeli bir işlemle bir malın, dövizin veya menkul değer gelecekte belirli bir tarihte, sözleşmenin yapıldığı tarihte belirlenen fiyat üzerinden alımı ve satımı taahhüt edilir. Sözleşmedeki şartlar sabitlenmiş şartlardır.

Belirli bir fiyattan alma veya satma taahhüdünde sorumluluk, karşı akde teslim ve ödeme ile vade tarihinde yerine getirilerek sona erer. Gelecekte belirlenen fiyat, işlem fiyatıdır. Taraflar, sözleşmede aksi belirtilmediği sürece,

sözleşme şartlarını yerine getirmekten sorumludurlar. Aksi durumda tazminat yükümlülüğü ile karşılaşırlar. Sözleşmenin sonunda ödemenin yapılması veya varlığın karşı akde teslimi ile sözleşme sona erer. (Akgüç ,1989;716-718)

Sözleşmeden dolayı bir vadeli işlem sözleşmesinin net bugünkü değeri, işlem fiyatının beklenen gelecekteki fiyata eşitlenmesini den dolayı sıfırdır. Bu sebeple ne alıcı ne de satıcı, vadede sözleşmeye konu olan varlığın gerçek piyasa fiyatı, işlem fiyattan farklı olmadığı sürece kar elde edilemez. Eğer gerçek fiyat işlem fiyatından düşükse, sözleşmeyi elinde bulunduran zarar edecektir. İki taraflı işlem prensibine göre; elinde bulunduranın kazancı sözleşme alıcısının kaybıdır.

Özellikleri;

- Vadeli işlemler standart işlemler olmayıp borsanın kurallarına uyulmadan, serbestçe taraflar arasında oluşturulabilir. Esnektir ve tezgâh üstü Piyasalar da servisçi gerçekleştirilebilir
- Vadeli işlemler, her mal ve piyasa için yapılabilir. Eğer finansal piyasalarda yapılacaksa burada genellikle döviz ve faiz vadeli işlemi olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır.
- Vadeli işlemler banka ve müşteri arasında yapılabildiği gibi bankalar arasında da yapılır. Vadeli işlemlerde bankalar alış ve satış olarak iki ayrı kotasyon verirler. Alış ve satış fiyatlarını açıklarlar.
- Vadeli işlemlerde taraflar arasında teminat ve pay akçesi istemez. Taraflar bir birbirleri tanırlar. Ancak banka, karşı müşteriye güvenmiyorsa bir teminat gündeme gelebilir.
- Sözleşmenin vadesi esnektir ve gerektiğinde taraflar anlaşırrsa vade yeniden uzatılabilir. Bazen vadeli bir sözleşmenin vadesi gelecek sözleşmelerinden daha uzun da olabilir. (Okka 2010;554-555)

3.4.3.1.1 Spot İşlemler;

İşlemlere konu olan varlıkların fiyatları iki şekilde belirlenir. Eğer fiyat, cari piyasa fiyatı ise buna spot fiyat denir. Mesela altının, gümüşün dövizin, hisse senedinin vb. hemen teslim fiyatı onun spot fiyatıdır. Eğer bunların vadeli işlemle satılmaları söz konusuysa bunlar için anlaşılacak fiyat spot fiyatından çok daha farklı olabilir ve genellikle yüksektir. Fakat vadeli işlemlerde sözleşme vadesine yaklaştıkça vadeli sözleşme fiyatı spot fiyata yaklaşır.

Döviz spot fiyatları önemlidir. Spot piyasada iki dövizin o anda alımı ve satım değerleri karşılıklı para cinsinden gösterilir. Dövizin alım ve satış fiyatı arasındaki fark, bankalar için komisyon, spekülörler için kârdır. Türkiye'de Döviz alım ve satımları genellikle aynı gün valörlü ile yapılmaktadır. Gazetelerin ekonomi sayfalarında günlük döviz spot fiyatları, pariteleri tablolar halinde verilmektedir.

3.4.3.1.2 Arbitraj İşlemleri;

Bir varlığın yeniden hemen satılmak amacıyla bir piyasadan alınıp, aynı anda başka bir piyasada daha yüksek bir fiyattan satılma işlemidir. Eğer arbitrajlar, döviz arbitrajı yapıyorlarsa, ülkeler arasında meydana gelecek kur riskinden kurtulmak için, vadeli döviz işlemleri yaparlar.

Arbitrajcılar sadece peşin alıp peşin satmazlar. Uygun gördüklerinde peşin alıp vadeli satarlar veya vadeli alıp peşin satanlar. Bu arada kur, faiz riskine ve fiyat oynamalarına karşıda vadeli işlem ve opsiyon yaparak doğacak hislerden kurtulmak isterler. (Okka 2010;556)

3.4.3.2 Gelecek (Futures) Sözleşmeleri

Gelecek sözleşmeleri; Fiziki pazarlarda alınıp satılan bir kısım mallar için yapılır. Tarım ürünlerinden buğday, pamuk, soya, zeytin, İncir vb. metallerden gümüş altın platin bakır vb. finansal varlıklardan ve döviz, faiz hisse senetleri ile Indexler üzerine mali gelecek sözleşmeleri yapılmaktadır.

Sözleşmeye konu olan varlığın sözleşme tarihinde belirlenmiş bir fiyattan gelecekte belirli bir tarihte alım satımını hükme bağlayan sözleşmelerdir.

Sözleşmenin alımı veya satımı ile ilgili olarak yapılan işleme de mali gelecek işlemi denir.

Bu sözleşmeleri yapmaktaki amaç, gelecekte ortaya çıkacak fiyat dalgalanmalarının getirdiği belirsizliği ortadan kaldırmak ve finansal varlığın fiyatını belirli bir tarih içerisinde sabitlemek suretiyle riskten korunmaktır. Böylece firmalara gelecek ile ilgili kârlılık hesaplarını daha güvenli yapmak imkânı verilmektedir. Spekülatörler gelecek sözleşmelerini kullanarak gelecek piyasasında önemli roller üstlenmektedirler.

Gelecek sözleşmeleri organize piyasalarda işlem görmektedir. Fiyatlar borsada oluşur ve belirlenen fiyatlar takas odaları tarafından resmen yayınlanmaktadır. Gelecek piyasalarında işlem gören sözleşmeler standartlaştırılmış olup teslimat tarihi ne kadar alınıp satılırlar. Mali gelecek sözleşmeleri borsalarda aracılar tarafından yapılır. Bunlar, kendileri veya başkaları hesaplarına bu sözleşmeleri yaparlar ve aracılar genellikle birbirlerini tanımazlar. Aralarındaki ilişkiler kişisel değildir. Ödemeler takas odalarında yapılır ve sözleşmeler takas odalarınca garanti altına alınmıştır. .(Okka 2010 ;557)

Gelecek sözleşmesi yapan kimse borsaya belirli bir teminat yatırmak zorundadır sözleşmeler standart büyüklükte düzenlenir. Gelecek sözleşmelerinde günlük fiyat değişimlerinin maksimum sınırları belirlenmiştir. Buna ulaşıldığında, daha yukarı veya düşük bir fiyattan, başka bir işleme izin verilmez ve o günkü işlemler durdurulur.

3.4.3.3 Opsiyon Sözleşmeleri

Bir finansal varlığın belirli bir tarihte veya belirli bir zaman süresi içinde, belirli bir prim karşılığında, önceden belirlenmiş sabit bir fiyattan opsiyon sahibine satın alma veya satma hakkını veren bir sözleşmedir. Ortada opsiyonu konu olan bir finansal varlık mevcuttur. Bir finansal varlıkla ilgili sözleşme ile taraflardan birisine, sözleşmedeki haklarını kullanmak veya vazgeçmek hakkı tanınırken; karşı akde, hak sahibi sözleşmedeki haklarından birini seçmesi

durumunda, sözleşmenin kendisine yüklediği sorumluluğu yerine getirmesi mecburiyeti yüklenmektedir.

Sözleşmeyle taraflardan birisi prim ödeyerek seçme hakkını elde etmekte ve karşı taraf bu seçime göre yükümlülük altına girmekte ve bu yükümlülüğü yerine getirmekle sorumlu olmaktadır.

Sonuç olarak söz konusu hak istenildiği zaman kullanılabilir. Opsiyon kullanma hakkı, sözleşmede belirtilen zaman aralığı içerisinde veya sonunda kullanılmazsa geçersiz hale gelir. Sınırlı kayıp sebebiyle opsiyon işlemleri, vadeli ve gelecek sözleşmelerinden ayrılır. (Okka ,2010;549-550)

Opsiyonlar önemli türev ürünlerindedir. Bilindiği gibi türev ürünleri fiyatı tamamen başka bir varlığın fiyatına dayanmaktadır. Taraflar karşılıklı olarak hisse senetleri, tahvil, faiz oranları, kıymetli metaller ve madenler, hububat türleri, vb. üzerinden opsiyon yapabilirler.

Opsiyonun terminolojisini bilmek faydalıdır. Opsiyon satın alma hakkı veren alım opsiyonu ve satma hakkı veren satım opsiyonu olarak iki ana gruba ayrılır.

Opsiyon sözleşmesinde seçim hakkı sahip olan tarafa lehtar veya alıcı seçme hakkının kullanılması halinde opsiyon sözleşmesinin gereklerini yerine getirmesi yükümlülüğü altında bulunan tarafa kasideci, yazıcı veya satıcı sözleşmede finansal varlığın alınabileceği veya satılabileceği fiyat uygulama fiyatı opsiyon kullanım tarihine bitiş tarihi denir. Avrupa tipi opsiyonlarda hak, sadece opsiyonun bitiş tarihinde kullanılırken Amerikan tipi opsiyonlarda, vadeye kadar, istenilen tarihte kullanılabilir. Amerikan da opsiyonun ticareti, vadesine 9 ay varken başlar ve bu sebeple maksimum opsiyon tarihi dokuz aydır. Opsiyon sözleşmesinin pazar fiyatına, opsiyon primi denir.

3.4.3.3.1 Opsiyon Sahibi(Alıcı Veya Hamili);

Hem alım hem de satım opsiyonu da, belirli bir fiyat veya prim karşılığında almış olduğu opsiyon sözleşmesini opsiyon süresi içerisinde veya süresi sonunda, kullanma veya kullanmama hakkına sahip olan kişidir. Eğer

alıcı opsiyon hakkını kullanmazsa karşı tarafa ödemiş olduğu primi geri isteyemez. Bu durumda opsiyon sahibi bu yatırıma, baştan bir prim ödemek suretiyle belirli bir kayıpla başlamış olmakta, genellikle ödediği primi aşan bir karı gördüğünde opsiyon sözleşmesini işleme koymakla yükümlüdür.

3.4.3.3.2 Opsiyon Satıcısı;

Belirli bir fiyat veya prim karşılığında, Opsiyon sözleşmesini hazırlayan ve satan böylece yükümlülük altına giren şahıstır. Karşı taraf (Opsiyon alıcısı) talep ettiği takdirde, sözleşmede yer alan yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır. (Okka ,2010;549-550)

Opsiyon sözleşmesi taraflara riskten korunma, kaldıraçtan yararlanma, esneklik, likidite ve şeffaflık imkânlarını vermektedir. Eğer taraflardan birisi kısa satışta bulunmuşsa yani açık pozisyonda bulunuyor ve fiyatların muhtemel artmasından endişe ediyorsa, riske karşı kendini korumak için ek bir pozisyon sözleşmesi yapmakta, belirli bir prim karşılığında riskten korunmaktadır. sözleşmede opsiyon türü; ürün, ürün kullanım fiyatı, ürünün miktarı ve opsiyon süresi daima belirtilir. Opsiyon alıcısı ve satıcısı gelecekteki fiyat hareketleri konusunda birbiriyle zıt görüşe sahiptirler. Aksi halde aralarında bir opsiyon sözleşmesi tertip etmezler.

Ayrıca bir kimse, fiili alım satım yerine , opsiyon sözleşmesi yapmak suretiyle az bir sermaye ile çok daha fazla varlık üzerinden tasarruf hakkını elde edebilir. yani türevlerin kaldıraç etkisi vardır. Mesela 10000 dolara 100.000 dolarlık yatırım yapılabilir. Yatırımcılar, borsada standardize hale gelmiş opsiyonlar üzerine oynayarak kısa ve uzun pozisyonlara girebilirler. bunları elden çıkararak likit hala dönebilirler. Borsada bu işlemler yürütüldüğü için şeffaflık sağlanır ve fiyatlar, işi Hacmi, işlemlerin yönü anında görülebilir.

Opsiyon almanın en büyük faydası; bir riske katlanarak riskten ve yüksek orandaki finansal kaldıraçtan yararlanarak yüksek ölçekli kar elde etmek imkânı vermesidir. Opsiyon alanın zararı ödediği prim ile sınırlıdır. Opsiyon satıcısının karı aldığı primle sınırlı olduğu halde, teorik olarak zararı sınırsız

olabilir. bu tür sözleşmelerde risk opsiyon satıcısı üzerine yoğunlaşmaktadır. Opsiyon satıcıları da çeşitli opsiyon stratejileri kullanarak riskten kaçınma ya çalışlar.

Bir opsiyon sözleşmesi yapıldığında üç önemli faktör yer alır.

- Opsiyonun konusu
- Opsiyonun işlem fiyatı
- Opsiyonun vadesi

Opsiyonlar varlıkların türüne göre çeşitleri ayrılırlar.

- Hisse senedi opsiyonu
- Gelecek sözleşmeleri üzerine opsiyonlar
- Hisse senedi endeksi opsiyonları
- Döviz opsiyonları
- Faiz oranı opsiyonları
- Altın opsiyonları

3.4.3.3.3 Satın Alma Opsiyonu;

Bir kimse, primini ödeyerek, bir opsiyon sözleşmesi satın alabilir . Satın alma opsiyonu sahibine belirli bir miktarda ki bir varlığı menkul kıymeti bugünden belirlenen bir fiyat üzerinden belirli bir vade içerisinde veya vadenin sonunda satın alma hakkını vermektedir. Satın alma opsiyonu sahibine, ödeyeceğim primin dışında bir yük yüklemes.(Okka ,2010;554-557).

Buna karşılık opsiyon yazıcısı, alıcının opsiyon hakkını kullanması durumunda, sözleşmeye konu olan değerleri satmak zorundadır.

Satın alma opsiyonların da, opsiyon yazıcısı yani opsiyon satan sözleşme konusu varlığa sahipse satış opsiyonu karşılıklı sahip değilse karşılıksızdır.(Charles, Moyer , Mcguigan 1984).

Opsiyon alıcısının opsiyon hakkını kullanması durumunda, opsiyon yazıcısı karşılıksız durumda bulunuyorsa ve piyasadan gerekli enstrümanı alıp yükümlülüğünü yerine getirecekse, karşılıklı durumda bulunmaya göre daha fazla riske maruz kalabilir.

Satın alma opsiyonu sahibinin, sözleşme mukabilinde, bir prim ödeyeceği söylenmiştir. opsiyon sözleşmesinin fiyatını yani ödenecek primin şu faktörler belirlemektedir:

- Sözleşmeye konu olan finansal varlıkların fiyatında beklenen oynamalarının büyüklüğü ve dalgalanma boyutu. dalgalanma boyu ne derece büyükse ödenecek prim o derece yüksek olacaktır.
- Sözleşmenin yapıldığı tarihte varlığın fiyatı ile uygulanma tarihindeki fiyatı arasındaki ilişki sözleşmenin gerçek değerini ortaya koyar. karda, ve zararda ve ya kayıtsız mı olduğu ortaya çıkar.
- Opsiyon sözleşmesinin süreleri kısadır. vadesine yaklaştıkça değeri azalır ve vade günü 0 olur
- Faiz Oran ve opsiyon fiyat arasındaki ilişki karmaşık olup opsiyon türleri itibariyle farklılık gösterir
- Alım opsiyonu sahibi aşağıdaki alternatiflerden birisine başvurabilir.
- Alım opsiyonu geçerli pazar fiyatından satmak suretiyle, satın alma hakkını başkasına devredebilir
- Opsiyonu işleme koyarak bedelini ödeyebilir
- Alım opsiyonu elinde tutar ve herhangi bir işlem yapmaz.

3.4.3.3.4 Satma Opsiyonu

Belirli bir kıymeti, menkul değeri, bugünden belirtilen ve sabitlenen bir fiyat üzerinden, belirli bir vade içinde veya sonunda opsiyon alıcısına satma hakkı veren bir opsiyon dur.

Satma opsiyonu veren taraf yani opsiyon yazıcısı, opsiyon sözleşmesi ile üstlendiği sorumluluğu opsiyon alıcısına karşı yerine getirmek mecburiyetindedir

Satma opsiyonun da satma hakkını satın alan taraf, opsiyona konu olan varlığın fiyatının opsiyon sözleşmesi süresi içinde veya sonunda düşeceğini tahmin etmektedir. Buna karşılık opsiyon satan taraf ise fiyatın düşmeyeceğini inanmaktadır. Satma opsiyonların da, işlem fiyatı, satın alma operasyonlarının aksine sözleşmeye konu olan varlığın piyasa fiyatının altında belirlenir.(Ceylan 2003 ;315)

3.4.3.4 Tavan Ve Taban Sözleşmeleri

Taban ve tavan sözleşmeleri, faiz oranlarındaki ve döviz fiyatlarındaki oynamaları karşı koruyucu bir önlem olarak kullanılan araçlardır. Özellikle değişken faizle borçlanıldığında ve faiz oranının yükselmesi riskinin bulunması halinde, firmalar bu yükselmeye karşı kendilerini korumak için, belirli bir prim ödeyerek tavan faiz anlaşmaları yaparlar. Eğer faizler bu üst sınırı açarsa, sözleşmeye göre karşı akit Aşan kısmı ödeyeceği için, firmanın Borcu bir ölçüde sabit faize dönüşmüş olur ve firma sözleşmede belirtilen tavana kadar faizi ödeyerek riskten kurtulmuş olur. Tavan ve taban anlaşmalarını firmalar, bankalar, diğer finansal kurumlar ve aracılar yapabilmektedir. (Okka ,2010;554-557).

3.4.3.5 Swap Sözleşmeleri

Swap, tarafların gelecekteki nakit akışlarını değiştirmek için yapılan sözleşmedir .(Mishkin ve Eakins, 2006; 663).

Swap sözleşmelerinde taraflar belirli bir süre boyunca belirli miktarlarda ödeme yükümlülüklerini birbiriyle takas ederler .Takasa konu olan ödemeler, sadece faiz, sadece anapara ya da hem anapara hem de faiz ödemeleri olabilmektedir. Burada amaç faiz ve döviz kurundaki dalgalanmaların yaratabileceği riski en aza indirebilmektir. Swap işlemlerinin temel mantığı, farklı kredi değerliliğine sahip kuruluşların değişik mali piyasalardaki farklı kredi koşulları ile karşı karşıya kalmaları ve bu farklılıklardan swap işlemine taraf olan herkesin yararlanabilmesidir (Erişti, 1997; 104)..

3.4.3.5.1 Swapın Amacı

Faiz oranları ve döviz kurlarındaki meydana gelen dalgalanmalardan doğan veya doğması muhtemel riskleri elimine etmek ve bu konuda farklı piyasalardan farklı şartlarda borçlanabilir ve kredibiliteleri farklı olan optimum maliyet şartlarında ihtiyaçlarını karşılamaktadır. (<http://finans.ekibi.net/konu-faiz-swapi-interest-rate-swap.html>)

Sabit faizli borçları, bir firma bunu değişken faizli bir borç ve değişken faizli borçlanan başka bir firmada bunu sabit faizli borç haline getirebilmektedir.

Burada şartların taraflarca belirlenmesi ve swapa konu olan aktiflerin durumu çeşitli swap türlerini ortaya çıkartmıştır. Faiz ve döviz swaplarına ilaveten tahvil pazarlarında vadenin kısılması, buna karşılık kambiyo pazarlarında vadenin uzaması, opsiyon tekniği ile tekniğinin birleştirilmesi gibi işlemler ana swapların yanında melez tipi swaplarında ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Ortaya çıkan swap türlerini aşağıdaki gibi sınıflandırabiliriz. (Ramirez, 2007; 32)

3.4.3.5.2 Faiz Swapları;

İşlem hacmi bakımından faiz swapları, swap türleri arasında en başta gelenlerden biridir. Bir faiz oranı swapı, tarafların anlaştıkları tahmini anapara tutarına bağlı olarak hesaplanan sabit faiz ödemeleri ile dalgalı faiz ödemelerinin aynı para birimi üzerinden birbirleri ile değiştirilmesine ilişkin iki taraf arasında yapılan bir anlaşmadır.

Anapara tutarı ilgili varlığın değeri veya alınan borç tutarı kadardır. Faiz swapı işleminde anapara hiçbir şekilde el değiştirmez, yalnızca ödemelerin hesaplanmasına temel oluşturur. (<http://finans.ekibi.net/konu-faiz-swapi-interest-rate-swap.html>)

Daha kısa bir tanımla, faiz oranı swapında taraflardan biri sabit faizle diğeri değişken faizle borçlanır ve daha sonra bu faiz ödemelerini birbirleriyle değiştirirler. Birçok faiz oranı swapında dalgalı faiz ödemeleri, libor referans gösterilerek belirlenir.

Anlaşılacağı üzere faiz swapının başta gelen amaçlarından biri dalgalı faiz ödemeli borcu, sabit faizli borca çevirerek ya da tersini uygulayarak, yüksek

tutarda faiz ödemelerinden kurtulmaya çalışmaktır. (<http://finans.ekibi.net/konu-faiz-swapi-interest-rate-swap.html>)

Faiz swapı türleri ;

- Sabit faiz- değişken faiz swapı
- Değişken faiz- değişken faiz swapı
- Vadeden önce son verme hakkı veren swaplar
- Süresi uzatılabilir swaplar
- Vadeli swaplar
- Faiz hakkının sonradan belirlenmesi hakkını veren swaplar

3.4.3.5.3 Döviz Swapları

Döviz swapları bankalar arasında kendilerine ait olan döviz pozisyonlarını değiştirmek amacıyla yaklaşık olarak 50 yıldır kullanılan bir yöntemdir. Kısaca, daha sonra aynen iade edilmek üzere yapılan bir tür para değiş tokuşu işlemidir.

Somut bir örnek üzerinden gidersek, dolar üzerinden eksik pozisyon vermekte olan bir A bankasını ele alalım. Aynı zamanda bir B bankası da dolar üzerinden fazla pozisyon vermekte olsun. Bu pozisyon durumları neticesinde her iki bankada bir kur riski içerisinde olmaktadır. Bankalara kur değişimleri nedeniyle zarar etmemek için açık pozisyonlarını denkleştirme kararı verdiklerinde, bunu en kolay ve masrafsız yolu bu iki bankanın bir swap anlaşması yaparak pozisyonlarını takas etmeleridir. (Gündüz ve Tural, 1995; 6).

Özetle, belirli bir kur üzerinde (örneğin o günkü anında döviz kuru) anlaşarak A bankası B'deki dolar fazlasını devralır ve ona karşılığında TL miktarını verir. Anlaşma süresi dolduğunda ise bu kez önceki işlemlerin tam tersini yaparlar. A dolarları eski sahibi B'ye verirken, B bankası da ona verdiği TL'leri iade eder. . (Erişti, 1997; 104)

Döviz swap türleri;

- Sabit faiz değişken Faiz döviz swapı
- Sabit faiz- sabit Faiz döviz swapı
- Değişken faiz- Değişken Faiz döviz swapı

Diğer Swap Türleri;

- Döviz opsiyon swapları,
- Geçişli swaplar,
- Birleşik geçişli swaplar,
- İkili döviz swapları,
- Para düzeltme swapları,
- İtfa edilen swaplar,
- Kokteyl swaplar olarak isimlendirilir.

4. FİNANSAL TABLOLAR VE ANALİZİ TEKNİKLERİ

4.1 FİNANSAL TABLOLAR

Finansal tablolar ,varlıklar kaynaklar ve bunlardaki değışiklikler ile işletmenin faaliyet sonuçları hakkında bilgi veren ve gelecekteki nakit akımlarını değerlendirmede bilgiler sağlayan , bu bilgilerle ilgili olan taraflar (yöneticiler, kredi verenler , devlet vs) karar almalarında yardımcı olacak bilgileri içeren muhasebe ilkelerine uygun olarak düzenlenmektedir.

Finansal tablolar, temel finansal tablolar ve ek finansal tablolar olarak iki grupta incelenmektedir. (Ataman ,2013;300)

4.1.1 TEMEL FİNANSAL TABLOLAR

Temel Finansal Tablolar ; Bilanço ve gelir tablosudur.

4.1.1.1 Bilanço

Bir işletmenin belli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren finansal tablodur.

Bilanço ,sermaye sahipleri ile alacaklıların işletmeye sağladığı kaynaklar ve bunlarla elde edilen varlıkların , muhasebe kayıt, hesap ve tablolarında anlamlı bir şekilde tespit edilmesi ve gösterilmesi yoluyla belli bir tarihte işletmenin mali durumunun açıklıkla gerçeğe uygun yansıtılmasıdır.

4.1.1.2 Gelir Tablosu

İşletmenin belli bir dönemde elde ettiği tüm gelirleri, aynı dönemde bu gelirleri elde etmek için katlandığı bütün maliyet ve giderleri ile işletmenin net kâr ya da net zarar sonucunu gösteren Finansal tablodur.

Gelir tablosunun amacı, satışların, gelirlerin, kar ve zararlara ait hesapların ve belli dönemlere ait işletme faaliyeti sonuçlarının sınıflandırılmış ve gerçeğe uygun olarak gösterilmesini sağlamaktır. .(Gökçen ,2011;112)

4.1.2 EK FİNANSAL TABLOLAR

Ek Finansal Tablolar; Satışların maliyeti tablosu, fon akım tablosu , nakit akım tablosu , kar dağıtım tablosu ve özkaynak değişim tablosudur. .(Ataman ,2013;300)

4.1.2.1 Fon Akım Tablosu;

İşletmenin belirli bir hesap döneminde sağladığı fon kaynaklarını ve bunların kullanımı yerlerini gösteren ek finansal tablolar. bu tabloda, fon kavramı tüm finansal araçları kapsar.

4.1.2.2 Nakit Akım Tablosu ;

İşletmenin belirli bir hesap dönemi içinde ortaya çıkan nakit akışlarını, kaynakları ve kullanım yerleri bakımından gösteren tablodur. bu tabloda fon kavramı, Kasa mevcudu ve bankadaki mevduatları kapsar.

4.1.2.3 Özkaynak Değişim Tablosu;

İlgili dönemde Özkaynak kalemlerinde meydana gelen artış veya azalışları bir bütün olarak gösteren tablodur.

4.1.2.4 Kâr Dağıtım Tablosu ;

İşletmenin dönem karının dağıtım biçimini gösteren tablodur. özellikle sermaye şirketlerinde dönem karından, ödenecek vergilerin, ayrılan yedeklerin ve ortaklara dağıtılacak kar paylarının açıkça gösterilmesi, şirketlerin hisse başına kar ile hisse başına Temettü tutarının hesaplanmasında kullanılır.

4.1.2.5 Satışların Maliyeti Tablosu;

İşletmelerin dönem içindeki stok hareketlerini, üretim maliyetlerini, satılan mamul maliyetlerini, satılan hizmet maliyetlerini gösteren tablodur. (Ataman,2009;230-235)

4.2 FİNANSAL TABLOLAR KULLANMANIN NEDENLERİ.

Muhasebeden beklenen bilgi verme işlevi, finansal tablolar aracılığı ile değer kazanır. Bu nedenle finansal tablolar muhasebenin kavramsal çerçevesinde de yer alan raporlama görevinin yerine getirilmesi sonucu olarak ortaya çıkar.

Muhasebeden beklenen en önemli işlevlerden biride işletmede meydana gelen finansal olayları belirli dönemlerinde işletme sahiplerine, kredi verenlere ve diğer ilgililere sunmaktır. Bu görevin ifasında finansal tablolar, muhasebe sistemi içinde kaydedilen bilgileri belirli zaman aralıklarıyla finansal bilgi kullanıcılarına sunarlar (Akdoğan ,Tenker ,2007;3-4)

Finansal tablolar yardımıyla, işletmenin performansının ne durumda olduğu, karlılığı ve kazanç gücü, vb. bilgiler elde edilmektedir. Başka bir ifadeyle finansal tablolarda yer alan veriler, söz konusu işletmeyi değerlendirme sürecinde de faydalı olmaktadır. İşletmenin değerlendirilmesinde kullanılan finansal tabloların belirli niteliklere sahip olması gerekmektedir. (Akıncı,Erdoğan 1995;4-5)

Bu nitelikler;

- Doğrulanabilir olma
- Tarafsız olma
- Uyumlu olma
- Karşılaştırılabilir olma
- Tabloların zamanında düzenlenmiş olmasıdır.

4.3 FİNANSAL TABLOLARIN TFRS.LER İLE UYUMU

İşlemeler finansal tablolarında varlık, borç, gelir ve gider tanımlarına ve muhasebeleştirme kriterlerine uygun olarak finansal durumunu, finansal performansını ve nakit akışlarını gerçeğe uygun olarak sunarlar. Finansal tabloları TFRS' lerle uyumlu bir işletme bu uyumu açık bir şekilde dipnotlarda beyan eder. (Gökçen ,Ataman ,Çakıcı 2011;125)

TFRS ye göre tam bir finansal tablo seti aşağıdaki gibidir.

- Dönem sonu bilanço
- Döneme ait kapsamlı gelir tablosu
- Döneme ait özkaynak değişim tablosu
- Döneme ait nakit akım tablosu
- Dipnotlar

4.4 FİNANSAL ANALİZİN TANIMI

Teknolojik gelişmelerle birlikte işletmelerde finansal yönetim görev alanı her geçen gün gelişmektedir. Önceleri görevleri yalnızca finansal kayıtları tutmak, raporları ayarlamak, işletmenin nakit durumunu yönetmek ve borçların zamanında ödenmesini sağlamak olan finansal yönetim, günümüzde işletmenin tüm varlığı ile ilgilenmek zorundadır.

Finansal tablolar işletme sahipleri, Devlet, yatırımcılar, Kredi verenler ve diğer finansal tablo kullanıcıları için büyük bir önem taşımaktadır. Finansal tablolardan birtakım sonuçlar çıkarabilmek ve işletme hakkında bilgi sahibi olabilmek için, bu konuların doğru bir biçimde analiz edilmesi gerekmektedir.(Doğaüstün 1996;83)

Finansal tabloların analizi çeşitli analiz yöntemlerini uygulayarak analiz sonuçlarının bulunması ve sonuçların eleştirilmesi, yorumlanması ve değerlendirilmesi, analiz yapılan işletmenin çalışma ve gelişme durumu ile kârlılık ve borç ödeme durumunun tespit edilmesi, herhangi bir sorun varsa ortaya çıkarılması ve giderilmesi için alınması gereken önlemlerin belirtilmesine içeren bir çalışmadır. (Durmuş1994;114)

Finansal tabloların analizi sayesinde, bir işletmenin geçmiş faaliyetleri değerlendirildiği gibi, mevcut durumunun belirlenmesi ve geleceğe ait tahminlerinin yapılmasında kolaylaşır.

Finansal analiz İşletmenin kârlılık ve borç ödeme gücü, yatırımcı ve ödünç verenler tarafından risk oranlarının belirlenmesi, sermaye maliyeti ve firmanın

gelecekteki kazançlarının tahmin edilmesi gibi çeşitli hareketlerle ilgilidir.
(Philippatos ,1993;94)

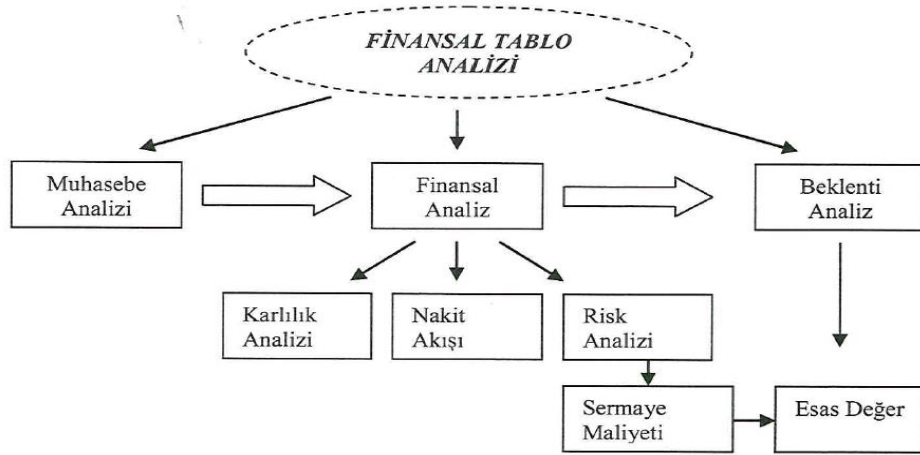
Finansal tablo analizi, bir işletmenin ekonomik durumunun ve içinde bulunduğu risklerin değerlendirilmesi olan, olağan işletme analizinin önemli ve ayrılmaz bir parçasıdır.

İşletme analizi, bir firmanın iş çevresini, stratejilerini finansal pozisyonunu ve performansını kapsamaktadır. Ayrıca, işletme analizi, işletmenin finansal pozisyonunun ve performansının analiz edilmesidir. Böylece, işletme analizi sonucunda elde edilen bilgiler finansal karar verme sürecinde önemli rol oynamaktadır.

Finansal analiz işletmenin bugünkü finansal pozisyonunu ve performansını belirlemek ve gelecekteki finansal performansını tahmin etmek amacıyla finansal tabloların incelenmesidir.

Bu açıklamalardan hareketle TFRS kapsamında hazırlanmış tablolarda ortaya koyulan finansal ve finansal olmayan bilgilerin analizi, klasik anlamda yalnızca oran analizi, karşılaştırmalı analiz ve Trend analizinden oluşan finansal tekniklerden ibaret değildir. TFRS ler finansal tablo kavramının yanı sıra, finansal rapor vurgusu yaparak analizin kapsamını genişleten yaklaşımı ortaya koymuştur.

Bu açıklamalardan sonra finansal tablolar analizi aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 4-1. Finansal Tablo Analizi

Kaynak ; (Akgün & Şamiloğlu ,2015;38)

Finansal tabloların analizi (Şekil4-1de) yoluyla alacakların, stokların, kredilerin değerleri ve özkaynakların potansiyel kazançları tahmin edilmektedir. Analizci açısından hesap kalemlerinin eğilimini belirleyebilmek için işletmenin finansal yapı oranları, aynı iş kolundaki diğer işletmelerin finansal tablo değerleriyle karşılaştırmak oldukça önemlidir.(Singel and Show,1983;263)

Finansal tablolar analizinin amacı, finansal tablolardan yararlananların, bir işletmenin finansal pozisyonunu incelemek ve böylece finansal tablo kullanıcılarına işletme ile ilgili kararlarında yardımcı olmaktır.(Mugan ve Akman 2012)

Finansal analiz, firmanın etkinlik ve başarı derecesinin ölçülmesinde işletme hedeflerine ulaşmamışsa sebeplerini araştırmada, geleceğe ait planlar hazırlama da, üretilecek mal ve hizmetler, üretim miktarı, üretim birleşimi ve izlenecek fiyat politikası konusunda karar almada en etkili unsurdur.

Finansal analiz, işletmenin yükümlülüklerini yerine getirme gücünün olup olmadığını tespit edilmesinde, faaliyetlerinin kontrol ve değerlendirilmesinde ve firmanın faaliyetinin her aşamasında doğru ve düzeltici kararlar alınmasında büyük önem taşımaktadır. (Akgüç,1989,25)

Finansal analiz yoluyla elde edilen bilgiler işletme yönetimi ile ilgili tüm konularda alınan kararların temelini oluşturduğunu gibi, sağlıklı bir planlama için de gerekli bulunmaktadır. İşletmenin içinde bulunduğu finansal durumu ve faaliyet sonuçları değerlendirilmeden, sağlıklı ve tutarlı bir planlama yapma imkânı da yoktur. Bu sebeple finansal analiz, finans yöneticisinin planlama fonksiyonunu yerine getirmesi bakımından da önem taşımaktadır. (Breally 2006;279)

Finansal analiz, etkin bir yönetimin gerçekleşmesine bir araç olarak hizmet eder. Güvenin sağlanmasında, tahminde bulunulmasına, sezgi de ve belirsizlik alanlarının sınırlandırılmasındaki tüm karar süreçlerine yardım eder.(Bervstein 1989;3)

Finansal analiz, işletme ilgililerinin analizden bekledikleri amaca göre, değişik açılarla da yapılabilir ve analiz çalışmaları belirli tablolar üzerinde yoğunlaşan bilir.

Bir işletmenin finansal durumu, kontrol ettiği ekonomik kaynaklardan, finansal yapısından, likit kıymetlerinden, finansal durumunun güçlüğünden ve içinde bulunduğu şartlardaki değişime ayak uydurma kapasitesinden etkilenir. İşletme tarafından kontrol edilen ekonomik kaynakları ilişkin bilgiler ve bu kaynakların geçmişteki kullanımına ilişkin veriler işletmenin nakit ve nakit benzeri kaynakları yaratma imkânlarını tahmin etmek için yardımcı olabilir.

Bir başka ifadeyle finansal analiz, mali yapı hakkındaki bilgiler gelecekteki borçlanma ihtiyaçlarının tahmin edilmesinde ve gelecekteki kar ve nakit akışlarının işletme ile ilişkileri olanlar arasında nasıl dağıtılacağını tahmininde de kullanılabilir. Ayrıca işletmenin ilave finansman sağlamasında ne kadar başarılı olabileceğinin ön görülmesini sağlayabilir. Likidite ve borç ödeme gücü hakkındaki bilgiler işletmenin finansal taahhütlerinin vadeleri geldiğinde yerine getirilme ihtimalinin tahmin edilmesinde kullanılır. (Şamiloğlu &Akgün 2015)

Borç ödeme gücü, uzun dönemde vadesi gelen finansal taahhütler yerine getirildikten sonra geriye kalan nakit gücü anlamına gelir. Bir işletmenin mevcut

durumdaki performansı özellikle karlılığı hakkındaki bilgiler ileride kontrol etme ihtimali olan ekonomik kaynakları nasıl kullanacağız ve bu kaynaklardan ne gibi değişiklikler olabileceğini öngörmek için gereklidir. Bu sebeple işletmenin performansındaki değişiklikleri gösteren bilgiler önemlidir.

İşletmenin faaliyet sonuçları hakkındaki bilgiler işletmenin mevcut kaynaklarını kullanarak nakit yaratma kapasitesini tahmin etmeye yaradığı gibi, işletmenin ilave kaynakları ne kadar etkili bir şekilde kullanacağı konusunda da fikir verebilir.

İşletmenin finansal durumundaki değişikliklere ilişkin bilgiler işletmenin söz konusu raporlama dönemindeki yatırım, finansman ve işletme faaliyetlerini değerlendirmeye yarar. Bu bilgiler kullanıcıya işletmenin nakit ve nakit benzerleri yaratmak imkânlarının ve bu nakit kaynaklarının ne şekilde kullanıldığını da anlatır. (Şamiloğlu & Akgün 2015)

Finansal analiz, bir firmanın finansal durumunu, faaliyet sonuçlarını ve finansal yönden gelişmesini tespit etmek ve firma ile ilgili geleceğe dönük tahminlerde bulunabilmek için, finansal tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişkileri ve bunların zaman içerisinde göstermiş oldukları eğilimlerinin incelenmesi süreci olarak da ifade edilir.

Finansal analiz den elde edilen verilerin kullanıcıları işletme içi ve işletme dışı olmak üzere iki grupta toplanır.

İşletme içinde; yöneticiler başta olmak üzere, çalışanlar ve işletme de pay sahibi olanlar firmanın faaliyetlerin deki etkinlik ve başarı derecesini ölçme de, öngörülen hedeflerine ulaşp ulaşmadığını belirlemede, planların hazırlanmasında, izlenecek politikalar konusunda, firma faaliyetlerinin her evresinde doğru ve düzeltici kararlar almada finansal analizi sonuçlarından yararlanılır.

İşletme dışında; devlet, mevcut ve potansiyel yatırımcılar, tedarikçiler, kredi kuruluşları veya alacaklılar, firmanın varlıklarının tehlikeye düşürmeden, yükümlülüklerini yerine getirmeye gücü olup olmadığını belirlemede firmanın

finansman yapısının içerdığı risk derecesini belirlemede, faaliyetlerini kontrol ve değerlendirme de finansal tablo analizinden yararlanırlar.

4.5 FİNANSAL ANALİZİN ÖN ŞARTLARI

Finansal analizin en iyi şekilde yapılabilmesi, öncelikle finansal tabloların sağlıklı bir biçimde hazırlanmasına ve analizi esas olan verilerin ve bilgilerin doğru olmasına bağlıdır. Finansal tablolar gerçeği yansıtmıyorlarsa analizi esas alınan veriler doğru değilse hangi tür analiz yöntemi kullanılırsa kullanılsın sağlıklı bir analiz yapmak mümkün olmayacaktır. Ayrıca, finansal analizi esas olan verilerin doğru ve tam olma niteliklerine sahip olmaları için işletmede iyi bir muhasebe sisteminin bulunması gerekir.(Çömlekçi, Sözbilir ve Bektöre, 2006; 7,8)

Finansal analiz yalnızca cari dönem için yapılacak olsa idi, genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre tabloları düzenlemek analiz için yeterli olabilirdi. Fakat analizlerde genellikle tarihi veriler kullanılarak eğilimler tespit edilir, yıllar arasındaki değişiklikler incelenir. Birbirini, izleyen yıllarda şayet firmalar arası karşılaştırmalar yapılıyorsa, o firmalarda aynen muhasebe yöntemlerinin uygulanmasına, yöntemlerde yapılan değişiklik varsa tam olarak açıklanmasına ihtiyaç vardır. (Türko,1994;86)

Farklı muhasebe yöntemleri, faaliyet sonuçlarını farklı göstereceğinden yıllar arasındaki karşılaştırmalar sağlıklı olmayacaktır. Bu sebeple tek düzen muhasebe sistemine ve uluslararası finansal raporlama standartlarına ihtiyaç duyulmuştur.

İşletmelerde yapılacak her analiz bir amaca yöneliktir. Analizin amacının ne olduğunu hiç bir zaman gözden uzak tutulmaması gerekir. Örneğin işletmeye kısa vadeli kredi bulmak için yapılan analizde önemli olan likiditeyi ölçmektir. İşletmenin uzun vadedeki karlılığının kısa vadeli kredi verenler için pek fazla önemi yoktur. Uzun vadeli kredi sağlanması için yapılacak finansal analizde ise, önemli olan işletmenin faaliyetlerini verimliliği ile kazanç gücüdür.

Verimin düşük olması, karın az olması uzun vadede borçların geri ödemesin de yetersiz kalacağına işaretler. Aynı biçimde, ortaklarda uzun

vadeli karlılığa ve verimliliği önem vermektedirler. Yöneticiler ise, hem kısa vadede likidite, hem de uzun vadede karlılığı önem vermek zorundadırlar. Başka bir ifadeyle hem borçların zamanında ödenmesi hem de ortaklara yüksek bir gelir sağlanması yönetimin başlıca görevidir.

Başarılı bir analiz için analiz tekniklerinin ve muhasebe verilerinin yanı sıra ekonomiye, sektöre ve yönetime ilişkin bilgilerin de elde bulunması gerekir. Analist, finansal tablolardan çıkardığı sonuçları diğer çalışmaları ile destekleyerek işletmenin zayıf ve güçlü yönlerini açıklamaya çalışır.(Gönenli,1979;6)

Finansal analizde işletmenin finansal tablolarında ki veriler yeterli olmayabilir. Bu sebeple finansal analizde İşletmenin genel durumu, teknik ve ekonomik durumu, yönetim durumu ve hesap durumu da incelenir. Böylece değişik yönlü çalışmalarla finansal analizin kapsamı genişletilebilir.(Durmuş, 1990;15)

Finansal tabloları analizinde Amaç, sağlıklı verilerle işletmenin finansal tablolarında ki hesaplar arasında matematiksel bir bağlantı kurularak elde edilen oranlarının gerçekçi bir biçimde yorumlanabilmesi, işletmenin geçmiş yılların ve mevcut durumunun analizi ile geleceğe yön verilebilmektedir.

Finansal tablolar analizinde, sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek için, çok sayıda oran kullanmaktan kaçınılarak analizin amacına uygun oranlar kullanılmalıdır. Ulaşılan oranlar yorumlanırken yalnızca matematiksel değer sonuçlarına bağlı kalınmamalı, işletmeyi etkileyen dış faktörler de mutlaka dikkate alınmalıdır. Aksi durumda sonuçlar karar alıcıları yanıltabilir. Ayrıca, ekonomide her gün meydana gelen konjonktür el ve mevsimlik hareketler dikkate alınmalı, yüksek enflasyonun yaşandığını ülkelerde sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek için oranları enflasyon ve diğer yapısal etkilerden arındırılması gerekir.

Öte yandan işletmelerin ilgili finansal tabloların yorumlanırken yalnızca işletme bazında hareket edilmemeli, rakip işletmeler ile işletmenin içinde yer aldığı sektörde göz önünde bulundurulmalıdır.

İşletme yöneticilerinin ve inceleme elemanlarının finansal tablolar analizinde bekledikleri yararları elde edilebilmesi için; tablolarda yer alan verilerin sağlıklı olması, işletme hakkında gerçekçi bilgiler elde edilmiş olması ve söz konusu tabloların nitelik ve sınırlarının açıkça belirlenmiş olması gerekir.

Finansal tabloların analizciler ve Devlet tarafında görevlendirilmiş denetmenler bakımından dikkat çekici yönü; vergi matrahının saptanması ve vergi incelemesinin yapılabilmesi için işletmelerin düzenleyen muhasebe kayıtlarına sahip olması gerektiğidir.

Finansal tabloların analizi çok iyi bilinmesinin etkin bir vergi denetiminde büyük katkılar sağlayacağı açıktır. Etkin bir vergi denetimi için özellikle temel finansal tablolar aracılığıyla işletmelerin karlılık, verimlilik ve performansının çeşitli yönlerden ölçülmesi büyük önem taşımaktadır. Böylece finansal tabloların analizi ile işletmenin geçmişteki ve şimdiki performansı karşılaştırılabileceği gibi, işletmenin vergi kayıp ve kaçığının olup olmadığı da tespit edilir. (Göksu ve Seziş 1996;19)

4.6 FİNANSAL TABLOLARIN İŞLEVİ VE RAPORLAMA SIKLIĞI

İşletmelerin tam bir finansal tablolar setini yılda en az iki kere sunmaması finansal yapısını (varlık- kaynak ve gelir gider durumunu) net bir şekilde kontrol altında tutmasını sağlar. UMS ve TMS de bu standart gereklilikleri anlatılmış ve tüm dünyada kabul görmüştür. (Ataman,Akay 2004)

Finansal tablolar, bir işletmenin varlık ve sermaye yapısı, işletme sonuçları, dönem karının oluşumu ve kullanımı gibi benzeri konularda bilgi içeren, muhasebe ilke ve muhasebe standartlarına uygun olarak düzenlenen tablolar olarak ifade edilmektedir.(Durmuş ve Arat 1994).

Finansal tablolar, finansal muhasebe de işlenen ve değerlendirilen verilerin genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve muhasebe standartlarına göre yasal defterlere işlenip, istenen dönemlerde raporlanarak kullanıcılara sunulmasıdır. Ayrıca finansal tablolar, finansal raporlama sürecinin bir parçası olup, temel finansal tablolar olarak ifade edilen bilanço ve gelir tablosu ile satışların maliyeti tablosu,

fon akım tablosu, nakit akım tablosu, kar dağıtım tablosu ve özkaynak değişim tablosu olarak nitelendirilen ek finansal tablolar ve bu tabloların ayrılmaz bir parçası olan dipnotlar ve finansal bilgilere dayanılarak üretilen ilk bilgilerden yararlanılarak oluşturmaktadır.(Elliot 2006; 234)

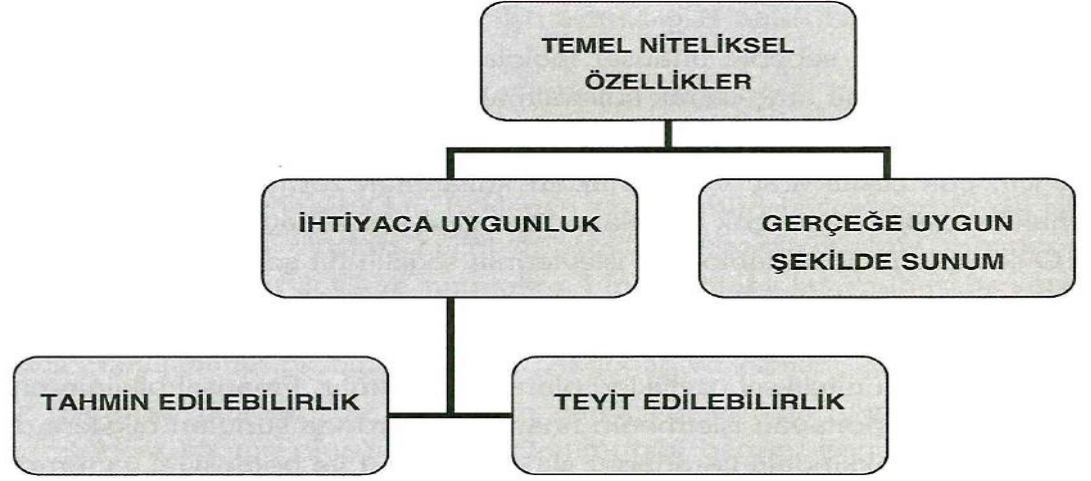
Kısaca, finansal tablolar belirli bir süre içinde oluşan finansal olayların işletmenin varlıklarının ve kaynaklarının unsurlarında yarattığı değişimlerin bir özetidir. Finansal tablolar, bir işletmenin varlık ve kaynak yapısı, faaliyet sonuçları, dönem kar ya da zararının oluşumu vb. gibi konulardaki bilgileri içerdiğinden muhasebenin temeli olan bilgi verme işlevi de bu tablolardan yararlanılarak gerçekleştirilir. Bu sebeple finansal tablolar muhasebenin bilgi verme işlevini gerçekleştirme de bir araç olarak kullanılmaktadır.(Alexander 2009)

Yöneticilerin temel görevleri olan bir işletmenin faaliyetlerini yürütebilmek için çok çeşitli araç ve kaynakları kullanmak zorundadırlar. Bu araç ve kaynaklar içerisinde en çok yararlanabilecekleri temel kaynak finansal tablolardır. Bu sebeple finansal tabloları işlevlerinin sağlıklı bir şekilde anlaşılması yatırım, finansman ve kar dağıtım kararları açısından büyük önem taşımaktadır.

Finansal tablolarda yer alacak bilginin taşınması gereken özellikler, finansal tabloların niteliksel özellikleri olarak adlandırılır. Finansal bilginin niteliksel özellikleri, raporlayan işletmenin finansal raporunda sunulan bilgilere dayanarak işletme hakkındaki kararlarını alırken mevcut ve potansiyel yatırımcılara, borç verenlere ve kredi veren diğer taraflara en çok fayda sağlayacak bilgi tanımlamaktadır. Finansal bilginin faydalı olması için, ihtiyacı uygun olması ve açıklamayı amaçladığı hususu gerçeğe uygun bir şekilde sunulması gerekir. (Akgün & Şamiloğlu ,2015;38)

Finansal tablolardaki bilgilerin kullanıcılarına faydalı olabilmesi için sahip olması gereken niteliksel özellikleri; temel niteliksel özellikler ve destekleyici niteliksel özellikleri olarak iki grupta sınıflandırabiliriz.

Faydalı finansal bilginin temel niteliksel özelliklerini aşağıdaki şekilde gösterebiliriz.

Şekil 4-2. Finansal Tabloların Temel Niteliksel Özellikleri

Kaynak ; (Şamiloğlu &Akgün 2015)

4.6.1 FİNANSAL BİLGİNİN TEMEL NİTELİKSEL ÖZELLİKLERİ

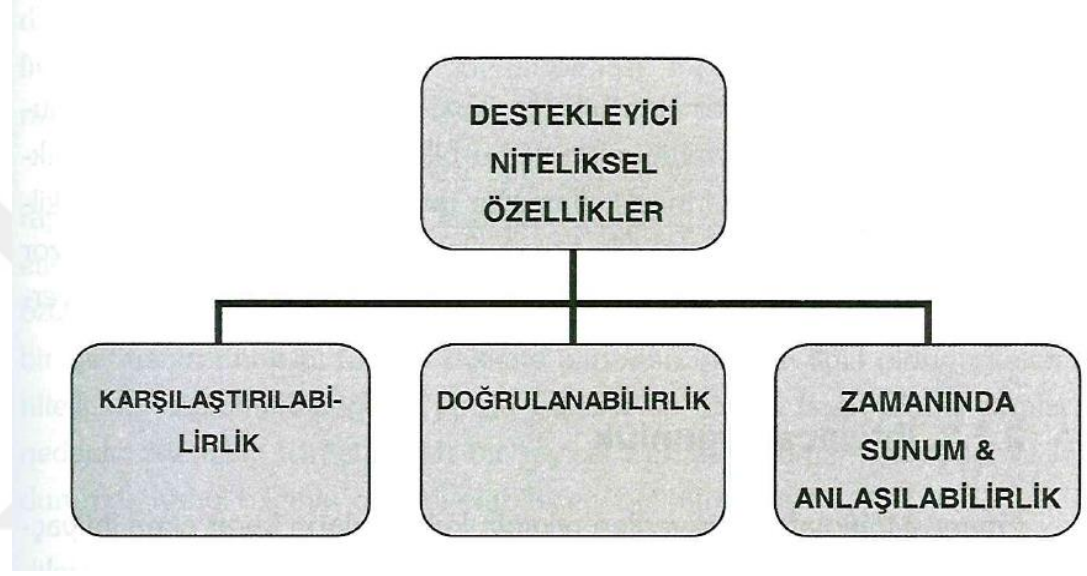
Şekil 4-2 de İhtiyaca uygun finansal bilgi ile kullanıcılar tarafından verilen kararların etkileme gücüne sahip bir bilgiler olduğu kastedilmektedir. Finansal bilgi, tahminlerde kullanılabilme, teyit etme ve ya her iki özelliği birden taşıyorsa, verilen kararları etkileme gücüne sahip olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca, finansal bilgi, önceki değerlendirmelere yönelik geri bildirim sağlıyorsa teyit etme özelliğine sahiptir.

Gerçeğe uygun bir sunumun, tam anlamıyla sağlanabilmesi için tam, tarafsız, hatasız olmak gibi üç özelliğe sahip olması gerekir. Tam bir sunumun ekonomik olayın bir kullanıcı tarafından anlaşılması için tanımlamalar ve açıklamalar da dâhil olmak üzere gerekli tüm bilgileri içerir. (Şamiloğlu &Akgün 2015)

Tarafsız bilgi, kararlar üzerinde etkisi olmayan ya da belirli bir amaca yönelik olmayan bilgi anlamına gelmez. Aksine, ihtiyacı uygun finansal bilgi tanımında da belirtildiği gibi, kullanıcıların kararlarını etkilemek gücüne sahiptir.

Hatasız sunum ise; ekonomik olayın tanımlanmasında hataların veya ihlallerin olmaması ve raporlanan bilginin elde edilmesinde kullanılan sürecin hatasız olarak seçilmiş ve uygulanmış olması anlamına gelir.

Finansal bilginin destekleyici niteliksel özelliklerini ise, aşağıdaki şekilde gösterebiliriz

Şekil 4-3.Finansal Tablolarda Destekleyici Niteliksel Özellikler

Kaynak ; (Şamiloğlu & Akgün 2015)

4.6.2 FİNANSAL BİLGİNİN DESTEKLEYİCİ NİTELİKSEL ÖZELLİKLER

Karşılaştırılabilirlik, kullanıcıların kalemler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirleyebilmesini ve anlayabilmesini sağlayan niteliksel bir özelliktir.

Diğer niteliksel özelliklerden farklı olarak, karşılaştırılabilirlik tek bir kalemle ilgili değildir. Karşılaştırma yapılabilmesi için en az iki kalem gereklidir. Şekil 4-3

Doğrulanabilirlik, kullanıcıların bilginin açıklamayı amaçladığı ekonomik olayı gerçeğe uygun bir şekilde olduğundan emin olmasına yardımcı olur. Doğrulanabilirlik, farklı bir düzeydeki ve bağımsız gözlemcilerin belirli bir açıklamanın gerçeğe uygun sunulduğu hususunda görüş Birliği anlamına gelir. Sayısal bilginin doğrulanabilir olması için tek bir nokta tahmini olması

gerekmez. Bir dizi olası tutarlar ve ilgili olasılıklar da doğrulanabilir niteliktedir. (Demir , Bahadır 2012)

Zamanında sunum, bilginin, Karar verenler açısından kararlarını etkileyebileceği zamanda mevcut olması anlamına gelir. Genellikle, bilgi eskidikçe faydası da azalır. Ancak, bazı bilgiler, bazı kullanıcıların eğilimleri belirlemeye ve değerlendirmeye ihtiyaç duyması gibi nedenlerle raporlama dönemi Sona erdikten uzun süre sonra daha kullanışlı olmaya devam edebilir. Bilginin açık ve öz olarak sınıflandırılması tanımlanması ve sunulması onu anlaşılır kılar. (Şamiloğlu &Akgün 2015)

4.7 FİNANSAL ANALİZ TÜRLERİ

Finansal analiz, bilanço ve gelir tablosu gibi temel finansal tablolar ile diğer finansal tablolarda yer alan rakamlar kümesinin en anlamlı finansal oranlar oluşturmak suretiyle özet bilgiler çıkartma işlemidir. Finansal analiz finansal tablolardaki çeşitli hesaplar arasındaki ilişkilerin kurulmasını, ölçülmesine ve yorumunu kapsayan bir faaliyettir. Finansal analizi yapılarak işletmenin mevcut durumunu değerlendirip, geleceği planlama finansal denetimin ön şartıdır. Bu sebeple finansal analiz sonuçlarına göre finansal planlama ve denetim faaliyetleri yapılmaktadır. Finansal analizde işletmelerin muhasebe kayıtları temel alınarak gelir, gider ve nakit akımları analiz edilir.

İşletme sahipleri koydukları sermayenin korunup korunmadığı ile yatırımlarının kârlılığını, yöneticilerde İşletmeyi çeşitli yönlerden hangi başarı noktasına getirdiklerini ve bundan sonrası için gelişmelerin nasıl olacağını görmek isterler. Finansal analiz işletme yöneticileri açısından önemli bir araçtır finansal analiz yoluyla işletmenin emrine tahsis edilen varlıkların kullanımının etkinlik ve verimlilik düzeyi ile işletmenin amaçlarına ulaşip ulaşmadığı tespit edilmektedir. Ayrıca, işletmenin zayıf ve güçlü yönleri ortaya çıkar olabilmektedir.

Özetle finansal analiz işletme yöneticileri için bir harita ve pusula işlevi görmektedir. Finansal analiz yardımıyla yöneticiler yönünü tayin edebilmekte ve

hedeflerine daha kısa yoldan daha az emekli ulaşabilme de çok önemli bilgilere ulaşabilmektedirler.

Finansal analiz, genel olarak analizin kapsamına, yapılış amacına ve finansal analiz yapanın durumuna göre türlere ayrılır. (Şamiloğu, Akgün 2015 ;399)

4.7.1 KAPSAMINA GÖRE FİNANSAL ANALİZ.

Finansal analiz, yapılan çalışmanın kapsadığı dönemler dikkate alındığında statik ve dinamik olarak ikiye ayrılmaktadır.

4.7.1.1 Statik Analiz

Belirli bir tarihte düzenlenmiş veya belirli bir döneme ait finansal tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılan analizi statik analiz denilmektedir. Statik analiz tek bir dönemle ilgili olup, işletmenin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını tek bir faaliyet dönemi için gösteren analiz türüdür.

Statik analiz de dikey yüzdeler yöntemi kullanılarak bir döneme ait işletmenin varlık dağılımı, kaynaklarının yabancı ya da özkaynak ilişkileri konusunda bilgi edinildiği gibi, net satış hasılatına oranda gelir tablosunun diğer kalemlerinin büyüklük ve durumlarını görmek mümkündür. (Çabuk ve Lazol ,2009;136) .

Statik analiz le işletmenin belirli bir döneme ait cari faaliyetinin verimlilik, likidite, karlılık ile ilgili finansal durumuna ait önemli bilgiler elde edilmesine karşılık, analizin sadece bir dönemi kapsamaması sebebiyle geçmiş verilerle karşılaştırılmasının yapılmaması statik analizi zayıf yönünü oluşturur.

4.7.1.2 Dinamik Analiz

Dinamik analiz ise işletmenin birbirini izleyen dönemlerine ait finansal tablolarında yer alan kalemler arasındaki ilişkilerin yorumlanması ne denir. Dinamik analizde işletmenin son dönem finansal tabloları ile önceki dönemlere ait finansal tabloları karşılaştırılarak işletmenin gelişme trendi belirlenir.

Ayrıca elde edilen analiz sonuçlarında, işletmenin faaliyette bulunduğu iş kolundaki diğer işletmelerin sonuçları ile karşılaştırılarak, işletmenin sektör içindeki durumu tespit edilir. Dolayısıyla dinamik analizde işletmenin cari dönem verileri, geçmiş faaliyet dönemlerine ait finansal verilerle karşılaştırılarak, işletmenin finansal plan ve bütçe hedeflerine ulaşım ulaşılamadı tespit edilir. (Arat, 2005,79)

4.7.2 YAPILIŞ AMACINA GÖRE FİNANSAL ANALİZ

Finansal analiz, yapılış amacına göre dikkate alındığında yönetim analizi, kredi analizi ve yatırım analizi olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

4.7.2.1 Yönetim Analizi

İşletme yöneticilerinin yönetim işlevini yerine getirebilmesi ne yardımcı olmak için yapılan analiz türüdür. Yönetim analizi yoluyla yöneticiler, işletme faaliyetlerinin planlanan hedefler doğrultusunda yürütülür, yürütülmesine ilişkin işletmenin performansını ölçebilmek de, işletme hedeflerinden sapmalar varsa gerekli düzeltmelerin yapılmasını sağlayacak önlemler alabilmektedir. Ayrıca, yönetim analizi sayesinde işletme yöneticileri işletmenin gelecekteki faaliyetleri için daha doğru kararlar verebilmektedirler.

4.7.2.2 Kredi Analizi

Bir işletmenin borç ödeme gücü ve likiditesi hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla yapılan kapsamlı analiz türüdür. Bu analiz, işletmenin borçlanma kapasitesi ve fonlanma seçeneklerini değerlendirmesi açısından önemli olduğu gibi işletmeye kredi verecek veya tahvil satın alma yoluyla yatırım yapacak olan üçüncü kişiler açısından da önemlidir (Karapınar ve Zaif ,2009;133)

4.7.2.3 Yatırım Analizi

İşletmenin faaliyet konusu gereği mal ve hizmet üretmek, almak ve satmak amacıyla ihtiyaç duyduğu her türlü stok ve duran varlıkların yanı sıra, nakit fazlasını değerlendirmek suretiyle yatırım alternatiflerine ait seçeneklerin değerlendirilmesi ne denir. Başka bir ifadeyle işletmenin yapmış olduğu veya

yapacağı yatırım faaliyetlerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi işlemlerine yatırım analizine denir. (Karapınar ve Zaif ,2009;132)

4.8 FİNANSAL TABLO ANALİZİ YÖNTEMLERİ

Muhasebe bilgi sisteminin ürettiği verilerden hareketle hazırlanan finansal tabloların kullanıcılar açısından anlaşılır ve yorumlanabilir hale getirilmesi için finansal analiz tekniklerinden yararlanır.

Finansal analiz sonucu ortaya çıkan bilgilerin (rakamsal) daha anlamlı hale getirebilmesi için geçmiş yılların rakamlarıyla veya sektör ortalama değerleriyle karşılaştırmalar yapılmalıdır. Finansal analizler beklenen faydanın sağlanabilmesi için tek bir analiz tekniği ile yetinmeyerek mümkün olduğunca birden çok teknik uygulanmalıdır.

Finansal analiz tekniklerinden anlamlı ve kullanışlı bilgiler elde edilebilmesi için öncelikle finansal tabloların genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak hazırlanması, varsa enflasyonun etkisinden arındırılması büyük önem taşımaktadır.

Finansal analizde kullanılan teknikler aşağıdaki şekilde verilmiştir. (Şamiloğlu & Akgün 2015)

- Karşılaştırmalı Analiz
- Yüzde Yöntemi ile Analiz (Dikey Analiz)
- Eğilim Yüzdeleri Analizi (Trend Analizi)
- Oran Analizi (Rasyo Analizi)

4.8.1 KARŞILAŞTIRMALI TABLOLAR ANALİZİ

Karşılaştırmalı analiz, bir işletmenin farklı tarihlerde düzenlenmiş finansal tablolarında yer alan kalemlerinde görülen değişikliklerin incelenmesi ve

değerlendirilmesini kapsamaktadır. Karşılaştırmalı analiz dinamik bir analiz türü olup, bu yöntemde belirli bir tarihte düzenlenmiş finansal tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişki değil bu kalemleri zaman içinde göstermiş olduğu artış ve azalış lan incelenmektedir (Aydın , Başar, Coşkun,2007;16).

İşletmenin belli bir döneme ait finansal tabloları, tek başına işletmeyle ilgili ayrıntılı bilgilerin sağlanmasında yeterli olmadığında, işletmenin farklı dönemlerine ait finansal tablolarının karşılaştırılması hem işletmenin mevcut durumunu göstermeye hem de gelecekle ilgili anlamlı tahmin yapmaya yardımcı olacaktır.

Karşılaştırmalı finansal tablolar analizinde analisti işletmenin en az iki döneme ait finansal tablolarını inceleyerek işletmenin ekonomik ve finansal yapısındaki karlılığı ve verimliliğindeki gelişmeler konusunda önemli bilgiler elde edilir. Bu yöntemle işletmenin finansal tablolarında yer alan verilerin karşılaştırılması için faaliyet dönemlerinin eşdeğer olması, finansal tablolardaki bilgilerin aynı muhasebe kavram ve ilkelerine göre hazırlanmış olması gerekir. Bu çerçevede hazırlanan finansal tabloların karşılaştırılması ve analizi sonucu alınacak kararların doğruluk derecesi de artar.(Çabuk ve Lazol 2009;141)

Karşılaştırmalı tablolardaki değişiklikleri yüzde olarak hesaplamak için önce işletmenin son dönemdeki finansal tablolarındaki verilerden önceki dönem verilerinin değişim farklı hesaplanır, daha sonra önceki dönemdeki finansal tablo verilerine bölünerek İki adımda ele alınmaktadır. (Horngren ve Harrison 2007;849)

Karşılaştırmalı analiz yönteminin en önemli yararları, finansal analize konu olan işletmenin gelişme yönü hakkında yeterli bilgiler sağlamasıdır. Özellikle Bilançonun kaynak kullanım yapısında yer alan sayısal değişmelerin incelenmesi, güncellenmesi, hangi doğrultuda gelişmekte olduğunun belirlenmesi bakımından önem taşır. Ayrıca karşılaştırmalı analiz, işletmenin muhtemel gelişme gücü ile ilgili tahmin yapmak için de yararlıdır (Akıncı ve Erdoğan 1995;224)

4.8.1.1 Karşılaştırmalı Tablo Analizinde Dikkat Edilecek Hususlar

Karşılaştırmalı analiz yönteminin uygulanması için işletmenin en az karşılaştırılacak iki yıla ait bilanço ve gelir tablosu kalemlerinin artış ve azalışları hem tutar hem de yüzde olarak hesaplanacağından bahsetmiştik. Söz konusu analiz yönteminde Aşağıda belirtilen esaslara uyulması gerekir. (Çabuk ve Lazol 2009;142)

Karşılaştırması yapılacak ve önceki dönem finansal tablolarının aynı zaman dönemlerini kapsayacak şekilde düzenlenmiş olması gerekir. Başka bir ifade ile finansal tablolar 3 veya 6 aylık dönemleri kapsıyor ise, karşılaştırma Bir önceki 3 ay veya 6 aylık finansal tablolar la ya da bir önceki yılın aynı dönemleri ile yapılmalıdır.

Bir işletmenin cari yılına ait finansal tablolar, diğer İşletmeleri aynı dönemine ait finansal tabloları ile karşılaştırılabilir. Bu işlem, işletmenin benzer işletmelere göre performansını değerlemeye yöneliktir.

Cari döneme ait finansal tablolar dönemin bütçe rakamları ile karşılaştırılır. Bu işlem bütçe kontrolü kapsamındadır. Temel finansal tablolar yanında tek finansal tabloların da karşılaştırılması yoluyla analiz yapılır.

İşletmenin gerçek anlamda doğru analizinin yapılabilmesi için yıllar itibariyle finansal tablo kalemlerindeki değişmelerin dikkate alınması gerekir. İki'den fazla yıla ait finansal tablolardaki mutlak rakamların karşılaştırılması yapılırken birtakım güçlükler ortaya çıkabilmektedir. Her kalemin mutlak rakamlarını okumak, fark rakamını değerlendirmek, artış ve azalışların büyüklüğü ve kalemler arası karşılaştırmasını yaparak anlamlı ilişkiler kurmak bu yolla son derece güç olabilmektedir.

Bu sebeple, karşılaştırmalı tablolar düzenlerken tablolara artış ve azalış mutlak rakamları ile bunların yüzdelerini ilave etmek analizi kolaylaştırır. Ayrıca fark yüzdesi sütununda fark rakamlarının önceki dönem rakamına bölünmesi ve 100 ile çarpılması sonucu fark yüzdesi hesaplanmış olur. Böylece, oluşan farkın

eksi veya artı oluşuna göre finansal tablo kaleminin yüzde kaç azaldığı ya da arttığı ifade edilir.

İkiden fazla döneme ait mutlak rakamlar karşılaştırılacak ise, bu durumda farklar bulunurken önceki dönem veya temel dönem esasına uyulur.

Önceki dönem esasında her dönemin kendinden önce gelen dönem ile arasındaki farkın bulunup karşılaştırılması yapılır.

Temel dönemde ise, karşılaştırmalı tabloya ait alınan dönemlerden biri baz dönem kabul edilir ve diğer dönemler ile bazı gelen farkı bulunarak yorumlanır (Gücenme 2005)

4.8.2 DİKEY ANALİZ (YÜZDE YÖNTEMİ İLE ANALİZ)

Dikey yüzdeler analizi, bir işletmenin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını izlemek amacıyla kullanılır. Bu analiz tekniğinin uygulamasıyla, finansal tabloların kaynak ve varlık yapılarında yer alan her bir kalemin varlık ve kaynak yapısı toplamı içindeki yüzde oranını belirlenir. (Akıncı ve Erdoğan 1995;231).

Bu yöntemde, her tablo kalemi yüzde ile ifade edildiğinden tabloların anlaşılması ve yorumlanması kolay olmaktadır. Çünkü mutlak rakamların okunması ve karşılaştırılması güç olduğundan, farklı işletmelerde aynı mutlak hakkına sahip bir finansal tablo kaleminin toplam içindeki payı değişik ise taşıdığı anlamda değişecektir.(Çabuk, Lazol 2009;163-164)

Dikey yüzdeler yöntemine göre düzenlenmiş finansal tablolar, farklı büyüklükteki işletmeler arası karşılaştırma için ortak bir baz oluşturmaktadır. Bu yöntemle, işletmenin finansal tabloları rakip işletmelerin finansal tabloları ile karşılaştırılabilir.

Ayrıca, bu yöntem yardımıyla tek bir döneme ilişkin finansal tablolar analiz edilebileceği gibi birden fazla dönemin finansal tablolarda analiz edilebilir. Bu sebeple dikey yüzdeler hem statik hem dinamik bir analiz tekniği niteliği taşımaktadır.

Dikey yüzdeler yöntemi, işletmeler arası karşılaştırmalar veya işletmenin sektör içindeki yerini belirleme açısından veya işletmenin finansal yapısında meydana gelen değişimleri izleme açısından faydalı bir araç niteliği taşır (Çabuk ve Lazol 2009 ;163)

Ortak esasa indirgenmiş tablolar analizi olarak da adlandırılan dikey yüzdeler analizi yönteminde, finansal tablolarda yer alan her bir kalemin toplam içindeki payı yüzde olarak ifade edilmektedir. Bu analiz yönteminin diğer teknikleri oranla iki önemli üstünlüğü bulunmaktadır.

Bunlardan ilki, her bir kalemin toplam içindeki yüzdesi açıkça ortaya konulmaktadır.

İkincisi ise, finansal tablolar ve bu tablolarda yer alan kalemlerdeki değişiklikler salt rakamsal olarak ifade edildiği zaman, aynı iş kolundaki farklı büyüklükteki işletmeler arasında anlamlı karşılaştırmaların yapılması mümkün olmadığından, bu yöntemle bu sakınca yok edilmiştir. (Aydın ,Başar, Coşkun 2007;117)

Ayrıca, muhasebe politikaları, finansal yapıda ve işletmeler masraflarında ki değişimleri satılabilir. Finansal tablolardaki oranlar finansal tabloların ayrıntısı olmaksızın işletmenin pozisyonunun yanlış yorumlanmasına yol açabilir ve karşılaştırılan işletmenin ölçeğini de belirlemez. (Elliot 2009)

4.8.3 EĞİLİM YÜZDELERİ YÖNTEMİ İLE ANALİZ (TREND ANALİZİ)

Eğilim yüzdeleri analizi ile işletmenin gösterdiği gelişmeler yıllar itibarıyla görüldüğünden, bu analizi yatay yüzde analizi de denir. Bu yöntemde, birbirini izleyen dönemlere ait finansal tablolarda yer alan kalemlerin temel alınan finansal tablo kalemlerine göre gösterdiği artış veya azalışlar yüzde olarak hesaplanır. Analist, finansal tablo kalemlerindeki azalış veya artış eğilimlerinin olumlu olumsuz olduğunu belirlerken aralarında anlamlı ilişkiler kurabilecek kalemleri birlikte değerlendirilmelidir. Ayrıca, Analizin anlamlı olabilmesi için temel olarak seçilen yılın her bakımdan işletme faaliyetlerini yansıtabilecek normal bir yıl olması gerekir. (Çabuk ve Lazol 2009 ;149-150)

Eğilim yüzdeleri analizi yoluyla belli tarihler arasındaki dönemde finansal tablo kalemlerindeki artış veya azalışın temel yıl ile karşılaştırılması yapıldığından, dinamik bir analiz yöntemidir.

Bir kaç yıllık finansal tabloları incelenmesi karşılaştırılmalı tablolar ile yapılabilirse de, uzunca bir dönemi kapsayan süre içinde işletmenin durumu görülmek istenildiğinde bu yöntemin uygulanmasında güçlükler yaşanabilmektedir.

Öte yandan yıllar itibariyle tablo kalemlerinin eğilim yüzdelerinin hesaplanması işletme seyri için daha kolay görülmesini ve finansal tablo kalemleri arasındaki ilişkilerin daha uygun kurulmasını sağlamaktadır.

Ayrıca, finansal tablo kalemlerinin zaman içinde gösterdikleri eğilimleri belirlenmesi ve incelenmesi suretiyle işletmenin yıllar itibariyle içinde bulunduğu durumu gözlenmiş olmaktadır.

Trend analizi bir işletmenin uzun bir zaman dönemi içindeki değişimlerinin, sektördeki diğer işletmelere olan var ya da bu işletmenin baz olarak alınan yılına oranla gönder olduğunu belirlemek için yapılır.(Aydın, Başar,Coşkun,2007;119).

Gerçekten bu analiz yöntemi uygulanırken, temel olarak seçilen yıldaki finansal tablolarda yer alan kalemlerin değeri 100 olarak kabul edilmekte ve her bir kalemin baz yılını izleyen dönemlerde ki değeri, temel yıldaki değerini bölünerek eğilim yüzdesi hesaplanmaktadır.

Temel yılı izleyen yıllarda aynı kalemin değeri, baz yıla kıyasla daha küçükse eğilim yüzdesi yüzden küçük, buna karşılık daha büyükse eğilim yüzdesi yüzden büyük bulunmaktadır.(Akgüç 1989 ;110)

4.8.4 ORAN ANALİZİ (RASYO ANALİZİ)

Çeşitli dillerdeki karşılığı rasyo olan oran kavramı, iki veri arasındaki mantıklı ilişki olarak tanımlanır .(Arat,2005; 91) .

Oranlar, finansal tablolardaki farklı kalemler arasındaki ilişkileri tanımlamaktadır. Finansal tablo kalemleri arasında yüzlerce radyo hesaplanabilir, Ancak bu oranlardan faydalı bilgi sağlayan oranlarının hesaplanması anlamlıdır. (Elliott 2009).

Oran analizi, finansal tablolar analizinde en çok kullanılan analiz yöntemlerinden birisidir. Bundan önceki açıklanan analiz yöntemleri, işletmenin finansal tablolarında yer alan kalemlerin zaman içerisinde göstermiş oldukları değişimleri belirlemek amacıyla kullanılır. buna karşılık oranlar, finansal tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişkinin ortaya konulmasını sağlar. (Şamiloğlu, 1997;50)

Oran ilişkilerinden yararlanılarak bir işletmenin, likidite, kaldıraç, verimlilik, karlılık ve piyasa değerleri analiz edilebilir. (Richard, Stewart ve Alan, 1997;481)

Oran yöntemiyle işletmelere ilişkin finansal analizlerin yapılabilmesi için ekonomik şartlar, endüstri şartları, tek düzen muhasebe sistemi ve standart oranlar olmak üzere dört ön şartı olması gerekmektedir. (Güvemli ,2007;453)

Oran analizi, işletmenin finansal yapısı ile faaliyet ve verimlilik durumlarının zaman içindeki değişimini belirlemeye yarayan bir yöntemdir.

Analist, işletmenin finansal durumunu anlayıp finansal güçlüklerine çözümede oran analizinden yararlanır. Hesaplanan oran yüzde şeklinde ifade edilebilir, ancak ilgili oranlar tek başına bir anlam ifade etmeyebilir.(Şamiloğlu, 1997;50)

Oran analizi yönteminin en önemli özelliği, incelenmek istenen tek bir konuda bile uygulanabilir olmasıdır. Oran analizi sayesinde, işletmenin finansal tablo kalemleri arasında anlamlı ilişkiler kurularak işletmenin borç ödeme gücü, aktif verimliliği, işletmenin yabancı ve özkaynak birleşimi ve performansı ölçülür.

Oran analizi aracılığıyla yapılacak finansal analizden elde edilecek olan sonuçların gerçeğe uygunluğunun sağlanması için oranların belli bir dönem

içerisindeki değişimlerinin karşılaştırılması gerekir. Oranların yorumlanması sırasında, mevsim değişiklikleri, genel ekonomik durumda oluşan değişme ve gelişmeler ile işletmenin yapısal özellikleri bir bütün olarak dikkate alınmalıdır. Ayrıca, enflasyonist dönemlerde enflasyonun oranlar üzerindeki etkisi dikkate alınmak suretiyle yorumlanması veya enflasyonun finansal tablolar üzerindeki etkileri düzeltildikten sonra oranlarının hesaplanarak değerlendirilmesi gerekir.

Finansal tablo kalemleri arasındaki ilişkileri gösteren çok sayıda oran hesaplamak mümkündür. Ancak oran analizinde çok sayıda oran hesaplamaktansa birbiriyle anlamlı ilişkiler kurulabilecek finansal tablo kalemleri ile ilgili oranları hesaplamak gerekir. Hesaplanan oran sayısı ne olursa olsun, finansal analizde kullanılan oran sayısı yapılacak analizin amacına göre değişmektedir.(çabuk ve Lazoğlu,2009;175)

Oranlar, finansal analizde kullanılan diğer yöntemlerin ortaya koymadığı ilişkileri açıkladığından, analizin yapılış amacına göre çeşitli açılardan sınıflandırmaya tutabilirler. Bunlardan, finansal tabloların birbiriyle olan ilişkileri açısından oranlar, sermaye yapısı ile ilgili oranlar, varlıklarla sermaye ilişkisini gösteren oranlar, varlıklarla gelir tablosu ilişkisini gösteren oranlar ve sermaye ile gelir tablosu ilişkisini gösteren oranlar olmak üzere sınıflandırılabilir.

İşlevleri açısından ise oranlar likidite analizi ile ilgili oranlar, finansal yapı analizi ile ilgili olanlar oranlar, faaliyet analizi ile ilgili oranlar, karlılık analizi ile ilgili oranlar ve işletme performansının analizi ile ilgili oranlar olmak üzere 5 grupta incelenebilir (Arat ,2005;90)

4.8.4.1 Likidite Oranları

Likidite, işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü göstermek amacıyla kullanılan bir kavramdır. Likidite kavramı varlıkların nakde dönüşebilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Bu tanıma göre likidite kavramının, varlığın nakde dönüşmesinde ki geçecek süre ile varlığın nakit olarak alabileceği değeri korunması olmak üzere iki boyutundan söz etmek mümkündür. (Aydın ,Başar ve Coşkun 2007;176)

Likidite, finans yöneticilerine verimlilik ve karlılık açısından gerçekleşen sonuçları önceden belli plan, standart ve bütçelerle karşılaştırma ve değerlendirme imkânı sağlamaktadır.(Lalik 1975;58)

Likidite analizinin amacı, yıllık olarak nakit durumlarının yazılı değerleri üzerinden, işletmenin faaliyeti boyunca oluşan girişleri ve nakit çıkışlarını belirleyerek, işletmenin nakit ya da fon dengesini ortaya koymaktır. Likidite oranları işletmenin geçmiş dönem verilerine bağlı olarak elde edilmektedir. Bu sebeple, gelecekle ilgili verileri kapsamamaktadır. Ancak, likiditenin sürekli korunması, gelecekteki nakit giriş ve çıkışlarına bağlıdır.

İşletmelerde likidite analizi temel finansal tablolardan bilançoya dayalı olarak yapılmaktadır. Likidite ölçümünde genellikle cari oran ve likidite oranı veya asit test oranı ilk akla gelen ölçütler olarak kabul edilmektedir. Bunlardan cari oran, dönen varlıkların kısa vadeli borçlara bölünmesi suretiyle hesaplanmaktadır.

4.8.4.1.1 Cari Oran

Cari oran dönen varlıkların kısa vadeli borçları karşılama düzeyine gösterir. İşletmelerin çoğu cari oranın 1,5 dan fazla olmasını isterler. Çünkü bazı cari aktif kalemlerin likiditesi çok düşük olabilir. Örneğin, üretim hattı aniden durursa imalat safhasındaki işler aksar ve ürünün satış değeri az olacağından hammadde stoklarının işletmelere dönüşü zor olabilir bunun sonucunda birçok işletme 1,5 olarak kabul edilen likidite oranı, stoklar hariç tutulduğu için 1 olmasının daha kullanışlı olduğunu varsayarlar.

Oranlar ve eldeki dönen varlıklar, olması gereken varlıkların nakit düzeyi hakkında bilgi vermez. Sonuç olarak bilanço, genellikle yayınlanmadan önce ki geçmiş tarihleri kapsamaktadır. Açıkça ifade etmek gerekirse, Oranlar muhasebenin temel kavramlarından ihtiyatlılık kavramını dikkate almada ve bir problemi tanımlamada sınırlı ölçüde kalmaktadır. (Akgün, 1996; 5-6)

Cari oran hesaplamasında Amaç, işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü ölçmek ve net işletme sermayesinin yeterli olup olmadığını ortaya

koymaktır. Cari oran, işletmenin borç ödeme kapasitesini, net işletme sermayesi tutarına göre daha iyi gösteren bir ölçü olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, net işletme sermayesi tutarı tek başına, bir işletmenin borç ödeme gücünü göstermediğinden, cari oran bu amaca daha iyi hizmet eden bir göstergedir. (Akgüç 1989;29-30)

Cari oranın 1,5 dan yüksekse bu durumda işletmenin çok likit olduğu düşünülür. Türkiye şartlarına göre+ -%20 tolerans ile 1,60 ile 2,40 arasında olması kabul edilebilir.

Cari oranın standardın üzerinde olması durumunda, gereğinden fazla dönen varlık olduğunu işaret eder. Bu durum işletmeye kredi verenler ve alacaklılar açısından olumlu karşılanmasına karşın özkaynak karlılığını olumsuz etkilediği için işletme ortaklarınca olumlu olarak değerlendirilmez.

Cari oranın yüksek olması, her zaman borç ödeme gücünün yeterli olduğunu göstermez. Bunun için cari oranla birlikte dönen varlıkların yapısının işletmenin satın alma ve satış şartlarının, dönen varlıkların gerçek değerinin, işletmenin faaliyet alanının, kısa vadeli yabancı kaynaklarının vadelerinin dağılımının dikkate alınması ve değerlendirmenin bu çerçevede yapılması gerekir. Ayrıca, alacak devir hızı, stok devir hızı, alacakların ortalama tahsil süresi gibi faaliyet oranlarının da borç ödeme gücü belirlenirken cari oran da birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. İşletmenin yöneticilerinin tecrübe, bilgi ve becerileri, alacakların vadeleri ile yabancı kaynakların vadeleri arasındaki uyum ve mevsimlik dalgalanmalar da borç ödeme gücünde etkilidir. (Çabuk ve Lazol 2009;179).

4.8.4.1.2 Asit Test Oranı

Likidite oranı cari oranı tamamlayan ve onu daha anlamlı kılan bir orandır. Bu oran hesaplanırken, likiditeleri düşük değerler olan stoklar ve diğer dönen varlıklar grubunda yer alan gelecek yıllara ait peşin ödenmiş giderler dönen varlıklar tutarından indirilmektedir. Başka bir ifadeyle, nakit ve nakde kolaylıkla

dönüştürülebilir değerler kısa vadeli borçlara bölünmek suretiyle likidite oranı hesaplanmaktadır

Likidite oranı, kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü gösterir. Bu oran ödeme gücünün belirlenmesinde stokların nakde dönüşme riskini ortadan kaldıracıdır.

Oranın hesaplanmasında negatif olarak genelde sadece stoklar alınmaktadır. Oysa diğer dönen varlıklar, dönen varlıklar içinde nakde dönüşebilirlik yönünden genel olarak en zayıf grubu oluşturur. Bu sebeple diğer dönen varlıkların da stoklarla birlikte dönen varlıklardan indirilmesi analiz açısından daha doğru olur.

Bu oran, işletmenin kısa vadeli borçlarını, tahsil edilecek alacaklar ve nakit varlıklarla ödeyebilme gücünü gösterir. Bu oranın 1 olması istenilmek de olup, Türkiye şartlarına 0,80-1,20 arasında olması kabul edilmektedir. Likidite oranının 1 den fazla olması ise işletmenin ödeme gücünün olumlu olduğuna işaret eder. Ayrıca, likidite oranının yetersiz cari oranın ise yeterli olması durumunda, işletmenin kısa vadeli borçlarının ödemeyeceğini anlamına gelmez. Bu durumda işletmenin stok ve alacak devir hızının yüksek olması nakit sıkıntısını gidermeye yeterli ölçü sayılabilir.(Arat 2005 95)

4.8.4.1.3 Nakit Oranı

Nakit ve nakde dönüşmesi kolay değerlerin toplamının, kısa vadeli yabancı kaynaklar toplamına bölünmesiyle hesaplanır. Bu oran işletmenin elindeki mevcut hazır değerlerle kısa vadeli yabancı kaynakların ne ölçüde karşılandığını gösterir.

Diğer likidite oranlarına göre daha hassas bir orandır. Bu oran işletmenin satışlarının durmasını ve alacaklarının da tahsil edilememesi durumunda işletmenin kısa vadeli borçlarının ne kadarlık kısmını karşıla ya bildiğini göstermektedir (Çabuk ve Lazol ,2009 180)

Bu oranın genel olarak 0,20 olması istenilmek ile birlikte, yeterliliğini karar vermeden önce işletmenin alacaklarını ve stoklarının niteliğine bakmak gerekir. Stokların kolayca nakde dönüştürülebilmesi ve alacaklarının kalitesinin

yüksek olması halinde söz konusu oranın anılan değerinin altında olması sakınca oluşturmaya bilir. (Berk 1990;26) İşletmelerin nakit yeterliliğini ölçmede dönen varlıkların nakit oranı ve satışların nakde dönüşümü olmak üzere iki tür oran kullanılır.

Dönen varlıkların nakit oranı, tüm dönen varlıkları kapsadığı için diğer oranlar gibi yanlış bilgi verebilir. Nakit düzeyinde bir artış olmaksızın stoklardaki artış, nakit kullanım oranını azaltacaktır. Bu sebeple satışları nakde dönüşüm hızı, işletmenin likidite ölçümü için nakit kullanımında yeterli bir ölçüdür. Ayrıca, bu oran nakit kullanımını izlemede Finans yöneticisinin daha çok katkıda bulunmaktadır.

Likidite işletme için gerçekte, bütün işletme faaliyetlerini çerçevesinde dönen temel Hedef olarak nitelendirilemez. Bu açıdan likidite, finansal planın belirlenmesinde bir hedef fonksiyonu yüklenemez ancak, likidite bu plan açısından için bir şart olarak benimsenmelidir. Ayrıca, işletmenin çeşitli faaliyet alanları itibariyle fonksiyonları geri alındığında likiditenin korunması sorunu, özellikle kısa vadeli finansal plan ve nakit hareketlerinin kontrolü için finans yöneticisinin temel hedefi olarak görülmektedir(Yüksel ve Tanker 1982;31)

İşletmeye borç verenlerin güvencede olup olmadığı belirlenirken, net işletme sermayesi yanında, varlıkların gerçek değerine ve likidite derecesine de bakmak gerekir. Likidite derecelerine göre işletme varlıklarının bazıları; nakit, banka mevduatı, sermaye piyasasında işlem gören menkul değerler, serbest piyasada işlem gören menkul değerler, alacaklar, Satışa hazır mallar, yarı mamuller, arsalar, makine ve tesisler, demirbaşlar ve taşıtlar şeklinde sıralanabilir.

İşletmenin nakit varlıkları kullanma politikası yatırım programı ile uyum içerisinde olmak zorundadır. Bunun sebebiyse, yatırımlar gerekli ödeme araçları olmadan uygulanamazlar.

Genel olarak yatırım programı, kısa vadeli plan içinde önemli bir yeri olan likidite politikasının bir esasını oluşturmaktadır. Ödeme araçlarının kıtlığı halinde likidite, yatırım politikasını belirleyen bir faktör olmaktadır. Yatırım

faaliyetlerinden doğan fon talebi, normal şartlarda geçici kredi finansmanı ile karşılanabilir. Ancak, bu durumda yatırım kararları uzun vadeli finansal plana uymalı ve böylece likidite, sermaye tedariki ile fon kullanılması arasında ölçülü süre ilişkisini güvence altına almalıdır.(Bayar 1990;22-23)

İşletmenin sürekli faaliyetlerinin likiditesi, işletmenin nakit dönüş süresinin bir fonksiyonudur. İşletmenin nakit dönüş süresi ise, hammadde satın alma işlemi ile başlar ve kredili satış bedellerinin tahsili ile son bulur. Başka bir deyişle, dönüşüm süresi işletmenin üretken kaynaklar için nakit harcama dönemini ve harcamaların nakit olarak tahsili ne kadar geçen dönemini göstermektedir.

Alacak ve stok devir hızlarından hareketli işletmenin nakit dönüş süresini hesaplamak ve bunun sonucunda işletmenin likiditesinin yeterliliğini ölçmek mümkündür. Nakit dönüş süresi, kısa vadeli borçlar ve dönen varlıklar üzerine odaklanarak, işletme likiditesinin önemini göstermektedir. Nakit dönüş süresi uzadıkça, işletmenin likidite durumu kötüleşir, nakit dönüş süresi kısaldıkça likiditesi iyileşir.(Erol , 1992;27).

Çoğu işletmeler için gelecekteki nakit giriş ve çıkışları genellikle belirsizlik gösterdiğinden likidite tutulması bir zorunluluk haline gelir. Tutulması gereken likidite ve bunun hangi şekillerde olacağı gibi konular ise nakit yönetiminin kapsamına girer.

Öz sermaye finansmanı ya da yabancı sermaye finansmanı ile faaliyetlerini sürdüren bir işletmenin, nakit veya nakde dönüşmesi mümkün varlıklarla sahip olma zorunluluğu vardır. (Eyüpgiller ,1994;58).

Yabancı sermaye finansmanı ile işletmeler kredi kurumlarından borçlanarak toplam varlıklarını finanse ederler. Alınan borçların geri ödenmesi ise, işletmelerin nakit yaratmaları ile mümkün olabilir. Ancak, işletmelerin gereken zamanında ve yeterli miktarda nakit yaratabilecek finansal yapıyı oluşturmaları yabancı kaynakların, işletme aktifleri arasında rasyonel kullanılması ile sağlanabilir(Sayın 1991;58)

Gereğinden daha fazla likidite tutmak işletmelere gereksiz maliyet yüklerken, likiditenin yetersiz düzeyde kalması ise ödemelerin kesintiye uğrama riskini arttırır. İşletme kar elde edemeyip kısa vadeli borçlarını ödeyemiyorsa, bu durumda işletme bazı aktiflerinin nakde dönüştürerek faaliyetlerini sürdürmek zorundadır. (Berkun ,1993;353)

İşletmenin kısa vadeli ödemelerini durdurması, ödeme güçlüğü olarak adlandırılır. İşletmenin kısa vadeli borçları ödeyememe durumu süreklilik kazanıp bazı önlemlerle giderilmezse likidite durumu ortaya çıkar. Bu durum, İşletmelerde ve sınırsız sorumluluk ortaklıklarda bir iflas sebebi oluşturmazken sermaye şirketlerinde iflasın gerekçesi olabilir.

İşletmeler, nakit giriş ve çıkışlarını sürekli bir şekilde dengelediği sürece faaliyetlerini kesintisiz olarak sürdürebilir. Ancak işletmelerdeki nakit giriş ve çıkışları değişik sebeplerle zaman açısından farklılık gösterebilmektedir. İşletme bir kısım parasal kaynakları çeşitli varlıklara yatırmış olabilir.

İşletmenin faaliyeti aksamadan yeniden üretim yapabilmesi için varlıklara yatırılan kaynakların likidite durumuna dönüşmesi varlıkların çeşidine göre değişmektedir(Fettahoğlu ,1988 23).

Ayrıca bir işletmenin likiditesi ve borcunu ödeme gücü işletme sermayesinin yapısına bağlıdır. Eğer cari aktifler ile cari borçların ödenmesi imkânı varsa işletmeye yeterince likittir denilebilir. İşletmelerin likidite durumları temettü dağıtım kararlarını da etkilemektedir.

Şöyle ki nakit durumu ve likiditesi iyi olan bir işletme kolaylıkla temeddün dağıtabilir. işletmenin nakit durumu ve likiditesi zayıf olması halinde ise yıl sonu karı ne kadar yüksek olursa olsun temettü dağıtım da zorluk çekebilir (Bakır ,1976 ;67)

4.8.4.2 Faaliyet Oranları

Faaliyet oranları, işletmenin sahip olduğu ve faaliyetlerini gerçekleştirdiği varlıklarını ne derece etkin kullanıldığını belirlemeye yöneliktir.

Faaliyet oranları; alacakların devir hızı, alacakların tahsil süresi, stokların devir hızı , stokların devir suresi, Duran aktiflerin devir hızı ve toplam aktiflerin devir hızı olmak üzere 6 grupta incelenir.

4.8.4.2.1 Alacak Devir Hızı

İşletmelerin ticari alacaklarını tahsil etme yeteneğini ölçen ve bir yıl süresince alacaklarını satışları ile kaç defa devir ettiklerini gösteren bir orandır.

Oranın değerlendirmesini yaparken işletmenin geçmiş dönemleriyle ve aynı sektör ve endüstrideki diğer şirketlerle veya sektör/ endüstri ortalamalarıyla karşılaştırmak gerekir. Alacak devir hızının yüksek olması, işletmenin alacak tahsilatının etkin olduğunu ortaya koyarak cari ve likidite oranları düşük olsa bile, borçlarını geri ödemede daha rahat olmasını sağlar. Alacak devir hızının düşük olması ise işletmenin rekabet gücünün zayıf olduğunu alacak tahsilatında güçlükler çektiğinin, belirlenmiş etkin bir tahsilat politikasının olmadığını, vadeli satış yapılan müşteriler de seçici davranmadığını göstergesi olabilmektedir (Akgüç, 1987;365 -366)

Alacakların devir hızı, işletmenin kredili satışlarının ortalama alacaklara bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Alacak devir hızının yüksekliği, işletmenin nakit tahsilatlarının hızlı olmasını ifade etmektedir. Ancak, alacak devir hızının aşırı yüksekliği, şüpheli alacaklarda ki kaybın azalmasına ve kredili satışların oldukça düşük olmasını gösterebilir(Horgen ve Harrison 2007;862) .

Ayrıca, yüksek bir devir hızında daha düşük bir cari ve likidite oranı ile idare edilebilir. Düşük devir hızı ise şüpheli alacaklardan doğacak zararlar ile kredi ve tahsil masraflarının yüksek olacağını gösterir ve bu durumda daha yüksek bir cari oranı ihtiyaç vardır. (Çömlekçi Sözbilir, Bektöre 2006;177)

Alacak devir hızı hesaplanırken aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekir;

a) Dönem başı ve dönem sonu alacaklar da önemli farklılıklar meydana gelmişse, oranın paydasında ticari alacakların ortalamasına yer verilmektedir. aksi durumda cari yıl ticari alacakları alınabilir. (Çabuk ve Lazol 2006;177)

b) İşletme faaliyetleri mevsimlik hareketlerin etkisi altında kalıyorsa, bunun paydadaki ticari alacaklar üzerindeki etkisini giderecek biçimde ortalama hesaplanmalıdır.

c) Satışlarda ve ticari alacaklarda sadece işletmenin esas ticari faaliyetlerinden kaynaklanan işlemlere yer verilmelidir

d) Ticari alacakların henüz vadesi dolmamış, değersiz veya şüpheli duruma gelmemiş alacakları kapsamı sağlanmalıdır. . (Çömlekçi Sözbilir, Bektöre 2006;177)

4.8.4.2.2 Alacakların Tahsil Süresi Oranı

İşletmelerin alıcılarına tanıdıkları kredi suresini ortaya koyan bir orandır. Alacakların tahsil süresi ticari alacakların kredili satışlarda oranlanması ve bunun 365 ile çarpılması sonucu elde edilir. Süre gün olarak hesaplanır. Bu oran kredili satış ile tahsilat suresi arasında geçen zamanı belirtmektedir. Bu durum işletmenin müşteri politikasına göre değişiklik gösterebilir.

Alacakların tahsil süresi hesaplanırken yalnızca kredili satışların dikkate alınması gerekir. Aksi durumda, hesaplanacak süre büyük ölçüde önemini yitirir. Ancak, işletmenin satışlarının yüzde kaçının kredili olarak yapıldığı yaklaşık olarak biliniyorsa, yıllık net satış rakamlarını kullanarak alacakların ortalama tahsil süresi yaklaşık olarak hesaplanır (Akgüç 2005;110 -111)

Alacakların tahsil süresi ile devir hızı arasında ters ilişki söz konusudur. Alacak tahsil süresi kısaldıkça, alacakların devir hızı yükselir. Ayrıca, alacakların tahsil süresinin kısılması işletmenin işletme sermayesi ihtiyacının azalttığı için bu durum olumlu olarak değerlendirilir.

Alacakların tahsil süresinin uzaması ise, alacakların Vadisi içinde borçlarını ödemediğinin bir göstergesi olabileceği gibi, işletmenin satış güçlü

içinde olduğunun göstergesi de olabilir. Ayrıca, alacakların tahsil süresinin uzaması, sermaye verimliliğini azalttığı gibi, alacakların tahsil edilememesi riskini ve işletmenin işletme sermayesi ihtiyacını da arttırır.(Arat ,2005 ;110-111)

4.8.4.2.3 Stok Devir Hızı.

Stok devir hızı ortalama bir hesapla stok kalemlerinin ne kadar bir süre içerisinde tüketildiğini veya satış hasılatı unsuru haline dönüştüğünü ölçer. Başka bir deyişle bu oran, işletmenin elindeki stokların nakde dönüşme hızını gösterir.(Şamiloğlu ,1997 ;55)

Başka bir ifadeyle, varlıkların kullanımındaki verimliliğini ölçen bu oran, stokların bir yıl içerisinde kaç defa devrettiğini gösterir. Bir işletme faaliyetlerini sürdürebilmek amacıyla gerekli üretim girdilerini, üretim sürecinde işlemleri tamamlanmamış mamulleri, üretimini tamamlayıp satış için hazır tuttuğu ürünleri stok olarak tutar.

Stok devir hızı analizinde amaç stoklanan bu varlıkların işletme tarafından ne kadar hızla üretim içinde tüketildiğini, satışa hazır hale getirildiğini ve satıldığını gösterebilmektedir. Bu şekilde stokların belli bir dönem içinde kaç kez yenilendiği ortaya çıkar.

Bir işletmede stoklar ne kadar hızlı ne kadar artacağı Stok devir hızı veya stokların dönüşüm çabukluğu oranı açıklamaktadır. Ayrıca, stokların likiditesi konusunda da iyi bir göstergedir. Stok devir hızı, satışların maliyetinin ortalama stok tutarına bölünmesiyle hesaplanır(Akgüç 1989;51 -52)

İmalat işletmelerinde, hammadde, yarı mamul ve mamul olmak üzere üç farklı biçimde stok bulunmaktadır. Bu stok türleri için ayrı ayrı stok devir hızı hesaplamak mümkündür. İşletmenin dönemler itibariyle stok devir hızının artması, genellikle stokların daha etkin bir biçimde yönetilmesinin bir sonucudur.

Diğer şartlar aynı kalmak üzere stok devir hızının yükselmesi işletmenin daha fazla kâr elde etmesine imkân verdiği gibi, belirli bir iş hacmine ulaşmak için finansman ihtiyacını da azaltır. Başka bir deyişle stok devir hızı artan firma, stoklara nispeten daha az kaynak bağlama imkânı elde eder. Bu sebeple stok devir

hızı yüksek olan işletme düşük olan firmalara göre rekabet gücünde daha avantajlı olur. Böyle bir işletme kar marjını düşürerek satış hacmini genişletebilir.

Satış hacminin genişlemesi kar marjındaki düşüğe rağmen işletmenin karını arttırabilir. Ancak stok devir hızının artması her zaman için yüksek kâr marjı sağlanması sonucunu doğurmayabilir. İşletme bir ölçüde kardan fedakarlık yaparak satış hacmini genişletmiş veya finansal sıkıntı içine girmesinden dolayı zararına satış yaparak stok devir hızını yükseltmiş olabilir(Akgüç 1989 ;53)

Stok devir hızı, işletmenin belli bir yıl boyunca satışlarının belli zamandaki ortalama stok miktarına oranlanması ile hesaplanmaktadır. Stok devir hızının yüksekliği, stokların satışlarının kolaylığını düşüklüğü ise, zor olduğunu göstermektedir. Stok devir hızı, satılan malın maliyetinin ortalama stok miktarına bölünmesiyle de hesaplanabilir. Ortalama stok ise dönem başı stoklar ile dönem sonu stoklarının ikiye bölünmesi ile bulunur.

İşletmeler, fiyatlarında indirim yapmak suretiyle stok devir hızlarını yükseltebilirler. Ancak bu durum işletmelerin karlılığı üzerinde olumsuz etki yaratabilir. Stok devir hızının yüksek olması elde yeterince stok bulundurun mamasından kaynaklanıyorsa durumda her sipariş için belirli bir harcama yapılacağından, hem sipariş maliyetleri artar hem de firmanın karı bundan olumsuz etkilenir. Bu sebeple, işletmelerin talepleri karşılayacak kadar stok bulundurmaları kaçınılmaz bir durum haline geliyor. Stok devir hızını yorumlarken bu hıza etki eden faktörlerin de dikkate alınması gerekmektedir (Goksu ve Seziş 1986;55-56)

4.8.4.2.4 Duran Varlık Devir Hızı Oranı

İşletmenin hesap dönemi içinde gerçekleştirdiği net satışlarının duran varlık toplamına bölünmesiyle bulunur. Bu oran, işletmedeki bir birimlik maddi duran varlık yatırımının yarattığı satış hacmi ile ilgili bilgi sağlar. (Arat,2005;118)

4.8.4.2.5 Net Satış Tutarının Maddi Duran Varlıklara Oranı

İşletmenin maddi duran varlıklara gereğinden fazla yatırım yapıp yapmadığını, işletmede atıl üretim kapasitesi olup olmadığını araştırmak için

kullanılan ölçüttür. Bu oranın, benzer işletmelerden kıyasla düşük olması veya analiz edilen işletmede zaman içerisinde düşme eğilimi göstermesi, işletmede atıl kapasite bulunduğu konusunda önemli bir gösterge oluşturur (Akgüç ,1989;58)

İşletme duran varlıklarının satın almak yerine finansal kiralama yaparak kullanıyorsa, bu durum net satış tutarının maddi duran varlıklara oranının yüksek çıkmasına sebep olur. Ayrıca, duran varlıkların düşük tarihi maliyetleri ile bilançoda yer alması daha oranın yüksek çıkmasına yol açar. Oranın düşüklüğü ise maddi duran varlıkların tam kapasite ile kullanılmadığını veya maddi duran varlıkların aşırı yatırım yapıldığını işaret eder. Ayrıca yeniden değerlendirme sebebiyle maddi duran varlıkların maliyeti değerlerinin artması oranının düşük olmasını gösterir.(Arat 2005;195)

4.8.4.2.6 Aktif Devir Hızı Oranı

İşletmenin hesap dönemi içinde gerçekleştirdiği net satışların aktif toplamı oranlanması bile bulunur. Bu oran işletme varlıklarının satış tutarını gerçekleştirebilmesi için bir yıl içinde kaç defa devrettiğini gösterir. Başka bir ifade ile bir liralık aktif ile hangi tutarda satış gerçekleştiğini belirtir. (Gücenme,2005;196)

Bu oran, aktif toplamı içinde duran varlıklar oranı yüksek olan yani sermaye yoğun olan sektörlerde düşük olabilir veya işletmede sermaye yoğun teknoloji kullanımının bir göstergesi yada varlık kullanımının bir ölçütü olarak yorumlanabilir.

Aktiflerin ne derece verimli kullanıldığını gösteren yeni yatırımlar yapmış ise bu yatırımların satışlara dönüşmesi için bir zaman gerekeceğinden oranının düşük olması olağan karşılanmalıdır. Ayrıca, ekonomideki durgunluk dönemlerinde satışların azalması ve bu sebeple stokların artması ya da işletmelerin yüksek stok tutma eğilimleri sebebiyle oranın düşük olması gibi bir sonuç ortaya çıkabilir.(Gücenme,2005;196)

4.8.4.3 Finansal Yapı İle İlgili Oranlar

İşletmenin finansal yapısını ortaya koyarak uzun vadeli borç ödeme gücünü gösteren oranlardır. Bu oranlar işletmenin varlıklarının ne kadarlık bir kısmının kısa ve uzun vadeli borçlarla, ne kadarlık bir kısmının da öz kaynaklarla karşılandığını ve özkaynaklar ile yabancı kaynaklar arasında uygun bir dengenin bulunup bulunmadığının belirlenmesini ölçmeyi sağlar.

Finansal Yapı oranları, işletmenin faaliyetlerini zararlarla kapatılması, mevcut varlıkların değerinin düşmesi ve gerekli nakit hareketlerinin gerçekleşmemesi durumunda işletmenin borçlarını ödeyip ödeyemeyeceği konusunda önemli bilgiler sağlar(Goksu ve Seziş 1996;23)

Finansla yapı oranların dört ana grupta incelenmesi mümkündür.

- Borç Oranı
- Borçların Özsermayeye oranı (kaldıraç derecesi)
- Kısa vadeli borçların ağırlığı oranı
- Özsermaye çarpanı oranı

4.8.4.3.1 Borç Oranı

Aktiflerin hangi orana borçla finanse edildiğini gösterir. Bu oran analistin daha etkin bir analiz yapması için çeşitli şekillerde türetilebilir.

Genel Formülü ; $\text{Toplam Yabancı Kaynaklar} / \text{Toplam Aktiflerdir.}$

Ancak ; $\text{Kısa vadeli yabancı kaynaklar} / \text{Toplam aktifler. veya}$

$\text{Uzun vadeli yabancı kaynaklar} / \text{Toplam aktifler}$ şeklinde de oran araştırması yapılabilir. (Okka ,2010 ;118/119)

4.8.4.3.2 Borçların Özsermayeye Oranı (Finansal Kaldıraç Derecesi);

Bu oran borç oranının başka bir versiyonudur. İşletmeye kreditorlerin veya ortakların ne oranda yatırım yaptığını gösterir. Bu orana firmanın kaldıraç derecesi denir . (Okka ,2010 ;118/119)

Hesaplaması; $\text{Borçlanma Oranı} = \text{Yabancı Kaynak Toplamı} / \text{Özkaynaklardır.}$

4.8.4.3.3 Kısa Vadeli Borçların Ağırlığı Oranı;

İşletmede kısa vadeli borçların toplam borçların ne kadarını oluşturduğunu açıklayan orandır. Oranın yüksekliği firmanın borçlarının yakın olduğunu ödeme riskinin yükseldiğini ve gerekli fon ihtiyacı için işletmenin tedbir alması gerektiğini gösterir.

Kısa Vadeli Borçlar Ağırlığı=KVYK/ YK. Toplamı

Kısa Vadeli Borç Oranı = KVYK/UVYK

KVYK Aktifi Karşılama = KVYK/Aktif Toplamı

Formüllüleri kullanılarak işletmenin borç ödeme gücü tespit edilir. (Okka ,2010 ;118/119)

4.8.4.3.4 Özsermaye Çarpanı Oranı;

Aktif Toplamın Özkaynağın kaç aktı olduğunu gösterir. Bu oranın düşük olması işletmenin lehine olan bir durumdur.

Özsermaye Çarpanı =Aktif Toplamı/Özkaynaklar Şeklinde formüle edilmiştir.

4.8.4.3.5 Genel Ödeme Gücü Oranı;

Finansal kaldıraç oranının tersi olup aktif varlıklar toplamının yabancı kaynaklar toplamına bölünmesiyle elde edilir. Genel olarak bu oranın 1 den büyük olması istenir. Bu durumda işletmenin borçlarını rahatlıkla ödeyebileceği söylenebilir(Arat 2005;107)

4.8.4.3.6 Özkaynak Oranı (Özsağlamlık)

Öz kaynakların, aktif toplamına bölünmesi ile hesaplanan bu oranın yüksek olması, işletmenin mali gücünün yüksekliğine işaret olarak değerlendirilir. Bu oranının yüksek olması kredi verenlerin işletmeye olan güvenini artıracığı düşünülebilir.

Burada öz kaynak ve yabancı kaynak arasında belli bir dengeyi kurmak, risk ve işletme kârlılığını koruma, artırma arasında bir denge sağlamak, finans

yöneticileri için önemli bir görev olarak öne çıktığı varsayılmaktadır. (Goksu, Seziş, 1996;28)

4.8.4.3.7 Borçlanma Katsayısı Oranı

İşletmenin öz kaynaklarının yüzde kaçını kadar kısa vadeli yabancı kaynağı olduğunu gösterir. Bu oran, uzun vadeli borcu olmayan veya uzun vadeli tedarik edemeyen işletmenin kısa vadeli yabancı kaynaklardan yararlanma durumunu ölçmek istediğinde kullanılır (Akıncı ve Erdoğan 1995;263)

4.8.4.4 Kârlılık Oranları

Kârın ölçülmesinde kullanılan ve Mali rantabilite oranları Da denilen karlılık oranları hedeflenen faaliyet sonuçlarına ulaşıp ulaşılamadığını, öngörülen çağır düzeyinin gerçekleşip Gerçekleşmediği ve işletmenin Etkin yönetilip yönetilmediğini konularında bilgiler sağlar. İşletmenin karlılık düzeyi tespit edilirken enflasyon unsuru ve sektör içerisinde bulunan diğer işletmelerin Karlılık düzeylerinin sevgili işletme için veri teşkil etmesi gerekir.(Goksu Seziş 1996;28)

Kârlılık oranları, bir işletmenin yatırım ve finansman kararlarının ne derece dengeli olduğunu gösteren oran vardır. Karlılık oranları satışlar ve yatırımlar üzerinden elde edilen karlılığı göstererek, yönetim etkinliğini değerlendiren ölçütlerdir. Dolayısıyla, iktisadi çıkarları işletmenin uzun vadeli yaşamasına bağlı olan herhangi bir kimse daha çok kendini sorunlarıyla yakından ilgilenecektir.(Aydın ,Başar Coşkun 2007;105)

Çünkü kâr, işletme yönetiminin başarısını göstermede önemli bir ölçüt olup, ortakların kısa vadedeki gelirinin ve uzun vadede de yatırımlarının değer kazanmasının bir kaynağını oluşturmaktadır. Böylece kar ile satışlar ve kar ile işletmenin kaynakları arasında ilişki kurularak işletmenin performansı ve verimliliği ölçülür.

4.8.4.4.1 Brüt Kâr Marjı Oranı;

Brüt satış hasılatı üzerinden elde edilen kar oranını gösterir. Oran, brüt satış karının net satışlara bölünmesiyle hesaplanır. Bu oranın yüksek olması, brüt satışlar içerisinde satılan malın maliyetinin düşük olduğunu ve dolayısıyla brüt satış karının arttığına işaret olup, İşletme lehine yorumlanır.

Oranın düşme eğilimi göstermesi ise, satılan malın maliyetinin artmasına karşılık satış fiyatının aynı oranda arttırılmaması sebebiyle Brüt karım azaldığını gösterir. bu yorumlanırken işletmedeki oranın yıllar itibariyle nasıl bir gelişme gösterdiği sektörde yer alan işletmelerin durumları dikkate alınmalıdır.(Goksu ve Seziş 1996;28)

4.8.4.4.2 Net Kâr Marjı Oranı

İşletme faaliyetlerinin net verimliliği konusunda işletme yöneticilerine bilgi sağlayan bir orandır. Faaliyet kârı olan bir işletmede net satışların yüzde kaçlık 1 dönem net kârı içerdiğini gösterir. Ancak, dönem net karının tamamının veya büyük bir kısmının faaliyet dışı gelir ve karlardan oluşması durumunda bunu söylemek mümkün değildir. Bu oran, işletmenin faiz ve Vergiler dâhil olmak üzere bütün giderleri karşılandıktan sonra net satışların kârlılık düzeyini göstermektedir(Akıncı ve Erdoğan 1995)

4.8.4.4.3 Özsermaye Kârlılık Oranı

Bu oran işletme ortaklarınca işletmeye yatırılan her bir birim Özkaynak için ne kadar kar elde edildiğinin ve işletme yönetiminin başarılı olup olmadığının bir göstergesidir. İşletmenin varlığını devam ettirmesi, yani yatırımlara yönelmesi ve faaliyet düzeyi konusunda girişimcilerin verecekleri kararlar ve plan hedefleri bu oranın olumlu yönde gelişme göstermesi ne bağlıdır.

4.8.4.4.4 Yatırımların Kârlılık Oranı

İşletmenin aktifinde yer alan varlıkların ne ölçüde verimli kullanıldığının belirlenmesine yönelik olup, bu oran yorumlanırken bu varlıkların kaynak yapısı dikkate alınmalıdır. Ayrıca işletmenin varlıkları yabancı kaynaklarla finanse

ediliyorsa oluşacak faiz giderleri sebebiyle oranın düşük çıkacağı da ihtimal dâhilindedir((Goksu ve Seziş 1996;30)

4.8.4.4.5 Aktif Kârlılık Oranı

İktisadi karlılık oranı olarak ta bilinen bu oran genel bir oran olup, işletmenin bir faaliyet döneminde kullandığı bütün finansal kaynaklarının ne ölçüde verimli kullanıldığını belirlenmesine yöneliktir.

4.8.4.5 İşletme Performansına Analizinde Kullanılan Oranlar

Yatırım amaçlı analizde, işletmenin yeterli kar sağlamanın yanında hisse senetlerinin finansal ve teorik değerlerinin analizi de yapılmaktadır. Pay başına düşen kar payı ve kar dağıtım yüzdesi gibi birçok oranın bilinmesi, mevcut ve potansiyel yatırımcıların işletme ile ilgili daha rasyonel değerlendirme yapabilmeleri için gereklidir(Arat ,2005;134)

Ortakların yatırdıkları sermaye üzerinden yeterli oranda kar sağlanıp bağlanmadığı hususu net Kar/ Özkaynak oranıyla ortaya konulmaktadır. Özellikle, sermaye şirketlerinde hisse senetleri başına düşen kar payının ortaklar tarafından bilinmesini de yarar vardır. Çünkü, genelde hissedarlar sahip oldukları hisse senetlerine verilecek kar payına ilgi duyarlar.(çabuk ve Lazol 2009 ;202)

4.8.4.5.1 Fiyat /Kazanç Oranı

Her bir liralık hisse başı bilet kazancına karşılık yatırımcıların hisse senedini kaç lira ödemeye hazır olduğunu gösterir. Yatırımcının işletmeye duyduğu güvene dayalı olarak hisse senedi için ödeneceği fiyat yüksel bilmektedir. Ancak yüksek bir oran, hisse senedi fiyatının yüksek değerlendirildiğini, düşük oran ise düşük değerlendirildiğini göstergesidir(Aydın ,Başar, ve Coşkun 2007;108)

Bu oran, hisse başı piyasa fiyatının hisse başına kazanç tutarına bölünmesiyle hesaplanır. Başka bir ifadeyle, hisse senedi fiyatı ile hisse senedi başına kazanç arasındaki ilişki ortaya konulur. Bir hisse senedinin fiyatının hisse başına kazancının kaç katı olduğunu gösterir. Hisse başına kazanç ise şirketin net kârının hisse sayısına bölünmesiyle hesaplanır (Arat 2005;140)

Oran, mevcut ve potansiyel hissedarlar tarafından kullanılan bir ölçüttür. Hissedarlar sermaye piyasasından satın aldıkları hisse senedine yatırdıkları paraya karşılık ne kadar kazanç elde ettiklerini görmek isterler. Oranın düşük olması istenir.

Oranın, aynı sektör içerisindeki diğer işletmelere ait oranlarla karşılaştırılması suretiyle değerlendirilmesi anlamlı olmaktadır .Fiat kazanç oranı, yatırımcıların işletmeye verdiği değer bir ölçüsüdür. Bu oranın yüksek çıkması, yatırımcıların yüksek bir kâr oranı beklemesi, hisse senedinin düşük riskli olması ve işletmeden kârın önemli bir kısmının dağıtılmasına karşılık ortalama bir kar payı büyüme oranının beklenmesi anlamına gelir. (Gücenme 2005; 197)

4.8.4.5.2 Piyasa Değeri / Defter Değeri Oranı

Hisse başına piyasa değerinin hisse başına defter değeri ne bölünmesiyle hesaplanır. bu oranla, borsa değeri ile muhasebe değeri arasındaki ilişki ortaya konulur. Hesaplama tüm işletme için olabileceği gibi birim hisse için de olabilir. Bir işletmenin piyasa değeri, o işletmenin piyasa büyüklüğünü belirtir. İşletmenin tüm varlığının toplamı ise işletmenin piyasa değerini oluşturur. Defter değeri hisse, bir işletmenin toplam aktiflerin den burçlarının çıkarılması sonucu bulunan değerdir. Defter değeri tarihi değeri temsil etmektedir.

Hisse senedinin defter değeri, senedin arkasında güvence oluşturan işletmenin varlığının değerini gösterdiğinden dolayı hisse senetlerinin piyasa değerinin genelde defter değerinden daha yüksek olması beklenir(Akgüç 1989;710)

Piyasa değeri / defter değeri oranı işletmenin piyasa değerinin defter değerinin kaç katı olduğunu gösterir. Oranın yüksek çıkması, işletmenin hisse senetlerinin aşırı değerlendirildiğini ve elden çıkması gerektiğini, düşük çıkması ise hisse senedine yatırım yapılması gerektiğini gösterir. Bir işletmenin verim oranı arttıkça bu oran artmaktadır.

Oranı değerlendirirken piyasa değeri defter değeri karşılaştırmaların da işletmelerin kullandıkları farklı muhasebe uygulamalarına ve değerlendirme yöntemleri ne dikkat etmek gerekir(Aydın , Başar Coşkun 2007;109)

4.8.4.5.3 Kâr Payı Dağıtım Oranı

Bir işletmenin elde ettiği karın yüzde kaçını ortaklara daha attığını gösteren bu oran, hisse başına dağıtılan kar payının hisse başına düşen kara bölünmesiyle hesaplanır. Kar payı dağıtım oranı, özellikle halka açık şirketlerde önem taşımaktadır.(Aydın , Başar Coşkun 2007;109)

4.8.4.5.4 Kâr Payı Verim Oranı

Hisse başına düşen kar payı tutarının hisse başı fiyatına bölünmesi ile bulunur. hisse başına kar payı verimliliğini ortaya koyan bu oran, yatırımcılar açısından önem taşımaktadır. Çünkü yatırımcılar diğer yatırım araçları ile karşılaştırma yaparak en verimli yatırımı seçmek isterler. Ayrıca bu oran, yatırımcıların ilgisini çekebilmek açısından önemlidir. Bu sebeple oranı yüksek çıkması istenmektedir. gelişmiş ülkelerde bu oranın ortalama yüzde 2'nin üzerinde olması kabul edilir.

4.8.4.5.5 Hisse Başına Kâr Oranı

Hisse başına kar oranı işletmenin net kârının yine işletmenin toplam hisse senedi sayısına bölünmesi ile hesaplanmaktadır. Bu oran, işletmenin finansman politikalarının uygulama sonuçlarının ölçülmesinde temel göstergelerden birisidir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, hisse başına karın dağıtılan temettü olmadığıdır.(Ercan ve Coskun 2008,48)

5. İETT İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN İNCELENMESİ

5.1 İETT'İN KISA TARİHÇESİ

İstanbul kent içi ulaşımı 1869 yılında Dersaadet Tramvay Şirketi'nin kurulması ve Tünel Tesislerinin inşasıyla başlar. 1871 yılında ilk atlı tramvay hizmete girer. 1913 yılında Silahtarağa'da Türkiye'nin ilk elektrik fabrikası kurulur. Ardından şubat 1914'te elektrikli tramvay işletmeciliğine geçilir. 1926 yılında ilk otobüsler alınır. Bir süre muhtelif yabancı şirketler tarafından işletilen elektrik, tramvay ve tünel işletmeleri 1939 yılında millileştirilerek 3645 sayılı yasa ile İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel (İETT) İşletmeleri Umum Müdürlüğü adı altında bugünkü hüviyetine kavuşur.

1945 yılında Yedikule ve Kurbağalıdere havagazı fabrikaları ile bu fabrikaların beslediği İstanbul ve Anadolu havagazı dağıtım sistemleri İETT'ye devredilir.

Elektrikli tramvaylar 1961 yılında Avrupa, 1966 yılında ise Anadolu yakasında seferden kaldırılır. 1961 yılında işletmeye alınan trolleybüsler, 1984'e kadar İstanbullulara hizmet verir. 1982 yılında çıkarılan bir yasa ile tüm elektrik hizmetleri, hak ve yükümlülükleriyle Türkiye Elektrik Kurumu'na (TEK) devredilir. Havagazı üretim ve dağıtım faaliyeti, doğalgazın gelmesiyle 1993 yılında sona erdirilir. Bugün yalnızca kent içi toplu ulaşım hizmeti veren İETT; otobüs, tramvay ve tünel işletmeciliğinin yanında Özel Halk Otobüsleri'nin yönetim, yürütüm ve denetiminden sorumludur.

İETT ayrıca İstanbul'daki raylı sistemlerin (metro, hafif metro) bir bölümünün yapımını (Eminönü-Kabataş, Sultançiftliği-Edirnekapı, Edirnekapı-Topkapı, Otogar-Başakşehir) üstlenmiştir. Tarih 2007 yılının Eylül ayını gösterdiğinde şehir için tamamen yeni bir sistem olan ve İstanbul'a özgün şekilde tasarlanan metrobüs devreye alınır. İlk etapta Avcılar-Topkapı arasında hizmete giren metrobüs bir yıl sonra söğütlüçeşme'ye uzatılarak şehrin iki yakasını en kısa yoldan birbirine bağlar. Bu haliyle dünyada iki kıtayı birbirine bağlayan tek sistem

olarak yerini alan metrobüs projesi İETT'ye ulusal ve uluslararası alanda pek çok ödül kazandırır.

2010 yılında, Türkiye'de toplu ulaşım kültürünün oluşturularak yaygınlaştırılması amacıyla her yıl aralık ayı başında 'Toplu Ulaşım Haftası' düzenlenerek bir dizi etkinlikle kutlanması kararlaştırılır.

İstanbul'da sürekli artan yolculuk talebini karşılamak ve İETT'nin mevcut filosunu desteklemek amacıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi iştirakiyle Otobüs A.Ş. firması kurularak 2011 yılının mayıs ayında hizmet vermeye başlar. 2011 yılında İETT bünyesinde yürütülen kalite standardizasyonu çalışmaları tamamlanarak ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi, ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi ve OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi belgeleri SGS tarafından onaylanır. İETT ayrıca Kalder tarafından yürütülen 'Ulusal Kalite Hareketi'ne katılır. 2012 yılında İETT otobüslerinin sarı renkli ve beyaz damalı olması kararlaştırılır.

İETT filosunun yaş ortalamasını 5'in altına düşürmek amacıyla euro V standartlı çevreci motora sahip, klimalı, konforlu ve engelli erişimine uygun 0 alçak tabanlı otobüs alımı yoluna gidilir. İstanbul'daki trafik yoğunluğunu azaltmak amacıyla 2012 yılı sonlarına doğru toplu taşıma yolu (bus lane) uygulamasına geçilir.(İETT, Faaliyet Raporu 2016)

5.2 FAALİYET ALANLARI

İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü; 5343 km²'lik İstanbul İl sınırları içinde kent içi toplu taşıma hizmeti sunan İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı bir kamu kuruluşudur. Birçok imtiyaz ve yabancı sermayeli özel şirketler eliyle yürütülen Elektrik, Tramvay, Tünel, Havagazı gibi hizmetler, önce millileştirilmiş ve daha sonra 3645 sayılı yasa ile İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğüne devredilmiştir.

İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü Hususi hukuk hükümlerine göre idare edilen ve 3645 sayılı Yasa ile kurulan bir kamu tüzel kişiliğidir. Satın alma ve gelir getirici faaliyetlerini 4734 sayılı Kamu İhale Yasası ve 4768 sayılı Yasanın

3.Maddesine göre sürdürmekte olup kurumlar vergisine tabii değildir. (İETT, Faaliyet Raporu 2016)

5.3 GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLAR

İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü; 5343 km²'lik İstanbul İl sınırları içinde kent içi toplu taşıma hizmeti sunan İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı bir kamu kuruluşudur. Birçok imtiyaz ve yabancı sermayeli özel şirketler eliyle yürütülen Elektrik, Tramvay, Tünel, Havagazı gibi hizmetler, önce millileştirilmiş ve daha sonra 3645 sayılı yasa ile İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. (İETT, Faaliyet Raporu 2016)

İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün görev, yetki ve sorumlulukları 12 Haziran 1939 tarihinde çıkarılan 3645 sayılı "İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü Kuruluş Yasası" ile belirlenmiştir..

5.3.1 BÜTÇE VE KADROLAR

Genel Müdürlük 3645 sayılı Yasanın 6.maddesi gereğince her takvim yılına ait bütçesini yatırım programı ve kadrosunu Belediye Murakıpları Raporu ile birlikte görüşülerek karara bağlanmak üzere Büyükşehir Belediye Meclisine gönderir. *Kesin hesap* bir önceki yıla ait kesin hesap ve bilanço yılsonu itibari ile 6 ay içinde Büyükşehir Belediye Meclisine gönderilir. Bunların meclis tarafından onayı ile Genel Müdürlük hesapları ibra edilmiş olunur. (İETT, Faaliyet Raporu 2016)

5.3.2 PERSONEL BİLGİLERİ.

Tablo 5-1 de beyan edilen memur personel ücretleri, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu ve buna ilişkin çıkarılan diğer mevzuatlara göre ücretler belirlenmektedir. Ayrıca, 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikalar Kanununun 32. maddesine göre sosyal denge tazminatı ödenmektedir.

İşçi personelin özlük ve sosyal hakları 2 yılda bir topla iş sözleşmesi hükümlerine göre belirlenmektedir. Sözleşmeli personel ücretleri ise her yıl Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılan Mahalli İdareler Sözleşmeli Personel Ücretleri Genelgesi ile belirlenmektedir.

Tablo 5-1 İstihdam Türüne Göre Personel Sayısı

İSTİHDAM TÜRÜNE GÖRE PERSONEL SAYISI			
	KADIN	ERKEK	TOPLAM
MEMUR	191	581	772
SÖZLEŞMELİ MEMUR	29	30	59
İŞÇİ	11	2611	2622
SÖZLEŞMELİ İŞÇİ	-	2374	2374
TOPLAM	231	5596	5827

Kaynak; 2016 Faaliyet Raporu.

5.3.3 OTOBÜS FİLOSU;

Tablo 5-2 de İstanbul ulaşımının yükünü 2713 araçtan oluşan otobüs filosuyla destekleyen İETT, toplam 365 gün ve 24 saat kesintisiz toplu ulaşım hizmeti vermektedir. İstanbul'un artan nüfusuyla beraber yeni yerleşim yerlerinin oturma açılması nedeniyle toplu ulaşım talebi de artmaktadır. Bu talepleri karşılamak ve gelecekte yaşanması olası problemlere karşı önlem almak için metrobüs ve tüm otobüs hatları yeniden optimize edilerek daha esnek bir hat yapısı oluşturulmuştur. İstanbul ulaşımında yaşanan trafik problemini toplu taşıma ağırlıklı önlemlerle çözümüne ilişkin yeni proje başlatılmıştır.

Proje çerçevesinde; Toplu Taşıma Odaklı trafik planlarının yapılması, Toplu taşımanın özendirilerek yaygınlaştırılmasının sağlanması, toplu taşıma araçları ve özel araçların taşıdıkları yolcu yükü ile orantılı olarak yol alanı kullanımı sağlanması ve toplu taşıma hızının artırılması, kapasite planlaması ve yolcu başı maliyetlerin düşürülmesi hedeflenmiştir. Nüfusu gün geçtikçe artan ve yaşam alanları hızla büyüyen bir kent olan İstanbul'a konforlu bir ulaşım hizmeti sağlama çabası birtakım güçlükleri beraberinde getirmektedir.

Bu güçlüklerle rağmen İETT, yolcularına dünya standartlarında güvenli ve kaliteli yolculuk imkânı sağlamak yanında her kesim için erişilebilir olmayı hedeflediğinden araçları engelli vatandaşlarımızın da kullanımına uygundur. Dolayısıyla engelli vatandaşlar, çıkış ve inişlerdeki rampaları, renkli ve kabartma taşlarla döşenmiş özel yaya yollarını takip ederek otobüs durağına erişebilmekte, alt ve üst geçitleri asansör kullanarak aşabilmekte, Metrobüs, Metro ve Tramvay

istasyonlarına ulaşabilmekte ve istediği yere gitme konusunda sıkıntı yaşamamaktadır.

Tüm dünyada kamu ve özel sektörün ekonomik, sosyal ve çevresel performansını tüm paydaşlarıyla paylaşacağı sürdürülebilirlik raporu çalışmaları için tercih edilen GRI Küresel Raporlama Girişimi'nin bu onayı ile Türkiye'de kamu sektöründe GRI A+ onayı alan ilk kurum İETT olmuştur. İETT GRI'in son versiyonu olan GRI 4 raporlamasını da 2016 yılı içerisinde gerçekleştirmiştir. Böylece İETT mükemmelleşme yolundaki basamakları ne denli hızlı tırmandığı da kanıtlanmıştır.

Kuruluşlara mükemmelliğe giden yolun neresinde olduklarını gösteren, darboğazlarını saptamalarını sağlayan ve uygun çözümlere ulaşabilmek için belli bir yaklaşımın kullanılmasını öneren EFQM Mükemmellik Modelinin kurumumuzda uygulanmaya başlanması ile birlikte sürekli bir gelişim yakalanmış ve mükemmellik yolunda önemli kazanımlar elde edilmiştir. EFQM Mükemmellik Modelinin kurumumuzda kısa bir süredir uygulamasına rağmen 2013 yılında Türkiye Mükemmellik Ödülü finalisti, 2014 yılında ise Türkiye Mükemmellik Ödülünü ve 2015 yılında da Türkiye Mükemmellik Büyük Ödülünü almıştır. İETT, Brüksel'de gerçekleşen Avrupa Mükemmellik Ödüllerinde ise finale kalmıştır. Ulusal düzeyde 2013 yılında 5 Yıldız Ödülü, 2014 yılında ise Türkiye Mükemmellik Ödünü ve 2015 yılında Türkiye Mükemmellik Büyük Ödülü alınmış ve EFQM Avrupa'da finale kalınmıştır. 2016 yılında ise yapmış olduğu çalışmaları bir adım daha iyileştiren İETT, EFQM Avrupa'da 'Müşteriye Değer Katma' katEGORisinde Mükemmellik Başarı Ödülü'nü almaya hak kazanmıştır.

Bölgesel Çevre Merkezi (REC) tarafından Ulusal Program Koordinatörlüğü ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) işbirliği ile gerçekleştirilen Avrupa Birliği Çevre Ödülleri 2016 dönemine "Yönetim KatEGORisi" birincilik ödülü kazanılmıştır. İETT'nin insan kaynağı olarak da sürekli daha iyi olmayı ve gelişimi hedef alan faaliyetleri artarak devam etmektedir. Bunu gerçekleştirmek için Performans Gelişim Sistemi (PGS), SAP ile İnsan Kaynakları Yönetim Modülleri ve Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS)

gibi insan kaynakları alanında en güncel bilgi teknolojilerini kullanan bir yapı kurulmuş bulunmaktadır.

İETT'nin bu faaliyetleri de İtalya'nın Roma şehrinde düzenlenen ve dünyanın en başarılı kurumlarını ödüllendiren The Stevie Awards (Uluslararası İş Ödülleri) 2016'da İnsan Kaynakları Bronz Ödülü'nü İETT'ye kazandırmıştır. Dijital çağı yaşadığımız ve bilgi teknolojilerinin hayatımızın her alanına girdiği 21. yüzyılda, İETT'nin 2020'li yıllardaki vizyonuna ışık tutacak akıllı teknoloji ve bilişim sistemlerine giderek daha fazla yatırım yapılmaktadır.

İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü bu anlamdaki yenilikleri yıllar öncesinden öngörmüştür. 2009 yılında, filoyu daha aktif ve verimli yönetebilmek ayrıca dinamik yolcu bilgilendirme yaparak yolcu memnuniyetini artırmak amacı ile Akıllı Ulaşım Sistemleri ve Filo Yönetim Merkezini kurulmuş ve kurulan bu sistemler zamanla geliştirilmiştir. Böylece direk tipi yolcu bilgilendirme ekranı, renovasyon yolcu bilgilendirme ekranları, enerji aktarma panoları, şoför personel devam kontrol sistemi, araç içi yolcu sayım sistemi, LED ekran bilgilendirme sistemi, bas konuş sistemi, kamera sistemleri, yolcu bilgilendirme sistemi, araç bilgisayarları ve filo yönetim merkezinden oluşan bir bütün haline gelmiştir.

Sonuç itibariyle tek bir merkezden kontrol edilip izlenip denetlenmekte ve yönlendirilmekte ve toplu ulaşım ağının daha etkin şekilde yönetilmesine katkı sağlanmakta ve yolcularımızın da zamanlarını ve planlarını daha iyi bir şekilde kullanımlarına fırsat sunmaktadır. (İETT 2016 Faaliyet Raporu)

Tablo 5-2 Otobüs Filosu

OTOBÜS FİLOSU	
MARKA	ADET
MERCEDES CİTARO	491
MERCEDES CAPACTİY	249
MERCEDES CONNECTO G	391
APTTS (PHİLEAS)	49
OTOKAR	898
KARSAN	539
TEMSA	92
BMC	4
TOPLAM	2713

Kaynak;2016 Faaliyet Raporu

5.3.4 YOLCU SAYILARI VE HAT BİLGİLERİ

Tablo5-2a da 2014 2015 ve 2016 Yıllarında toplam hat adetleri ve yıllara göre yolcu sayıları karşılaştırılmıştır.

Tablo 5-2a Yıllara Göre Hat Sayısı ve Taşınan Yolcu Adetleri Tablosu

	2014	2015	2016	2015./2014	2015./2016
Hat Sayısı	716	726	751	1,40%	3,44%
Yolcu Sayıları(kişi)**	513	497	481	-3,12%	-3,22%

Kaynak; 2016 Faaliyet Raporu

** Yolcu sayıları milyon dur**

5.3.5 TAŞINMAZ BİLGİLERİ

Tablo 5-3 ve 5-4 de İETT ye ait taşınmazlar listelenmektedir. Bu taşınmazlar idari bina, garaj alanları ve durakların olduğu peronlardan oluşmaktadır.

Tablo 5-3 İdari Bina Depolama Alanı ve Garajlar

DEPOLAMA ALANLARI	DEPO(M2)	AKARKAYIT KAPASİTESİ(İt)	TOPLAM ALAN(M2)
İKİTELLİ	5.230	520.000	196.322
İDARİ BİNALAR (İD BİNA)			3179
TOPKAPI	225	80.000	17.588
EDİRNEKAPI	300	240.000	60.000
KAĞITHANANE	-	180.000	60.004
AYAZAĞA	120	300.000	50.771
HASANPAŞA	135	140.000	33.862
ANADOLU	-	300.000	60.000
SARIGAZİ	-	100.000	15.376
ŞAHİNKAYA	60	100.000	15.000
ÇOBANÇEŞME	-	40.000	8.800
YUNUS	-	80.000	5.829
AVCILAR		70.000	16.000
SANCAKTEPE			8.328
PENDİK	-	-	10.000
BEYLİKDÜZÜ	300	120.000	10.000
TOPLAM	6.370	2.270.000	567.880

Kaynak;2016 Faaliyet Raporu

Tablo 5-4 Arsalar

ARSALAR(m2)			
ALİBEYKÖY	2878	1	PARSEL
AVCILAR	676	1	PARSEL
BAĞCILAR	848	6	PARSEL
BAKIRKÖY	174	1	PARSEL
BAŞAKŞEHİR	493	2	PARSEL
BEŞİKTAŞ	19	1	PARSEL
ESENLER	9226	29	PARSEL
FATİH	3568	7	PARSEL
KARTAL	859	1	PARSEL
PENDİK	20	1	PARSEL
SARIYER	374	1	PARSEL
SULTANGAZİ	245	1	PARSEL
ŞİŞLİ	8716	4	PARSEL
ÜSKÜDAR	1673	2	PARSEL
ZEYTİNBURNU	10576	1	PARSEL
TOPLAM	40345	59	PARSEL

Kaynak;2016 Faaliyet Raporu

5.3.6 İETT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN GELECEK HEDEFLERİ

İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü, sahip olduğu bilgi birikimini ve tecrübesini, günümüzün teknolojik gelişmelerinden en güçlü şekilde yararlanarak geleceğe taşımak istediğini, performans programlarında ve stratejik planlarında beyan etmiştir.

Bu doğrultuda “toplulaşım hizmetlerini, açığa çıkmamış ihtiyaçları karşılayacak şekilde düzenlemek ve denetlemek, sektörde dengeleyici rol oynamak ve aynı zamanda gerek ulusal gerekse uluslararası alanlarda bilgi birikimini yönetmek konusuna *misyon*, şehir hayatını kolaylaştıran, çevreye duyarlı, alternatif enerji kaynaklarını yönetebilen lider kuruluş olmak alanında *vizyon* belirlemiştir. (İETT, Performans Programı 2016)

Bu doğrultuda misyonu gereği genel tarihçesi, bugüne nasıl geldiği ve şu an nerde olduğu “bölüm 5 .1-2-3”de anlatılmış olup , vizyonu kapsamında gelecekte nerede olmak istediğini yedi ana başlık altında hedeflemiştir.

Bu hedefler;

- *HEDEF 1; Yönetim Sistemlerinde Mükemmelleşmek*

2013-2017 stratejik plan döneminde, İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü bünyesinde; Kalite bilincinin oluşması, kuruluşun imajının güçlenmesi, müşteri memnuniyetinin ve sadakatının artırılması, verimlilik artışının sağlanması, maliyetlerin azaltılması, daha iyi tedarikçi ilişkilerinin kurulması, geleceğe yönelik kararları sağlıklı alabilmek için gerekli tüm verilerin kayıt altına alınması, hizmet kalitesinin artırılması, çevreye olumsuz etkinin en aza indirilmesi, iş kazalarının oluşmasının engellenmesi, çalışan memnuniyetinin artırılması, sürdürülebilirliğin sağlanması, kurumda sürekli iyileşmenin sağlanması için EFQM mükemmellik modelinin uygulanması, yönetim sistemi kurma faaliyetlerinin artırılması ve bilgi yönetiminin etkin kılınması hedeflenmektedir. (İETT Stratejik plan 2016;50-68)

- *HEDEF 2; Çalışanların Motivasyon ve Memnuniyetini Artırmak*

Çalışanların motivasyon, memnuniyet ve bilgi birikimlerinin artırılması, kurumsal performansın artırılmasına önemli ölçüde katkı sağlayacak olan vazgeçilmez unsurların başında gelmektedir. Bu doğrultuda İETT; iş tatmini, katılım ve aidiyet oranını artırmayı, çalışma koşullarını geliştirmeyi, eğitim ve kariyer gelişimini desteklemeyi ve bunlarla beraber etkili iç iletişim sağlamayı hedeflemektedir. İETT'nin çalışan memnuniyetini artırmak hedefini gerçekleştirmede kullanacağı temel kaynaklardan biri olan Çalışan Memnuniyeti Anketi (ÇMA) her yıl düzenli aralıklarla tekrarlanacaktır. ÇMA ile çalışanların memnuniyetinin izlenerek gelişmeye açık alanların tespit edilmesi ve aksiyonlar belirlenip uygulamaya konulması planlanmaktadır. Çalışan Memnuniyeti Anketi sonucunda; tanıma, yöneticilik, katılım, öğrenme ve başarı fırsatı, kariyer geliştirme başlıklarına öncelik verilerek bu başlıklar altında gelişim sağlanması amaçlanmaktadır. (İETT Stratejik plan 2016;50-68)

- *HEDEF 3; Dengeli ve Güçlü Finansal Yapıya Sahip Olmak*

Toplu ulaşım hizmetinin etkin ve sürdürülebilir bir biçimde sunulabilmesi için dengeli ve güçlü bir finansal yapıya sahip olunması gereklidir. İETT'nin kamu

işletmeciliği yapması, toplumsal bir misyon taşıması ve toplu taşıma tarifelerini belirlerken halkın ödeme gücünü gözetmek zorunda olması, gelir-gider dengesinin sağlanmasını etkilemektedir. Dengeli ve güçlü bir finansal yapıya kavuşabilmesi amacıyla gelir-gider dengesini sağlamaya çalışmak İETT'nin başlıca stratejilerindedir. Buna yönelik olarak, kaynakların artırılması ve verimli kullanımının yanı sıra, bütçe dengesinin sağlanması da hedeflenmektedir. (İETT Stratejik plan 2016;50-68)

- *HEDEF 4; Çevreye Duyarlı Olmak ve Yeni Teknolojiler Uygulamak*

İstanbul, dünyada toplu taşıma aracı kullanım yoğunluğu en fazla olan şehirlerin başında gelmektedir. Bu da İETT'nin enerji ve yakıt kullanımını artırmakta ve doğaya zararlı gaz salma potansiyelini yükseltmektedir. İETT, toplu ulaşım hizmeti sunarken başta İstanbul halkı olmak üzere tüm insanlığa ve gelecek nesillere sağlıklı ve temiz bir çevre miras bırakabilmek için doğaya ve insan sağlığına karşı özen göstermek zorundadır. Bu kapsamda İETT bünyesinde zararlı gaz salınımını azaltmak ve çevreye zarar vermemek amacıyla çeşitli çalışmalar yapılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, emisyon oranının azaltılması, alternatif enerji kaynaklarının kullanılması, enerji ve doğal kaynak tasarrufu sağlanması, Kurumun enerji tüketimini etkili bir şekilde yönetebilmesi büyük önem arz etmektedir. Çevre ve doğal kaynakların önemi ile ilgili farkındalık oluşturmak ve enerji tasarrufu sağlanmasına yönelik projeler geliştirmek İETT'nin stratejik hedefleri arasındadır. Ayrıca, stratejik plan döneminde alternatif enerji kaynakları kullanımının artırılmasının sağlanması ve emisyon oranının azaltılması da İETT'nin öncelikleri arasında yer alacaktır. (İETT Stratejik plan 2016;50-68)

- *HEDEF 5; Hizmet Kalitesini Geliştirmek*

Kendine özgü coğrafyası, yoğun nüfusu ve sürekli göç alan yapısıyla dev şehir özelliği taşıyan İstanbul'da hizmet veren İETT, şehir içi toplu ulaşımında Dengeleyici, Düzenleyici, Denetleyici ve Danışman misyonuna uygun olarak kaliteli ve etkin bir hizmet sunma amacındadır. İETT, tüm paydaşlarının beklentilerini göz önünde bulundurarak, faaliyetlerini İstanbul genelinde ulaşım

ağını en doğru Şekilde planlamaya, fiziki koşulları iyileştirmeye, toplu ulaşım hizmetlerini zamanında gerŐekleŐtirmeye ve hizmet konforunu yukseltmeye y6nelik olarak s6rd6rmeyi amaÇlamaktadır. Bununla birlikte, modern y6netim anlayışı çerçevesinde m6Őteri iliŐkilerini etkin y6r6tmek ve hizmette yeni teknolojiler uygulamak da İETT'nin hizmet kalitesini geliştirme amacı doğrultusundaki hedeflerindedir. (İETT Stratejik plan 2016;50-68)

- *HEDEF 6; Kurumsal Bilgi Birikimini Y6netmek*

İETT'nin 2013-2017 stratejik plan d6nemdeki misyonunu 6zetleyen 4D'den biri olan Danışman rol6 doğrultusunda, toplu ulaşım alanındaki 140 yılı aşan bilgi birikimi ve tecr6benin gerek yurtiçi gerekse yurtdıŐında aktarılması, paylaŐılması ve bu konuda iŐbirlikleri oluŐturulması amaÇlanmaktadır. “Kurumsal bilgi birikimini danıŐmanlıđı yapılabilir seviyede nitelikli hale getirmek amacıyla, İETT'nin toplu ulaşım alanındaki bilgi ve tecr6belerini uluslararası platformlarda b6l6Őmek ve uluslararası ziyaretlerin verimliliğini sağlamak hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra toplu ulaşım konusunda d6nyadaki yenilikleri ve gelişmeleri takip etmek, ilgili organizasyonlara katılmak ve organizasyon d6zenlemek, toplu ulaşım konusunda belirli standartları yakalamıŐ kurum ve kuruluŐlarla kıyaslama (benchmarking)  alıŐmalarının devamlılığını sağlamak, kurumsal bilgi birikimini y6netme amacına y6nelik çalıŐmalardır.

- *HEDEF 7; Kurumsal İtibarı Artırmak*

Kurumsal itibar, bir kurumun g6r6nen y6z6n6n, muhatap olduğu kişi ve kurumların g6z6nde sahip olduğu değer olup, kurumun; m6Őteriler,  alıŐanlar, sosyal kurumlar, yazılı ve s6zl6 medya ile halkın beynindeki algılamalarının toplamından oluşur. İETT İŞletmeleri Genel M6d6rl6đ6, kurumsal itibarını artırmak amacı doğrultusundaki çalışmalarına 2013-2017 stratejik plan d6neminde hız verecektir. Bu kapsamda yapılması gerekenler arasında kurumsal kimlik, kurumsal imaj ve kurumsal reklam çalışmaları yer almaktadır. S6z konusu çalışmaların etkinliği, t6m çalışanlar tarafından benimsenmesiyle doğru orantılı olacaktır. İETT'nin kurumsal itibarı, d6zenli aralıklarla yapılacak olan Kurumsal

İtibar Anketi (KİA) ile ölçülecek ve alınan sonuçlar doğrultusunda iyileştirmeye açık yönler belirlenecektir. (İETT Stratejik plan 2016;50-68)

5.4 İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, ESHOT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

ESHOT Genel Müdürlüğü 27/07/1943gün ve 4483 sayılı İzmir Tramvay ve Elektrik Türk A.Ş İmtiyazıyla tesisatının satın alınmasına dair mukavelenin tasdiki ve bu müessesenin işletilmesi hakkında kanun ile İzmir Büyükşehir Belediyesine bağlı mülhak bütçeli bir kurumdur. 1945 yılında Tramvay ve Elektrik işletmesi ile birleşen kuruluşa aynı yıl Havagazı İşletmesi de katılmıştır.

4483 ve 4583 sayılı devir Yasalarının 5. ve 6. Maddeleri ile 1322 sayılı Yasaya dayanılarak 11.06.1957 tarih ve 9630 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren İZMİR ELEKTRİK, SU, HAVAGAZI, OTOBÜS ve TROLEYBÜS Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri hakkındaki Yönetmelik yayınlanarak yürürlüğe girmiş bu tarihten sonra bu unvanla faaliyete devam etmiştir. (ESHOT 2016 Faaliyet Raporu)

Tablo 5-5B ESHOT. İktisadi Büyüklük

ESHOT Genel Müdürlüğü İktisadi Varlık ve Kaynak Toplamı			
Varlıklar	2014	2015	2016
Dönen Varlık	106.348.380,03	130.015.246,53	161.938.487,52
Duran Varlık	281.964.562,75	264.395.021,59	289.502.581,74
Toplam	388.312.942,78	394.410.268,12	451.441.069,26
Kaynaklar	2014	2015	2016
KVYK	172.181.497,82	176.536.012,50	191.390.325,34
UVYK	228.749.674,65	124.163.440,04	84.441.554,87
Öz.K	-12.618.229,69	93.710.815,58	175.609.189,05
Toplam	388.312.942,78	394.410.268,12	451.441.069,26

Tutarlar TL'dir.(₺)

Otobüs ve Personel Bilgileri	
Toplam Otobüs Sayısı	1506
Toplam Personel	4114

Kaynak ; ESHOT2016 Faaliyet ve Bütçe Kesin Hesap Murakıp Raporları

5.5 ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ EGO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.

EGO Genel Müdürlüğü'nün görev, yetki ve sorumlulukları, 4325 ve 5363 Sayılı Yasaların verdiği yetkiye dayanılarak oluşturulan “Ankara Elektrik, Havagazı ve Otobüs İşletme Müessesesi Genel Müdürlüğü'nün Görev Yetki ve Sorumluluklarına İlişkin Yönetmelik” ile belirlenmiştir.

Bu yönetmeliği göre toplu taşıma hizmetinin elinde bulunduran EGO Genel Müdürlüğü; 1930 tarih ve 1580 Sayılı Belediye Kanununun 15.02.1934 tarih ve 2571 Sayılı Kanun'la değiştirilen 19. Maddesine dayanılarak 1 Ekim 1935'te kurulan “Belediye Otobüs İdaresi” aynı yıl Sovyetler Birliğinden alınan 100 adet ZİS marka otobüsle 12 hat üzerinde, yoğun saatlerde yolcu taşımaya başlamıştır. 1 Haziran 1944'te İdare “Ankara Otobüs İşletme İdaresi” adı ile katma bütçeli bir kuruluş durumuna getirilmiştir. 1947 yılına kadar sadece otobüs çalıştıran işletme, ülkemizde ilk defa trolleybüs hattını tesis edip, işletmeye başlamıştır.

1947'de 10 adet Brill marka, 1948'de 10 adet FBW marka trolleybüs Ulus – Bakanlıklar hattında hizmete girmiştir. 1952'de alınan 13 MAN marka trolleybüsle birlikte trolleybüs adedi 33'e ulaşmıştır. 1961'de filoya katılan 33 adet ANSALDO marka trolleybüsün dışında trolleybüs alımı yapılmamıştır. 1979 – 1981 döneminde trafiği aksattırdıkları ve yavaş gittikleri gerekçesiyle hizmetten kaldırılmışlardır.

1942 yılında Almanya'dan 7 adet Magirus, 1944-46 yıllarında da 10 adet FBW ve 19 adet Ford marka otobüs satın alınarak otobüs sayısının yükseltilmesine çalışılmıştır. 1 Ocak 1950 tarihinde de İşletme 5363 Sayılı Kanun'un 3.maddesi uyarınca “Ankara Elektrik, Havagazı ve Otobüs İşletme Müessesesi Genel Müdürlüğü – EGO” bünyesine katılmıştır. (EGO 2016 Faaliyet Raporu)

1951-1962 yılları arasında 308 adet otobüs Bussing marka otobüs satın alınmış ve hızlı bir şekilde toplu taşıma sistemine entegre edilmiştir.

1974 yılında 50 adet Mercedes otobüs, 1977'de 20 adet Magirus Midibüs, 1980 yılında alınan 35'i üç kapılı 50 adedi körüklü 85adet İkarus marka otobüs ile birlikte 1975-1982 yıllarında 477 adet MAN marka otobüs satın alınarak hizmete girmiştir.

1992 yılında egzoz dumanlarından oluşan hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla otobüsler de yapılan değişikliklerle 30 adet doğalgazla çalışan otobüs hizmete girmiştir. 1998 yılında toplam 267 Mercedes otobüs satın alınmıştır. Bu otobüslerin 197'si solo, 70'i körüklü otobüstür.

2007 tarihinde Türkiye'de ve Ankara'da ilk kez kullanılan 490 adet doğalgazlı otobüs (MAN) satın alınmıştır. 2008 yılı içerisinde 600 adet CNG'li ve klimalı otobüs (MAN) alımı yapılmıştır. Otobüsler 2009 - 2011 yıllarında teslim alınarak hizmete sunulmuştur.

CNG ile çalışan otobüs sayısı 1287'dir .2012-2013 yıllarında filoya katılan körüklü otobüslerin tamamı alçak tabanlı, engelli kullanımına uygun klimalı, kameralı ve GPS takip sistemli araçlardır. 2016 yılı sonu itibariyle faal çalışan otobüs sayısı 1.812 adet olup, yıl sonu itibariyle taşınan yolcu sayısı ise 199.947.038 kişidir. (EGO 2016 Faaliyet Raporu)

Tablo 5-6C EGO İktisadi Büyüklük.

EGO Genel Müdürlüğü İktisadi Varlık ve Kaynak Toplamı

Varlıklar	2014	2015	2016
Dönen Varlık	237.807.970,19	209.132.364,19	246.059.817,49
Duran Varlık	1.449.168.616,65	1.405.170.526,86	1.336.012.905,63
Toplam	1.686.976.586,84	1.614.302.891,05	1.582.072.723,12
Kaynaklar	2014	2015	2016
KVYK	2.149.430.448,44	2.171.963.427,76	2.487.065.615,42
UVYK	534.233.917,89	494.346.793,13	379.441.235,50
Öz.K	-996.687.779,49	-1.052.007.329,84	-1.284.434.127,80
Toplam	1.686.976.586,84	1.614.302.891,05	1.582.072.723,12

Tutarlar TL'dir. (₺)

Kaynak ; EGO 2016 Faaliyet ve Bütçe Kesin Hesap Murakıp Raporları

Otobüs ve Personel Bilgileri

Toplam Otobüs Sayısı	1812
Toplam Personel	670+2275

Kaynak ; EGO 2016 Faaliyet ve Bütçe Kesin Hesap Murakıp Raporları .

<https://www.EGO.gov.tr/tr/haber/4202/gecen-yil-316-milyon-yolcu-tasidik...>

5.6 LONDRA TOPLU TAŞIMA ŞİRKETİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

TFL Londra Büyükşehir Belediyesine bağlı olarak hizmet veren ve Londra Belediyesinin ayrılmaz bir parçası olan Transport of London, entegre toplu taşıma otoritesidir.

Londra da otobüsle toplu taşıma alanında kurumun çeşitli firmalarla sözleşmesi bulunmakta ve hizmet alım yoluyla bu işi icra etmektedir. Bu konuda koordinatör olarak Londra otobüs hizmetleri Ltd. görevlendirilmiştir. Koordinatör firma gerekli ihale çalışmalarını yapıp etkinlik ve verimlilik prensipleri dahilinde hizmet alımını yapmaktadır.

Yolcular tüm otobüs hareket ve tarife bilgilerine IBUS denen uygulama sayesinde ulaşmaktadır. Ayrıca durakta bulunan bilgisayarlar aracılığı ile bu işlemi gerçekleştirmektedirler

TFL bu hizmeti 9300 araçla 475 hatta vermektedir. Otobüslerin %95 i alçak tabanlı olup engelli insanlar için kullanıma uygundur. Araçlarda emisyon atığında dikkat edilmekte periyodik bakımları düzenli bir şekilde yapılmaktadır. Bu araçların 2850 tanesi hibrit olarak hizmet vermektedir. Ayrıca 19,000 adet durak işletilmektedir.

Geleceğe yatırım yapmak adına Aldığımız her pound için %68 geleceğe yatırım yapmakta, toplu taşımayı özendirmek için yenilikler geliştirmektedir. Geri kalan %32 side günlük maliyetlerde kullanılmaktadır.

Tablo 5-5-7 TFL İktisadi Büyüklük Tablosu

TFL' in İktisadi Varlık ve Kaynak Toplamı		
Varlıklar	2015	2016
**Dönen Varlık	16.862,69	11.381,47
**Duran Varlık	85.456,51	94.449,57
**Toplam	102.319,20	105.881,04
Kaynaklar	2015	2016
**KVYK	6.642,43	8.077,10
**UVYK	50.578,56	61.429,97
**Öz.K	45.098,21	36.373,97
Toplam	102.319,20	105,881,04

Kaynak ;TFL 2016 yılı Bilanço Bilgileri**31/12 /2015 ve 31/12/2016 Merkez Bankası kuru kullanılmış olup Milyon TLdir

Toplam Otobüs Sayısı	
Toplam Otobüs Sayısı	9590
Toplam Personel	29810

Kaynak ;TFL Faliyet Sonucu Raporları

5.7 KURUMLAR ARASI KARŞILATIRMALAR

5.7.1 KURUMLARIN KARŞILAŞTIRMALI PERSONEL BİLGİLERİ

Tablo 5-8 de listelenen personel bilgilerine bakıldığında Türkiye genelinde İETT nin personel sayısı faaliyet alanının ve kapasitesin diğer örneklerden daha büyük olması sebebiyle fazladır. Ancak Ülke dışı örneğimiz olan TFL ile karşılaştırdığımızda bu oran TFL in taşıma kapasitesinin ve sahip olduğu yetkinin çok fazla olmasından dolayı TFL den yana çok yüksektir.

Tablo 5-8 Personel Karşılaştırma Tablosu

PERSONEL					
KURUM	MEMUR	SÖZ M.	İŞÇİ	SÖZ. İŞÇİ	TOPLAM
İETT	772	59	2622	2374	5827
EGO	660	10	-	-	670
ESHOT	345	88	-	3681	4114
TFL	27131			2679	29810

Kaynak; İETT ,ESHOT ,EGO TFL 2016 Faaliyet Raporları

5.7.2 KURUMLARIN KARŞILAŞTIRMALI ALAN BİLGİLERİ

Tablo 5-9 da kurumların sahip olduğu alan bilgilerine yer verilmiştir.

Bu alanlar; duraklar, garajlar, idare binaları ve bakım onarım sahalarından ibarettir. Tablo 5-9 da görüldüğü gibi kurumlar düzeyinde İETT en yüksek paya sahiptir.

Tablo 5-9 Kurumların Alan Bilgileri

TOPLAM GARAJ M2	
İETT	567.880
EGO	394.932
ESHOT	133.662
TFL	690.000

Kaynak ; İETT ,ESHOT ,EGO TFL 2016 Faaliyet Raporları

5.7.3 KURUMLARIN KARŞILAŞTIRMALI OTOBÜS BİLGİLERİ

Tablo 5-9a de kurumlara ait toplam otobüs bilgilerine yer verilmektedir. Kapasite sıralamasında ülke bazında İETT birinci EGO ikinci ve ESHOT üçüncüdür. Ancak faaliyet raporlarından kaynaklanarak elde ettiğimiz bilgileri doğrultusunda EGO ile ESHOT'un otobüs sayılarının birbirine yakın olduğunu görmekteyiz . Bunu sebebi ; EGO' nun raylı taşımaya yönelmesidir.

Tablo 5-9a Otobüs Filosu

OTOBÜS FİLOSU	
İETT	2713
EGO	1812
ESHOT	1506
TFL	9590

Kaynak ; İETT ,ESHOT ,EGO TFL 2016 Faaliyet Raporları

5.7.4 KURUMLARIN KARŞILAŞTIRMALI VARLIK VE KAYNAK BİLGİLERİ

Tablo Ek. 5a da Kurumların iktisadi büyüklükleri karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma 2016 yılı, yani en son bilanço yılına aittir. Bu tablodan kurumların iktisadi büyüklüklerine istinaden elde etmiş olduğu varlıkların hangi kaynaklardan elde edildiğini de görebiliyoruz.

Bu bölümün ilerleyen kısımlarında bu varlıkların ve kaynakların nasıl ve ne şekilde elde edildiği ve risk faktörü olup olmadığı çeşitli analiz teknikleri kullanılarak detaylıca incelenecektir.

Tablo Ek. 5 a ;Kurumların Karşılaştırmalı Varlık ve Kaynak Bilgileri

Kurumların 2016 Yılı Varlık ve Kaynakları

Varlıklar	İETT	ESHOT	EGO	TFL	
Dönen Varlık	122.201.846,25	161.938.487,52	246.059.817,49	11.381,47	*
Duran Varlık	6.192.896.384,49	289.502.581,74	1.336.012.905,63	94.449,57	*
Toplam	6.315.098.230,74	451.441.069,26	1.582.072.723,12	105.881,04	
Kaynaklar	İETT	ESHOT	EGO	TFL	
KVYK	752.060.401,34	191.390.325,34	2.487.065.615,42	8.077,10	*
UVYK	761.857.972,08	84.441.554,87	379.441.235,50	61.429,97	*
Öz.K	4.801.179.857,32	175.609.189,05	-1.284.434.127,80	36.373,97	*
Toplam	6.315.098.230,74	451.441.069,26	1.582.072.723,12	105.881,04	

Kaynak ; İETT ,ESHOT, EGO TFL Bütçe ve Kesin Hesap Raporları

** TFL 2016 yılı Bilanço Bilgileri**31/12 /2015 ve 31/12/2016 Merkez Bankası kuru kullanılmış olup Milyon TLdir, İETT ESHOT ve İETT'nin Tutarları Türk Lirası olarak verilmiştir.

5.8 FİNANSAL ANALİZ İÇİN ÖN BİLGİLER

Bu bölümümüzde İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün Finansal tablolarını analiz etmek suretiyle kurumun finansal durumu tespit edilecektir.

a) Bu tezin dördüncü bölümünde belirtilen finansal analiz teknikleri kullanılarak, finansal yapısı incelenecektir.

b) Finansal yapının incelenmesi için kullanılacak karşılaştırmalı bilanço, faaliyet gelir ve gider sonuçları tabloları 2014, 2015 ve 2016 yıllarına kapsamaktadır.

c) İETT işletmeleri Genel Müdürlüğü'nün yanı sıra toplu taşıma sektörünün (resmi kurum bazında) önde gelen kuruluşları olan Ankara Büyükşehir Belediyesi, Elektrik Gaz Otobüs İşletmeleri Genel Müdürlüğü (EGO) ve İzmir Büyükşehir Belediyesi, Elektrik Su Havagazı Otobüs İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve Londra Belediyesi Toplu Taşıma Kuruluşu olan Tranpor of London'un mali tabloları da analiz edilerek İETT Genel Müdürlüğü analizi sonuçlarıyla karşılaştırılacaktır. Ayrıca; Bu üç büyük kurumun ortalaması sektör ortalaması olarak baz alınacaktır.

d) Analiz edilecek Bilanço ve Faaliyet Gelir- Gider tabloları İstanbul-Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyesi meclisi tarafından onaylı, bütçe kesin hesabı ve bilançosu murakıp raporundan tedarik edilmiştir.

e) Analize ilk önce Rasyo analizleriyle başlanacak daha sonra bilanço ve faaliyet sonuç tablolarında sırasıyla karşılaştırmalı , dikey ve trend analizleri yapılacaktır.

5.9 İETT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN MALİ TABLOLARI RASYO (ORAN) ANALİZİ VE YORUMLARI

Bu bölümde tezimizin üçüncü bölümünde bahse konu olan analiz tekniklerinden oran analiz tekniği kullanılarak işletmenin finansal durumun anlamaya çalışacağız.

Oran analizi, işletmenin finansal yapısı ile faaliyet ve verimlilik durumlarının zaman içindeki değişimi ne belirlemeye yarayan bir yöntemdir. Analizin amacı işletmenin finansal durumunu anlayıp finansal güçlüklerine çözmeye yardımcı olmaktır.

Hesaplanan oran yüzde şeklinde ifade edilebilir, ancak ilgili oranlar tek başına bir anlam ifade etmeyebilir.(Şamiloğlu , 1997;50)

Oran analizi yönteminin en önemli özelliği, incelenmek istenen tek bir konuda bile uygulanabilir olmasıdır. Oran analizi sayesinde, işletmenin finansal tablo kalemleri arasında anlamlı ilişkiler kurularak işletmenin borç ödeme gücü, aktif verimliliği, işletmenin yabancı ve Özkaynak birleşimi ve performansı ölçülür.

İETT işletmeleri Genel Müdürlüğü'nün Geçmiş üç yıla ait bilanço ve İETT işletmeleri Genel Müdürlüğü'nün gelir vergisi muafiyeti olması sebebiyle 2016 Kesin Hesap ve Murakıp Raporunda yer alan Faaliyet gelir–gider tabloları incelenecektir.

5.9.1 LİKİTİDE ORANLARI

Bu oranlar, işletmenin kısa sürede ödenmesi gereken borçlarını ödeme gücünün, işletme sermayesinin yeterliliğinin tespit edilebilmesi için hesaplanır.

Ödeme gücünün bilinmesi işletme için çok önemlidir. Bunun yanında işletmeye borç verenler açısından kısa vadedeki alacaklarının tahsili için bir gösterge olan bu oran işletmeye borç verenler içinde önemli olmaktadır. Ayrıca, özellikle kriz dönemlerinde işletmenin faaliyetlerini aksatmadan yürütülmesini göstermesi açısından da likidite oranları önem arz etmektedir.

5.9.1.1 Cari Oran

Çok yaygın olarak kullanılan bu oran işletmenin toplam likiditesini ölçer . cari oran işletmenin dönen varlıklarının (cari aktiflerinin) kısa vadeli yabancı kaynaklara(cari pasiflere) oranlanması ile tespit edilir.

Cari oran ne ölçüde büyükse firmanın vadesi gelen cari borçlarını ödeme gücü o derece yüksektir.

$$\text{Cari oran} = \text{Dönen varlıklar} / \text{Kısa vadeli yabancı kaynaklar}$$

5.9.1.1.1 Cari Oranların Yorumlanması

Cari oranın 2 olması genel olarak kabul edilen bir gösterektir. Ancak Fiyatlar genel düzeyindeki yükselmeler ve bu yükselmeler karşısında döner aktiflerin de değer kaybına uğraması ihtimali dikkate alınarak 1-1,5 arası olması işletmeler açısından yeterlidir, Türkiye şartlarında işletmelerin likidite oranlarının 0,65 -0,80 Arasında olması genelde normal olarak yorumlanabilir.

Tablo 5-10 de İETT işletmeleri Genel Müdürlüğü'nün yıl/ortalamasına bakıldığında bu oranın 0,26 olarak tespit edilmiştir. Hem sektör ortalamasının (Tablo 5-11) hem de Türkiye şartların da kabul edilen düzeyin altında kalarak kısa vadeli borçların ödenmesi ve kurumun kredibilitesi açısından tehlikeli seviyeye geldiğini görmekteyiz.

Tablo 5-10 İETT Cari Oran Hesaplama Tablosu

CARİ ORAN	Dön. V	/ Kvyk	Sonuç
2014	335.909.912,87	/ 1.134.677.638,50	= 0,30
2015	287.352.797,25	/ 858.400.657,81	= 0,33
2016	122.201.846,25	/ 752.060.401,34	= 0,16
		Yıl/Ort	0,26

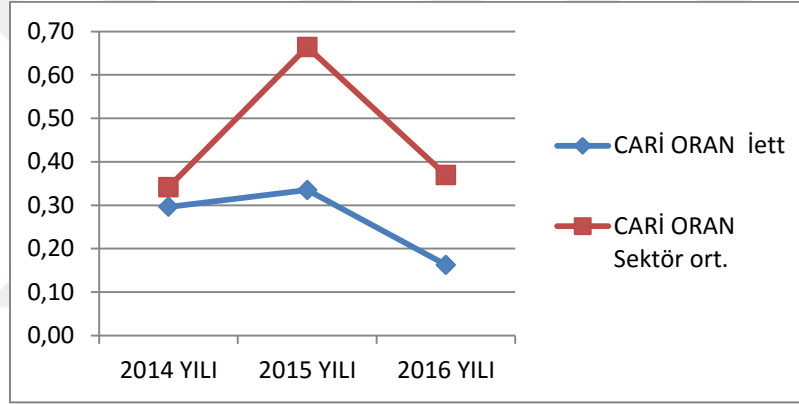
Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıf Raporu

Tutarlar TLdir.(₺)

Tablo 5-11 Cari Oran Sektör Ortalaması Tablosu

YIL	SEKTÖR ORTALAMASI			
	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,30	0,62	0,111	0,34
2015	0,33	1,56	0,096	0,66
2016	0,16	0,85	0,099	0,37
Ort.	0,26	1,01	0,10	0,46

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-1 Cari Oran ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.1.2 Asit Test Oranı

Likidite oranı (asit-test oranı), cari oranın geliştirilmiş ve daha anlamlı hale getirilmiş hali olarak düşünülebilir. Likidite oranında, dönen varlıklar içinde görülen fakat nakde kolayca çevrilemeyen stoklar çıkarılır ve daha sonra duran varlıklar kısa vadeli borçlara bölünür.

Likidite oranı, piyasalarda doğabilecek bir krizde şirketlerin satışlarında olabilecek bir sıkıntı durumunda stoklar gibi kolayca nakde çevrilemeyecek kalemler göz önüne alınarak, dönen varlıkların geri kalan likit değerleriyle borç ödeyebilme kapasitesini ölçmektedir. Likidite oranı, olası bir kriz esnasında cari orana nazaran daha iyi bir gösterge olarak kabul edilmektedir. Cari oran gibi net

işletme sermayesindeki değişiklikler ile birlikte değerlendirilmesi, oranın daha doğru yorumlanmasını sağlayacaktır.

5.9.1.2.1 Asit Test Oranı Yorumlanması ..

Batılı finans kurumlarında, bu oranın 1 olması genel kabul gördüğü halde, yüksek enflasyonlu ve kıt fon kaynaklarına sahip ülkelerde endüstri ve sektörlerin değişik özellikleri göz önünde bulundurulduğunda asit test oranı için yeterli görülen miktar için değişiklikler söz konusudur.

İşletmeler genelde kısa vadeli kaynakları kullanmak zorunda kaldıklarından bu oran genelde 1'in altında çıkmaktadır. Bu oran değerlendirilirken firmanın kısa vadeli borç yapısı da önem kazanır. Müşteri avansları ile fonlama yapan ya da peşin tahsilat yapan işletmeler ile stokları kolayca nakde çevrilebilir nitelikte olan şirketlerde oranın düşük çıkması normal karşılanabilir.

Tablo 5-12 baktığımızda o İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün asit test oranlarının yıllar bazında düşük olduğunu görmekteyiz. İETT Genel Müdürlüğü hizmet sektöründe faaliyet gösterdiğinden dolayı ticari stokları sınırlıdır.

Bu sebeptendir ki likit oran ile cari oran arasında fazla bir fark yoktur. Kurumun likit oranı yıl/ort=0,23 çıkmıştır.

Tablo 5-13 de Sektör Yıl/ort olan 0,39 nda altındadır. Netice itibariyle kurumların likit sıkıntısı burada da baş göstermektedir.

Asit Test Oranı = (Dönen Varlıklar-Stoklar)/KVYK.

Tablo 5-12 İETT Asit Test Oran Tablosu

Likit oran	Dön v.- stok	/ Kvyk	Sonuç
2014	295.465.047,07	/ 1.134.677.638,50	= 0,26
2015	247.693.476,49	/ 858.400.657,81	= 0,29
2016	96.814.075,00	/ 752.060.401,34	= 0,13
		Yıl/Ort	0,23

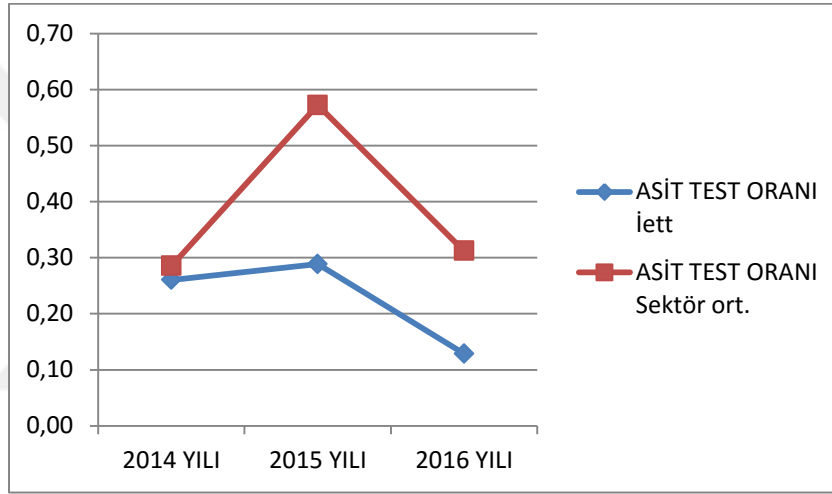
Tutarlar TLdir.(₺)

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-13 Asit Test Oranı Sektör Ortalaması

YIL	SEKTÖR ORTALAMASI			
	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,26	0,52	0,078	0,29
2015	0,29	1,36	0,068	0,57
2016	0,13	0,74	0,069	0,31
Ort.	0,23	0,87	0,07	0,39

Kaynak :2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-2 Asit TesT Oranı İETT ve Sektör Ortalamasını Grafiği

Kaynak :2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.1.3 Nakit Oran

Para ve benzeri değerlerin kısa süreli yabancı kaynakları karşılayabilme gücünü gösteren rasyodur. Dolayısıyla Nakit Oranı; Hazır Değerler ve Menkul Kıymetler toplamının Kısa Süreli Yabancı Kaynaklara Oranlanmasıyla hesaplanmaktadır. Nakit Oranı ne kadar yüksek olursa para ve benzeri değerlerin Kısa Süreli Yabancı Kaynakları karşılayabilme gücü o düzeyde artış gösterecektir.

5.9.1.3.1 Nakit Oranın Yorumlanması

Bu oranın genel olarak 0,20 olması istenilmekle beraber yeterliliğine karar verilmeden önce işletmenin alacaklarının ve stoklarının niteliğine bakmak gerekir.

Stokların kolayca nakde dönüştürülmesi ve alacakların kalitesinin yüksek olması halinde söz konusu değerin anılan oranın altında olmasında bir sakınca yoktur (Berk 1990;26)

Öte yandan oranın çok yüksek olması da arzulanmaz çünkü nakit fazlasının iyi kullanılmadığı ve hareketsiz bırakıldığı anlamını taşır. Bu durum işletmenin para kazanma durumunu azaltarak gelir düşüklüğüne neden olur.

Likidite işletme için bütün işletme faaliyetlerinin bir temel hedef olarak nitelendirilmemesi gerekir. Bu açıdan likiditeye finansal planın belirlenmesinde bir hedef fonksiyonu da yüklenmesi doğru değildir. Ancak, likidite bu plan açısından ikincil şart olarak benimsenmelidir.

Tablo 5-14 de İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün nakit oranı 0,20'nin altında kalarak yıl/ort. 0,12 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5-15 de sektör ortalamasına bakıldığında bu oranın 0,07 de kalırken İETT oranı sektör ortalamasının üzerinde çıkmıştır.

2016 yıllar itibariyle elektronik bilet satış ve tefariğinin, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi kararı ile BDDK tarafından yetkilendirilmiş Elektronik para kurumuna teslimi edilmesinden dolayı hazır değerlerde ki düşüş kurumun nakit oranında etkilemiştir. Bu sebeple cari oran ve asit test oranındaki düşüş gibi nakit oranda tehlikeli seviyesini test etmiştir.

Nakit Oran = Hazır değerler/ KVKYK.

Tablo 5-14 İETT Nakit Oran Tablosu

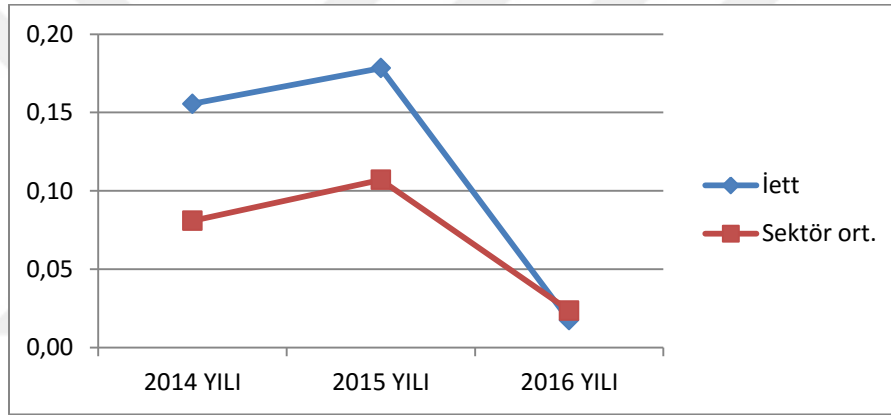
Nakit Oran	H . Değerler	/	Kvyk	Sonuç
2014	176.439.416,14	/	1.134.677.638,50	= 0,16
2015	153.061.793,53	/	858.400.657,81	= 0,18
2016	13.128.701,30	/	752.060.401,34	= 0,02
Tutarlar TL'dir.(₺)			Yıl/Ort.	0,12

Kaynak ;2014- 2015-2016 Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-15 Nakit Oran Sektör Ortalaması

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,16	0,08	0,004	0,08
2015	0,18	0,14	0,001	0,11
2016	0,02	0,05	0,008	0,02
Ort.	0,12	0,09	0,00	0,07

KAYNAK ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-3 Nakit Oran İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2 FİNANSAL YAPI ORANLARI

İşletmeler finansman ihtiyaçlarını ya özsermaye kullanarak ya da borçlanarak gidermektedirler. Dolayısıyla sermaye yapısı, özsermaye ile borç arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Şirketin sermaye maliyetini etkileyen sermaye yapısı, yatırımcıların uzun vadeli borçlarını ve öz sermaye getiri oranını temsil etmektedir.

Finansal yapı oranlı borçlanma limiti ve borçlar ile özsermaye arasındaki ilişkiyi incelemektedir.

5.9.2.1 Finansal Kaldıraç

İşletmelerin hem toplam varlıklarının ne kadarlık kısmının yabancı kaynaklardan fonlandığı, hem de kaynakların niteliklerine göre dağılımı hakkında fikir veren finansal kaldıraç borçlanma katsayısı olarak da isimlendirilir. Bu oranı, işletme için bir risk göstergesi olarak da kullanılabilir.

Bu oranın yüksek çıkması işletmeyi kredi verenleri riskli pozisyona düşürmektedir. Fakat yabancı kaynak kullanımı belli bir optimaliteye kadar öz sermaye karlılığını artıran bir durumdur. Bu optimalite noktası ortalama kaynak maliyetinin minimum olduğu noktadır. Oran yüksek olsa da borçlanma maliyeti üzerinde geliştirilebilen katma değer, yönetimin az bir öz sermaye ile geniş bir kaynağı yönlendirebildiğini gösterir.

5.9.2.2 Finansal Kaldıraç Oranın Yorumlanması

Finansal kaldıraç oranının %50'den küçük olması gereği batılı finans kuruluşlarınca genel bir ölçüt olarak benimsenmiş iken, ülkemiz gibi sermaye arzının düşük olduğu ülkelerde ilgili oranın %60'tan yüksek olması normal karşılanmaktadır. Bu oran değerlendirilirken firmanın yeniden değerlendirilme yapıp yapılmadığına da bakılmalıdır. Yeniden değerlendirme sonucu oran düşük izlenimi verebilir.

Tablo 5-16 bakıldığı da kurumun finansal kaldıraç oranının yıllar itibariyle düşüş trendine geçtiğini aktiflerin özkaynağın güçlendiği görülmektedir.

Sektör ortalamasına bakıldığında yıllar bazında düşüş tespit edilmiş ancak bu düşüş İETT Genel Müdürlüğüne oranla daha yavaş bir seyir almıştır.

$$\text{Finansal Kaldıraç} = \frac{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}}{\text{Aktif Toplamı}}$$

Tablo 5-16 İETT Finansal Kaldıraç Tablosu

BORÇ ORANI	=	Yabancı Kaynak	/	Aktif	Sonuç
2014		1.745.373.699,37	/	2.033.752.977,03	= 0,86
2015		1.529.013.715,23	/	1.869.768.202,33	= 0,82
2016		1.513.918.373,42	/	6.315.098.230,74	= 0,24
				Yıl/Ort.	= 0,64

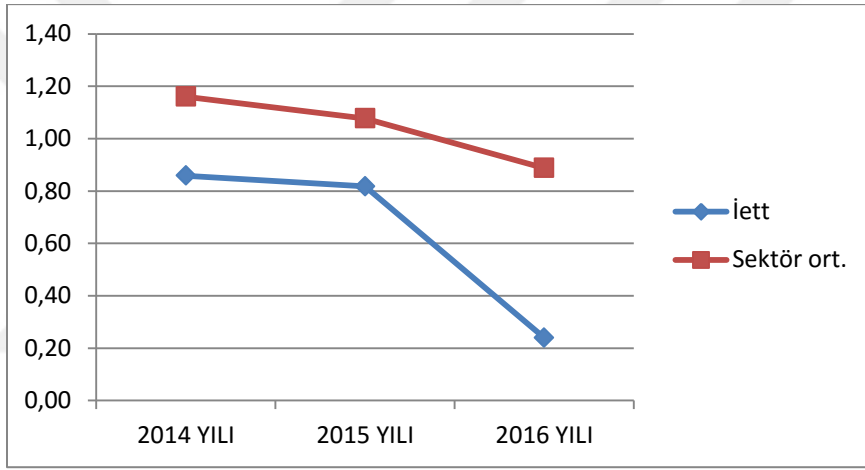
Tutarlar TL'dir.(₺)

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-17 Finansal Kaldıraç İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,86	1,03	1,591	1,16
2015	0,82	0,76	1,652	1,08
2016	0,24	0,61	1,812	0,89
Ort	0,64	0,80	1,68	1,04

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-4 Finansal Kaldıraç Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.3 Özkaynak Oranı

Bu oran, işletme varlıklarından yüzde kaçının öz sermaye ile finanse edildiğini gösterir. Orta ve uzun vadeli kredi değerini tespit amacıyla yaygın olarak kullanılır. Oranın yüksek olması işletmenin uzun vadeli yabancı kaynakları ile bunların faizlerini ödemedeki güçlüğüyle karşılaşma ihtimalinin zayıf olduğunu gösterir.

5.9.2.3.1 Özkaynak Oranı Yorumlanması

Bu oranın %50 civarında olması normal karşılanabilir. Ancak yaşanan enflasyon nedeniyle ülkemizde bu oran %30'lara kadar düşmektedir.

Tablo 5-18 ve Tablo 5-19daki oranlara baktığımızda, İETT'nin sektör ortalamasının üzerinde ve normal bir oranda çıkmış olması işletmenin uzun vadeli yabancı kaynakları ile bunların faizlerini ödemede güçlüklerle karşılaşma ihtimali zayıf olduğunu bir göstergesidir.

Özkaynak Oranı = Özkaynak / Aktif Toplamı

Tablo 5-18 İETT Özkaynak Oranı Tablosu

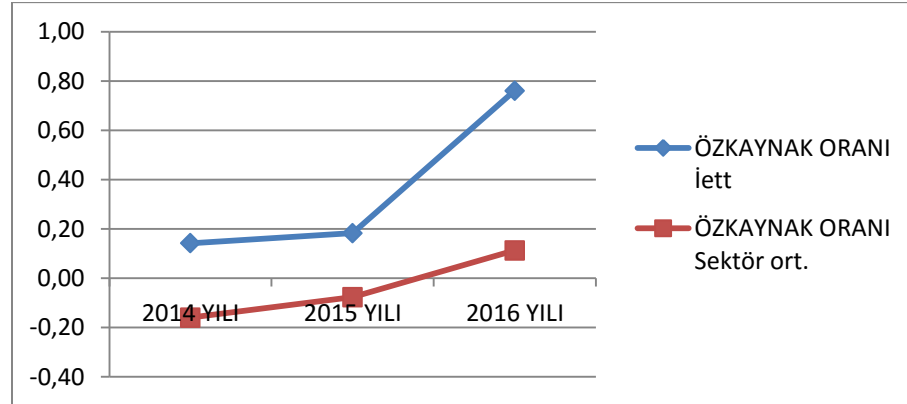
Özkaynak Oranı	Özkaynak / Aktif	Sonuç
2014	288.379.277,66 / 2.033.752.977,03 =	0,14
2015	340.754.487,10 / 1.869.768.202,33 =	0,18
2016	4.801.179.857,32 / 6.315.098.230,74 =	0,76
Tutarlar TL'dir.(₺)		Yıl/Ort = 0,36

Kaynak; 2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-19 Özkaynak Oranı İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,14	-0,03	-0,591	-0,16
2015	0,18	0,24	-0,652	-0,08
2016	0,76	0,39	-0,812	0,11
Ort.	0,36	0,20	-0,68	-0,04

Kaynak; 2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-5 Özkaynak Oranı İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak; 2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.4 Yabancı Kaynakların Özkaynaklara Oranı

Bu oran işletmenin öz kaynakları ile yabancı kaynakları arasındaki ilişkiyi gösterir. Borçlanma katsayısı= Toplam Yabancı Kaynaklar / Özkaynaklar formülüyle hesaplanır.

5.9.2.4.1 Yabancı Kaynakların Öz kaynaklara Oranın Yorumlanması

Oranın 1 olması öz kaynak borç dengesi açısından yeterli görülebilir. Oranın 1'den küçük olması işletme faaliyetlerinde kullanılan iktisadi varlıkların büyük kısmının öz kaynak ile finanse edildiğini gösterir. Buna karşılık oranın 1'in üstüne çıkması, üçüncü kişilerden sağlanan fonların ortaklardan sağlanan fonlardan daha fazla olduğunu gösterir.

Tablo 5-20 İETT Yabancı Kaynak / Özkaynaklara Oranı Tablosu

Y.Kaynak/Ö.Kaynak	Y.Kaynak	/	Özkaynak	Sonuç
2014	1.745.373.699,37	/	288.379.277,66	= 6,05
2015	1.529.013.715,23	/	340.754.487,10	= 4,49
2016	1.513.918.373,42	/	4.801.179.857,32	= 0,32
Tutarlar TL'dir.(₺)			Yıl/Ort	= 3,62

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

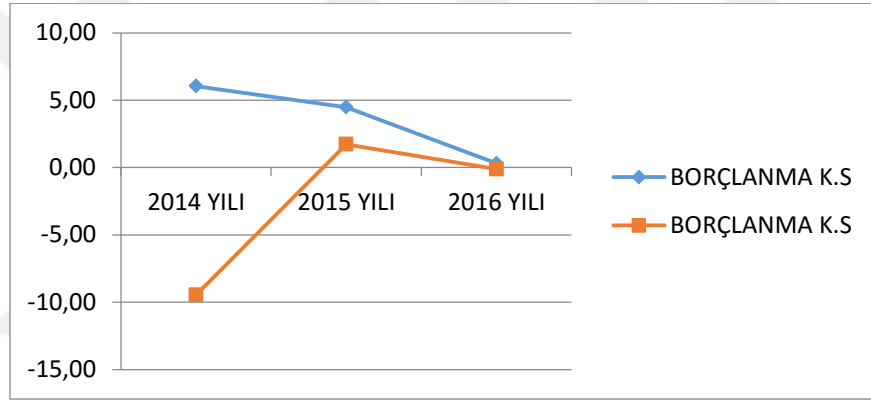
Tablo 5-20 ve Tablo 5-21de 2014 yılı ve 2015 yıllarında bu oranın tehlike seviyelerinin çok üzerinde olması Kurumda yapılacak araç yenileme ve personel istihdamı gibi konularda atılım yapılamamasına sebep olmuştur. Özellikle KVKYKların stoğu konusunda gözle görünür bir iyileştirme yapılarak özkaynak artırımına gidilmiştir.

Sektör ortalamasına bakıldığında son yıllarda aynı noktaya gelindiği görülmektedir.

Tablo 5-21 Yabancı Kaynak / Özkaynak İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	6,05	-31,77	-2,69	-9,47
2015	4,49	3,21	-2,53	1,72
2016	0,32	1,57	-2,23	-0,12
Ort.	3,62	-9,00	-2,49	-2,62

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-6 Yabancı Kaynak / Özkaynak İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.5 Özkayaların Yabancı Kaynaklara Oranı

Finansal bağımsızlığı gösteren en önemli oranlardan biridir. Diğer bir adı da finansman oranıdır. Oranın arzulanan değerin altında olması işletmenin daha çok üçüncü kişilerle finanse edildiği anlamına gelir. Bu oranın genel olarak 1 den büyük olması arzu edilir

finansman Oranı =Özkaynaklar/Yabancı kaynaklar şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.2.5.1 Özkaynakların Yabancı Kaynaklara Oranın Yorumlanması

Tablo 5-22 de İETT Genel Müdürlüğü'nün 2014 ve 2015 yıllarında tehlikeli ,diğer bir ifadeyle borca endeksli bir mali yapısı varken 2016 yılında özkaynak artırımını bu oran 3,16 seviyelerine yükseldiği için tehlike seviyesinden çıktığını görmekteyiz.

Ancak, sektör ortalamasının (Tablo-5-23) 0,36 olması genel anlamda bu sektörde hizmet veren lokomotif kuruluşların mali yapılarında borç stoğunun bir hayli yüksek olması endişe verici bir durumdur.

Tablo 5-22 İETT Özkaynak Y. Kaynak Oranı Tablosu

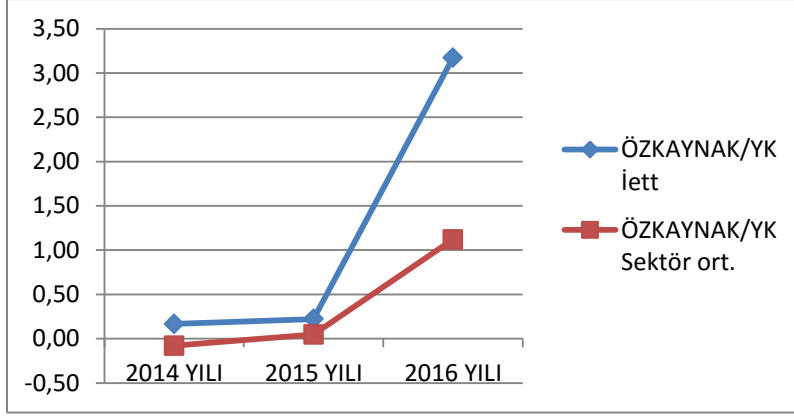
Özkaynak/Y. Kaynak	Özkaynak	/ Y.Kaynak	Sonuç
2014	288.379.277,66	/ 1.745.373.699,37	= 0,17
2015	340.754.487,10	/ 1.529.013.715,23	= 0,22
2016	4.801.179.857,32	/ 1.513.918.373,42	= 3,17
Tutarlar TLdir.(₺)			Ort = 1,19

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-23 Özkaynak/Y.Kaynak İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,17	-0,03	-0,371	-0,08
2015	0,22	0,31	-0,395	0,05
2016	3,17	0,64	-0,448	1,12
Ort	1,19	0,31	-0,40	0,36

KAYNAK ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-7 Özkaynak/Y.Kaynak İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.6 Özkaynak Çarpanı Oranı

Finansal kaldıraç ile benzer neticeler veren öz sermaye çarpanı, aktiflerin öz sermayenin kaç katı olduğunu, başka bir deyişle öz sermayenin aktifler içerisindeki ağırlığını göstermektedir

Öz sermaye çarpanının düşük olması yani işletmenin iktisadi varlıklarının göreceli olarak daha fazla öz sermaye ile fonlanması kreditorler için düşük risk anlamına gelir. Fakat satışlarda kar marjı yüksek olan şirketler optimal yabancı kaynak kullanımıyla öz sermaye karlılığını artırabilirler. Oranın bu şekilde artması şirketin riskinin artması şeklinde yorumlanabileceği gibi, ortakların sermaye başına daha fazla kar payı (temettü) elde ettiği (kaldıraç etkisi) anlamına da gelmektedir.

Özsermaye Çarpanı oranı = Toplam Aktifler / Özkaynak şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.2.6.1 Özkaynak Çarpanı Oranı Yorumlanması

Öz sermaye çarpanının %2'den küçük olması gereği batılı finans kuruluşlarında genel bir kural olarak kabul edilmiş olmasına rağmen sermaye arzının düşük olduğu ülkemizde ilgili oran %2,5 civarındadır.

Öz sermaye çarpanının düşük olması yani işletmenin iktisadi varlıklarının göreceli olarak daha fazla öz sermaye ile fonlanması kreditorler için düşük risk anlamına gelir.

Tablo 5-24 de İETT Genel Müdürlüğü'nün Özkaynak çarpanı, 2014 ve 2015 yılları için aşırı risk teşkil ederken bu risk 2016 yılı itibarıyla bu risk elimine edilerek normal seviyeye gelmiştir.

Tablo 5-24 İETT Özkaynak Çarpanı Oranı Tablosu

Öz sermaye Çarpanı	Aktif Toplamı	/ Özkaynak	Sonuç
2014	2.033.752.977,03	/ 288.379.277,66	= 7,05
2015	1.869.768.202,33	/ 340.754.487,10	= 5,49
2016	6.315.098.230,74	/ 4.801.179.857,32	= 1,32
Tutarlar TL'dir.(₺)			Yıl/Ort = 4,62

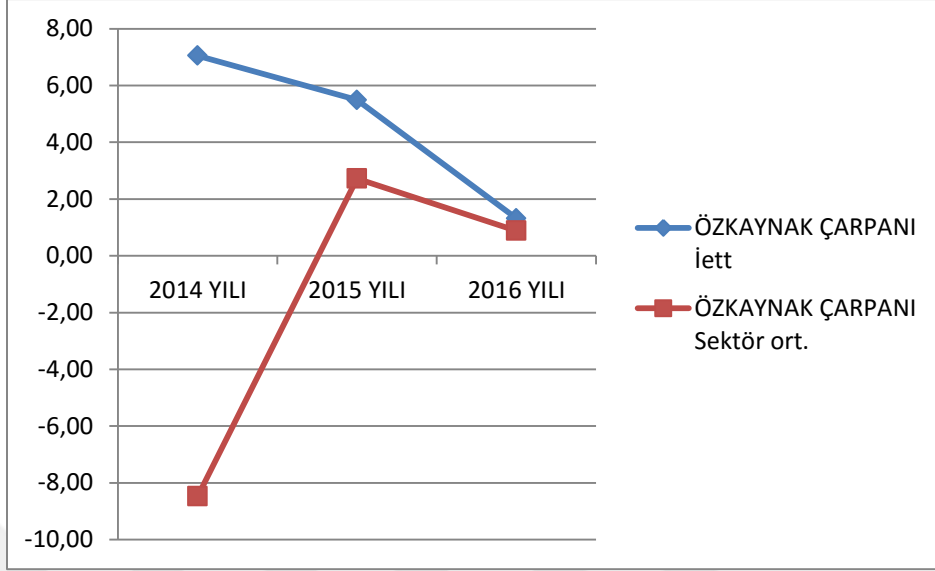
Kaynak ;2014- 2015-2016 Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-25 de Sektör ortalamasının ise, son yıllarda tehlike koridorunu geçmek için mücadele verdiğini görmekteyiz.

Tablo 5-25 Özsermaye Çarpanı İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	7,05	-30,77	-1,693	-8,47
2015	5,49	4,21	-1,534	2,72
2016	1,32	2,57	-1,232	0,88
Ort	4,62	-8,00	-1,49	-1,62

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-8 Özsermaye Çarpanı İETT ve Sektör Ortalaması Grafığı

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.7 Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplamına Oranı

İktisadi varlıkların ne kadarlık bölümünün kısa vadeli yabancı kaynaklarla karşılandığını gösterir. Pasif içinde kısa vadeli yabancı kaynaklarının ağırlığının sayısal ifadesidir. İşletmenin çok fazla kısa vadeli borcu olması ödeme güçlüğü riskini de beraberinde getirir. Bu risk K.V.Y.K'ın uzun vadeli varlık (duran varlıklar) finansmanında kullanılmasıyla daha da artar. İşletmenin negatif net işletme sermayesi olduğunun göstergesidir. Bu oranın 1/3 (0,33) olması kabul edilmektedir.

KVYK Oranı= KVYK/ Toplam Pasif şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.2.7.1 Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplamına Oranının Yorumlanması

Tablo5-26 de İETT Genel Müdürlüğü ortalama yıllık bazda 0,38 ile kabul gören düzeye ulaşmıştır.

Tablo 5-27 de Şekil 5-9 da sektör ortalaması durağan bir seyir takip etmektedir.

Tablo 5-26 İETT Kvyk Oranı Tablosu

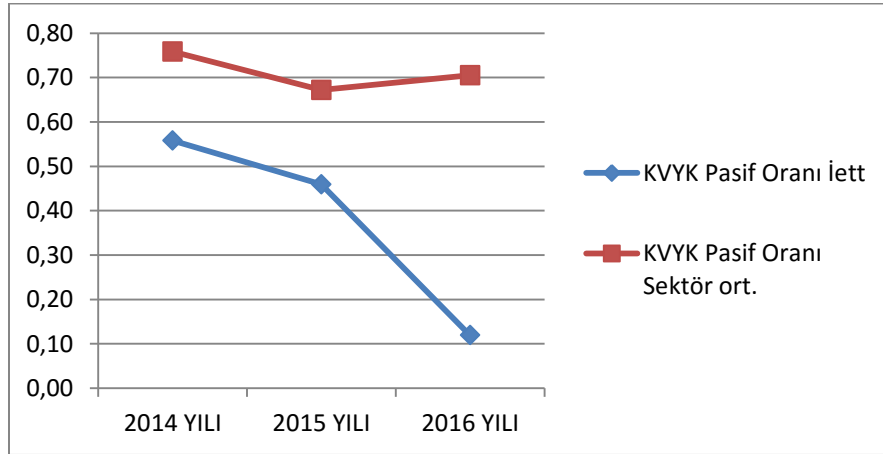
KVYK/Pasif Toplamı	KVYK	/ Pasif	Sonuç
2014	1.134.677.638,50	/ 2.033.752.977,03	= 0,56
2015	858.400.657,81	/ 1.869.768.202,33	= 0,46
2016	752.060.401,34	/ 6.315.098.230,74	= 0,12
Tutarlar TLdir.(₺)			Yıl/Ort = 0,38

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-27 Kvyk/ Pasif İETT ve Sektör Ortalaması

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,56	0,44	1,274	0,76
2015	0,46	0,21	1,345	0,67
2016	0,12	0,42	1,572	0,71
Ort.	0,38	0,36	1,40	0,71

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-9 Kvyk/ Pasif İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu.

5.9.2.8 Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplamına Oranı

İktisadi varlıkların ne kadarlık bölümünün uzun vadeli yabancı kaynaklarla karşılandığını gösterir. Pasif içinde uzun vadeli yabancı kaynaklarının ağırlığının sayısal ifadesidir. Bu oranın 1/6 (0,17) düzeyinde olması beklenir.

UVYK Oranı =UVYK/ Pasif Toplamı şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.2.8.1 Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Pasif Toplamına Oranının Yorumlanması

Tablo 5-28 da İETT Genel Müdürlüğünde bu oran 2014 yılı 0,30, 2015 yılında 0,36 ve 2016 yılında 0,12 olarak gerçekleşmiş ve normal değerlere inmiştir.

Tablo 5-29 de Şekil 5-10 de Sektör ortalamasına bakıldığında bu oranı 3 yılın ortalamasında 0,30 olduğu ve yıllar itibarıyla düşüş trendi yaşadığı görülmüştür.

Tablo 5-28 İETT UVYK/ Pasif Toplamına Oranı Tablosu

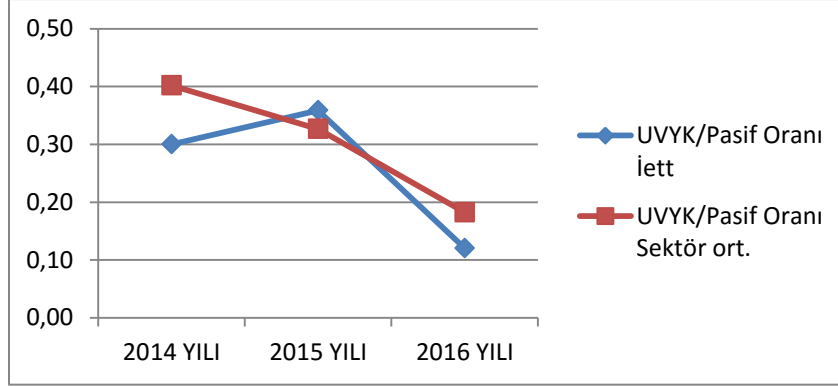
UVYK/Pasif Toplamı	UVYK	/ Pasif	Sonuç
2014	610.696.060,87	/ 2.033.752.977,03	= 0,30
2015	670.613.057,42	/ 1.869.768.202,33	= 0,36
2016	761.857.972,08	/ 6.315.098.230,74	= 0,12
Tutarlar TL'dir.(₺)			Yıl/Ort. 0,26

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-29 UVYK / Pasif İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,30	0,59	0,317	0,40
2015	0,36	0,31	0,306	0,33
2016	0,12	0,19	0,240	0,18
Ort	0,26	0,36	0,29	0,30

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-10 UYVK / Pasif İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.9 Uzun Vadeli Yabancı Kaynağın Devamlı Sermayeye Oranı

Sürekli sermaye, uzun vadeli yabancı kaynaklarla öz kaynakların toplamından oluşmaktadır.

UYVK Devamlı Sermaye Oranı= $\frac{UYVK}{UYVK+ÖZKAYNAKLAR}$ şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.2.9.1 Uzun Vadeli Yabancı Kaynağın Devamlı Sermayeye Oranın Yorumlanması

Uzun Süreli Yabancı Kaynaklar / Sürekli Sermaye Rasyosunun, sınai işletmelerinde 0,30 un altında; hizmet işletmelerinde ise 0,50' nin altında olması beklenmektedir.

Tablo 5-30 da oranların 2014 ve 2015 de 0,50 üzerinde olduğu ancak 2016 yılında ise 0,14 e indiğini ve riski kontrol altına aldığını görmekteyiz.

Tablo 5-30 İETT Uvyk /Devamlı Sermaye Oranı Tablosu

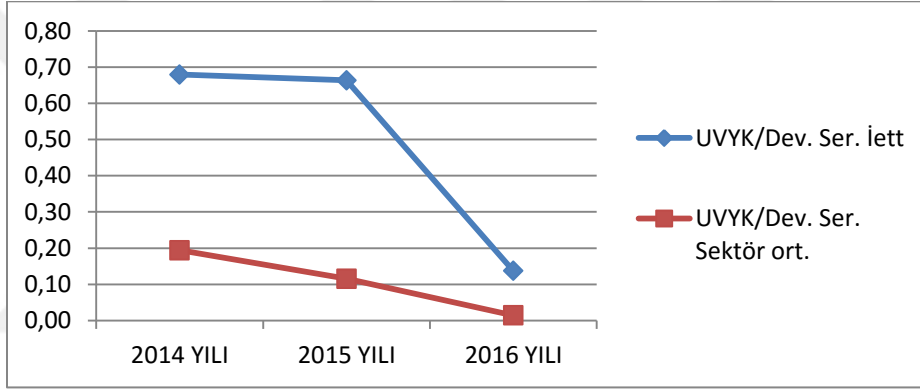
UYVK/ Devamlı Sermaye	UYVK	/	UYVK+ÖZK.	=	Sonuç	
2014	610.696.060,87	/	899.075.338,53	=	0,68	
2015	670.613.057,42	/	1.011.367.544,52	=	0,66	
2016	761.857.972,08	/	5.563.037.829,40	=	0,14	
Tutarlar TL'dir.(₺)					Yıl/Ort	0,49

Kaynak ;2014- 2015-2016 Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-31 Uvyk / Devamlı Sermaye İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,68	1,06	-1,155	0,19
2015	0,66	0,57	-0,886	0,12
2016	0,14	0,32	-0,419	0,01
Ort	0,49	0,65	-0,82	0,11

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-11 Uvyk / Devamlı Sermaye İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.10 Duran Varlıkların Yabancı Kaynaklara Oranı

Bu oran duran varlıkların hangi oranda yabancı kaynaklarla elde edilmesini gösteren bir orandır . Oranın yüksek çıkması beklenir.

Duran Varlıkların Yabancı Kaynaklara Oranı=Duran Varlıklar/ Yabancı Kaynaklar şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.2.10.1 Duran Varlıkların Yabancı Kaynaklara Oranın Yorumlanması

Bu oranın yüksek olması beklenen bir durumdur. 1,5 ve üstü rakamlar kreditorlerin ve İşletme yöneticilerini arzu ettiği rakamlardır .

Tablo5-32 de İETT Genel Müdürlüğü'nün üç yıllık ortalaması 2,03 olarak tespit edilmiş olup sektör ortalaması (Tablo5-31) olan 1,14 ün üzerinde çıkmıştır.

Tablo 5-32 İETT Duran Varlık / Y. Kaynak Oranı Tablosu

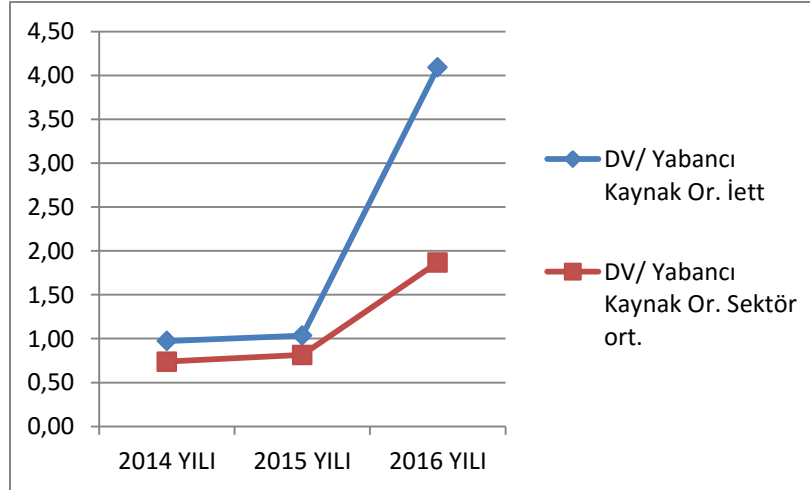
Duran V./ Y.Kaynak	Duran Varlık	/ Y. Kaynak
2014	1.697.843.064,16	/ 1.745.373.699,37 = 0,97
2015	1.582.415.405,08	/ 1.529.013.715,23 = 1,03
2016	6.192.896.384,00	/ 1.513.918.373,42 = 4,09
Tutarlar TL'dir.(₺)		Yıl/Ort 2,03

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-33 Duran Varlık / Y. Kaynak İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,97	0,70	0,540	0,74
2015	1,03	0,88	0,527	0,81
2016	4,09	1,05	0,466	1,87
Ort	2,03	0,88	0,51	1,14

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-12 Duran Varlık / Y. Kaynak İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.11 Duran Varlıkların Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklara Oranı

Bu oran, duran varlıkların ne kadarlık bir bölümünün kısa vadeli yabancı kaynaklarla elde edildiğini bir göstergesidir. Oranın yüksek çıkması beklenir. Ancak Duran varlıklara fazla yatırım yapılması da ayrı bir risk unsurudur.

Duran varlıkların kısa vadeli yabancı kaynaklara bölünmesiyle elde edilen bir orandır.

5.9.2.11.1 Duran Varlık/ Kvyk Oranın Yorumlanması

Tablo 5-34 ve Tablo 5-35 de İETT Genel Müdürlüğü ve sektör ortalamasının genel olarak 1 in üzerinde çıkması normal olarak değerlendirilmelidir.

Tablo 5-34 İETT Duran Varlık/ Kvyk Oranı tablosu

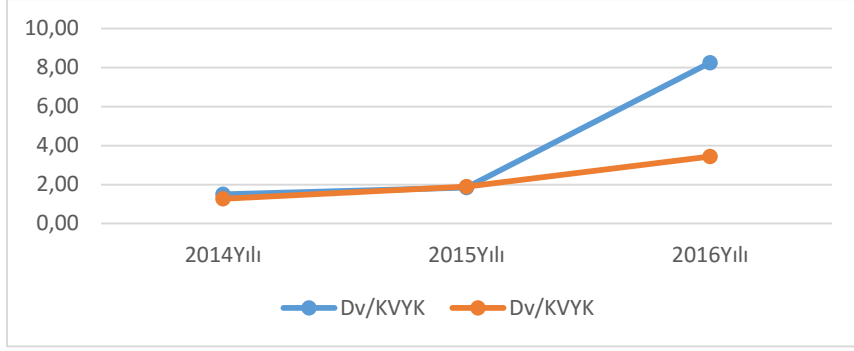
Duran V./ Y.Kaynak	Duran Varlık	/ KVK	Sonuç
2014	1.697.843.064,16	/ 1.134.677.638,50	= 1,50
2015	1.582.415.405,08	/ 858.400.657,81	= 1,84
2016	6.192.896.384,00	/ 752.060.401,34	= 8,23
Tutarlar TL'dir.(₺)			Yıl/Ort 3,86

Kaynak ;2014- 2015-2016 Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-35 Duran Varlık/ Kvyk İETT ve Sektör Ortalaması

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	1,50	1,64	0,674	1,27
2015	1,84	3,17	0,647	1,89
2016	8,23	1,51	0,537	3,43
Ort.	3,86	2,11	0,62	2,20

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-13 Duran Varlıkların KVVYK' lara Sektör Ortalaması Oranı

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.12 Duran Varlıkların Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklara Oranı

Bu oran ,duran varlıkların ne kadarlık bir bölümünün uzun vadeli yabancı kaynaklarla elde edildiğini gösterir . Oranın yüksek çıkması beklenir. Ancak Duran varlıklara fazla yatırım yapılması da ayrı bir risk unsurudur.

Tablo 5-36 İETT Duran Varlıkların Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklara Oranı

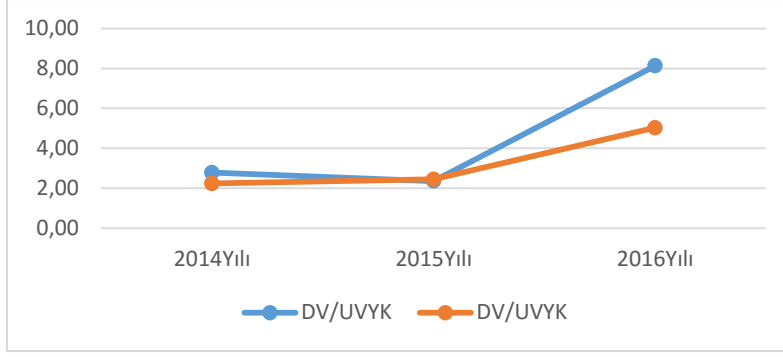
Duran V./ Y.Kaynak	Duran Varlık	/ UYVK	Sonuç
2014	1.697.843.064,16	/ 610.696.060,87	= 2,78
2015	1.582.415.405,08	/ 670.613.057,42	= 2,36
2016	6.192.896.384,00	/ 761.857.972,08	= 8,13
Tutarlar TL'dir.(₺)			Yıl/Ort 4,42

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-37 Duran Varlıkların Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklara İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	2,78	1,23	2,713	2,24
2015	2,36	2,13	2,842	2,44
2016	8,13	3,43	3,521	5,03
Ort	4,42	2,26	3,03	3,24

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-14 Duran Varlıkların Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklara İETT ve Sektör Ort. Grafiği

5.9.2.13 İmmobilizasyon Oranı

Öz kaynakların ne kadarının duran varlıkların finansmanında kullanıldığını; öz sermayenin ne ölçüde aktifte bağlı hale geldiğini gösterir. Öz kaynakların kaç katı kadar duran varlık olduğunu belirtir.

İmmobilizasyon Oranı= Duran Varlık/ Özkaynak şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.2.13.1 İmmobilizasyon Rasyosu Yorumlanması

Uzun vadeli borcun olmadığı durumda bu oranın genelde 1'den küçük olması gerekir. Çünkü, öz kaynakların duran varlıkları karşıladıktan sonra kalanı, dönen varlıklara ayrılmaktadır. Oranın 1'den büyük olması duran varlıkların bir kısmının borçlanarak sağlanmış olduğunu gösterir.

Tablo 5-38 de İETT de ortalama olarak bu oran 1 seviyelerinde çıkmıştır .Sektör ortalamasında ise Tablo 5-39 bakıldığında bu oranın düşük olduğunu gözlemlemekteyiz.

Tablo 5-38 İETT Varlık / Özkaynak Oranı Tablosu

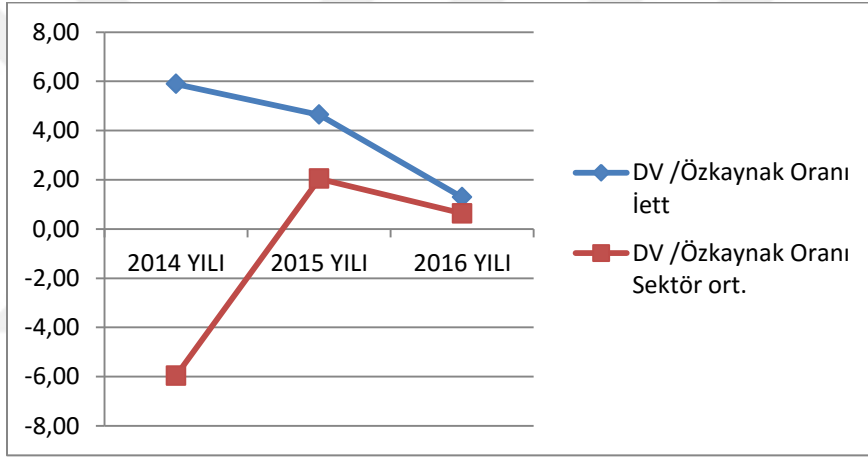
İmmobilizasyon oranı	Duran Varlık	/ Özkaynak	Sonuç
2014	1.697.843.064,16	/ 288.379.277,66	= 5,89
2015	1.582.415.405,08	/ 340.754.487,10	= 4,64
2016	6.192.896.384,00	/ 4.801.179.857,32	= 1,29
Tutarlar TL'dir.(₺)			Yıl/Ort 3,94

Kaynak ;2014- 2015-2016 Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-39 D.Varlık / Özkaynak İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	5,89	-22,35	-1,454	-5,97
2015	4,64	2,82	-1,336	2,04
2016	1,29	1,65	-1,040	0,63
Ort	3,94	-5,96	-1,28	-1,10

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-15 D.Varlık / Özkaynak İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.14 Duran Varlıkların U.Vadeli Y. Kaynaklara Oranı

Bu oranla duran varlıkların ne kadarlık bir bölümünün uzun vadeli yabancı kaynaklarla elde edildiği tespit edilir. Oranın yüksek çıkması arzulanır.

Duran Varlık/UVYK şeklinde formüle edilmiştir.

Tablo 5-40 de İETT Genel Müdürlüğünde 3 yıllık bazda bu oran 4,42 dir. Oranın yüksek olması iyi bir neticedir.

Tablo 5-41 da ise sektörün ortalaması da 3,24 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 5-40 İETT Maddi D Varlık / Uvyk Oranı Tablosu

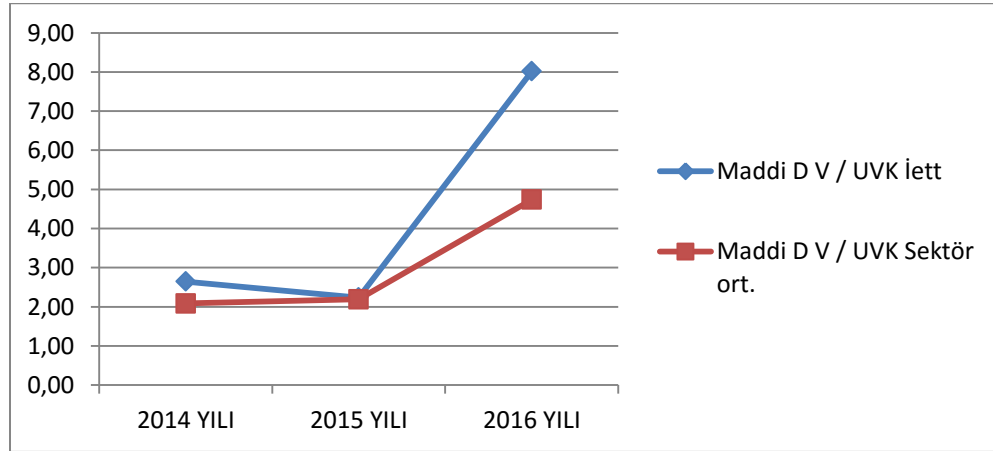
Duran V./ Y.Kaynak	Duran Varlık	/ UVYK	Sonuç
2014	1.697.843.064,16	/ 610.696.060,87	= 2,78
2015	1.582.415.405,08	/ 670.613.057,42	= 2,36
2016	6.192.896.384,00	/ 761.857.972,08	= 8,13
Tutarlar TL'dir.(₺)			Yıl/Ort 4,42

Kaynak ;2014- 2015-2016 Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-41 Maddi D Varlık / Uvyk İETT ve Sektör Oranı Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	2,78	1,23	2,713	2,24
2015	2,36	2,13	2,842	2,44
2016	8,13	3,43	3,521	5,03
Ort	4,42	2,26	3,03	3,24

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-16 Maddi D Varlık / Uvyk İETT ve Sektör Oranı Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.15 Döner Varlıkların Aktif Toplamına Oranı

Toplam aktiflerin ne kadarının likit ve likite yakın kaynakla elde edildiğini gösteren radyodur.

Döner Varlıkların Aktif Toplamına Oranı = Döner Varlıklar/Aktif şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.2.15.1 Döner Varlıkların Aktif Toplamına Oranı.

Tablo 5-42 da İETT Genel Müdürlüğünü aktifler içindeki döner varlıkların aktif içindeki payı 3 yıllık ortalama da 0,11 çıkmıştır.

Tablo 5-43 de Sektör ortalamasına baktığımızda bu oranın 0,24 olduğu ve İETT den yüksek çıktığını görmekteyiz.

Tablo 5-42 İETT Döner Varlıkların Aktif Toplamına Oranı

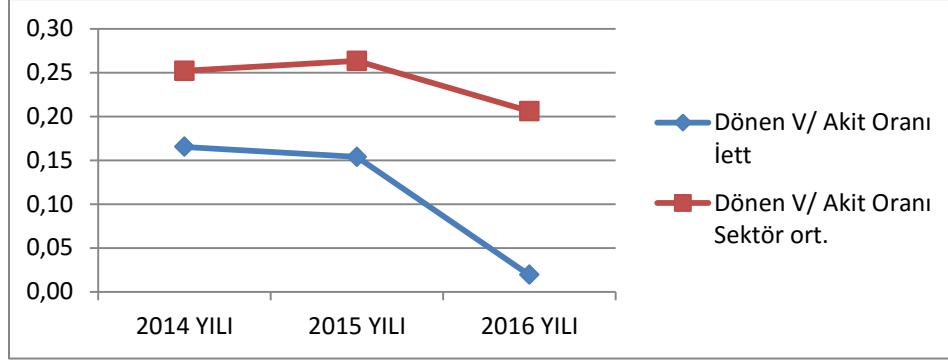
Döner V./Aktif	Döner Varlık / Aktif	Sonuç
2014	335.909.912,87 / 2.033.752.977,03 = 0,17	
2015	287.352.797,25 / 1.869.768.202,33 = 0,15	
2016	122.201.846,25 / 6.315.098.230,74 = 0,02	
Tutarlar TL'dir.(₺)		Yıl/Ort 0,11

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıf Raporu

Tablo 5-43Döner Varlıkların Aktif Toplamına İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,17	0,27	0,317	0,25
2015	0,15	0,33	0,306	0,26
2016	0,02	0,36	0,240	0,21
Ort	0,11	0,32	0,29	0,24

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıf Raporu

Şekil 5-17 Dönen Varlıkların Aktif Toplamına Oranı Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.16 Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Yabancı Kaynaklara Oranı

Bu rasyo, toplam yabancı kaynaklar içerisinde, kısa süreli yabancı kaynakların ağırlığını ortaya koymaktadır.

Kvyk Ların Yabancı Kaynaklara Oran= $Kvyk/Yk$ şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.2.16.1 Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Yabancı Kaynaklara Oranın Yorumlanması

Ülkemizde uzun süreli yabancı kaynak temin etmedeki güçlükler ve toplam aktifler içerisinde dönen varlıkların büyük ağırlığa sahip olması gibi faktörlere dayalı olarak Kısa Süreli Yabancı Kaynaklar / Toplam Yabancı Kaynaklar rasyosunun 0,50 0,60 düzeyinde olması beklenir,

Tablo 5-44 ve Tablo 5-45 İncelediğinde bu oranın hem İETT de, hem de sektör ortalamasında normal düzeyde olduğunu görmekteyiz.

Tablo 5-44 İETT Kısa Vadeli Yabancı K./Yabancı K. Oranı Tablosu

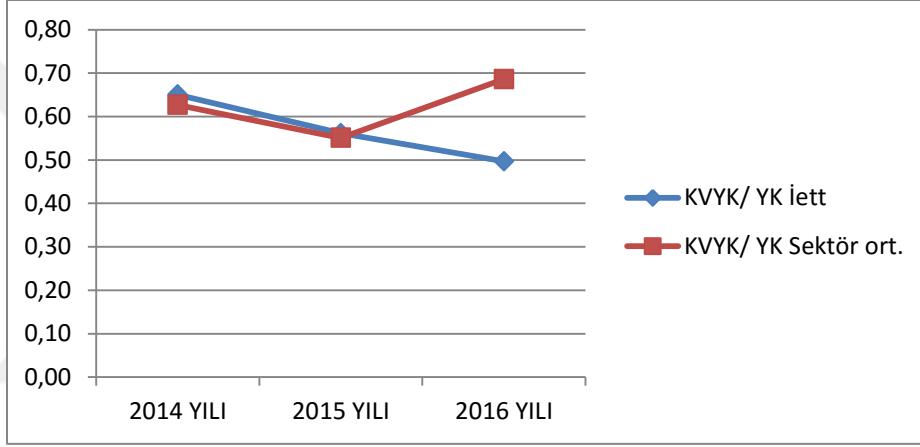
KVYK/ YK	KVYK	/ YK	Sonuç
2014	1.134.677.638,50	/ 1.745.373.699,37	= 0,65
2015	858.400.657,81	/ 1.529.013.715,23	= 0,56
2016	752.060.401,34	/ 1.513.918.373,42	= 0,50
Tutarlar TL'dir.(₺)		Yıl/Ort	0,57

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-45 Kısa Vadeli Yabancı K./Yabancı K İETT ve Sektör Ortalaması. Oranı Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,65	0,43	0,80	0,63
2015	0,56	0,28	0,81	0,55
2016	0,50	0,69	0,86	0,69
Ort	0,57	0,47	0,83	0,62

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-18 KVKYK/YK İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.17 Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Yabancı Kaynaklara Oranı

Bu rasyo, toplam yabancı kaynaklar içerisinde, uzun yabancı kaynakların ağırlığını ortaya koymaktadır. Bu oranın 0,30-0,35 arasında olması beklenir. Ülkemiz standartlarında ise bu 0,35-0,40 olması normal karşılanmaktadır.

UVYK. Yabancı Kaynak Oranı = $UVYK/YK$ şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.2.17.1 Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Yabancı Kaynaklara Oranın Yorumlanması

Tablo 5-46 de İETT Genel Müdürlüğünde bu oranın , üç yıllık bazda 0,43 seviyelerinde olduğu tespit edilirken sektör ortalamasının da ise (Tablo 5-47) 0,34 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5-46 İETT Uvyk / Yk Oranı Hesaplaması Tablosu

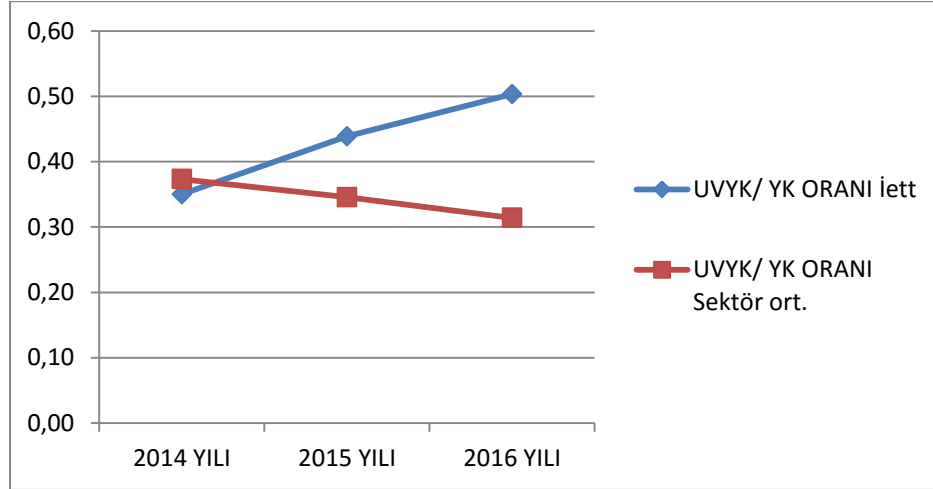
UVYK/ YK ORANI	UVYK	/	YK	Sonuç
2014	610.696.060,87	/	1.745.373.699,37	= 0,35
2015	670.613.057,42	/	1.529.013.715,23	= 0,44
2016	761.857.972,08	/	1.513.918.373,42	= 0,50
Tutarlar TL'dir.(₺)				Yıl/Ort 0,43

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-47 Uvyk / Yk İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Hesaplaması

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,35	0,57	0,199	0,37
2015	0,44	0,41	0,185	0,35
2016	0,50	0,31	0,132	0,31
Ort	0,43	0,43	0,17	0,34

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-19 UVYK /YK İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.2.18 Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Aktife Oranı

İşletmelerin hem toplam varlıklarının ne kadarlık kısmının kısa vadeli borçlar ile fonlandığını, hem de toplam kaynaklar içerisinde kısa vadeli borçlardan ne kadar kullanıldığını göstermekte olan Kısa Vadeli Borçlar /Aktifler Oranı, şirketler için bir risk göstergesi olarak da kullanılır. Normal şartlarda oranın 0,35 , enflasyonun yüksek olduğu durumlarda ise 0,50 den yüksek oluşu riskin artığının bir göstergesidir.

KVYK'ın Aktif Toplamına Oranı= KVYK/Aktif Toplamı şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.2.19 Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Aktife Oranı Yorumlaması

Tablo5-48 de İETT' nin aktif karşılama oranın 2016 yılı için 0,12 üç yıllık ortalamada ise 0,35ler civarında olduğunu görmekteyiz.

Özellikle kısa vadeli yabancı kaynak sağlayıcıların dikkat ettiği bu oran sektör ortalamasında (Tablo 5-49) 0,70 düzeylerinde gerçekleşmiştir

Tablo 5-48 İETT Kvyk / Aktif Oranı tablosu

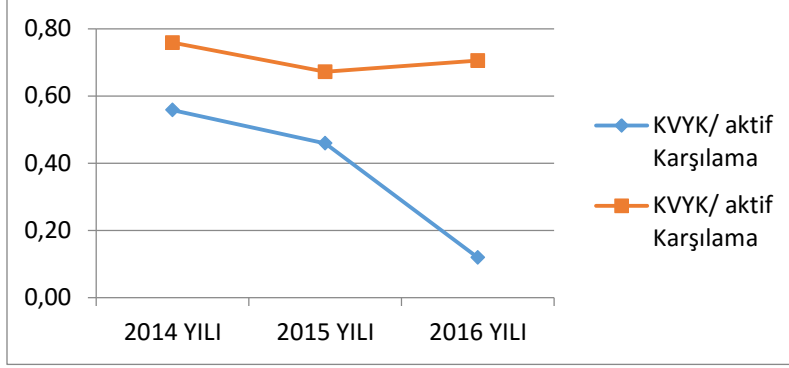
KVYK/ aktif Karşılama	KVYK	/ Aktif	Sonuç
2014	1.134.677.638,50	/ 2.033.752.977,03	= 0,56
2015	858.400.657,81	/ 1.869.768.202,33	= 0,46
2016	752.060.401,34	/ 6.315.098.230,74	= 0,12
Tutarlar TL'dir.(₺)		Yıl/Ort.	0,38

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-49 Kvyk / Aktif İETT ve Sektör Ortalaması tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,56	0,44	1,274	0,76
2015	0,46	0,21	1,345	0,67
2016	0,12	0,42	1,572	0,71
Ort.	0,38	0,36	1,40	0,71

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-20 Aktif Karşılama Oranı Grafiği

Kaynak; 2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.3 DEVİR HIZI ORANLARI

Faaliyet (devir hız) oranlarından, işletmenin faaliyet sırasında kullanılan varlıklardan etkin bir biçimde yararlanıp yararlanmadığının saptanmasında faydalanılır. Diğer yönden de, faaliyet analizi ile işletme varlıklarını kullanma sırasında varlık kalemlerinin paraya dönüşümünün ne kadar sürede tamamlandığı saptanır. Elde edilen sonuçların yüksek çıkması istenir ve sektör ortalamaları ile karşılaştırılarak değerlendirilir.

İETT Genel Müdürlüğü ve sektörde hizmet veren diğer kurumlar resmi kurum olmasından dolayı gelir vergisinden muaftır. Bu sebeple kurumlar Bütçe ve Kesin Hesap raporlarında faaliyet sonucu beyanın da bulunurlar. Devir hızı oranlarının incelenmesi esnasından net satışlar, 800 kodlu bütçe gelir hesaplarından, faaliyet koluna uygun gelirler seçilip olağan gelir olarak tespit edilmiştir. İade ve iskonto yerine ise aynı kod 810 ret ve iadeler kullanılmıştır.

5.9.3.1 Dönen Varlık Devir Hızı Oranı

İşletmedeki duran varlıkların verimliliğini ölçmede kullanılan bir orandır. Bu oran işletmede duran varlıklara aşırı bir yatırım yapıp yapılmadığını saptanmasında kullanılan bir ölçüdür ve net satışların duran varlıklara bölünmesi ile elde edilir.

Dönen Varlık Devir Hızı = Net Satışlar/Dönen Varlıklar şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.3.1.1 Döner Varlık Devir Hızı Oranı Yorumlaması

Bu oranın düşük olması veya zaman içinde düşme eğilimi göstermesi, işletmenin tam kapasite ile çalışmadığını veya duran varlıklardan yeterince gelir sağlanamadığını gösterebilir.

Oranın çok yüksek olması ise, işletmenin duran varlıklarının kapasitelerinin üzerinde kullanıldığını gösterir. Bu orana ilişkin belirli bir norm olmamakla beraber, büyük sanayi kuruluşlarında oranın 2 olması uygun görülmektedir.

Tablo 5-50 de İETT Genel Müdürlüğünde bu oran üç yıllık ortalama 4,71 olarak tespit edilmiştir. Sektör ortalamasına (Tablo 5-51) baktığımızda 2,74 olduğunu görmekteyiz.

Tablo 5-50 İETT Döner Varlık Devir Hızı

Çalışma Ser. D.Hız	Net Satışlar	/ Döner Var.	Sonuç
2014	1.005.183.473,37	/ 335.909.912,87	2,99
2015	1.028.888.159,62	/ 287.352.797,25	3,58
2016	923.674.939,00	/ 122.201.846,25	7,56

Tutarlar TL'dir.(₺)

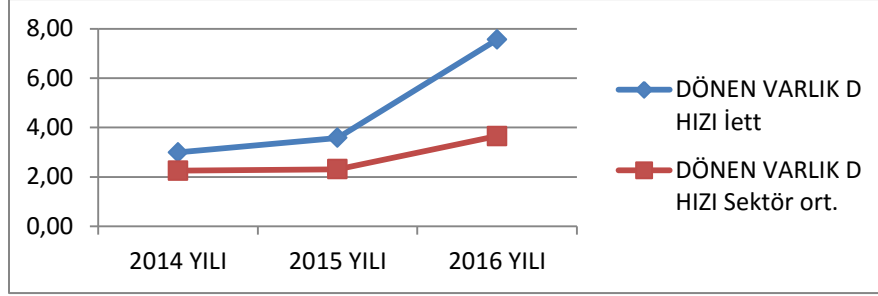
Yıl / Ort.	4.71
------------	------

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-51 Döner Varlık Devir Hızı İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	2,99	2,98	0,779	2,25
2015	3,58	2,47	0,879	2,31
2016	7,56	2,15	1,243	3,65
Ort	4,71	2,53	0,97	2,74

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-21 Dönen Varlık Devir Hızı İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.3.2 Maddi Duran Varlık Devir Hızı Oranı

Maddi duran varlıklar devir hızı, net satışların net maddi duran varlıklara bölünmesi suretiyle hesaplanır ve maddi yapıya sahip iktisadi kıymetlerin faaliyet döneminde ne ölçüde etkin kullanıldığını gösterir.

Maddi Duran Varlıklar Devir Hızı= $\frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Maddi Duran Varlıklar}}$ şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.3.2.1 Maddi Duran Varlık Devir Hızı Oranları Yorumlaması

Bu oranın yüksek olması maddi duran varlıkların etkin kullanıldığını gösterir. Ancak bu durum aşırı yüksek olursa maddi duran varlıkların kapasitelerinin üzerinde kullanıldığını da göstergesi olabilir. Oranın düşme eğiliminde olması ise kapasite kullanım oranının düştüğünü ifade eder. Oran konusunda kesin bir Standart olmamakla birlikte hizmet işletmelerinde 1 olmasının uygun olacağı söylenebilir. (Arat 1989;55-56)

Tablo 5-52 de İETT de bu oranın ortalama olarak 0,50 dolaylarından olduğunu görmekteyiz.

Tablo 5,53 de Sektör ortalamasında baktığımızda bu oran 0,80 civarında gerçekleşmiştir.

Tablo 5-52 İETT Maddi Duran Varlıklar Devir Hızı

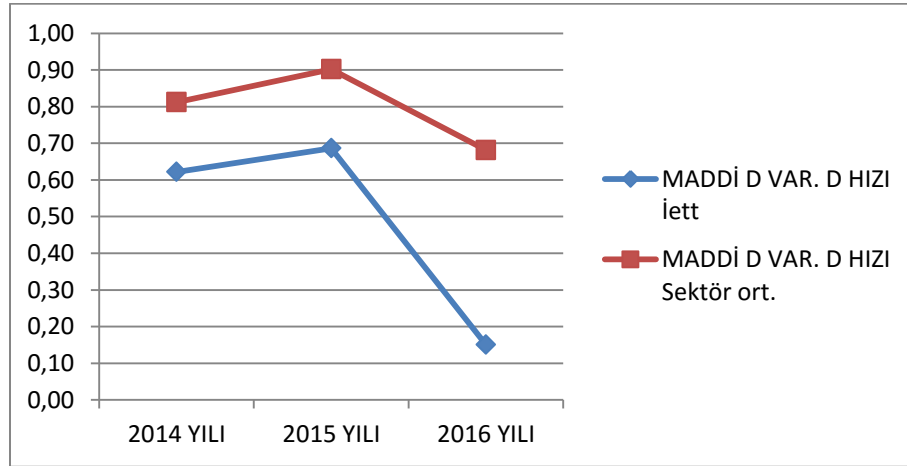
Mad. Dur. Var. D. Hızı	Net Satışlar	/ Maddi D .V	Sonuç
2014	1.005.183.473,37	/ 1.615.836.447,14	0,62
2015	1.028.888.159,62	/ 1.498.890.025,04	0,69
2016	923.674.939,00	/ 6.109.371.004,45	0,15
Tutarlar TL'dir.(₺)			Yıl/Ort. 0,49

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-53 Maddi Duran Varlıklar İETT ve Sektör Ortalaması Devir Hızı Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,62	1,53	0,28	0,81
2015	0,69	1,71	0,31	0,90
2016	0,15	1,54	0,35	0,68
Ort.	0,49	1,59	0,32	0,80

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-22 Maddi Duran Varlık Devir hızı İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.3.3 Duran Varlık Devir Hızı Oranları

İşletmedeki duran varlıkların verimliliğini ölçmede kullanılan bir orandır. Bu oran işletmede duran varlıklara aşırı bir yatırım yapıp yapılmadığını saptanmasında kullanılan bir ölçüdür ve net satışların duran varlıklara bölünmesi ile elde edilir.

Duran Varlık Devir Hızı Oranı= Net Satışlar/ Duran varlıklar şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.3.3.1 Duran Varlık Devir Hızı Oranı Yorumlaması

Oranın düşük olması veya zaman içinde düşme eğilimi göstermesi, işletmenin tam kapasite ile çalışmadığını veya duran varlıklardan yeterince gelir sağlanmadığını gösterebilir. Oranın çok yüksek olması ise, işletmenin duran varlıklarının kapasitelerinin üzerinde kullanıldığını gösterir. Bu orana ilişkin belirli bir norm olmamakla beraber, büyük sanayi kuruluşlarında oranın 2 olması uygun görülmektedir.

Tablo 54de İETT Genel Müdürlüğün de bu oranın üç yıllık ortalama 2,23 olduğunu görmekteyiz. Ancak Sektör ortalamasına(Tablo 5-55) baktığımızda oranın bir hayli düşük olduğu ve risk teşkil ettiği tespit edilmiştir.

Tablo 5-54 İETT Duran Varlık Devir Hızı Oranı Tablosu

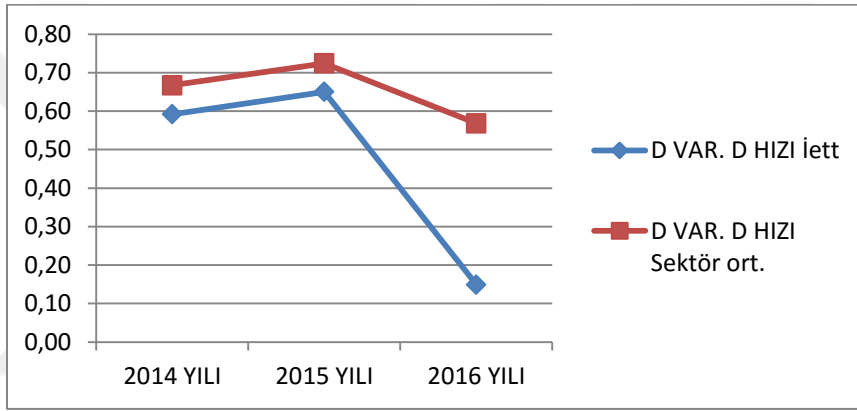
Dur. Var.D. Hızı	Net Satışlar	/ Duran V	Sonuç
2014	1.005.183.473,37	/ 1.697.843.064,16	0,59
2015	1.028.888.159,62	/ 1.582.415.405,08	0,65
2016	923.674.939,00	/ 6.192.896.384,00	0,15
Tutarlar TL'dir.(₺)			Yıl/Ort 0,46

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-55Duran Varlık Devir Hızı İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,59	1,12	0,287	0,67
2015	0,65	1,21	0,309	0,72
2016	0,15	1,20	0,353	0,57
Ort.	0,46	1,18	0,32	0,65

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-23 Duran Varlık Devir Hızı İETT ve Sektör Ortalaması Oranı Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.3.4 Öz kaynak Devir hızı

Bu oran öz kaynakların ne ölçüde verimli kullanıldığının tespit edilmesinde kullanılır. Oranın çok yüksek olması işletmenin faaliyetlerinin büyük ölçüde borçlanmak suretiyle finanse ettiğini gösterir. Oranın düşük olması ise işletmenin özkaynakların etkin olarak kullanmadığını ve işletmenin faaliyet seviyesinin gerektiğinden daha fazla öz kaynağa sahip olduğunu gösterir.

Öz kaynak devir hızı konusunda standart bir oran vermek mümkün değildir. Bunu mukayese için işletmenin geçmiş dönemlerindeki oranlarla sektördeki diğer işletmelerin oranlarından yararlanılabilir.

Özkaynak Devir Hızı= Net Satışlar/ Özkaynaklar şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.3.4.1 Özkaynak Devir Hızı Ve Sektör Ortalaması Yorumlaması

Bu oran öz kaynakların ne ölçüde verimli kullanıldığının tespit edilmesinde kullanılır. Oranın çok yüksek olması işletmenin faaliyetlerinin büyük ölçüde borçlanmak suretiyle finanse ettiğini gösterir.

Oranın düşük olması ise işletmenin özkaynaklarını etkin olarak kullanmadığını ve işletmenin faaliyet seviyesinin gerektiğinden daha fazla öz kaynağa sahip olduğunu gösterir. Öz kaynak devir hızı konusunda standart bir oran vermek mümkün değildir. Bunu mukayese için işletmenin geçmiş dönemlerindeki oranlarla sektördeki diğer işletmelerin oranlarından yararlanılabilir.

Tablo 5-56 da İETT de bu oranın 2,25 civarında olduğunu görmekteyiz. Sektör ortalaması ise risk sinyali vermekte olup (Tablo5-57) eksi rakamlara düşmüştür.

Tablo 5-56 İETT Özkaynak Devir Hızı Oranı Tablosu

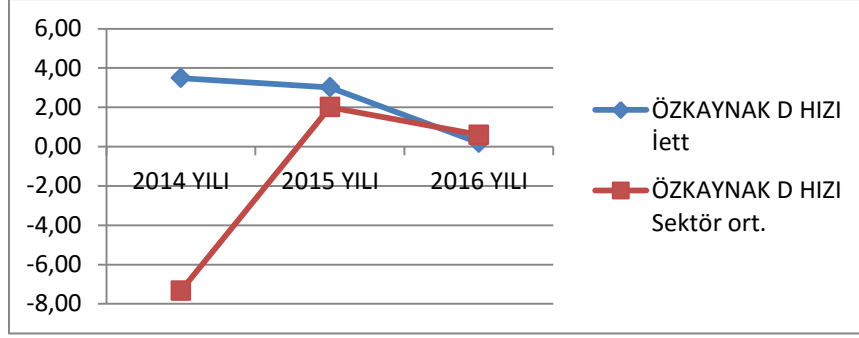
Özkaynak D. Hızı	Net Satışlar	/ Özkaynaklar	Sonuç
2014	1.005.183.473,37	/ 288.379.277,66	3,49
2015	1.028.888.159,62	/ 340.754.487,10	3,02
2016	923.674.939,00	/ 4.801.179.857,32	0,19
Tutarlar TLdir.(₺)			Yıl/Ort 2,23

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-57 Özkaynak Devir Hızı Oran İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	3,49	-25,08	-0,418	-7,34
2015	3,02	3,42	-0,413	2,01
2016	0,19	1,98	-0,367	0,60
Ort	2,23	-6,56	-0,40	-1,57

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-24 Özkaynak Devir Hızı Oran İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.3.5 Aktif Devir Hızı Ve Sektör Ortalaması

Bir işletmede sermaye yoğunluğunun bir göstergesi veya varlık kullanımında etkinliğin bir ölçüsü olarak kullanılan bu oran bu şekilde hesaplanır.

Aktif Devir Hızı= Net Satışlar/ Aktif Toplamı şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.3.5.1 Aktif Devir Hızı Ve Sektör Ortalaması Yorumlaması

Diğer koşullar aynı kalmak üzere aktif devir hızı daha fazla olan firmaların karlılık oranları da yüksektir. Bu oranın 2 ile 4 arasında olması uygun görülür. Standartlara ve geçmiş yıllara göre bu oranın düşük olması işletmede atıl kapasite bulunduğunu açıklar.

Tablo 5-58 de İETT Genel Müdürlüğünde bu oran 0,40 seviyelerinde tespit edilmiştir. Sektör ortalaması da 0,49 olarak gerçekleşmiştir.(Tablo 5-59)

Tablo 5-58 İETT Aktif Devir Hızı Oranı Tablosu

Aktif D Hızı	Net Satışlar	/ Aktif	Sonuç
2014	1.005.183.473,37	/ 2.033.752.977,03	0,49
2015	1.028.888.159,62	/ 1.869.768.202,33	0,55
2016	923.674.939,00	/ 6.315.098.230,74	0,15
		Yıl/Ort.	0,40

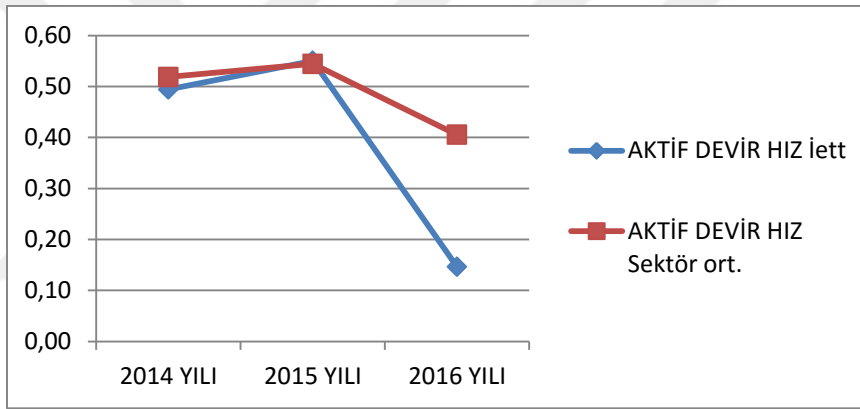
Tutarlar TL'dir.(₺)

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-59 Aktif Devir Hızı Oranı İETT ve Sektör Ortalaması Tablosu

SEKTÖR ORTALAMASI				
YIL	İETT	ESHOT	EGO	ORT.
2014	0,49	0,81	0,247	0,52
2015	0,55	0,81	0,269	0,54
2016	0,15	0,77	0,298	0,41
Ort.	0,40	0,80	0,27	0,49

Kaynak; 2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Şekil 5-25 Aktif Devir Hızı Oranı İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu.

5.9.4 KÂRLILIK ORANLARI

İşletmenin kârlılığının (rantabilitesinin) yeterli olup olmadığını gösterir. Diğer adı *Rantabilite Oranları*dır.

5.9.4.1 Mali Rantabilite Oranları.

İşletmenin öz sermayesi ile net kâr arasındaki ilişkiyi ortaya koyar. Yüksek olması işletme rantabilitesinin tatmin edici düzeyde olduğunu gösterir.

Mali Rantabilite = Kâr veya Zarar / Özkaynak şeklinde formüle edilmiştir.

5.9.4.1.1 Mali Rantabilite Oranlarını Yorumlanması

Tablo 5-60 da İETT Genel Müdürlüğü'nün mali rantabilite oranları incelendiğinde 2014 ve 2016 yıllarında kurumun zarar etmesi sebebiyle değer (-) değer çıkmıştır.

2015 yılında ise kurum kâr etmiştir ve bu oran 0,16 olarak tespit edilmiş ancak düşük olmasından dolayı risk teşkil etmiştir.

Tablo 5-60 Mali Rantabilite Tablosu

Mali Rantabilite	Kar/Zarar	/	Öz kaynak	Sonuç
2014	-183.955.486,00	/	288.379.277,66	-0,64
2015	55.298.798,00	/	340.754.487,10	0,16
2016	-317.304.783,00	/	4.801.179.857,32	-0,07
			Ortalama	-0,18

Tutarlar TL'dir.(₺)

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-61Mali Rantabilite sektör Ortalaması

SEKTÖR ORTALAMASI			
İETT	ESHOT	EGO	ORT.
-0,64	-1,31	0,32	-0,54
0,16	1,13	0,06	0,45
-0,07	0,47	0,20	0,20
-0,18	0,10	0,19	0,04

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.9.4.2 Ekonomik Rantabilite

Kaynakların verimli kullanılıp kullanılmadığını gösterir. Yüksek olması olumlu yorumlanır. Oranın düşük çıkması ise kaynak kullanım riski doğurmaktadır.

$$\text{Ekonomik Rantabilite} = \text{Kar/Zarar} / \text{Pasif Toplamı}$$

5.9.4.2.1 Ekonomik Rantabilite Yorumlanması

Tablo 5-62 de İETT Genel Müdürlüğü'nün ekonomik rantabilite oranları incelendiğinde 2014 ve 2016 da (-) eski seviyede, 2015 de ise 0,03 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 5-62 Ekonomik Rantabilite Tablosu

Ekonomik Rantabilite	Kâr/Zarar		Pasif Toplamı	Sonuç
2014	-183.955.486,00	/	2.033.752.977,03	-0,09
2015	55.298.798,00	/	1.869.768.202,33	0,03
2016	-317.304.783,00	/	6.315.098.230,74	-0,05
Tutarlar TL'dir.(₺)			Ort	-0,04

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp

Tablo 5-63 Ekonomik Rantabilite Sektör Ortalaması

SEKTÖR ORTALAMASI			
İETT	ESHOT	EGO	ORT.
-0,09	0,04	-0,19	-0,08
0,03	0,27	-0,04	0,09
-0,05	0,18	-0,16	-0,01
-0,04	0,16	-0,13	0,00

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp

5.9.4.3 İşlem Hacmi Rantabilitesi

İşletme faaliyetlerinin kârlılığı ne derece etkilediğini gösteren orandır. İşletme faaliyetlerinin net verimliliği ile uygulanan çeşitli yönetim politikaları ve kararlarının sonuçları konusunda bilgi verir.

Elde edilen bu sonuçlar için önerilebilecek standart oranlar yoktur. İşletmenin önceki yıl oranları, rakiplerin oranları ve sektör ortalamaları ile karşılaştırma yapılarak analiz edilir.

5.9.4.3.1 İşlem Hacmi Rantabilite Yorumlaması

Tablo 5-64 de İETT Genel Müdürlüğü'nün İşlem hacmi rantabilitesi oranları 2014 ve 2015 diğer rantabilite oranlarında olduğu gibi eksi (-) seviyelerde çıkmış 2015 de ise (+)0,05 çok düşük seviyelerde çıkmıştır.

İşlem Hacmi Rant=Kar veya Zarar/ Net satışlar şeklinde formüle edilmiştir.

Tablo 5-64 İşlem Hacmi Rantabilitesi.

İşlem Hac. Rantabilitesi	Kar/Zarar		Net satışlar	Sonuç
2014	-183.955.486,00	/	1.005.183.473,37	-0,18
2015	55.298.798,00	/	1.028.888.159,62	0,05
2016	-317.304.783,00	/	923.674.939,00	-0,34
	Tutarlar TL'dir.(₺)		Ortalama	-0,16

Kaynak; 2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp

Tablo 5-65 İşlem Hacmi Rantabilitesi. Sektör Ortalaması

SEKTÖR ORTALAMASI			
İETT	ESHOT	EGO	ORT.
-0,18	0,05	-0,76	-0,30
0,05	0,33	-0,15	0,08
-0,34	0,24	-0,54	-0,22
-0,16	0,21	-0,48	-0,14

Kaynak; 2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp

5.9.4.4 Dönen Varlık Rantabilitesi

Dönen varlık kârlılığı olarak da bilinir. Yüksek olması olumludur. Düşük olması risk teşkil eder

5.9.4.4.1 Dönen Varlık Rantabilitesi Yorumlanması

Tablo 5-66 da ve 5-67 hem İETT Genel Müdürlüğü'nün, Hem de sektörün oranları çok düşük çıkmıştır.

Tablo 5-66 Dönen Varlık Rantabilitesi

Dönen V. Rantabilitesi	Kar/Zarar	/	Dönen V	Sonuç
2014	-183.955.486,00	/	335.909.912,87	-0,55
2015	55.298.798,00	/	287.352.797,25	0,19
2016	-317.304.783,00	/	122.201.846,25	-2,60

Tutarlar TL'dir.(₺)

Kaynak; 2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp

Tablo 5-67 Dönen Varlık Rantabilitesi Sektör Ortalaması

SEKTÖR ORTALAMASI			
İETT	ESHOT	EGO	ORT.
-0,55	0,16	-1,33	-0,58
0,19	0,82	-0,31	0,23
-2,60	0,51	-1,03	-1,04
-0,98	0,49	-0,89	-0,46

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp

5.9.5 ORAN ANALİZİ GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Tezimizin beşinci bölümünde İETT Genel Müdürlüğü'nün Kesin Hesap ve Murakıp raporlarından aldığımız verilerle yapmış olduğumuz rasyo (oran) analizlerinin sonuçları "Tablo 5-68" da genel olarak listelenmiştir.

Tablo 5-68 Oran Analizi Genel Tablosu

LİKİTİDE ORANLARI	2014	2015	2016
Cari oran	0,30	0,33	0,16
Likit oran	0,26	0,29	0,13
Nakit Oran	0,16	0,18	0,02
FİNANSMAN ORANLARI	2014	2015	2016
Aktif / Özkaynak (Özk. Çarpanı)	7,05	5,49	1,32
Dönen V./Aktif	0,17	0,15	0,02
Duran V./KVYK	1,50	1,84	8,23
Duran V./UVYK	2,78	2,36	8,13
Duran V./ Y.Kaynak	0,97	1,03	4,09
Duran V/ Özkaynak(immob)	5,89	4,64	1,29
KVYK/ Aktif (Aktif Karş.)	0,56	0,46	0,12
KVYK/ Y. Kaynak	0,65	0,56	0,50
KVYK/Pasif Toplamı	0,56	0,46	1,12
KVYK/UVYK	1,86	1,28	0,99
Maddi D V / UVYK	2,65	2,24	8,02
Maddi D.V /Özkaynak	5,60	4,40	1,27
Maddi DV/ Aktif Top.	0,79	0,80	0,97
Özkaynak / Aktif (özkaynak)	0,14	0,18	0,76
Özkaynak/Y. Kaynak	0,17	0,22	3,17
UVYK/ Y. Kaynak	0,35	0,44	0,50
UVYK/(UVYK+Ozk) Devamlı Sermaye	0,68	0,66	0,14
UVYK/Pasif Toplamı	0,30	0,36	0,12
Y. Kaynak / Aktif (borçlanma)	0,86	0,82	0,24
Y. Kaynak / Özkaynak	6,05	4,49	0,32
DEVİR HIZI ORANLARI	2014	2015	2016
Çalışma Ser. D.Hız	2,99	3,58	7,56
Net Çalışma Ser. D Hızı	-1,26	-1,80	-1,47
Mad. Dur. Var. D. Hızı	0,62	0,69	0,15
Dur. Var.D. Hızı	0,59	0,65	0,15
Özkaynak D. Hızı	3,49	3,02	0,19
Aktif D Hızı	0,49	0,55	0,15
RANTABİLİTE(KARLILIK) ORANLARI	2014	2015	2016
Mali Rantabilite	-0,64	0,16	-0,07
Ekonomik Rantabilite	-0,09	0,03	-0,05
İşlem Hacmi Rantabilitesi	-0,18	0,05	-0,34
Dönen V Rantabilitesi	-0,55	0,19	-2,60

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-69 da ise Sektördeki diğer kurumlar olan İzmir ESHOT, Ankara EGO ve İETT Genel Müdürlüklerinin 2014,2015 ve 2016 yılları kesin hesap ve murakıp raporları verileri doğrultusunda rasyo analizleri sonuçları ve sektör ortalaması verileri listelenmiştir.

Tablo 5-69 İETT ve Diğer Kurumların Rasyo Sonuçları

	İETT			ESHOT			EGO		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
LİKİTİDE ORANLARI									
cari oran	0,30	0,33	0,16	0,62	1,56	0,85	0,11	0,10	0,10
Likit oran	0,26	0,29	0,13	0,52	1,36	0,74	0,08	0,07	0,07
Nakit Oran	0,16	0,18	0,02	0,08	0,14	0,05	0,004	0,001	0,010
FİNANSMAN ORANLARI									
Aktif / Özkaynak(Özk. Çarpanı)	7,05	5,49	1,32	-30,77	4,21	2,57	-1,69	-1,53	-1,23
Dönen V./Aktif	0,17	0,15	0,02	0,27	0,33	0,36	0,32	0,31	0,24
Duran V./ KVYK	1,50	1,84	8,23	1,64	3,17	1,51	0,67	0,65	0,54
Duran V./ UVYK	2,78	2,36	8,13	1,23	2,13	3,43	2,71	2,84	0,52
Duran V./ Y.Kaynak	0,97	1,03	4,09	0,70	0,88	1,05	0,54	0,53	0,47
Duran V/ Özkaynak(immob)	5,89	4,64	1,29	-22,35	2,82	1,65	-1,45	-1,34	-1,04
KVYK/ Aktif (Aktif Karş.)	0,56	0,46	0,12	0,44	0,21	0,42	1,27	1,35	1,57
KVYK/ Y. Kaynak	0,65	0,56	0,50	0,43	0,28	0,69	0,80	0,81	0,87
KVYK/Pasif Toplamı	0,56	0,46	1,12	0,44	0,21	0,42	1,27	1,35	1,57
KVYK/UVYK	1,86	1,28	0,99	0,75	0,67	2,27	4,02	4,39	6,55
Maddi D V / UVYK	2,65	2,24	8,02	0,91	1,51	2,68	2,70	2,83	3,52
Maddi D.V /Özkaynak	5,60	4,40	1,27	-16,44	2,00	1,29	-1,45	-1,33	-1,04
Maddi DV/ Aktif Top.	0,79	0,80	0,97	0,53	0,48	0,50	0,85	0,87	0,84
Özkaynak / Aktif(özkaynak)	0,14	0,18	0,76	-0,03	0,24	0,39	-0,59	0,65	-0,81
Özkaynak/Y. Kaynak	0,17	0,22	3,17	-0,03	0,31	0,64	-0,37	-0,39	-0,45
UVYK/ Y. Kaynak	0,35	0,44	0,50	0,57	0,41	0,31	0,20	0,19	0,13
UVYK/(UVYK+Ozk) Devamlı Sermaye	0,68	0,66	0,14	1,06	0,57	0,32	-1,16	-0,89	-0,42
UVYK/Pasif Toplamı	0,30	0,36	0,12	0,59	0,31	0,19	0,32	0,31	0,24
Y. Kaynak / Aktif (borçlunma)	0,86	0,82	0,24	1,03	0,76	0,61	1,59	1,65	1,81
Y. Kaynak / Özkaynak	6,05	4,49	0,32	-31,77	3,21	1,57	-2,69	-2,53	-1,23
DEVİR HIZI ORANLARI									
Çalışma Ser. D.Hız	2,99	3,58	7,56	2,98	2,47	2,15	0,78	0,88	1,21
Net Çalışma Ser. D Hızı	-1,26	-1,80	-1,47	-4,81	6,86	-11,82	-0,26	-0,26	-0,22
Mad. Dur. Var. D. Hızı	0,62	0,69	0,15	1,53	1,71	1,54	0,29	0,31	0,35
Dur. Var.D. Hızı	0,59	0,65	0,15	1,12	1,21	1,20	0,29	0,31	0,35
Özkaynak D. Hızı	3,49	3,02	0,19	-25,08	3,42	1,98	-0,42	-0,41	-0,37
Aktif D Hızı	0,49	0,55	0,15	0,81	0,81	0,77	0,25	0,27	0,30
KARLILIK (Rant.)ORANLARI									
Mali Rantabilite	-0,64	0,16	-0,07	-1,31	1,13	0,47	0,32	0,06	-0,20
Ekonomik Rantabilite	-0,09	0,03	-0,05	0,04	0,27	0,18	0,09	-0,04	0,16
İşlem Hacmi Rantabilitesi	-0,18	0,05	-0,34	0,05	0,33	0,24	-0,76	-0,15	-0,54
Dönen V Rantabilitesi	-0,55	0,19	-2,60	0,16	0,82	0,51	-1,33	-0,31	-1,03

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu.

5.9.5.1 Oran Analizi Karşılaştırmaları

Tablo 5-70 de, İETT Genel Müdürlüğü'nün rasyo analiz sonuçları ile Sektörde hizmet veren diğer kurumların analiz sonuçları genel olarak karşılaştırılmış ve sektör ortalamasının da genel olarak reel değerlerin altında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5-70 İETT 2016 yılı Oran Analiz Sonuçlarıyla Sektör Ortalaması karşılaştırmaları

LİKİTİDE ORANLARI	2016İETT		2016 SEK.	
cari oran	0,85	Düşük	0,37	Çok Düşük
Likit oran	0,13	Çok Düşük	0,31	Düşük
Nakit Oran	0,02	Çok Düşük	0,02	Çok Düşük
FİNANSMAN ORANLARI	2016İETT		2016 SEK.	
Aktif / Özkaynak (Özk. Çarpanı)	1,32	Normal	0,88	Düşük
Dönen V./Aktif	0,02	Çok Düşük	0,21	Düşük
Duran V./ KVYK	8,23	Yüksek	3,43	Yüksek
Duran V./ UVYK	8,13	Yüksek	5,03	Yüksek
Duran V./ Y.Kaynak	4,09	Yüksek	1,87	Normal
Duran V/ Özkaynak(immob)	1,29	Normal	0,63	Düşük
KVYK/ Aktif (Aktif Karş.)	0,12	Normal	0,71	Normal
KVYK/ Y. Kaynak	0,50	Normal	0,69	Normal
KVYK/Pasif Toplamı	1,12	Normal	0,71	Normal
KVYK/UVYK	0,99	Normal	3,27	Yüksek
Maddi D V / UVYK	8,02	Yüksek	4,74	Yüksek
Maddi D.V /Özkaynak	1,27	Normal	0,51	Düşük
Maddi DV/ Aktif Top.	0,97	Düşük	0,77	Düşük
Özkaynak / Aktif (özkaynak)	0,76	Normal	0,11	Çok Düşük
Özkaynak/Y. Kaynak	3,17	Yüksek	1,12	Düşük
UVYK/ Y. Kaynak	0,50	Normal	0,31	Düşük
UVYK/(UVYK+Ozk) Devamlı Ser.	0,14	Normal	0,01	Çok Düşük
UVYK/Pasif Toplamı	0,12	Normal	0,18	Yüksek
Y. Kaynak / Aktif (borçlanma)	0,24	Normal	0,89	Yüksek
Y. Kaynak / Özkaynak	0,32	Normal	-0,12	Çok Düşük
DEVİR HIZI ORANLARI	2016İETT		2016 SEK.	
Net Satışlar/ Dönen v (çalışma ser.)	7,56	Normal	3,65	Normal
Net Satışlar/ (Dönen v.-KVYK) net	-1,47	Çok Düşük	-4,50	Çok Düşük
Net Satışlar/ Maddi D.V(Mad.D.V Dev)	0,15	Düşük	0,68	Düşük
Net Satışlar/Duran V (Duran V Dev.H)	0,15	Düşük	0,57	Düşük
Net Satışlar/ Özkaynaklar (Özk. Dev H)	0,19	Düşük	0,60	Düşük
Net Satışlar/Aktifler (Aktif D H)	0,15	Düşük	0,41	Düşük
RANTABİLİTE ORANLARI	2016İETT		2016 SEK.	
Mali Rantabilite	-0,07	Çok Düşük	0,20	Çok Düşük
Ekonomik Rantabilite	-0,05	Çok Düşük	-0,01	Çok Düşük
İşlem Hacmi Rantabilitesi	-0,34	Çok Düşük	-0,22	Çok Düşük
Dönen V Rantabilitesi	-2,60	Çok Düşük	-1,04	Çok Düşük

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.10 BİLANÇO KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Bilanço karşılaştırmalı analiz, bir işletmenin farklı tarihlerde düzenlenmiş finansal tablolarında yer alan kalemlerinde görülen değişikliklerin incelenmesi ve değerlendirilmesini kapsamaktadır. Karşılaştırmalı analiz dinamik bir analiz türü olup, bu yöntemde belirli bir tarihte düzenlenmiş finansal tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişki değil Baz alınan yıla göre diğer yıllardaki artış ve azalışları incelenmektedir.

İETT Genel Müdürlüğü'nün karşılaştırmalı bilanço analizinde 2014 yılı baz alınarak diğer yıllardaki artışlar ve azalışlar incelenmiştir.

5.10.1 İETT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ BİLANÇO KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ YORUMLAMASI

Tablo 5-71 de İETT'nin bilanço karşılaştırmalı analiz sonuçları incelendiğinde ; dönen varlıklara bakıldığında ,2014 Yılı baz alınarak , 2015 ve 2016 yıllarında düşüş olduğu tespit edilmiştir. Bu düşüş 2015 yılı 2014 e göre %14,46, 2016 yılı ise 2014 e göre %63,62 civarında gerçekleşmiştir.

Duran varlıklara bakıldığında 2015 yılı 2014 e göre %6,80 civarında hafif bir düşüş eğilimi gösterse de 2016 yılı 2014 e göre %278 civarında bir artış gerçekleşmiştir.

Kısa vadeli yabancı kaynaklara bakıldığında , dönen varlıklardaki kadar olmasa da bir düşüş trendi yakalanmış ve bu oran 2015 yılında %24 , 2016 da ise %33 civarında gerçekleşmiştir.

Uzun vadeli yabancı kaynaklarda ise, 2015 yılında % 9,8, 2016 yılında ise 24,75 bir artış söz konusu olmuştur.

Özkaynaklarda ise işletmenin Mali yapısını sağlamlaştırmak Adına artırıma gidilmiş bu artış 2015 yılı %18 2016 yılında ise %1564 civarında olmuştur.

Tablo 5-71 İETT Bilanço Karşılaştırmalı Analiz Tablosu

AKTİFLER	İETT			AZALIŞ	ARTIŞ	AZALIŞ	ARTIŞ
	2014.	2015.	2016.	2015/2014	2015/2014	2016/2015.	2016/2015
DÖNEN VARLIK	335.909.912,87	287.352.797,25	122.201.846,25	14,46%		63,62%	
HAZIR DEĞERLER	176.439.416,14	153.061.793,53	13.128.701,30	13,25%		92,56%	
FAALİYET ALACAKLARI	62.443.462,12	68.918.854,18	67.094.417,40		10,37%		7,45%
DİĞER ALACAKLAR	12.007.007,25	9.543.098,73	9.717.572,39	20,52%		19,07%	
STOKLAR	40.444.865,80	39.659.502,76	25.387.770,82	1,94%		37,23%	
ÖN ÖDEMELER	1.693.349,83	1.611.390,84	1.824.016,38	4,84%			7,72%
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	42.881.811,73	14.558.157,21	5.049.367,96	66,05%		88,22%	
DURAN VARLIK	1.697.843.064,16	1.582.415.405,08	6.192.896.384,49	6,80%			264,75%
FAALİYET ALACAKLARI(tecil)							
MALİ DURAN VARLIKLAR	82.005.981,42	83.525.380,04	83.525.380,04		1,85%		1,85%
MADDİ DURAN VARLIKLAR	1.615.836.447,14	1.498.890.025,04	6.109.371.004,45	7,24%			278,09%
MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00%		
DİĞER DURAN VARLIKLAR	635,60	0,00	0,00	100,00%		100,00%	
	2.033.752.977,03	1.869.768.202,33	6.315.098.230,74	8,06%			210,51%

PASİFLER	İETT			AZALIŞ	ARTIŞ	AZALIŞ	ARTIŞ
	2014.	2015.	2016.	2015/2014	2016/2015.	2016/2014.	2016/2014.
KISA VADELİ YK.	1.134.677.638,50	858.400.657,81	752.060.401,34	24,35%		33,72%	
İÇ MALİ BORÇLAR	37.550.256,34	6.347.657,13	56.979.798,55	83,10%			51,74%
KISA VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR HS.	174.436.747,15	90.101.932,17	60.966.305,80	48,35%		65,05%	
FAALİYET BORÇLARI	546.956.553,21	464.889.998,60	401.784.719,25	15,00%		26,54%	
EMANET YABANCI KAYNAKLAR	299.917.510,11	243.752.246,45	188.256.920,47	18,73%		37,23%	
ALINAN AVANSLAR	0,00	0,00	0,00				
ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	48.374.021,50	39.203.748,33	28.022.134,42	18,96%		42,07%	
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	21.671.992,00	10.399.330,00	12.044.941,61	52,01%		44,42%	
GELECEK AYLARA AİT GELİR VE GİDER TAHAKUKLARI	5.746.855,80	3.705.745,13	4.005.581,24	35,52%		30,30%	
DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAK.	23.702,39	0,00	0,00	100,00%		100,00%	
UZUN VADELİ YK.	610.696.060,87	670.613.057,42	761.857.972,08		9,81%		24,75%
UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	200.103.154,64	316.081.144,64	414.434.172,23		57,96%		107,11%
UZUN VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR	175.031.485,59	126.381.223,56	91.449.458,47	27,80%		47,75%	
DİĞER BORÇLAR	84.301.948,77	69.561.659,43	825.148,36	17,49%		99,02%	
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	144.985.043,00	155.636.034,66	253.757.080,03		7,35%		75,02%
GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI	6.274.428,87	2.952.995,13	1.392.112,99	52,94%		77,81%	
ÖZKAYNAK	288.379.277,66	340.754.487,10	4.801.179.857,32		18,16%		1564,88%
NET DEĞER	144.566.822,48	-125.483.486,95	5.193.252.690,81	186,80%			3492,29%
GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI HS.	662.308.753,24	662.308.753,24	234.552.323,15	0,00%	0,00%	64,59%	
GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI HS.	-334.540.810,36	-251.369.577,66	-251.369.577,66	24,86%		24,86%	
DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	-183.955.487,70	55.298.798,47	-375.255.578,98		130,06%		103,99%
	2.033.752.977,03	1.869.768.202,33	6.315.098.230,74	8,06%			210,51%

Tutarlar TL'dir.(₺)

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.10.2 SEKTÖR ORTALAMASI BİLANÇO KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ YORUMLAMASI (İETT, ESHOT, EGO)

Tablo 5-72 Sektörde dönen varlıklarda, 2015 ve 2016 yıllarında İETT Genel Müdürlüğüne göre çok daha az bir düşüş saptanmış olup bu düşüş 2015 yılında % 1,42 -2016 yılında ise %2,66 olarak gerçekleşmiştir. Duran varlıklarda ise 2015 yılında %5,36 civarında bir düşüş olup 2016 yılında ise %85 civarında bir artış gözlenmiştir.

Kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar 2015 ve 2016 yıllarında düşmeye devam etmiş olup özkaynaklarda ise 2015 ve 2016 yıllarında yükseliş sağlanmıştır.

Tablo 5-72 İETT Bilanço Karşılaştırmalı Analizi ve Sektör Ortalaması (İETT-ESHOT-EGO)

	Sektör		İETT	
	2015/2014	2016/2014	2015/2014	2015/2014
AKTİFLER				
DÖNEN VARLIKLAR	-1,42%	-2,66%	-14,46%	-63,62%
HAZIR DEĞERLER	-31,12%	1,76%	-13,25%	-92,56%
FAALİYET ALACAKLARI	102,30%	108,28%	10,37%	7,45%
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	-0,37%	-4,85%	-20,52%	-19,07%
STOK	-30,41%	107,67%	-1,94%	-37,23%
ÖN ÖDEMELER	-1,23%	0,54%	-4,84%	7,72%
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	-19,07%	-9,84%	-66,05%	-88,22%
DURAN VARLIKLAR	-5,36%	86,54%	-6,80%	264,75%
FAALİYET ALACAKLARI	0,13%	0,00%	0,00%	0,00%
MALİ DURAN VARLIKLAR	-31,54%	-37,50%	1,85%	1,85%
MADDİ DURAN VARLIKLAR	-6,61%	93,23%	-7,24%	278,09%
MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	1,75%	-33,33%	0,00%	0,00%
DİĞER DURAN VARLIKLAR	-27,76%	-21,25%	-100,00%	-100,00%
AKTİF TOPLAMI	-3,60%	73,51%	-8,06%	210,51%
	Sektör		İETT	
	2015/2014	2016/2014	2015/2014	2015/2014
PASİFLER				
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	-6,92%	-2,29%	-24,35%	-33,72%
İÇ MALİ BORÇLAR	-30,95%	18,80%	-83,10%	51,74%
KISA VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR HS.	-16,12%	-21,68%	-48,35%	-65,05%
FAALİYET BORÇLARI	-3,43%	14,19%	-15,00%	-26,54%
EMANET YABANCI KAYNAKLAR	24,91%	44,97%	-18,73%	-37,23%
ALINAN AVANSLAR	-33,33%	-33,33%	0,00%	0,00%
ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	-29,69%	-38,70%	-18,96%	-42,07%
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	60,55%	-48,14%	-52,01%	-44,42%
GELECEK AYLARA AIT GELİR VE GİDER TAHAKUKLARI	-23,86%	-43,43%	-35,52%	-30,30%
DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	-33,33%	-33,33%	-100,00%	-100,00%
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAK	-14,46%	-22,44%	9,81%	24,75%
UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	4,71%	17,03%	57,96%	107,11%
UZUN VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR	-14,79%	-27,88%	-27,80%	-47,75%
DİĞER BORÇLAR	-9,79%	-58,89%	-17,49%	-99,02%
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	-43,55%	-41,66%	7,35%	75,02%
GELECEK YILLARA AIT GELİRLER HESABI	-38,00%	-59,27%	-52,94%	-77,81%
ÖZKAYNAKLAR	355,46%	1009,24%	18,16%	1564,88%
NET DEĞER	-78,19%	1071,71%	-186,80%	3492,29%
GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI HS.	3,25%	69,18%	0,00%	-64,59%
GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI HS.	20,76%	-21,55%	24,86%	-24,86%
DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	197,54%	103,57%	130,06%	-103,99%
PASİF TOPLAMI	37,97%	73,52%	-8,06%	210,51%

Kaynak; 2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.10.3 SEKTÖR ORTALAMASI BİLANÇO KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ YORUMLAMASI (İETT , TFL)

Tablo 5-73 de Toplu taşımada alanında, İngiltere'nin Londra şehrinde hizmet veren Büyük Londra Otoritesi (GLA) tarafından kurulmuş ve Londra Belediyesinin himayesinde bulunan Transport Of Landon (TFL) şirketi ile İETT Genel

Müdürlüğü'nün 2015 /2016 Bilançolarından yararlanılarak Tablo 63 de , bilanço karşılaştırması yapılmıştır.

Tablo 5-73 İETT ve TFL Bilanço Karşılaştırmalı Analiz Tablosu(İETT/TFL)

AKTİFLER	İETT				TRANSPORT OF LONDON			
	2015	2016	AZALIŞ	ARTIŞ	2015	2016	AZALIŞ	ARTIŞ
DÖENE VARLIK	287.352.797,25	122.201.846,25	57,47%		16.862,69	11.381,47	32,50%	
HAZIR DEĞERLER	153.061.793,53	13.128.701,30	91,42%		84,67	353,38		317,35%
FAAL. ALAC.	68.918.854,18	67.094.417,40	2,65%					
DİĞER ALACAKLAR	9.543.098,73	9.717.572,39		1,83%				
STOKLAR	39.659.502,76	25.387.770,82	35,99%		9,50	3,46	63,64%	
ÖN ÖDEMELER	1.611.390,84	1.824.016,38		13,20%	3.176,50	3.494,88		10,02%
DİĞ. DÖN VAR	14.558.157,21	5.049.367,96	65,32%		13.592,02	7.529,76	44,60%	
DURAN VARLIK	1.582.415.405,08	6.192.896.384,49		291,36%	85.456,51	94.499,57		10,58%
MAL DUR. VAR	83.525.380,04	83.525.380,04	0,00%	0,00%				
MAD. DUR VAR	1.498.890.025,04	6.109.371.004,45		307,59%	16.204,75	16.545,17		2,10%
MAD OLM. D. VAR	0,00	0,00	0,00%	0,00%	270,00	429,41		59,04%
DİĞ DUR. VA	0,00	0,00	0,00%	0,00%	68.981,76	77.524,99		12,38%
AKTİF TOPLAMI	1.869.768.202,33	6.315.098.230,74		237,75%	102.319,20	105.881,04		3,48%
PASİFLER	2015	2016	AZALIŞ	ARTIŞ	2016/2015	2016/2015	AZALIŞ	ARTIŞ
KVYK	858.400.657,81	752.060.401,34	12,39%		6.642,43	8.077,10		21,60%
İÇ MAL BORÇ.	6.347.657,13	56.979.798,55		797,65%			0,00%	
KV. DIŞ MAL. B	90.101.932,17	60.966.305,80	32,34%		2.559,60	2.761,34		7,88%
FAAL B.	464.889.998,60	401.784.719,25	13,57%		3.594,67	2.761,34		32,88%
EMANET. YK	243.752.246,45	188.256.920,47	22,77%					
ÖDENECEK DİĞ. YÜK.	39.203.748,33	28.022.134,42	28,52%					
BORÇ VE GİD KAR	10.399.330,00	12.044.941,61		15,82%				
GELECEK AY GEL VE Gİ.	3.705.745,13	4.005.581,24		8,09%				
D. KVYK	0,00	0,00			488,16	539,14		10,44%
UVYK	670.613.057,42	761.857.972,08	-13,61%	13,61%	50.578,56	61.429,97		21,45%
UV İÇ MAL B	316.081.144,64	414.434.172,23		31,12%	85,54	69,98	18,18%	
UV DIŞ MAL.B	126.381.223,56	91.449.458,47	27,64%		35.807,62	37.570,18		4,92%
DİĞ.B	69.561.659,43	825.148,36	98,81%		825,98	757,73	8,26%	
BOTÇ VE GİD KAR.	155.636.034,66	253.757.080,03		63,05%				
GEL. YIL GEL VE GİD	2.952.995,13	1.392.112,99	52,86%		13.859,42	23.032,08		66,18%
ÖZKAYNAK	340.754.487,10	4.801.179.857,32		1308,99%	45.098,21	45.098,21	19,34%	
NET DEĞER	-125.483.486,95	5.193.252.690,81	4238,59%		45.098,21	45.098,21	19,34%	
GEÇ YIL OLUMLU	662.308.753,24	234.552.323,15	64,59%	64,59%				
GEÇ YIL OLUMSUZ	-251.369.577,66	-251.369.577,66	0,00%	0,00%				
DÖN FAL SON.	55.298.798,47	-375.255.578,98	778,60%					
PASİF TOPLAMI	1.869.768.202,33	6.315.098.230,74		237,75%	102.3019,20	105.881,04		3,48%

Kaynak; 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu ve TFL Bilanço Raporu ** TFL Bilançosunda 31/12-2015 ve 2016 Mer. Bank ₺TL Mil . şeklindedir ** İETT Bilançosunda Tutarlar TL'dir.(₺)

5.11 İETT BİLANÇO DİKEY ORAN ANALİZİ

Bilanço dikey oran analiz yöntemi ile İETT Genel Müdürlüğü'nün Bilançosu incelenerek bilançonun kaynak ve varlık yapılarında yer alan her

kalemin varlık ve kaynak yapısı toplamı yüzde oranları belirlenmiştir. Statik bir analiz türü olmasından dolayı en son yıl olan 2016 yılı incelenmiştir

5.11.1 BİLANÇO DİKEY ORAN ANALİZİ YORUMLAMASI

Tablo5-74 da İETT Genel Müdürlüğü'nün dikey oran analizi tablosunu incelediğimizde dönen varlıkların toplam aktifler içindeki payının %1,94, duran varlıkların payının ise %98,06 olduğu tespit edilmiştir.

Pasif toplamında ise kısa vadeli yabancı kaynaklar ile uzun vadeli yabancı kaynakları oranları yaklaşık %12 civarında olup özkaynakların payı ise %76 dır.

Aktif yapısında dönen varlıkların payının çok düşük olması, duran varlık payının çok yüksek olması, duran varlıklara aşırı yatırım yapıldığının sunucunu doğurmuştur.

Bu durumda, işletmenin mali yapısında risk olasılığının düşük olduğu ancak, likitide sorunu yaratabileceği sonucuna varılabilir.

Tablo 5-74 İETT Bilanço Dikey Analiz Tablosu

AKTİFLER		2016	Genel	Grup
I	Dönen Varlık	122.201.846,25	1,94%	
	A Hazır Değerler	13.128.701,30		10,74%
	B Faaliyet Ala.	67.094.417,40		54,90%
	C Diğer Alacaklar	9.717.572,39		7,95%
	D Stoklar	25.387.770,82		20,78%
	E Ön Ödemeler	1.824.016,38		1,49%
	F Diğ. Dön Var	5.049.367,96		4,13%
II	Duran Varlık	6.192.896.384,49	98,06%	
	A Faal. Ala.(Tecil)	0,00		
	B Mal Dur. Var	83.525.380,04		1,35%
	C Mad. Dur Var	6.109.371.004,45		98,65%
<i>AKTİF TOPLAMI</i>		6.315.098.230,74		
PASİFLER		2016	Genel	Grup
III	Kvyk	752.060.401,34	11,91%	
	A İç Mal Borç.	56.979.798,55		7,58%
	B Kv. Dış Mal. B	60.966.305,80		8,11%
	C Faal B.	401.784.719,25		53,42%
	D Emanet Yk	188.256.920,47		25,03%
	E Avans.	0,00		0,00%
	F Ödenecek Diğ. Yük.	28.022.134,42		3,73%
	G Borç ve Gid Kar	12.044.941,61		1,60%
	Ğ Gelecek Ay Gel Ve Gid	4.005.581,24		0,53%
IV	Uvyk	761.857.972,08	12,06%	
	A Uv İç Mal B	414.434.172,23		54,40%
	B Uv Dış Mal. B	91.449.458,47		12,00%
	C Diğ. B	825.148,36		0,11%
	D Borç Ve Gid Kar.	253.757.080,03		33,31%
	E Gel. Yıl Gel Ve Gid	1.392.112,99		0,18%
V	Özkaynak	4.801.179.857,32	76,03%	
	A Net Değer	5.193.252.690,81		108,17%
	B Geç Yıl Olumlu	234.552.323,15		4,89%
	C Geç Yıl Olumsuz	-251.369.577,66		-5,24%
	D Dön Fal Son.	-375.255.578,98		-7,82%
<i>PASİF TOPLAMI</i>		6.315.098.230,74		

Tutarlar TLdir.(₺)

Kaynak ;2016 İETT Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.11.2 BİLANÇO DİKEY ORAN ANALİZİ SEKTÖR ORTALAMASI YORUMLAMASI.(İETT ESHOT EGO)

Tablo 5-75 de Sektörün bilanço dikey oran analizinde incelediğimizde, dönen varlıkların toplam aktif içerisindeki payının yüzde 17,79 olduğunu görmekteyiz. Sektörün dönen varlıklarda likiditeye, İETT Genel Müdürlüğü'nden daha çok onam verdiğini daha likit olduğunu görmekteyiz. Duran varlıklar ise toplam aktif içinde yüzde 82 gibi bir orana sahiptir.

Sektörde kısa vadeli yabancı kaynakların toplam pasif içerisindeki oranı yüzde yetmiş civarındadır. Uzun vadeli yabancı kaynakların payı ise % 18 özkaynaklar %11 dir. Sektörde bütün varlıkların yüzde doksanı yabancı kaynaklarla finanse edilmektedir.

Sektörde risk unsuru oluşturan en önemli sorun varlıkların %90 nının yabancı kaynaklarla finanse edilmiş olmasıdır.

Tablo 5-75 Bilanço Dikey Analiz Sektör Ortalaması Tablosu (İETT,ESHOT EGO)

AKTİFLER	İETT 2016		ESHOT		EGO		Ortalama	
	Genel	Grup	Genel	Grup	genel	Grup	genel	Grup
DÖNEN VARLIKLAR	1,94%		35,88%		15,55%		17,79%	
HAZIR DEĞERLER		10,74%		5,36%		8,20%		8,10%
FAALİYET ALACAKLARI		54,90%		8,53%		6,78%		23,40%
DİĞER ALACAKLAR		7,95%		12,67%		5,25%		8,62%
STOKLAR		20,78%		1,70%		29,79%		17,42%
ÖN ÖDEMELER		1,49%		0,53%		0,55%		0,86%
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR		4,13%		71,21%		49,45%		41,60%
DURAN VARLIKLAR	98,06%		64,14%		84,45%		82,22%	
MALİ DURAN VARLIKLAR		1,35%		21,90%		0,07%		7,77%
MADDİ DURAN VARLIKLAR		98,65%		78,10%		99,93%		92,23%
MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%
DİĞER DURAN VARLIKLAR		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%
AKTİF TOPLAMI								
PAŞIFLER	Genel	Gurup	Genel	Grup	Genel	Grup	Genel	Grup
KISA VADELİ YABANCI KAYNAK	11,91%		42,40%		157,20%		70,50%	
İÇ MALİ BORÇLAR		7,58%		41,62%		96,47%		48,56%
KISA VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR HS.		8,11%		0,00%		0,00%		2,70%
FAALİYET BORÇLARI		53,42%		34,71%		2,32%		30,15%
EMANET YABANCI KAYNAKLAR		25,03%		21,59%		0,90%		15,84%
ALINAN AVANSLAR		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%
ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER		3,73%		2,07%		0,19%		2,00%
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI		1,60%		0,00%		0,00%		0,53%
GELECEK AYLARA AİT GELİR VE GİDER TAHAKUKLARI		0,53%		0,00%		0,08%		0,20%
DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAK	12,06%		18,70%		23,98%		18,25%	
UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR		54,40%		100,00%		89,18%		81,19%
UZUN VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR		12,00%		0,00%		0,73%		4,25%
DİĞER BORÇLAR		0,11%		0,00%		10,09%		3,40%
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI		33,31%		0,00%		0,00%		11,10%
GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI		0,18%		0,00%		0,00%		0,06%
ÖZKAYNAK	76,03%		38,90%		-81,19%		11,25%	
NET DEĞER		108,17%		-6,26%		30,34%		44,08%
GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI HS.		4,89%		85,87%		0,00%		30,25%
GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI HS.		-5,24%		26,25%		49,87%		23,63%
DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI		-7,82%		46,64%		19,78%		19,53%

Kaynak; 2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.11.2.1 Bilanço Dikey Oran Analizi Sektör Ortalaması Yorumlaması.(İETT, TFL)

Tablo 5-76 (S.133) de Londra toplu taşıma şirketi olan TFL' nin bilanço dikey analizini incelediğimizde, şirketin 2016 yılı toplam aktif içinde dönen varlıkların payı% 10,75 duran varlıkların payı ise%89 olmuştur. İETT ile karşılaştırıldığında Londra toplu taşıma Şirketi'nin kısmen daha likit olduğunu görmekteyiz.

Kaynaklar incelediğimizde toplam pasif içerisinde Kısa vadeli yabancı kaynakların Payı%8 uzun vadeli yabancı kaynakların Payı ise%58 dir. Öz-kaynaklar %35 dir.

Gelişmiş ülkelerdeki faiz oranı düşüklüğü işletmelerin uzun veya kısa vadede yatırım amaçlı borçlanma riskinin maliyet açısından düşük riskli bir unsur olduğu aşikârdır. Bu sebeple Londra toplu taşıma Şirketi'nin de varlıklarının yüzde 65'ini yabancı kaynak ile finanse ettiğini görmekteyiz.

Tablo 5-76 Bilanço Dikey Analiz Sektör Ortalaması Tablosu(İETT, TFL)

AKTİFLER	İETT			TRANSPORT OF LONDON		
	2016	Genel	Grup	2016	Genel	Grup
DÖNEN VARLIK	122.201.846,25	1,94%		11.381,47	10,75%	
A HAZIR DEĞERLER	13.128.701,30		10,74%	353,38		3,10%
B FAALİYET ALACAKLARI	67.094.417,40		54,90%			
C DİĞER ALACAKLAR	9.717.572,39		7,95%			
D STOKLAR	25.387.770,82		20,78%	3,46		0,03%
E ÖN ÖDEMELER	1.824.016,38		1,49%	3.494,88		30,71%
F DİĞ. DÖN VAR	5.049.367,96		4,13%	7.529,76		66,16%
DURAN VARLIK	6.192.896.384,49	98,06%		94.499,57	89,25%	
A FAAL.ALA.(tecil)	0,00					
B MAL DUR. VAR	83.525.380,04		1,35%			
C MAD. DUR VAR	6.109.371.004,45		98,65%	16.545,17		17,51%
D MAD OLM. D. VAR	0,00			429,41		0,45%
E DİĞ DUR. VA	0,00			77.524,99		82,04%
AKTİF TOPLAMI	6.315.098.230,74	100,00%		105.881,04		
PASİFLER	İETT			TRANSPORT OF LONDON		
	2016	Genel	Grup	2016	Genel	Grup
KVYK	752.060.401,34	11,91%		8.077,10	7,63%	
A İÇ MAL BORÇ.	56.979.798,55		7,58%			
B KV.DIŞ MAL. B	60.966.305,80		8,11%	2.761,34		34,19%
C FAAL B.	401.784.719,25		53,42%	2.761,34		59,14%
D EMAN. YK	188.256.920,47		25,03%			
E AVANS.	0,00		0,00%			
F ÖD. DİĞ. YÜK.	28.022.134,42		3,73%			
G BORÇ VE GİD KAR	12.044.941,61		1,60%			
Ğ GELECEK AY GEL VE GİD	4.005.581,24		0,53%			
H D. KVYK	0,00		0,00%	539,14		6,67%
UVYK	761.857.972,08	12,06%		61.429,97	58,02%	
A UV İÇ MAL B	414.434.172,23		54,40%	69,98		
B UV DIŞ MALÇ.B	91.449.458,47		12,00%	37.570,18		
C DİĞ.B	825.148,36		0,11%	757,73		
D BOTÇ VE GİD KAR.	253.757.080,03		33,31%			
E GEL. YIL GEL VE GİD	1.392.112,99		0,18%	23.032,08		
ÖZKAYNAK	4.801.179.857,32	76,03%		45.098,21	34,35%	
A NET DEĞER	5.193.252.690,81		108,17%	45.098,21		100,00%
B GEÇ YIL OLUMLU	234.552.323,15		4,89%			
C GEÇ YIL OLUMSUZ	-251.369.577,66		-5,24%			
D DÖN FAL SON.	-375.255.578,98		-7,82%			
PASİF TOPLAMI	6.315.098.230,74			105.881,04		

Kaynak ; 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu ve TFL Bilanço Raporu

** TFL Bilançosunda 31/12-2015 ve 2016 Mer. Bank ₺TL Mil . şeklindedir ** İETT Bilançosunda Tutarlar TL'dir.(₺)

5.12 İETT BİLANÇO TREND(EĞİLİM) ANALİZİ

Tablo 5-77a da İETT Genel Müdürlüğü'nün 2014-2015 ve 2016 yıllarının birbirini izleyen eğilim analizinde, dönen varlıklar ile kısa vadeli yabancı kaynakların bir önceki yıllarına göre düşüş eğiliminde olduğunu görmekteyiz. Dönen varlıklarda özellikle hazır değerlerde likit tutmadan dolayı doğabilecek değer kaybı riskinin önlendiği ancak aynı zamanda işletim sermayesi riskinin arttığını görmekteyiz.

Tablo 5-78 b de kısa vadeli yabancı kaynaklarda ise borçlanma riskinin azaldığı tespit edilmiştir. Duran varlık ve özkaynak oranlarının birbirini izleyen yıllara göre artış göstermesi sermaye yapısının da güçlenmeye gidildiğinin göstergesidir.

Tablo 5-77 a İETT Bilanço Trend Analizi Aktif

<i>AKTİFLER</i>	2014.	2014e göre2015	2015.	2015e göre2016	2016.
DÖNEN VARLIKLAR	335.909.912,87	-14,46%	287.352.797,25	-57,47%	122.201.846,25
HAZIR DEĞERLER	176.439.416,14	-13,25%	153.061.793,53	-91,42%	13.128.701,30
FAALİYET ALACAKLARI	62.443.462,12	10,37%	68.918.854,18	-2,65%	67.094.417,40
DİĞER ALACAKLAR	12.007.007,25	-20,52%	9.543.098,73	1,83%	9.717.572,39
STOKLAR	40.444.865,80	-1,94%	39.659.502,76	-35,99%	25.387.770,82
ÖN ÖDEMELER	1.693.349,83	-4,84%	1.611.390,84	13,20%	1.824.016,38
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	42.881.811,73	-66,05%	14.558.157,21	-65,32%	5.049.367,96
DURAN VARLIKLAR	1.697.843.064,16	-6,80%	1.582.415.405,08	291,36%	6.192.896.384,49
MALİ DURAN VARLIKLAR	82.005.981,42	1,85%	83.525.380,04	0,00%	83.525.380,04
MADDİ DURAN VARLIKLAR	1.615.836.447,14	-7,24%	1.498.890.025,04	307,59%	6.109.371.004,45
MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	0,00		0,00		0,00
DİĞER DURAN VARLIKLAR	635,60	-100,00%	0,00		0,00
AKTİF TOPLAMI	2.033.752.977,03	-8,06%	1.869.768.202,33	337,75%	6.315.098.230,74

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

Tablo 5-78 b İETT Bilanço Trend Analizi Pasif

<i>PASİF</i>	2014.	2015/2014	2015.	2016/2015	2016.
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	1.134.677.638,50	-24,35%	858.400.657,81	-12,39%	752.060.401,34
İÇ MALİ BORÇLAR	37.550.256,34	-83,10%	6.347.657,13	797,65%	56.979.798,55
KISA VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR HS.	174.436.747,15	-48,35%	90.101.932,17	-32,34%	60.966.305,80
FAALİYET BORÇLARI	546.956.553,21	-15,00%	464.889.998,60	-13,57%	401.784.719,25
EMANET YABANCI KAYNAKLAR	299.917.510,11	-18,73%	243.752.246,45	-22,77%	188.256.920,47
ALINAN AVANSLAR	0,00		0,00		0,00
ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	48.374.021,50	-18,96%	39.203.748,33	-28,52%	28.022.134,42
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	21.671.992,00	-52,01%	10.399.330,00	15,82%	12.044.941,61
GELECEK AYLARA AİT GELİR VE GİDER TAH.	5.746.855,80	-35,52%	3.705.745,13	8,09%	4.005.581,24
DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	23.702,39	-100,00%	0,00	0,00	0,00
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	610.696.060,87	9,81%	670.613.057,42	13,61%	761.857.972,08
UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	200.103.154,64	57,96%	316.081.144,64	31,12%	414.434.172,23
UZUN VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR	175.031.485,59	-27,80%	126.381.223,56	-27,64%	91.449.458,47
DİĞER BORÇLAR	84.301.948,77	-17,49%	69.561.659,43	-98,81%	825.148,36
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	144.985.043,00	7,35%	155.636.034,66	63,05%	253.757.080,03
GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HES.	6.274.428,87	-52,94%	2.952.995,13	-52,86%	1.392.112,99
ÖZ KAYNAKLAR	288.379.277,66	18,16%	340.754.487,10	1308,99%	4.801.179.857,32
NET DEĞER	144.566.822,48	-186,80%	-125.483.486,95	-4238,59%	5.193.252.690,81
GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET S	662.308.753,24	0,00%	662.308.753,24	-64,59%	234.552.323,15
GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET S.	-334.540.810,36	-24,86%	-251.369.577,66	0,00%	-251.369.577,66
DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	-183.955.487,70	-130,06%	55.298.798,47	-778,60%	-375.255.578,98
PASİF TOPLAMI	2.033.752.977,03	-8,06%	1.869.768.202,33	237,75%	6.315.098.230,74

Tutarlar TL'dir.(₺)

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.12.1 BİLANÇO TREND ANALİZİ SEKTÖR ORTALAMASI YORUMLAMASI (İETT-ESHOT-EGO)

Tablo 5-79 de İETT-ESHOT ve EGO kurumlarını Bilanço trend analizi ortalamaları alınmıştır. Genel olarak varlık ve kaynaklar bir önce yıla göre düşüş eğilimine girmişlerdir.

Tablo 5-79 Bilanço Sektör Trend Analizi (İETT-ESHOT-EGO)

	Sektör		İETT	
	2015/2014.	2016/2015.	2015/2014	2016/2015
AKTİFLER				
DÖNEN VARLIKLAR	-1,42%	-5,11%	-14,46%	-57,47%
HAZIR DEĞERLER	-31,12%	125,91%	-13,25%	-91,42%
FAALİYET ALACAKLARI	102,30%	21,83%	10,37%	-2,65%
DİĞER ALACAKLAR	-0,37%	-1,94%	-20,52%	1,83%
STOKLAR	-30,41%	687,36%	-1,94%	-35,99%
ÖN ÖDEMELER	-1,23%	1,42%	-4,84%	13,20%
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	-19,07%	-7,55%	-66,05%	-65,32%
DURAN VARLIKLAR	-5,36%	98,64%	-6,80%	291,36%
FAALİYET ALACAKLARI(tecil)	0,27%	-0,27%	0,00%	0,00%
MALİ DURAN VARLIKLAR	-31,54%	-5,80%	1,85%	0,00%
MADDİ DURAN VARLIKLAR	-6,61%	107,87%	-7,24%	307,59%
MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	5,26%	-100,00%	0,00%	0,00%
DİĞER DURAN VARLIKLAR	-27,76%	8,36%	-100,00%	0,00%
AKTİF TOPLAMI	-3,60%	116,73%	-8,06%	337,75%
PASİFLER	2015/2014.	2016/2015.	2015/2014	2016/2015
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	-6,92%	3,51%	-24,35%	-12,39%
İÇ MALİ BORÇLAR	-30,95%	270,12%	-83,10%	797,65%
KISA VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR HS.	-24,17%	-16,17%	-48,35%	-32,34%
FAALİYET BORÇLARI	-3,43%	6,52%	-15,00%	-13,57%
EMANET YABANCI KAYNAKLAR	24,91%	-2,03%	-18,73%	-22,77%
ALINAN AVANSLAR	-50,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	-29,69%	-26,89%	-18,96%	-28,52%
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	90,82%	-61,39%	-52,01%	15,82%
GELECEK AYLARA AİT GELİR VE GİDER TAH.	-23,86%	-31,77%	-35,52%	8,09%
DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	-33,33%	0,00%	-100,00%	0,00%
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	-14,46%	-13,88%	9,81%	13,61%
UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	4,71%	3,24%	57,96%	31,12%
UZUN VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR	-14,79%	-16,93%	-27,80%	-27,64%
DİĞER BORÇLAR	-9,79%	-57,81%	-17,49%	-98,81%
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	-43,55%	-18,48%	7,35%	63,05%
GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI	-57,01%	-76,43%	-52,94%	-52,86%
ÖZ KAYNAKLAR	-343,35%	391,43%	18,16%	1308,99%
NET DEĞER	-29,53%	-1436,24%	-186,80%	-4238,59%
GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	4,87%	87,25%	0,00%	-64,59%
GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	4,19%	-24,31%	-24,86%	0,00%
DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	110,83%	-168,18%	-130,06%	-778,60%
PASİF TOPLAMI	37,97%	64,92%	-8,06%	237,75%

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.12.2 BİLANÇO TREND ANALİZİ SEKTÖR ORTALAMASI YORUMLAMASI (İETT/TFL)

Tablo 5-80 de İETT ile Londra toplu taşıma kurumu kıyasladığımız da dönen varlık ile kısa vadeli ve uzun vadeli yabancı kaynaklarda birbirine yakın sonuçlar

çıktığını görmekteyiz. Ancak, İETT 2016 yılında duran varlık ve özkaynak artırımına gitmiş ve bu artışla mali yapısını sağlamlaştırmıştır.

Tablo 5-80 Bilanço Trend Analizi
(İETT/TFL)

	İETT			*TRANSPORT OF LONDON *		
	2015.	2016/2015	2016.	2015.	2016/2015	2016.
AKTİFLER						
DÖNEN VARLIKLAR	287.352.797,25	-57,47%	122.201.846,25	16.862,69	-32,50%	11.381,47
HAZIR DEĞERLER	153.061.793,53	-91,42%	13.128.701,30	84,67	317,35%	353,38
FAALİYET ALACAKLARI	68.918.854,18	-2,65%	67.094.417,40			
DİĞER ALACAKLAR	9.543.098,73	1,83%	9.717.572,39			
STOKLAR	39.659.502,76	-35,99%	25.387.770,82	9,50	-63,64%	3,46
ÖN ÖDEMELER	1.611.390,84	13,20%	1.824.016,38	3.176,50	10,02%	3.494,88
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	14.558.157,21	-65,32%	5.049.367,96	13.592,02	-44,60%	7.529,76
DURAN VARLIKLAR	1.582.415.405,08	291,36%	6.192.896.384,49	85.456,51	10,58%	94.499,57
MALİ DURAN VARLIKLAR	83.525.380,04	0,00%	83.525.380,04			
MADDİ DURAN VARLIKLAR	1.498.890.025,04	307,59%	6.109.371.004,45	16.204,75	2,10%	16.545,17
MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	0,00		0,00	270,00	59,04%	429,41
DİĞER DURAN VARLIKLAR	0,00		0,00	68.981,76	12,38%	77.524,99
<i>AKTİF TOPLAMI</i>	1.869.768.202,33	337,75%	6.315.098.230,74	102.319,20	3,48%	105.881,04
PASİFLER						
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	858.400.657,81	-12,39%	752.060.401,34	6.642,43	21,60%	8.077,10
İÇ MALİ BORÇLAR	6.347.657,13	797,65%	56.979.798,55			
KISA VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR HS.	90.101.932,17	-32,34%	60.966.305,80	2.559,60	7,88%	2.761,34
FAALİYET BORÇLARI	464.889.998,60	-13,57%	401.784.719,25	3.594,67	32,88%	2.761,34
EMANET YABANCI KAYNAKLAR	243.752.246,45	-22,77%	188.256.920,47			
ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	39.203.748,33	-28,52%	28.022.134,42			
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	10.399.330,00	15,82%	12.044.941,61			
GELECEK AYLARA AİT GELİR VE GİDER TAH.	3.705.745,13	8,09%	4.005.581,24			
DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	0,00		0,00	488,16	10,44%	539,14
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	670.613.057,42	13,61%	761.857.972,08	50.578,56	21,45%	61.429,97
UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	316.081.144,64	31,12%	414.434.172,23	85,54	-18,18%	69,98
UZUN VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR	126.381.223,56	-27,64%	91.449.458,47	35.807,62	4,92%	37.570,18
DİĞER BORÇLAR	69.561.659,43	-98,81%	825.148,36	825,98	-8,26%	757,73
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	155.636.034,66	63,05%	253.757.080,03			
GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI	2.952.995,13	-52,86%	1.392.112,99	13.859,42	66,18%	23.032,08
ÖZ KAYNAKLAR	340.754.487,10	1308,99%	4.801.179.857,32	45.098,21	-19,34%	45.098,21
NET DEĞER	-125.483.486,95	-4238,59%	5.193.252.690,81	45.098,21	-19,34%	45.098,21
GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	662.308.753,24	-64,59%	234.552.323,15			
GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-251.369.577,66	0,00%	-251.369.577,66			
DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	55.298.798,47	-778,60%	-375.255.578,98			
<i>PASİF TOPLAMI</i>	1.869.768.202,33	237,75%	6.315.098.230,74	102.3019,20	3,48%	105.881,04

Kaynak ; 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço

Murakıp Raporu ve TFL Bilanço Raporu

**** TFL Bilançosunda 31/12-2015 ve 2016 Mer. Bankası ₺ x TL Mil . Şeklinde ** İETT**

Bilançosunda Tutarlar TL'dir.(₺)

5.13 İETT FAALİYET GELİR VE GİDER TREND ANALİZİ

Bu bölümde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından onaylanan İETT Genel Müdürlüğü'nün bütçe ve Kesin Hesap murakıp raporlarında bulunan faaliyet gelirleri ve faaliyet giderleri sonuçları incelenecektir.

5.13.1 İETT FAALİYET GİDERLERİ TABLOSUNUN TREND ANALİZİ YORUMLAMASI

Tablo 5-81 de İETT Genel Müdürlüğü'nün faaliyet giderleri incelendiği zaman faaliyet giderleri içinde personel giderleri 2014 ve 2015 e göre düşüş eğiliminde iken mal ve hizmet alım giderleri yükselişe geçmiştir. Buradan anlaşılıyor ki kadrolu personel yerine taşeron personel kullanımına gidilmiştir.

Giderler içerisinde diğer yüksek giderlerden bir tanesi de gelirlerin ret ve iadesinden kaynaklanmaktadır. Burada 2016 yılında bilet satış sisteminin BDDK dan yetkili Bir kuruluşu geçmesinden dolayı satılan biletlerin kullanılmayan kısımlarının bu kuruma teslim edilmesi bu gider kaleminin çoğalmasına sebep olmuştur.

Tablo 5-81 Faaliyet Giderleri Trend Analiz Tablosu

Bütçe Giderinin Türü(630)	İETT					
	2014 TL	2015 TL	2016 TL	2015/2014 Oranı	2016/2014 Oranı	2016/2015 Oranı
Personel Gideri	346.003.662,01	316.862.410,01	309.817.521,20	-8,42%	-10,46%	-2,22%
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Pri.	66.141.752,05	57.373.696,76	65.063.226,23	-13,26%	-1,63%	13,40%
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	386.884.150,91	457.271.494,94	589.655.169,30	18,19%	52,41%	28,95%
Faiz Giderleri	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00%	0,00%
Cari Transferler	2.603.633,29	3.154.534,91	3.700.247,00	21,16%	42,12%	17,30%
Sermaye Transferleri				0,00%	0,00%	0,00%
Değer ve Miktar Değişim Giderleri	121.921.631,04	209.891.079,29	262.971.295,95	72,15%	115,69%	25,29%
Gelirlerin Ret ve İadesinden Kay. Gid	196.260,28	5.112,10	55.039.395,89	-97,40%	27944,08%	1076549,44%
Amortisman Giderleri	175.531.845,85	199.962.798,42	160.101.206,64	13,92%	-8,79%	-19,93%
İlk Madde ve Malzeme Giderleri	354.405.336,07	302.352.159,91	275.393.575,95	-14,69%	-22,29%	-8,92%
Silinen Alacıklardan Kaynaklanan Gid.	43.053.699,72	4.903.676,56	0,00	-88,61%	-100,00%	-100,00%
Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Hibe ..	0,00	0,00	5.800,00	0,00%	100,00%	100,00%
Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	0,00	0,00	246,00	0,00%	100,00%	100%
Diğer Giderler	11.033,70	2.176.204,32	17.104.374,56	19623,25%	154919,39%	685,97%
GİDERLER TOPLAMI	1.496.753.004,92	1.553.953.167,22	1.738.852.058,72	3,82%	16,17%	11,90%

Kaynak; 2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp

Tutarlar TL'dir.(₺)

5.13.2 İETT FAALİYET GELİRLERİ TABLOSUNUN TREND ANALİZİ YORUMLAMASI

Tablo 5-82 de Faaliyet gelirleri incelendiğinde teşebbüs ve mülkiyet gelirleri 2015 yılında 2014 göre % 8.58 lik Yükseliş göstermesine rağmen 2016 yılı 2014'e göre %6 civarında bir düşüş göstermiştir. 2016 yılı 2015 yılına göre %13 civarında düşmüştür.

Değer ve miktar değişimleri gelirleri bize 2015 yılında 2014'e göre %31 düşmüş 2016 yılında 2014'e göre %335 civarında bir artış göstermiştir

Tablo 5-82 İETT Faaliyet Gelirlerinin Trend Analiz Tablosu

İETT						
Bütçe Gelir Tütü (600)	2014 TL	2015 TL	2016 TL	2015/2014 Oranı	2016/2014 Oranı	2016/2015 Oranı
Teşebbüs Ve Mülkiyet Geliri	943.387.531,63	1.024.289.950,48	886.115.741,85	8,58%	-6,07%	-13,49%
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel	220.548.068,16	465.258.064,76	85.246.077,18	110,96%	-61,35%	-81,68%
Diğer Gelirler	27.636.381,11	36.464.189,58	29.814.720,43	31,94%	7,88%	-18,24%
Sermaye Geliri	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00%	0,00%
Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	121.225.536,32	83.239.760,87	362.419.940,28	-31,33%	198,96%	335,39%
GELİRLER TOPLAMI	1.312.797.517,22	1.609.251.965,69	1.363.596.479,74	22,58%	3,87%	-15,27%

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu Tutarlar TL'dir.(₺)

5.13.3 FAALİYET GİDERLERİ TABLOSU SEKTÖR ORTALAMASI TREND ANALİZ YORUMLAMASI

Tablo 5-83 de Faaliyet giderlerinin sektör ortalaması trend analizi incelendiğinde sektörde personel giderlerinde yıllar itibariyle düşüşte mal ve hizmet alımlarında yükseliş olduğunu görmekteyiz. Mal ve hizmet alımlarında ki yükseliş personel giderlerindeki yükselişten fazladır.

Faiz giderlerine baktığımızda, 2016 yılında 2015' e göre %63 artış olduğunu görmekteyiz.

Tablo 5-83 Faaliyet Giderleri Tablosu Sektör Ortalaması Trend Analizi

Bütçe Giderinin Türü(630)	2015/2014	2016/2014	2016/2015
	ORTALAMA Oranı	ORTALAMA Oranı	ORATLAMA Oranı
Personel Gideri	-20,03%	-28,92%	-12,28%
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	-23,06%	-25,93%	-1,76%
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	11,22%	31,11%	17,78%
Faiz Giderleri	-61,87%	-60,26%	368,12%
Cari Transferler	26,32%	82,53%	38,95%
Sermaye Transferleri	-6,70%	-18,16%	63,62%
Değer ve Miktar Değişim Giderleri	-9,28%	5,23%	-24,90%
Gelirlerin Ret ve İadesinden Kay.Gid	31,20%	9288,96%	358819,09%
Amortisman Giderleri	-2,59%	-1,50%	4,42%
İlk Madde ve Malzeme Giderleri	-7,88%	-8,26%	-0,61%
Silinen Alacaklardan Kaynaklanan Gid	-34,97%	14984,73%	17914,40%
Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devr. Hib.	0,00%	33,33%	33,33%
Proje Kapsamında Yapılan Cari Gid.	0,00%	0,00%	0,00%
Diğer Giderler	6558,80%	51606,46%	195,32%
GİDERLER TOPLAMI	-6,73%	1,90%	9,44%

Tablo 5-84 Faaliyet Gelirleri Tablosu Sektör Ortalaması Trend Analizi

Bütçe Gelir Türü (600)	2015/2014	2016/2014	2016/2015
	ORTALAMA Oranı	ORTALAMA Oranı	ORATLAMA Oranı
Teşebbüs Ve Mülkiyet Geliri	22,74%	3,64%	-13,09%
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gel.	11,56%	-46,16%	-43,45%
Diğer Gelirler	-3,47%	52,00%	228,42%
Sermaye Geliri	632,61%	120624,75%	6006,15%
Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	-43,15%	32,99%	78,46%
GELİRLER TOPLAMI	26,04%	17,80%	-4,87%

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.13.4 FAALİYET GELİRLERİ TABLOSU SEKTÖR ORTALAMASI TREND ANALİZ YORUMLAMASI

Tablo 5-84 de Faaliyet gelirlerinin sektör ortalaması Trend analizi incelendiğinde, teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinde 2015 yılı 2014 e göre % 22 , 2016 yılı 2014 göre %3,64 artış olduğunu görmekteyiz ancak, 2016 yılı 2015 göre %13 azalmıştır.

5.13.5 GELİRİN GİDERİ KARŞILAMA ORANI

İETT Genel Müdürlüğünün Gelirin gideri karşıla oranlarına baktığımızda sadece 2015 yılında gelirin %3,56 bir oranla giderin üzerinde kaldığı 2014 ve 2016 yıllarında ise gelirin gideri karşılama oranının %75-85 arasında olduğunu görmekteyiz.

Tablo 5-85 İETT Gelir Gider Karşılama Tablosu

	İETT 2014.	İETT 2015.	İETT 2016.
GELİRLER	1.312.797.517,22	1.609.251.965,69	1.363.596.479,74
GİDERLER	1.496.753.004,92	1.553.953.167,22	1.738.852.058,72
FARK	-183.955.487,70	55.298.798,47	-375.255.578,98

Tutarlar TL'dir.(₺)

Tablo 5-85a Gelir Gider Karşılama Tablosu(Oran olarak)

GELİR/GİDER(eksik /fazla)	-12,29%	3,56%	-21,58%
KARŞILAMA ORANI	87,71%	103,56%	78,42%

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıf Raporu

5.13.6 GELİRİN GİDERİ KARŞILAMA SEKTÖR ORANI

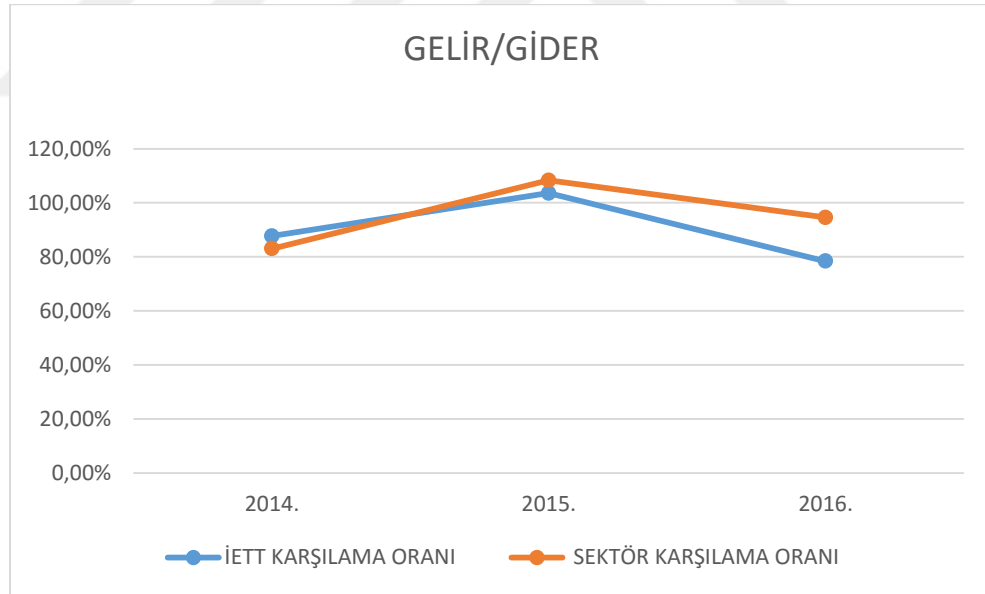
Tablo 5-86 Sektör Gelir

Gider Karşılama Oranı

KARŞILAMA BİLGİLERİ	2014.	2015.	2016.
GELİR/GİDER(EKSİK GELİR)	-16,96%	8,34%	-5,42%
KARŞILAMA ORANI	83,04%	108,34%	94,58%

5.13.7 GELİRİN GİDERİ KARŞILAMA SEKTÖR ORANI YORUMLAMASI

Gelir gider dengesinde sektör ortalamasını incelediğimiz zaman bu oranın 2015 yılında gelirlerin giderlere oranla %8,34 fazla olduğu 2014 ve 2016 yıllarında ise ortalama olarak, gelirin gideri %85 ile %95 arasında karşıladığını görmekteyiz. Bu oranlarla İETT Genel Müdürlüğü'nün oranlarını karşılaştırdığımız zaman İETT' nin oranları sektör ortalamasının altında kalmıştır.

Şekil 5-26 Gelir Gider İETT ve Sektör Ortalaması Grafiği

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.13.8 FAALİYET GELİR VE GİDERLERİNİN DİKEY ORAN YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ.

Dikey analiz statik bir analiz türü olmasına rağmen üç yılın dikey oran analizleri karşılaştırılmıştır.

5.13.8.1 Faaliyet Giderleri ve Gelirleri Dikey Oran Analizi Yorumlaması

Tablo 5-87 de İETT Genel Müdürlüğü'nün 2016 yılı gider tablosu dikey oran analizi incelendiğinde toplam giderler içinde en yüksek payı mal ve hizmet giderleri almıştır. Mal ve hizmet giderlerinin oranı % 34 dür . Toplam giderler içinde 2. en yüksek payı personel giderleri almıştır. 2016 yılı toplam giderler içindeki personel gideri oranı ise%18 dir.

Tablo 5-88da İETT Genel Müdürlüğü'nün 2016 yılı gelir tablosu dikey oran analizi incelendiğinde toplam gelirler içinde en yüksek pay, %65 ile teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin olmuştur.

Tablo 5-87 Faaliyet Giderleri Dikey Oran Tablosu

Bütçe Giderinin Türü(630)	İETT					
	2014 TL	2015 TL	2016 TL	2014 TL	2015 TL	2016 TL
Personel Gideri	346.003.662,01	316.862.410,01	309.817.521,20	23,117%	20,39%	17,82%
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Gis.	66.141.752,05	57.373.696,76	65.063.226,23	4,419%	3,692%	3,742%
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	386.884.150,91	457.271.494,94	589.655.169,30	25,848%	29,426%	33,911%
Faiz Giderleri	0,00	0,00	0,00	0,000%	0,000%	0,000%
Cari Transferler	2.603.633,29	3.154.534,91	3.700.247,00	0,174%	0,203%	0,213%
Sermaye Transferleri	0,00	0,00	0,00	0,000%	0,00%	0,00%
Değer ve Miktar Değişim Giderleri	121.921.631,04	209.891.079,29	262.971.295,95	8,146%	13,507%	15,123%
Gelirlerin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Gid	196.260,28	5.112,10	55.039.395,89	0,013%	0,000%	3,165%
Amortisman Giderleri	175.531.845,85	199.962.798,42	160.101.206,64	11,728%	12,868%	9,207%
İlk Madde ve Malzeme Giderleri	354.405.336,07	302.352.159,91	275.393.575,95	23,678%	19,457%	15,838%
Silinen Alacaklardan Kaynaklanan Giderler	43.053.699,72	4.903.676,56	0,00	2,876%	0,316%	0,000%
Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen	0,00	0,00	5.800,00	0,000%	0,000%	0,000%
Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	0,00	0,00	246,00	0,000%	0,000%	0,000%
Diğer Giderler	11.033,70	2.176.204,32	17.104.374,56	0,001%	0,140%	0,984%
GİDERLER TOPLAMI	1.496.753.004,92	1.553.953.167,22	1.738.852.058,72			

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu Tutarlar TL'dir.(₺)

Tablo 5-88 Faaliyet Gelirleri Dikey Oran Analizi Tablosu

İETT

Bütçe Gelir Türü (600)	2014 TL	2015 TL	2016 TL	2014 Oranı	2015 Oranı	2016 Oranı
Teşebbüs Ve Mülkiyet Geliri	943.387.531,63	1.024.289.950,48	886.115.741,85	71,861%	63,650%	64,984%
Alman Bağış ve Yardımlar ile Özel Gel	220.548.068,16	465.258.064,76	85.246.077,18	16,80%	28,91%	6,25%
Diğer Gelirler	27.636.381,11	36.464.189,58	29.814.720,43	2,11%	2,27%	2,19%
Sermaye Geliri					0,00%	0,00%
Değer ve Miktar Değişimleri Gel.	121.225.536,32	83.239.760,87	362.419.940,28	9,23%	5,17%	26,58%
GELİRLER TOPLAMI	1.312.797.517,22	1.609.251.965,69	1.363.596.479,74			

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe, Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu Tutarlar TL'dir.(₺)

5.13.8.2 Faaliyet Giderleri Dikey Oran Analizi (Sektör Ortalaması)

Tablo 5-8 de Sektör ortalamasına baktığımızda 2016 yılında toplam giderler içinde en yüksek pay % 57 ile mal ve hizmet alım giderlerindedir.

Toplam giderler içinde ikinci en yüksek pay ise personel giderlerinde olmuştur. Personel giderlerinin oranı ise %9 dur.

Tablo 5-89 Faaliyet Gideri Dikey Oran Tablosu (sektör)

Bütçe Giderinin Türü(630)	2014 TL	2015 TL	2016 TL
Personel Gideri	13,47%	11,07%	9,23%
Sos. Güv Kurumlarına Devlet Primi Gid.	2,39%	1,92%	1,82%
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	44,68%	53,83%	57,04%
Faiz Giderleri	7,56%	0,49%	0,79%
Cari Transferler	0,18%	0,25%	0,38%
Sermaye Transferleri	2,47%	2,65%	2,66%
Değer ve Miktar Değişim Giderleri	2,79%	4,50%	5,04%
Gelirlerin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Gi	0,01%	0,03%	1,06%
Amortisman Giderleri	6,97%	7,14%	6,21%
İlk Madde ve Malzeme Giderleri	18,51%	17,96%	15,44%
Silinen Alacaklardan Kaynaklanan Giderler	0,96%	0,11%	0,00%
Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Dev.	0,00%	0,00%	0,00%
Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	0,00%	0,00%	0,00%
Diğer Giderler	0,01%	0,06%	0,33%

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu. Tutarlar TL'dir.(₺)

5.13.8.3 Faaliyet Gelirlerini Dikey Oran Yöntemi Sektör Ortalamasının İncelenmesi

Tablo 5-90 Faaliyet geliri sektör ortalamasına baktığımızda toplam gelirler içinde teşebbüs ve mülkiyet gelirinin yüzde 66 ile 1. sırada olduğunu görmekteyiz. Teşebbüs ve mülkiyet gelirini, alınan bağış yardımlar ve özel gelirler kalemi takip etmektedir. Onun da oranı yüzde 19dur.

Tablo 5-90 Faaliyet Gelirleri Dikey Oran Analizi Tablosu(Sektör)

Bütçe Gelir Türü (600)	2014 TL	2015 TL	2016 TL
Teşebbüs Ve Mülkiyet Geliri	72,76%	70,73%	66,06%
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	21,89%	26,04%	18,45%
Diğer Gelirler	2,09%	1,49%	2,85%
Sermaye Geliri	0,00%	0,02%	3,77%
Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	3,26%	1,73%	8,86%

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu

5.13.9 KURUMLARIN GELİR VE GİDERLERİNİN, YOLCU SAYILARINA ORANLARI

Tablo 5-91- Tablo 5-92 ve Tablo 5-93 de İETT ESHOT ve EGO 'nun gelir ve gider tutarlarını toplamları, yolculuk sayılarına oranlanmıştır. Buradaki amaç yolcu başı gelirin ve maliyetin tespitidir.

Tablo 5-91 İETT nin yıllık tüm gelirleri tüm gelirleri yıllık yolcu sayısına oranlandığında 2014 yılında 2,56TL 2015 yılında 3,24 TL 2016 yılında ise 2,83 TL ye tekamül ettiğini görmekteyiz. Aynı tablo da tüm giderleri yolcu sayılarına oranladığımızda ise 2014 de 2,92TL, 2015 de 3,13 TL. 2016 ise 3,62 TL olduğunu görmekteyiz.

2014 ve 2016 yılında yolcu başı maliyetler yolcu başı gelirin üzerinde kalırken 2015 yılında 0,011 civarında yolcu başı gelir ,yolcu başı maliyetin üzerine çıkmıştır.

Tablo 5-94 de İETT ESHOT ve EGO Gelir/Yol. Genel Tablosun da 2016 ortalamasına baktığımızda ortalama yolcu başı gelir 2,81TLdir . Tablo 5-94 de yolcu başı giderler incelendiğinde ise bu oran 3,07TL dir

Tablo 5-91 İETT Gelir-Gider/Yolculuk Sayıları Tablosu

İETT (Gelir /Yolculuk)			
YOLCULUK SAY.	513.000.000,00	497.000.000,00	481.000.000,00
GELİR (TL)	1.312.797.517,22	1.609.251.965,69	1.363.596.479,74
Gelir/ Yolculuk	2,56	3,24	2,83
İETT (Gider /Yolculuk)			
YOLCULUK SAY.	513.000.000,00	497.000.000,00	481.000.000,00
GİDER(TL)	1.496.753.004,92	1.553.953.167,22	1.738.852.058,72
Gider/ Yolculuk	2,92	3,13	3,62

Kaynak; İETT 2016 Kesin Hes ve Murakıp Raporları ve İETT 2016 Faaliyet Raporu (Sayfa 83)

Tablo 5-92 ESHOT Gelir-Gider/Yolculuk Sayıları Tablosu

ESHOR (Gelir /Yolculuk)			
YOLCULUK SAY.	267.000.000,00	253.000.000,00	254.000.000,00
GELİR (TL)	575.854.261,27	577.598.553,54	651.584.859,40
Gelir/ Yolculuk	2,16	2,28	2,57
ESHOT(Gider /Yolculuk)			
YOLCULUK SAY.	267.000.000,00	253.000.000,00	254.000.000,00
GİDER(TL)	559.331.888,55	471.269.508,27	569.868.486,61
Gider/ Yolculuk	2,09	1,86	2,24

Kaynak; ESHOT 2016 Kesin Hes ve Murakıp Raporları ve ESHOT 2016 Faaliyet Raporu (Sayfa 45)

Tablo 5-93 EGO Gelir-Gider/Yolculuk Sayıları Tablosu

EGO (Gelir /Yolculuk)			
YOLCULUK SAY.	229.818.961,00	208.651.659,00	199.947.038,00
GELİR (TL)	445.669.651,62	691.829.630,06	607.805.292,29
Gelir/ Yolculuk	1,94	3,32	3,04
EGO (Gider /Yolculuk)			
YOLCULUK SAY.	229.818.961,00	208.651.659,00	199.947.038,00
GİDER(TL)	762.446.905,80	699.488.235,91	668.357.300,01
Gider/ Yolculuk	3,32	3,35	3,34

Kaynak; EGO 2016 Kesin Hes ve Murakıp Raporları ve EGO 2014-2015- 2016 Faaliyet Raporu (Sayfa 36-39-45)

Tablo 5-94 İETT ESHOT ve EGO Gelir/Yol. Genel Tablosu

İETT ESHOT EGO GELİR/YOLCULUK SAYILARI GENEL TABLOSU				
KURUM	2014	2015	2016	ORTALAMA
İETT	2,56	3,24	2,83	2,88
ESHOT	2,16	2,28	2,57	2,34
EGO	1,94	3,32	3,04	2,77
ORTALAMA	2,22	2,95	2,81	2,66

Kaynak; İETT ESHOT ve EGO 2016 Kesin Hes.ve Murakıp Raporları ve EGO 2016 Faaliyet Raporu

Tablo 5-95 İETT ESHOT ve EGO Gider/Yol. Genel Tablo

İETT ESHOT EGO GİDER/YOLCULUK SAYILARI GENEL TABLOSU				
KURUM	2014	2015	2016	ORTALAMA
İETT	2,92	3,13	3,62	3,22
ESHOT	2,09	1,86	2,24	2,06
EGO	3,32	3,35	3,34	3,34
ORTALAMA	2,78	2,78	3,07	2,87

Kaynak; İETT ESHOT ve EGO 2016 Kesin Hes.ve Murakıp Raporları ve EGO 2016 Faaliyet Raporu

5.14 İETT NAKİT VE BİLGİLERİ

İETT de Nakit akımı konusunda nakit akış tablosu günlük düzenlenmekte ve sistemsel bazda ortak veri tabanı da arşivlenmemektedir. Bu sebepten dolayı aylık veya yıllık bazda nakit akım tablosu temin edilememiştir.

Banka ekstra bilgilerinin de kamuya açık olmaması sebebiyle nakit döngüsü konusunda 2016 yılı kesin hesap ve bilanço murakıp raporları kaynak olarak kullanılmıştır.

Tablo 5-91 de İETT'nin 2016 yılı içindeki nakit giriş ve çıkış bilgileri bulunmaktadır. Tüm işlemlerin banka yoluyla yapılmasından dolayı kasa hesabı 0 (sıfır) bakiye vermiştir.

Yıl içinde banka hesabına yapılan muhasebe kayıtları neticesinde bir sonraki yıla 13.128.701.27 TL devredilmiştir.

Tablo 5-96 Hazır Değerler Bilgileri Tablosu(31/12/2016Kesin Mizan)

İETT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ 31.12.2016 TARİHLİ KESİN MİZANI									
HESAP KODU	E 1	E 2	E 3	E 4	HESAP ADI	BORÇ TUTARI TL	ALACAK TUTARI TL	BORÇ KALANI	ALACA K KALAN I
100					KASA HESABI	6.613.403,95	6.613.403,95	0,00	0,00
100	01				MERKEZ KASA HES.	6.613.403,95	6.613.403,95	0,00	0,00
101					ALINAN ÇEKLER HES.	0,00	0,00	0,00	0,00
101	01				Muhasebe Birimindeki Çek.	0,00	0,00	0,00	0,00
101	02				Tahsildeki Çekler	0,00	0,00	0,00	0,00
102					BANKA HESABI	14.338.512.736,82	14.325.384.035,55	13.128.701,27	0,00
102				01	VAKIFBANK	13.992.691.302,36	13.980.160.265,59	12.531.036,77	0,00
102				03	İNG BANK	0,02	0,00	0,02	0,00
102				04	T.C.ZİRAAT BANKASI	7.875,52	0,50	7.875,02	0,00
102				06	T.HALK BANKASI	345.813.558,92	345.223.769,46	589.789,46	0,00

Kaynak ;2014- 2015-2016 İETT Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu Tutarlar TLdir.(₺)

5.14.1 SEKTÖRÜN NAKİT BİLGİLERİ

İETT de olduğu gibi diğer kurumların da nakit akım tablolarında ulaşılamadığından Tablo 5-92 de ESHOT, EGO ve İETT'nin 2016 yılı kesin mizan raporlarından elde edilen nakit bilgileri bulunmaktadır. Tabloda da görüldüğü gibi işletim sermayesi açısından EGO 'nun nakit rezervinin diğer kurumlarda fazla olduğu gözlenmiştir.

Tablo 5-97 Sektörün Nakit Bilgileri

ESHOT 2016 Kesin Mizan				
Kod	Tür	Borç	Alacak	Bakiye
102.01	Banka	2.425.456.994,35	2.416.840.493,69	8.616.500,66
100.01	Kasa	811.462,64	811.462,64	0,00
EGO2016 Kesin Mizan				
Kod	Tür	Borç	Alacak	Bakiye
102.01	Banka	3.850.072.274,45	3.830.481.850,40	19.590.424,05
100.01	Kasa	9.941.037,93	9.937.774,18	3.263,75
İETT2016 Kesin Mizan				
Kod	Tür	Borç	Alacak	Bakiye
102.01	Banka	14.338.512.736,82	14.325.384.035,55	13.128.701,27
100.01	Kasa	6.613.403,95	6.613.403,95	0,00

Kaynak ; 2016 İETT ESHOT ve EGO Gn. Müdürlüğü Bütçe , Kesin Hesap, Bilanço Murakıp Raporu.

Bölüm 5.14 de açıklandığı gibi İETT' nin aylık ve yıllık bazda nakit akım tablosu verileri olmadığından dolayı Tablo 5-98 de 30/12/2016 tarihli nakit akım tablosu bilgileri mevcuttur. Tablo da, vadede olan tutarlar ile banka bakiyesinin toplamının 13.128.701,27 olduğu ve bu tutarın 2017 yılına devrettiği anlaşılmıştır.

Tablo 5-98 30/12/2016 Tarihli İETT Nakit Akım Tablosu

İETT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ NAKİT AKIMI

6.405.405,8

30.12.2016

1. KAYNAKLAR

DEVİR 8

1.1 HASILATLAR		1.964.519,49
1.1.1 Özel Bayi Tahsilatları		
1.1.2 İETT Grup Tahsilatları		
1.1.3 OSM Tahsilatları		
1.1.4 İDO		
1.1.5 TCDD		
1.1.7 Yolculuk Hasılatı Hesabı	1.964.519,49	
1.2 YARDIMCI GELİRLER		1.042.162,67
1.2.1 Mal ve Hizmet Satışları	0,00	
1.2.1.1 Hurda Satışı		
1.2.1.2 Bulunan Eşyalar		
1.2.1.99 Diğer Mal ve Hizmet Satışı		
1.2.2 Ödeme İadesi		
1.2.3 Kira	0,00	
1.2.3.1 Otobüs Kira Gelirleri		
1.2.3.2 Hat Kira Gelirleri		
1.2.3.3 Gayrimenkul Kira Gelirleri		
1.2.3.4 Film Çekim Kirası		
1.2.4 Paso	3.387,96	
1.2.5 Hasar	11.665,61	
1.2.6 Teminat	980.972,07	
1.2.7 İstirahat		
1.2.8 Depozito		
1.2.9 Mevduat Faizi	5.065,82	
1.2.10.BES (Bilet Entegrasyon Sıs.)	3.398,00	
1.2.10.1 Ruhsat bedeli		
1.2.10.2 Cezalar		
1.2.10.3 Eğitim Bedeli	3.168,00	
1.2.10.4 Muayene	230,00	
1.2.10.5 Devir Bedeli		
1.2.10.6. Dijital Kart Bedeli		
1.2.10.7. Hizmet Bedeli		
1.2.10.8 Komisyon		
1.2.10.9 Kira		
1.2.11 Veznedan yatan	36.656,35	
1.2.12 Kar Payı	0,00	
1.2.12.1 İğdaş kar payı		
1.2.12.2 İstanbul Ulaşım kar payı		
1.2.13 Reklam Geliri		
1.2.14 Sayıştay İlam Gelirleri	450,00	
1.2.15 Tazminat ve Ceza Gelirleri	283,36	
1.2.16 Vergi Resim Harçlar		
1.2.17 Teminat mektubu İrad		
1.2.99 Muhtelif Gelirler	283,50	
1.2.99.1 Yemek Bedeli	283,50	
1.2.99.99 Diğer Muhtelif Gelirler		
1.3.HİBE VE YARDIMLAR		0,00
1.3.1 İBB Hibe		
1.3.99. İBB Diğer		
1.4 SERMAYE GELİRLERİ		0,00
1.4.1 Menkul Mal Satışları		
1.4.2 Gayrimenkul Satışları		
1.4.3 Menkul Kıymet Satışları		
1.5 BORÇLANMA		4.000.000,00
1.5.1 İBB	4.000.000,00	
1.5.2 İç Kredi Borçlanma	0,00	
1.5.2.1 Vakıfbank tic.kre.		
1.5.3 Dış Kredi Borçlanma	0,00	
1.5.3.1 Akabank		
1.5.3.2 ING Bank		
1.99 DÖNEN MEVDUAT		5.000.000,00
1.99.1 Halkbank		
1.99.2 Vakıfbank	5.000.000,00	
TOPLAM KAYNAK		12.006.682,16
SON BANKA DEVRİ		1.884.578,37

2.HARCAMALAR

2.1 PERSONEL ÖDEMELERİ		3.961.239,02
2.1.1 İşçi	960.948,25	
2.1.1.1 İşçi ücretleri		
2.1.1.2 İşçi İkraniyeleri		
2.1.1.3 İşçi Kıdem Tazminatları		
2.1.1.4 İşçi Diğer Ödemeleri	960.948,25	
2.1.2 Memur	290,77	
2.1.2.1 Memur Maaşları		
2.1.2.2 Memur İkraniyeleri		
2.1.2.3 Memur Diğer Ödemeleri	290,77	
2.1.3 Kiptaş ücretler	3.000.000,00	
2.1.4 Stajyer Ücretleri		
2.1.5 Diğer Personel		
2.2 MAL VE HİZMET ALIMLARI		2.061.609,97
2.2.1 Satıcılar	561.609,97	
2.2.2 Faturalar		0,00
2.2.3 Akaryakıt	1.500.000,00	
2.2.4 Belbim		
2.2.5 Ogs		
2.2.6 Basın İlan kurumu		
2.2.7 KİK Ödemeleri		
2.3 YATIRIMLAR		0,00
2.3.1 Otobüs alımları		
2.3.2 Sabit Kıymet alımları		
2.3.3 Kamulaştırmalar		
2.4 VERGİ VE YASAL YÜK.		654.368,30
2.4.1 Cari SGK		
2.4.2 Cari Vergi		
2.4.3 6111 Vergi yapılandırma		
2.4.4 6111 SGK yapılandırma	654.368,30	
2.4.5 Emekli sandığı		
2.4.6 Motorlu Taşıtlar Vergisi		
2.4.7 Diğer Vergi ve Yasal Yük.		
2.5 DİĞER ÖDEMELER		292,38
2.5.1 İcralar		
2.5.2 Teminat İadeleri		
2.5.3 Banka masrafları		
2.5.4 Sendika Aidatları		
2.5.99 Diğer Ödemeler	292,38	
2.6 TAHSİLTAN İADELER		0,00
2.6.1 ÖHO İadeleri	0,00	
2.6.1.1 İstanbul Halk Ulaşım		
2.6.1.3 Özülaş		
2.6.1.4 Örtüş		
2.6.1.5 Mavi Marmara		
2.6.1.6 Kentiçi İstanbul		
2.6.1.7 Çift Katlı		
2.6.1.8 Bağımsız Taşımaçlar		
2.6.2 Deniz Motorları İadeler	0,00	
2.6.2.1 Turyol		
2.6.2.2 Dentur		
2.6.2.3 SS Mavi Marmara		
2.6.3 İDO		
2.6.4 İstanbul Ulaşım		
2.6.5 Otobüs AŞ		
2.6.6 TCDD		
2.6.7 Şehir Hatları		
2.6.8 Sağlık A.Ş.		
2.7 KREDİ BORÇ ÖDEMELERİ		0,00
2.7.1 İç Kredi Borç Ödemeleri	0,00	
2.7.1.1 Vakıfbank		
2.7.1.2 Denizbank		
2.7.2 Dış Kredi Borç Ödemeleri	0,00	
2.7.2.2 ING Bank		
2.7.2.3 Kexim		
2.7.2.4 Wilmington-Trust		
2.99 VADELİ MEVDUAT	9.850.000,00	9.850.000,00
2.99.1 Halkbank ve Diğ BankV	1.394.122,90	1.394.122,90
2.99.2 Vakıfbank (gecelik)	9.850.000,00	
TOPLAM HARCAMA		17.921.632,57
ÖZEL BAYİ TAHSİLATI		

KAYNAK : İETT Mali İşler Dairesi Başkanlığı

5.15 GENEL DEĞERLENDİRME

İETT Genel Müdürlüğü'nün İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından onaylanan kesin hesap ve murakıp raporları verileri doğrultusunda yapılan analizler bize kurumun mali yapı haritasını çıkartmış olup sektör ortalamasıyla karşılaştırma imkânı vermiştir.

Tezimizin birinci bölümünde finansal risk yönetiminin kavramsal çerçevesini açıklarken, finansal risk yönetiminin, risk kontrolünü de içeren bir kavram olarak matematiksel ifadeyle sürekli bir fonksiyon özelliği gösterdiğinden bahsetmiştik. Yani finansal risk yönetimi, birçok finansal göstergenin, işletmelerin özel durumlarıyla ilişkilendirilmesi sonucu; verilen kararların, devamlı gözden geçirilmesi, gerekiyorsa yeni önlemlerin alınması şeklinde dinamik bir süreci içermektedir.

İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün finansal risk yönetimindeki ve analizindeki amaç, işletmenin normal faaliyet süreci içerisinde karşılaşılan risklerin, minimize edilmesi, işletmenin varlıklarını, değerini maksimize edilerek yükümlülüklerini rahat bir konumda yerine getirilmesini sağlamaktır.

Bu amaçla günümüzde çok hızlı değişen iş yaşamında belirsizlikler ve riskler artmış olup bu ortamda çalışan yöneticilerin doğru karara ulaşmada işleri oldukça zorlaşmıştır. İşletme yöneticilerinin belirsizlikleri ve riskleri minimize edecek doğru kararları vermeleri ve işletmenin iyi bir mali yapıyla sürekliliğini sağlamaları gerekmektedir.

Genel olarak mali yapıyla ilgili bir değerlendirme yapacak olursak;

İETT Genel Müdürlüğü'nün mali verileri doğrultusunda yapılan rasyo analizlerinde likidite oranlarının çok düşük olduğu ancak, likit tutmanın da ayrı bir risk faktörü olduğundan bu riskin kontrol edilirse fırsata dönüşeceği bir gerçektir.

Sektör ortalamasına bakıldığında aynı risk çekincesinin tüm sektöre yayıldığını da görmekteyiz.

Finansal yapı oranlarında ise kısa ve uzun vadeli borç stoğunun azaltılarak duran varlık ve özkaynaklarda artışa gidilmiştir. Finans yöneticilerinin risk unsurlarının tespit ederek nakit varlıktan elde edebilecekleri gelir ile duran varlık

stoğunun değer kazanması arasındaki marjinal maliyetlerin iyi hesaplanması ve bu sürecin yönetiminde amacın daha çok gelir (kazanç) elde edilmesi olması gerekmektedir.

Sektör ortalamasına bakıldığı zaman İETT Genel Müdürlüğü gibi hizmet veren diğer öncü kurumlarda (ESHOT-EGO vs.) özel bütçeleri olmalarına rağmen Devlet kurumu olma özelliklerinden aldıkları özgüvenden dolayı finansal riski yönetmeyi veya finansal riskten kaçınma yerine hizmetin riskin önünde bir unsur olduğunu kabullendiği ve sadece etkin hedeflerle strateji belirlediğini görmekteyiz.

Verimlilik faktörünün de önemli bir unsur olduğu ancak, bu özgüven sayesinde ve politik baskılarla bu unsura dikkat edilmediği aşikârdır.

Çalışmanın birinci bölümünde finansal riskin sınıflandırılması konusunda sistematik ve sistematik olmayan risklerden bahsetmiştik. Sistematik risklerin genel ekonomik koşullardan kaynaklanan ve dolayısıyla tüm yatırım araçlarını etkileyen ve kaçınılamaz risk olduğunu anlatmıştık.

5.15.1 SİSTEMATİK RİSKLERİN İETT' YE ETKİSİ

Bu riskler faiz oranı riski enflasyon riski piyasa riski kur riski yasal risk kredi riski ve operasyonel risk olduğunu belirtmiştik.

5.15.1.1 Kur Riski Ve Faiz Oranı Riski

İETT Genel Müdürlüğü'nün bu riskler içinde faiz oranı riski ve kur riski unsurlarına iyi yönetmesi gerekir. Sistematik olan bu riskleri tamamen bertaraf etmek mümkün değildir. Ancak sağlam bir risk yönetimi ile kontrol altına alınabilir.

İETT 'nin Dış Borçlarının Değerlendirilmesi;

Kurumun hesapları ve bilançosu incelendiğinde varlıklar içinde hiç döviz rezervi olmadı halde kısa vadeli ve uzun vadeli döviz borç stoğunun 31 .12. 2016 tarihi itibarıyla 51.878.858,95 \$ (bilançoya ve hesaplara merkez bankası kuru üzerinden . TL olarak aktarılmıştır.) olarak tespit edilmiştir. Bu borcun faizi değişken ve sabit faizli yani ödeme tarihindeki libor +030 olarak belirlenmiştir. Libor İşlemleri kısa vadede cazip gelebilir ama uzun vadede büyük bir risk unsurudur.

Faizi incelerken faiz maliyeti iyi analiz edilmelidir. Faiz, ekonomide fonların arz ve talebindeki dengeyi yani makro dengeyi sağlayan önemli bir faktördür ancak, faiz para talebini ve likidite talebini etkileyen ve belirleyen önemli bir etkidir. Dolayısıyla uzun vadedeki libor ve kur riski önemli bir risk unsuru oluşturmakta ve kayba yol açmaktadır.

Normal şartlarda işletmeler ihtiyaç duydukları durumda fon talep ederler ve yatırıma karar verirken projeden kendisini tatmin edecek bir getiri oranı beklerler. İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün 2007- 2016 Yılları arası daha önceki yıllardan elde etmiş olduğu fonların faiz ile beraber geri ödemesi 150 milyon dolar civarındadır.

Buradan beklenen sonuç yapılan yatırım karşılığında gelirin yükseltilmesi ve kârlılık maksimizasyonudur. Elde edilen kâr ile yatırımlar daha da güçlendirilebilir. Ancak yapılan incelemelerde özellikle 2014- 2015 ve 2016 yıllarında gelirden düşüşler yaşandığı ve maliyetlerin yükseldiği gözlenmektedir.

İETT'nin dış borç stoğunu oluşturmaya sebep olan proje Bağcılar -İkitelli raylı sistem projesidir. Dolayısıyla bu proje bir Büyükşehir projesi olup İETT ye getirisi olmayan bir projedir. Ancak projenin tüm mali yükümlülüğü ve risk unsurları İETT ye yüklenmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 6. maddesinde Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamaktır.

Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletmek veya kiraya vermek Büyükşehir belediyeleri yetkisindedir. Buna rağmen raylı taşıma konusunun İETT'nin yetkisinde olamamasına rağmen bu yükün kuruma yüklenmesi hem finansal hem operasyonel anlamda kurumu zora sokmuştur.

Etkin bir finans yönetim sistemi olmayışı sebebiyle bu getirisiz projenin finansal riskleri tahmin edilememiş ve yönetilememiştir. Projenin hazırlanışı

esnasında bu riskler dile getirilememesi kurumu zora sokmuş, kendi alanı olan lastik tekerlekli topu taşıma sistemine gereken özeni gösterememiştir.

5.15.2 İETT VE FİNANSAL RİSKTEN KORUNMA YÖNTEMLERİ.

Bu tezin ikinci bölümünde finansal riskten korunma yöntemlerinden bahsetmiştik. Bu yöntemler sigorta sözleşmeleri yöntemi, aktif pasif yöntemi ve türev ürünler sözleşmesi yöntemidir.

5.15.2.1 İETT ve Sigorta Sözleşmeleri.

Sigorta sözleşmeleri genel anlamda, belirli bir prim karşılığında taşınır ya da taşınmaz tüm değerlerin yasa ile korunmaya değer bir sigortalananabilir menfaatine zarar veren rizikonun gerçekleşmesi halinde bu zararı karşılayacak tutarda sigortalının tazminata hak kazanmasını sağlayan çift taraflı bir sözleşmedir.

İETT Genel Müdürlüğü'nün varlıklarına baktığımızda taşınır taşınmaz varlık toplamının değeri 6.192. 896.384,49 TL. dir. İETT Genel Müdürlüğünü bir Devlet kurumu olması , Devlet güvencesi altında olması bu varlıkların hayat dışı sigorta riskleri olan yangın , kaza , vs riskleri taşımadığı anlamına gelmez. Yapılan araştırmada İETT'nin hiç bir varlığının sigorta sözleşmesi kapsamına almadığını görmekteyiz. Sadece İETT'nin araçlarında zorunlu mali sorumluluk ve zorunlu ferdi sigorta bulunmaktadır.

5.15.2.2 İETT Ve Türev Ürünler

Türev ürünler; nitelikleri itibariyle değeri bir başka varlığa (döviz, hazine bonosu, devlet tahvili, endeksler, faiz, emtia, kredi değerliliği vb.) dayalı olan finansal araçlardır. Türev ürünlerde vadeli, opsiyon, gelecek ve swap yaygın olarak kullanılmaktadır.

İETT'nin bir devlet kurumu olması sebebiyle varlıklarının değerlendirilmesi kanunlar ve yönetmelikleri çerçevesi içinde olmaktadır.

Bu sebeple Hazine Müsteşarlığı'nın **11 Eylül 2013 tarihli 28762** sayılı genel tebliğinde ;

Madde 5 – (1) Hazine Müsteşarlığı dışında kalan genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri;

a) Kendi bütçeleri veya tasarrufları altında bulunan her türlü mali kaynaklarını TCMB veya muhabiri olan bankada açılacak TL cinsi vadeli veya vadesiz hesaplarda tutmakla yükümlüdür.

b) Dış alımlar veya yurtdışından temin edilen krediler nedeni ile döviz cinsinden ödeme veya yükümlülükleri olması veya Avrupa Birliği tarafından sağlanan ve döviz cinsinden izlenmesi gereken hibe anlaşmaları ile çeşitli faaliyetler kapsamında uluslararası örgütler tarafından hesaplarına döviz cinsi aktarım yapılması durumunda sadece bu işlemlerle sınırlı olmak kaydıyla vadeli veya vadesiz döviz tevdiat hesabı açtırabilir.

(2) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri dışındaki kurumlar kendi bütçeleri veya tasarrufları altında bulunan her türlü mali kaynaklarını kamu sermayeli bankalarda açtıracakları hesaplarda aşağıdaki araçları kullanarak değerlendirmekle yükümlüdür.

a) *TL cinsi vadesiz veya vadeli mevduat,*

b) *Gerekli görülmesi halinde ve ihtiyaçları ölçüsünde döviz cinsi ödemeleri için vadeli veya vadesiz mevduat,*

c) İhale, doğrudan satış, ihale öncesi rekabetçi olmayan teklif ya da ikincil piyasadan doğrudan repo ya da ters repo yoluyla temin etmek suretiyle 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında Müsteşarlıkça ihraç edilen borçlanma senetleri veya kira sertifikaları.

Kaynakların değerlendirilmesi ve nemalandırma konusunda ise;

Madde 6 – (1) Kurumlar kısa vadeli kaynaklarını, *vadesiz veya vadeli mevduat ile repo/ters repo araçlarını kullanarak değerlendirir.* Kısa vadeli kaynaklar için uygulanacak vadeli mevduat faiz oranı TCMB'nin politika faiz oranı olarak ilan ettiği 1 hafta vadeli repo/ters repo ihale faiz oranından düşük olamaz hükümleri bulunmaktadır.

Bu hükümleri gereği diğer devlet kurumları gibi İETT'nin türev ürünlerinden sadece vadeli işlem yapmasına müsaade edilmiştir.

Kurumun rasyo analizleri sonuçlarının likidite oranlarına bakıldığında da 2016 yılı için cari oranının 0,16 asit test oranının 0,13 ve nakit oranının da 0,02 olduğunu görmekteyiz. (5.9.4 de Oran Analizi Genel Değerlendirmesi Konusu)

Bu sebeple döviz veya TL bazında stoğu olmaması tüm yatırımı duran varlık üzerine yapması bir risk unsuru oluşturabilir.

İyi bir finans yöneticisinin başlıca görev ve sorumluluğu, işletmenin gereksinim duyduğu fonları zamanında sağlama ve dönen varlıkların yönetimi olarak düşünülürdü. Oysa günümüzde, temel amaç işletmenin piyasa değerinin, başka bir deyişle özel sektörde firmanın sahiplerinin servetlerinin en yüksek düzeye yükseltilmesi, özel bütçeli Devlet kurumlarında ise bütçe açığı vermemek adına karı maksimize ederek kamuya yapılan yatırımların çoğaltılmasını sağlamak olmalıdır.

Finans yöneticisinin kâr ile riski en uygun biçimde dengeleyerek ve yöneterek işletmenin piyasa değerini maksimize edebilmelidir ve yatırımların oranını arttırabilir.

Bunun için başlıca üç fonksiyonu yerine getirmesi gerekir;

- 1.Planlama, varlıkların (aktiflerin) yönetimi başka bir deyişle yatırım kararlarının alınması ve firmanın gereksinme duyduğu fonların sağlanması,
- 2.İşletmenin geçmiş dönemlerde almış olduğu sonuçları analiz etmesi,
- 3.Analiz sonuçlarının yorumlanması ve değerlendirilmesi de gereklidir.

Günümüzde özel sektörde olduğu gibi kamuda da iyi bir finans yöneticisi;

Mali konularda alınan kararların, stratejik ve kalkınma planlarının uygunluğunu sağlamak, uygulama sonuçlarının, alınan kararlara ve hedeflere uygun olup olmadığını da denetlemek durumundadır. Bunun dışında, işletmenin gerekiyorsa yeniden organizasyonu, tasfiyesi, gibi özel konularda alınan kararlara katılmak ve bu durumlarda mali değerlemeleri ve değerlendirmeleri yapmaktır. İETT'nin ve sektörün bu konudaki en büyük açığı devlet güvencesi altında hareket

etmesi ve tutarsız harcanan kaynakların kamu hizmeti veya sosyal belediyeçilik anlayışı kapsamında tanıtılmasıdır.

5.15.3 AKTİF – PASİF YÖNETİMİ VE GELİR VE GİDER DENGESİZLİĞİ

Bilançolarda varlıklar ve kaynaklar hiçbir zaman birbirinden ayrı düşünülmemeli ve kendi aralarında belli bir uyum olmalıdır. Aktif-pasif yönetimi kısaca karı maksimize etmek amacıyla likidite emniyetini de düşünmek kaydıyla temel mali tablolardan biri olan bilançonun her iki tarafının da düzenlenmesi ve değiştirilmesi olarak değerlendirilebilir.

Varlıkların emniyeti öz sermayenin yeterli ve aktiflerin kaliteli olması ile sağlanmaktadır. Başka bir deyişle aktif pasif yönetimi, likidite riskini optimum seviyelerde tutarak gerekli sermayeyi de bulundurmak şartıyla kar maksimizasyonu sağlamaya çalışmaktır. Kısaca aktif-pasif yönetiminde getiri ve maliyetler ile vadeler arasında dengeli bir ilişki kurulmalıdır.

Gelir Gider Dengesizliği (Operasyonel Başarısızlık)

Devlet Kurumlarının amaçları kamu hizmetlerini en etkin verimli ve tutarlı bir şekilde yerine getirmektir. Buradaki tutarlılık maliyetlerden kaçmak anlamında değil operasyonel bazla optimum hizmeti sağlamak için projeler geliştirmektir.

Finansal risk kontrolü ve yönetiminin genel amacını bu tezin ilk bölümünde incelemiş ve bu konuda yapılan tüm çalışmaların uzun veya kısa vade de kullanılan kaldıraçların etkisinin azaltmak, yada bir başka ifadeyle borçlanma maliyetlerinin etkisini önceden sezinleyerek önlem almak veya elde likit halde bulunan nakdi veya aynı tüm materyallerin değerini korumak olduğundan bahsetmiştik. Ancak bu iki unsurun tek bir amacı vardır. Bu amaç gelir ve kar maksimizasyonunu en üst seviye de tutmaktır.

Kurumun gelir gider dengesi ne baktığımızda gelirin gideri karşılama oranı 2016 yılı için %78 dir. Yani gider gelirden %22 oranında fazadır. gelirin gidere göre kalan eksik kısmının giderilmesi borçlanma yoluyla yapılmaktadır.

2016 yılında bir önceki yıla göre, hat sayısı %3,4 civarında nüfus %2,5 civarında c artarken yolcu sayısı ise%3,3oranında düşmüştür.

Gelir, bir önceki yıla göre %15 azalmış gider ise %11 artmıştır. Bu sonuca göre yolcu sayısı azalmasına rağmen maliyetler kontrol altına alınamamış, giderler artmış ve gelirler düşmüştür.

Gelir gider dengesinde giderin ağır bastığı her sonuç finansal ve operasyonel yönetimin başarısız olduğunun bir göstergesidir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi yetki alanı içinde yapılan tüm toplu taşıma, ücreti mukabilinde yapılmaktadır. Operasyonel anlamda entegrasyon sağlanmadığı, finansal anlamda giderler kontrol altına alınmadığı sürece hem finansal hem operasyonel risk yönetilemez durumdadır.

Kurumların etkinlik ölçümü hizmeti alan kişiden gelecek geri dönüşlerle sağlanır. Burada çeşitli yöntemler kullanılarak hizmeti alan vatandaşın hizmetle ilgili görüşlerine başvurulur. Ancak, finansal anlamda performansın ölçümü gelir-gider denge noktasına bağlıdır. Bu noktanın altına elde edilen her sonuç başarısız sonuç olarak kabul edilir.

Dolayısıyla gelir ve gider arasındaki olumsuz fark nedeniyle etkin bir finansal yönetim sistemi olmadığını, verimlilik ve tutumluluk prensibinin sağlanamadığını görmekteyiz.

İyi bir finans yöneticisi bu tip olumsuzlukları önceden sezinleyerek operasyonel yöneticilerle irtibat halinde olmak, gelir gider arasındaki dengesizliğin sebeplerinin araştırılması konusunda fikirlerini beyan etmek ve üst yönetime konuyla ilgili öneriler sunmak durumundadır.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi İETT Genel Müdürlüğünde Gelir Gider dengesinde ağırlığın gider tarafında olması finansal riski en açık bir şekilde gözler önüne sermektedir. Bu riskin elimine edilmesi için öncelikle maliyetlerin kontrol altına alınması ve gelir arttırıcı projelerin hayata geçirilmesi gerekmektedir.

İşletmenin başarısızlık ölçüsü faaliyetleri sonu maliyeti karşılama oranıdır. Bu oranın %100 altında kalması işletmenin başarısız olduğunun bir göstergesidir. Tezimizin birinci bölümünde (1.2) finansal riski doğuran nedenlerin oranları, endüstride beklenmeyen gelişmeler %20 yönetim yetersizliği %60 doğal yetersizlikler %10 diğer %10 olarak tanımlamıştık.

Yapılan analizler sonrası sonuçları incelediğinde hem İETT Genel Müdürlüğü'nün hem de sektörün gelir gider dengesinin olumsuz sonuçlar vermesi yönetsel konuların ve stratejik planların sorgulanması gereğini gündeme getirmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığına bağlı olarak İstanbul gibi büyük bir metropolün toplu taşıma görevini üstlenmiş İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından onaylanan kesin hesap ve murakıp raporu verileri doğrultusunda finansal yapısını incelenmiş ve aynı sektörde hizmet veren İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü ile eşit yasal yapıya sahip Ankara Büyükşehir Belediyesi EGO ve İzmir Büyükşehir Belediyesi ESHOT Genel Müdürlükleri'nin Büyükşehir Belediyesi meclisleri tarafından onaylanmış, bütçe ve kesin hesap murakıp raporları doğrultusunda kamuya sunulan finansal raporları ile karşılaştırılmıştır.

Yapılan incelemedeki amaç, İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün hem yetkisel hem de finansal anlamda geniş bir yapıya sahip olmasından dolayı verdiği hizmetin daha etkin ve verimli bir şekilde nasıl verebileceği, finansal ve operasyonel risklerin tespiti ve bu risklerin yönetimi, riskten korunma yöntemlerinin anlatılması ve giderin ağırlık bastığı gelir gider dengesizliklerinin neden olduğu kayıpların ekonomimize verdiği zararlar irdelenmiştir.

Verimlilik ve etkinlik, bir işletmenin başarısını ve performansını, değerlendirmede kullanılan önemli kavramlardır. Verimlilik ve etkinlik performans denetiminin unsurlarını oluşturmaktadır. Çünkü bu kavramlar bazen birbirlerinin yerine kullanılmasına rağmen aralarında önemli farklar vardır.

Etkililik, sonuçlar ve amaçlarla ilgili olmakla beraber gerçekten ihtiyaç duyulan, yararlı mal ve hizmetlerin üretilip sunulmasıyla ilgilidir. Vereceğimiz hizmeti hangi hedefler doğrultusunda planlarken ortaya çıkan hizmetin kalitesi ve maliyeti çok önemlidir. Etkinlik olgusu, dönem başında yaptığımız stratejik veya finansal planların, dönem sonuçları ile karşılattığımızda, neredeydik? Ve nereye indik? yada çıktık sorularını defalarca sorulmasını veya yönetsel anlamda sorgulanmasını gerektirir.

Etkililik, Daha iyi bir örgütlenme ve daha yüksek performans standartlarına ulaşılacak için, kullanılan kaynakların tam kapasitede

kullanılmasıdır. Başka bir deyişle burada söz konusu olan 'kaynak mevcudiyetindeki yetersizlik, istem düzeyindeki düşüklük gibi kısıtlamalar altında bile gerçekten çalışarak daha iyi olabiliriz demektir.

Verimlilik ise dar anlamda üretim odaklı bir kavram olup, asıl olarak etkenlik ve etkililik bileşenlerinden oluşmakla birlikte randıman, yenilik, çalışma yaşamının kalitesi gibi performans boyutlarını da içine almaktadır.

Etkinlik ise, işlerin doğru yapılması anlamında olup bir yöneticinin performansını ölçme kriterlerinden birisidir. Etkin bir yönetici belli bir çıktıyı elde etmek için girdilerin niteliklerini artırabilen bir yöneticidir. Yani maliyetleri minimize edip, belli bir amaç için kaynakları etkin kullanabiliyorsa bu yönetici etkin faaliyet gösteriyor demektir.

Yöneticilerin en önemli görevlerinden biri elindeki kaynakları iyi yönetmektir. Her zaman sınırlı ve yetersiz olacak olan bu kaynakları, etkin kullanmaktan başka çaresi yoktur. Kaynaklar verimli kullanılmıyor, planlamalar iyi yapamıyor ve elde edilen sonuçlar planlarla örtüşmüyorsa, doğru işler yapılmıyor demektir.

Yeni kamu yönetimi anlayışı, rekabetçi bir ortamı, sürekli gelişimi, idari yapılanma da yerinden yönetim, katılımcı ve etkin bir ideal yapılanmayı vatandaşa kaliteli hizmeti en kısa sürede ve en uygun ve en az maliyetle sunma gerekliliğini getirmektedir.

Günümüzde bütçe kaynaklarının etkin etkili ve verimli kullanılmasının aynı zamanda yasal bir zorunluluk olduğu dikkate alınarak, hizmet sunum sürecinde üst yöneticilerin kurum gelirlerini arttırmak kadar maliyet ve kayıpları da azaltacak şekilde kurum bütçelerini optimal kullanmaları gerekmektedir.

İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü bir devlet kurumu olması finansal risk taşımadığı bu riski taşımadığı için de sadece hizmeti sunarım maliyeti düşünmem mantığıyla hareket etmesi anlamına gelmez

Kamuda reform niteliği taşıyan 5018 sayılı kamu mali yönetimi ve kontrolü kanununun amacında; Kalkınma planları ve programlarda yer alan politika ve

hedefler doğrultusunda kamu kaynaklarının etkili, etkin ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını, hesap verebilirliği ve malî saydamlığı sağlamak üzere, kamu malî yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını, tüm malî işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve malî kontrolü düzenlemektir denilmektedir.

Kamu performans yönetiminin araçları olarak stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme anlayışına dayanan performans programları ve faaliyet raporları, Türk kamu sektöründe kanuni zorunluluk haline getirilmiştir. Bu bakımdan “ölçülemeyen yönetilemez” ilkesi etrafında performans ölçümü Türk kamu sektöründe de önem kazanmaya başlamıştır.

Gelişen ve değişen finansal sistemlere paralel olarak işletme içi ve işletme dışı şartlarda risklerin minimize edilmesi esnek işletme politikalarının izlenmesi ile mümkündür. Söz konusu politikaların belirlenmesinde ve yönlendirilmesinde finansal tabloların etkinliğinin giderek arttığını gözlemektedir.

Yöneticiler temel görevleri olan bir işletmenin faaliyetlerini yürütebilmek için çok çeşitli araç ve bilgi kaynaklarının kullanma ihtiyacı duyarlar. Bu araç ve kaynaklar içerisinde en çok yararlanabilecekleri kaynak ise finansal tablolardır.

İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün mali yapısında yapılan incelemede finansal risk unsurlarının tespiti için finansal analiz tekniklerinden yararlanılmış ve bu analiz sonucunda;

Likit ve kârlılık düzeylerinin başarısız olduğu ancak Özkaynak yapısının hibeler yoluyla sağlamlaştırıldığı tespit edilmiştir.

Son üç yılın gelir ve gider tablosu incelemelerinde gelir ile gider arasındaki dengesinin gider tarafının ağır bastığı önem taşımaktadır. Özellikle 2016 yılı teşebbüs ve mülkiyet gelirleri bir önceki yıla göre %20 düşmüş, ancak mal hizmet alım giderleri ise bir önceki %30 artmıştır.

Finansal risk yönetimi konusunda bu tezin ikinci bölümünde bahse konu işletme başarısızlıklarının %60 yönetsel başarısızlıklardan kaynaklandığı ve bu başarılılığın işletmenin kâr maksimizasyonuna bağlı olduğundan bahsetmiştik.

İETT Genel Müdürlüğü'nün hizmetini yerine getirirken değer artış hanesine kar yerine zarar yazılması, etkinlik etkililik ve verimlilik unsurlarını göz ardı edildiğinin apaçık bir göstergesidir.

Kurumun 2014, 2015 ve 2016 yıllarındaki gelir gider dengesinin, gider kanadındaki baskınlık, kurumda finansal risk yönetiminin etkinleştirilmesi adına, strateji geliştirme ve planlama modüllerinin tam manasıyla görevini yerine getiremediği sonucunu doğurmuştur.

Yukarıdaki olumsuz sonuçlar değerlendirildiği zaman, sonuç bölümünü başında da bahsettiğimiz gibi ölçülemeyen yönetilemez ilkesi gereği çıkan ölçüm sonuçlarına göre kurumun mali yapısının negatif bir seyirde olduğu ve bunun da işletme yönetiminden kaynaklandığı düşünülebilir. .

Kurumun iç denetim sisteminin aktif olmayışı sebebiyle riskli alanlara yönelmemesi ve bu risklerin tespit edilmemesi sonucunda varlık kaybına sebebiyet verildiği de anlaşılmıştır.

Genel olarak;

İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün bilançosunda yapılan incelemede bilanço aktif pasif yönetimi konusunda başarısız olunduğu ve bu sebeple finansal risklere maruz kalındığı tespit edilmiştir. Kurumun bu konuda yetkin olmadığı ve bu yetkinliği kazanma çabasında da olmadığı gözlemlenmiştir.

İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün faaliyet gelir ve gider tablolarında yapılan incelemede gelir gider dengesizliğinin tespitinin ve maliyetlerin kontrolsüz artışının yapısal anlamda finansal riskler doğurduğu tespit edilmiştir. Özellikle 2016 yılı itibarıyla 375.000.000 TL civarında olumsuz faaliyet sonucu olduğu ve İETT Genel Müdürlüğü'nün bir devlet kurumu olması sebebiyle bu zararın ülke

ekonomisinde zarar vermesi yönetsel tüm birimlerin sorgulanması gerekliliğini doğurmuştur.

Bu iki önemli finansal risk unsurundan yola çıkarak İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün mali yapısını iyileştirmek adına aşağıda listelenen önerileri sunulmuştur.

- Gelir gider dengesini kurabilmek adına gelir arttırıcı faaliyet alanları bulmak için Ar-ge çalışmalarına hız verilmeli ve stratejik planlamalarda gelir arttırma unsuru en önemli unsur olmalıdır.
- Finansal riskleri yönetmek ve risk hesaplaması yapmak konusunda yetkinlik kazanmayı amaç edinmeli, gerekiyorsa bu konun uzmanlarından oluşan ve gerekli yetkinliklere sahip donanımlı bir birim kurmalıdır. Daha etkin bir yönetim modeli geliştirmek adına akademik destek alınmalıdır.
- İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün bir sonraki yılın bütçe hazırlık çalışmalarında, bütçe maddelerinde hedefler kâr esaslı olmalı ve bütçe gerçekleştirmelerindeki olumsuz saplamalar işletme içi nedenler kaynaklanıyorsa sorgulanmalıdır.
- Finansal risk yönetimin risk kontrolünde içeren bir kavram olması ve matematiksel, sayısal ifadelerle sürekli bir fonksiyon özelliği göstermesi finansal risk yönetim sürecini dinamik bir süreç haline getirmiş ve kontrol sıklığını zorunluğu hale sokmuştur.

Bu sebeple finansal göstergelerin vereceği her mesaj önem taşımaktadır. İETT'nin kesin mizanın netleşmesinin müteakiben bilanço ve faaliyet gelir gider tabloları hazırlanmaktadır. Bu tablolara İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından tayin edilen murakıplar tarafından, *tamamen yüzeysel* finansal analiz değerlendirmeleri yapılarak meclise onaya gönderilmektedir. Bu çalışma kapsamında, murakıp raporlarının incelenmesinde İETT 'nin finansal yapısının da büyük ölçüde risk unsurları olmasına rağmen bu risklerin, düzenlenen murakıp raporlarının *yeterli olmaması* sebebiyle göz ardı edildiği ve etkin bir finansal risk yönetiminin gerçekleştirilmesine izin vermediği anlaşılmıştır.

İETT'nin iktisadi büyüklüğünün verdiği mesajda, İETT'nin finansal yapısının(mali tablolarının) cari yıl içinde belirli periyotlarda (yılda en az 3 sefer) finansal analize tabii tutulması ve çıkan sonuçların üst yönetim tarafında değerlendirilmesi, olumsuz sapmalar durumunda zaman kaybetmeden önlem alınması gerekmektedir.

Kesin hesap döneminde temel finansal tablolar için hazırlanan murakıp raporlarının da bilimsel analiz tekniklerinin tümü kullanılması ve tespit edilen finansla risklerin net bir şekilde anlatılması şarttır.

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, kalkınma planları ve programlarda yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılması, hesap verebilirliği ve *malî saydamlığı* sağlamak üzere, kamu malî yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanması, uygulanması, tüm malî işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve malî kontrolünü düzenlemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda kesin hesap döneminde murakıp raporları ekinde yıllık nakit akışı tablosunun, banka özet ekstra raporuyla, bilanço ve faaliyet gelir gider tabloları ile beraber (likit akımı raporlamak amacıyla) beyan edilmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede, kurumun üst yöneticilerine bilgi vermek için (manuel ve ofis programı ile) günlük nakit akım tablosu düzenlendiği ve aylık yada yıllık arşivlenmediği tespit edilmiştir.

Tüm muhasebe sistemi için veri tabanlı bilgi işlem sistemi kullanılmakta ancak ek finansal tablo statüsünde bulunan nakit akım tablosu veri tabanlı sistem dışında kalmaktadır.

- İç denetim sistemi tamamen aktifleştirmeli, maliyet odaklı unsurların denetlemesi yapılmalı ve yapılan tüm denetim raporları üst yönetim ve ilgili birimlerle eksiksiz olarak paylaşılmalıdır.

- Zarar esaslı operasyonel yönetimden kurtularak optimum verimliliği sağlayabilecek bir yönetim sistemine geçmelidir. Gerekirse ,3645 sayılı İETT

Kuruluş kanunda ,”lüzum görölürse trolleybüs ve otobüs servisleri ihdas etmek, işletmek ve işlettirmek ibaresinden yola çıkarak gerekirse işletmek ten çekilip işlettirmeyi hedeflemeli maliyet unsurlarını azaltmalıdır.

- Doğabilecek her türlü kayıpları önlemek adına varlıklar sigorta sözleşmeleri kapsamında güvence altına alınmalıdır.
- Finansal rasyo verileri doğrultusunda, alınacak finansal kararların tümü sorgulanmalı ve maliyet arttırıcı ve değer kaybettirici hedefler yeniden değerlendirilmelidir.
- Gelecek adına tüm planlamalarda finansal riskler olup olmadığı, getiresinin sonuçlarının tespiti ve kısa veya uzun vadede devletimize kârı veya zararı gibi konular iyi analiz edilmelidir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- Acuner T. Şahin, K.T,(2002) Entelektüel Sermayenin Ölçülebilirliği Üzerine Bir Araştırma, Akdeniz Uni.İİBF Kongre Bildir Kitabı .
- Adeyemi S, and Adelaja S.O (2011) Deterent Measurs and chating Behavior of Accounting Undergraduates in Tertiary ins. İn Lagos Nigerya
- Akay H.,(2002) Türev Ürünlerden Swap İşlemleri ve Muhasebeleştirme İlkeleri, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt;4, Sayı;3, Eylül 2002,
- Akdoğan N. ve Tenker , N,(2007) Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri.12. Baskı Gazi Ankara Gazi Kitapevi
- Akgüç Ö,(1995) Mali Tablolar Anallizi ..9. Baskı İstanbul Muhasebe Enstitüsü Yayını No;64
- Akgün A. İ. (2012)Muhasebenin Uluslararası Harmonizasyonu ve İlke Bazlı Muhasebe Anlayışına Yöneliş.Celal Bayar Uni.Yönetim ve Eko.Dergisi
- Akınıcı N. ve Erdoğan , N (1995) Finansal Tablolar Analizi 4. Baskı İzmir Kitap evi Yayınları
- Aksel A.E(1995) Risk Yönetim Aracı Olarak Futures Piyasaları. Ankara; Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları,
- Alexander D.B.(2009) İnternatinol Financial Reporting and Analysi. Fourt Edition , United Kingdom Cengage leatrning
- Alkın E, Tugrul S.ve Akman V,(2001) Bankalarda Risk Yönetimine Giriş, stanbul; Çetin Matbaacılık,
- Amling F,(1990) Investments; An Introdotion to Analysis and Management, New Jersey,
- Arat Mehmet Emin ve Ahmet Hayri Durmuş(2000) İşletmelerde Mali Tablolar Tahlili. 5 Basım. İstanbul; Marmara Üniversitesi Nihat Savar Eğitim Vakfı Yayınları,
- Argun D ve İbiş C (2004). Mali Tablolar Analizi Uygulamaları. İstanbul; İSM MMO Yayınları
- Asokan M.V.,(2001) Shoja'eddin Chenouri, Abbasili Khalili Mahmoodabadi,,Project Report on ARCH GARCH Models, Waterloo University Canada
- Ataman A.Akay B. ((2004) Uluslararası Muhasebe Standartarı ve Türkiyedeki Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma Türkmen Kitabevi 2. Baskı İstanbul
- Ataman Ü.(2009) Muhasbe Dönem Sonnu İşlemleri(Genel Muhasebe Cilt2)Tükmen Kitapevi 16.Baskı

- Ataman Ü. (2013) Muhasebe Dönem içi İşlemler(Genel Muhasebe Cilt1) Türmen Kitapevi 9.Baskı
- Atkinson K ,Young M (2012) Management Accounting 6.Edition .Person
Atmaca B, Ceylan Y ve Hanedan(2002) Türksal. Bilanço Analiz Teknikleri. Ankara Vergi Denetmenleri Derneği,
- Berk N.(2003)Finansal Yönetim. 7. Baskı, İstanbul; Türkmen Kitapevi,
Berman K. Night J., 2006. Financial Intelligence, Business Literacy .Inc.Boston,
- Bolak M., 2004. Risk ve Yönetimi. İstanbul, Birsen yayınevi,
Bolak M. (2004) Risk Yönetimi. 1. Basım. İstanbul; Birsen Yayıncılık,
Brealy, R, Stewart A, Myers C. ve Alan J. Marcus.(2006) Fundamental of Corporate Finance. 6. Baskı. New York; McGraw Hill Financial,
- Ceylan A.(2006) İşletmelerde Finansal Yönetim, 9.Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa,
Ceylan, A. Finansal Teknikler. 3.Baskı, Bursa; Ekin Kitabevi, 1998.
Chapman R. J.,(2006) Simple Tools and Techniques for Enterprise Risk Management, England,
- Chauvin B.; Hermand, D.; Mullet, E. (2007). Risk perception and personality facets. Risk Analysis,
- Christoffersen P.F(2003). Elements Of Financial Risk Management. California;Academic Press,
- Crouhy M. Galai D.Mark R.(2006) The Essentials of Risk Management, ABD
- Dearden, J ve Shank J. Financial Accounting and Reporting. 1. Baskı. New Jersey; Prantice- Hall, 1
- Demir V ve Bahadır O (2012) KOBİ lerde FİNANSAL Rapolama İsyambul TÜRMOB yayınları
- Diederichs M.(2004) , Risikomanagement Und Risikocontrolling, München,
Durmuş A.H ve Arat M. E. (1994) İşletmelrde Mali Tablolar Tahili .Nihat Sayar Eğitim Vakfı Yayınları
- Eales B.A (1995) Finansal Risk Managenet, , London,
Elliot B (2006) Financial Accounting and Reoprtng Prentice Hall ,UK
Ercan, M. K ve Ünsal B.(2005) Finansal Yönetim. 6. Baskı. Ankara; Gazi Kitabevi Yayınları
- F.Birigham E.(1996) Finansal Yönetim Temelleri Cilt 1, Çev; Özdemir Akmut, Halil Sariaslan, Ankara,
- Fettahoğlu A. (2008) İşletme Finansmanı . Kayjan Matbacılık Sanayi
Fiflis T.J (2012)Accounting for mergers Acquisitions and investments ,in a Nutshell; The İnterrelationship of , and Criteria for; Purchase or Pooling , the Equity Method.
- Foley B. (2004) Finansal Reporting and Analysis Canterbury; İnstitute of Financial services

- Gallager T J. ve Joseph D. A.(1997) Financial Management Principles and Practice. 1. Baskı. New Jersey; Prentice Hall,
- Garrison N (2010) Managerial Accounting ,13e Mc Graw Hilli NY
- Gökçen G,Ataman B,Çakıcı C,(2011) Türkiye Finansla Raporlama Standartları Uygulamaları. Türkmen Yatınları İstanbul
- Gökçen G.(2011) Genel Muhasebe(İlkeler ve Tekdüzen Hesap Planı Uygulmaları)Beta Yayınları.3. Baskı
- Gökçen H.(2007) Yönetim Bilgi Sistemleri Ankara Palme Yayınları
- Gönenli A.(1998); İşletmelerde Finansal Yönetim. İstanbul, Formül Matbaası,4.Baskı, İstanbul,
- Gücenme Ü, (2005)Mali Tablolar Analizi ve Enf. Muh., İstanbul, Aktüel Yayınları, 5.baskı,
- Güler A., (2005), “Ticari Bankalarda Kredi Portföyünün Yönetimi”, Sermaye Piyasası Kurulu, Ankara.
- Gürsoy, Cudi Tuncer.(2007) Finansal Yönetim İlkeleri. 1. Baskı. İstanbul; Doğu Üniversitesi Yayınları
- Haftacı Vasfi ., (2014) Temel Muhasebe İzmir Umuttepe Yayınları NO.108
- Holton Glyn A (2004).“Defining Risk”,Financial Analysts Journal, CFA Institute,Cilt.60,Sayı.6,
- İlkin N(1984),Ekonomi Ansiklopedisi”,Paymaş,Cilt.1,İstanbul,
- Kadioğlu E., (2003)Şirketlerin Karşılaştıkları Kur Riski ve Kur Riskinin Yönetilmesi Yeterlik Etüdü, Sermaye Piyasası Kurulu, Nisan, Ankara,
- Karacan S.(2007) Entelektüel Sermayenin Muhasebeleştirilmesi ve Finansal Tablolarda Sunulması.Orient Yayınları
- Kaval H., (2004) İşletmelerde Risk Yönetimi, Yaklaşım Yayınları, Ankara.
- Koç Y. (2001) Türkiye Muhasebe Denetim Standartları (TMUDESK)Çalışmaları.
- Konuralp G. (2001) Sermaye Piyasaları i İstanbul Afa Yayınları
- Koyuncugil A. ve Özgülbaş N., (2006), “İmkb İşlem Gören KOBİ'lerin Finansal Başarısızlığına Etki Eden Faktörlerin Veri Madenciliği ile Belirlenmesi”, verimlilik kongresi
- Mossa G.A (2007) Operationel Risk Management, New York,
- Moyer C. R, Mc Guigan J.(2001) Contemporary FİNANSAL Management ,2. Baskı .
- Okka O. (2009) Analitik Finansal Yönetim A/5 Nobel Ankara
- Okka O. (2010) İşletme Finansmanı A/4 Nobel Ankara
- Önce S .,(2007) Kavramsal Çerçeve UFRS/UMS Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması ..
- Pateson M.A ,Wandel J.(1995)Managing Risk in A Changing Health Care System”, Journal of Health Care Finance,

- Saunders A. ve Hugh, T., (2001), Financial Institutions Management, McGraw-Hill Ryerson, 2. Basım. Canada.
- Stajin C.(1993) Risk management In Developing Countries, WorldBank Technical Papcr, Number 235. Washington D.C.
- Şamiloğlu F.(2002) Enetllektüel Sermaye Ankara Gazi yayınevi

SÜRELİ YAYINLAR

- Akay H.,(2002) Türev Ürünlerden Swap İşlemleri ve Muhasebeleştirme İlkeleri, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt;4, Sayı;3, Eylül
- Aktaş R.,(1993) Endüstri İşletmeleri İçin Mali Başarısızlık Tahmini (Çok Boyutlu Model Uygulaması), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Basım. Ankara
- Altuntepe N., 2008 Küresel Krizin Ülkelerin İstihdam Yapısı Üzerine Etkilerinin Dinamik Bir Analizi, Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 2009, c. 1, Sayı 1,
- Atmaca M.,(2010) “Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının İşletmeleri Finansla Analizine Etkilerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Çalışma ”Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt XXVIII,(1), .
- Aydoğan E., (2004)1980’den Günümüze Türkiye’de Enflasyon Serüveni, Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 11
- Cansızlar D. (2004)Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.S.’nin Tanıtım Toplantısı, Öncesi Yapılacak Basın Toplantısı Konuşma Metni, TOBB Toplantı Salonu, Ankara,
- Çiftçioğlu A. ve Poroy, N.,(2010) Sosyal Sorumluluk ve Bölümlere Göre Raporlama İlişisini Anlamaya Yönelik Bir Araştırma. İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi. 1; sayı. 1,
- Delikanlı İ. U.,(2010) Bankalarda Uluslararası Standartlara Uygun Risk Yönetimi ve Kontrolü, İktisadi Araştırmalar Vakfı Seminer Tebliğleri, Haziran
- Ercan A. (2008)Tasfiye, Tasfiye Dönemi ve Tasfiye Kârının Tespiti, Mali Çözüm, İSMMM Yayın Organı, Şubat
- Eyüpoğlu A. A.,(2005) Risk Yönetim Aracı Olarak Futures Piyasaları Yapısı, İşleyiş Mekanizmaları ve Bazı Ülke Örnekleri, Sermaye Piyasası Kurulu Yayını No;21, Ankara,
- Gürsoy C,T.,(2003) Şirketlerde Finansal Risk Yönetimi Amaçlı Bir Modelin Geliştirilmesi Yöntem ve Aşamaları, İTÜ Dergisi, Haziran
- Süslü B.,(2001) Finansal Kriz Teorileri Işığında Türkiye de Yaşanan Krizlerin Genel Bir Değerlendirmesi , Yeni Türkiye Dergisi,

TEZLER

- Akyüz M.,(1996) Mali Başarısızlık Riskinin Genel Olarak Değerlendirilmesi ve Türk Mevduat Bankaları Üzerine Bir Deneme, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
- Belma N., (2005)Türev Piyasası İşlemlerinin Vergilendirilmesi ve Örnek Ülke Uygulamaları, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Muh. Genel Müdürlüğü, Ankara, Eylül
- Demirtaş B. K., (2006)Dağıtım Kanallarında Etkin Risk Yönetimi ve Otomotiv Sektöründe Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü işletme Ana Bilim Dalı Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı, İstanbul, ,
- Erbağcı, B.,(2005) Dış Ticaret Yapan işletmelerde Kur Riski Yönetimi ve Gaziantep Sanayi işletmelerinde Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü işletme Ana Bilim Dalı; Gaziantep, ,
- Hızlı P., (2007)Sigorta Sektörünün Gelişimi, Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi Ve Türkiye Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi,
- Keskin H. Ü.(2004) Ekonomik Krizlerde Küresel Güçler; 2001 Türkiye Ekonomik Krizi, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enst. İktisat Ana Bilim Dalı, Isparta.
- Keskin Y.,(2002) İşletmelerde Finansal Başarısızlığın Tahmini, Çok Boyutlu Model Önerisi ve Uygulaması, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Temmuz
- Mermer N., (2003)Risk Yönetim Aracı Olarak Riske Edilmiş Değer ve İmkb Uygulaması, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara,
- Tunaboşlu A. N.,(2008) Döviz Kuru Riski ve Firma Değeri ile ilişkisi; İMKB Şirketleri Üzerine Bir Uygulama, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Ankara.

İnternet Yayınları

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/468/5410.pdf>

<http://finans.ekibi.net/konu-faiz-swapi-interest-rate-swap.html>

Kurumların Kesin Hesap ve Faaliyet Raporları

2014 İETT Kesin Hesap ve Murakıp Raporu

2014 İETT Faaliyet Raporu

2015 İETT Kesin Hesap ve Murakıp Raporu

2015 İETT Faaliyet Raporu

2016 İETT Kesin Hesap ve Murakıp Raporu

2016 İETT Faaliyet Raporu

2014 ESHOT Kesin Hesap ve Murakıp Raporu

2014 ESHOT Faaliyet Raporu

2015 ESHOT Kesin Hesap ve Murakıp Raporu

2015 ESHOT Faaliyet Raporu

2016 ESHOT Kesin Hesap ve Murakıp Raporu

2016 ESHOT Faaliyet Raporu

2014 EGO Kesin Hesap ve Murakıp Raporu

2014 EGO Faaliyet Raporu

2015 EGO Kesin Hesap ve Murakıp Raporu

2015 EGO Faaliyet Raporu

2016 EGO Kesin Hesap ve Murakıp Raporu

2016 EGO Faaliyet Raporu

EKLER

EK 1 İETT Kapanış Bilançosu (Aktif)

AKTİF	12/31/2014	12/31/2015	12/31/2016
I DÖNEN VARLIKLAR	335.909.912,87	287.352.797,25	122.201.846,25
A HAZİR DEĞERLER	176.439.416,14	153.061.793,53	13.128.701,30
1 KASA HESABI	0,00	0,00	0,00
2 ALINAN ÇEKLER	0,00	0,00	0,00
3 BANKALAR	170.948.585,06	150.538.278,13	13.128.701,27
4 DÖVİZ HESABI	0,00	0,00	0,03
5 DİĞER HAZİR DEĞERLER	5.418.403,80	2.450.361,00	0,00
6 BANKA KREDİ KARTLARINDAN ALACAKLAR	72.427,28	73.154,40	0,00
B FAALİYET ALACAKLARI	62.443.462,12	68.918.854,18	67.094.417,40
1 GELİRLERDEN ALACAKLAR HESABI	14.166.393,72	21.926.634,47	20.837.620,89
2 GELİRLERDEN TAKİPLİ ALACAKLAR	47.393.787,28	46.103.708,51	45.816.659,87
3 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HS.	352.443,31	359.838,33	404.876,61
4 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	530.837,81	528.672,87	35.260,03
C DİĞER ALACAKLAR	12.007.007,25	9.543.098,73	9.717.572,39
1 KİŞİLERDEN ALACAKLAR HS.	12.007.007,25	9.543.098,73	9.717.572,39
D STOKLAR	40.444.865,80	39.659.502,76	25.387.770,82
1 İLK MADDE VE MALZ. HES.	20.027.967,64	17.990.419,32	22.768.662,87
2 TİCARİ MALLAR HESABI	20.416.898,16	21.669.083,44	2.619.107,95
3 DİĞER STOKLAR HESABI	0,00	0,00	0,00
E ÖN ÖDEMELER	1.693.349,83	1.611.390,84	1.824.016,38
1 PERSONEL AVANSLARI HESABI	0,00	0,00	0,00
2 BÜTÇE DIŞI AVANS VE KREDİLER	1.693.349,83	1.611.390,84	1.824.016,38
3 MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN AVANS VE KREDİLER	0,00	0,00	0,00
4 DOĞ. DIŞ. PROJE KREDİ KUL. AVANS VE AKR.HESABI	0,00	0,00	0,00
F DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	42.881.811,73	14.558.157,21	5.049.367,96
1 DEVREDEN KATMADEĞER VERGİSİ HS.	42.881.154,36	14.558.157,21	5.049.367,96
2 SAYIM NOKSANLARI HS.	657,37	0,00	0,00
II DURAN VARLIKLAR	1.697.843.064,16	1.582.415.405,08	6.192.896.384,49
A MALİ DURAN VARLIKLAR	82.005.981,42	83.525.380,04	83.525.380,04
1 MAL VE HİZMET ÜRTKURULUŞ.YATIRILAN SER.HS.	82.005.981,42	83.525.380,04	83.525.380,04
B MADDİ DURAN VARLIKLAR	1.615.836.447,14	1.498.890.025,04	6.109.371.004,45
1 ARAZİ VE ARSALAR HESABI	675.255.569,76	675.255.569,76	5.383.442.731,64
2 YER ALTI VE YERÜSTÜ DÜZENLERİ HS.	74.061.841,00	80.457.199,67	97.502.868,51
3 BİNALAR HESABI	108.544.959,37	108.572.719,37	432.107.240,65
4 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HES.	737.529.674,86	1.110.193,214	12.086.600,21
5 TAŞITLAR HESABI	1.769.951.735,87	1.807.953.544,04	1.818.742.113,74
6 DEMİRBAŞLAR HESABI	26.907.218,73	44.323.501,69	49.482.963,69
7 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR HES.	-1.779.237.640,53	-1.959.553.502,21	-1.692.207.613,16
8 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HS.	2.823.088,08	6.660.060,58	8.214.099,17
9 YATIRIM AVANSLARI HS	0,00	0,00	0,00
10 DİĞER DURAN VARLIKLAR HESABI	0,00	0,00	0,00
C MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	0,00	0,00	0,00
1 HAKLAR HESABI	4.628.110,71	8.700.687,14	9.007.832,28
2 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR HES.	-4.628.110,71	-8.700.687,14	-9.007.832,28
D DİĞER DURAN VARLIKLAR	635,60	0,00	0,00
1 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VAR.	140.745.829,85	158.639.670,70	22.888.638,83
2 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR HES.	-140.745.194,25	-158.639.670,70	-22.888.638,83
AKTİF TOPLAMI	2.033.752.977,03	1.869.768.202,33	6.315.098.230,74

EK 2 İETT Kapanış Bilançosu (Pasif)

İETT 2016 KAPANIŞ BİLANÇOSU (PASİF)

PASİF	12/31/2014	12/31/2015	12/31/2016
III KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	1.134.677.638,50	858.400.657,81	752.060.401,34
A İÇ MALİ BORÇLAR	37.550.256,34	6.347.657,13	56.979.798,55
1 BANKA KREDİLERİ HESABI	0,00	0,00	0,00
2 KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HES.	37550,256,34	6.347.657,13	56.979.798,55
B KISA VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR HS.	174.436.747,15	90.101.932,17	60.966.305,80
1 CARİ YILDA ÖD.DIŞ MALİ BORÇLAR HS.	174.436.747,15	90.101.932,17	60.966.305,80
C FAALİYET BORÇLARI	546.956.553,21	464.889.998,60	401.784.719,25
1 BÜTÇE EMANETLERİ HESABI	546.956.553,21	464.889.998,60	401.784.719,25
2 BÜTÇELEŞTİRİLECEK BORÇLAR HESABI	0,00	0,00	0,00
D EMANET YABANCI KAYNAKLAR	299.917.510,11	243.752.246,45	188.256.920,47
1 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HES.	12573,466,87	6.913.442,45	7.372.097,40
2 EMANETLER HESABI	287344,043,24	236.838.804,00	180.884.823,07
E ALINAN AVANSLAR	0,00	0,00	0,00
1 ALINAN DİĞER AVANSLAR	0,00	0,00	0,00
F ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	48.374.021,50	39.203.748,33	28.022.134,42
1 ÖDVERGİ VE FONLAR HES.	13.611.412,55	11.204.787,91	11.509.947,76
2 ÖD.SOS.GÜVKES.HS.	7.352.379,85	4.168.281,66	7.925.222,64
3 FONLAR VEYA DİĞER KAMU İDAR. ADINA YAP TAH.	1.825.645,24	645.152,49	834.956,71
4 VADESİ GEÇMİŞ ERTELEN.TAKSİTVERGİ VE DİĞER YÜK.HS.	25.584.583,86	23.185.526,27	7.752.007,31
G BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	21.671.992,00	10.399.330,00	12.044.941,61
1 KIDEM TAZMİNAT KARŞILIĞI HESABI	21.671.992,00	10.399.330,00	12.044.941,61
Ğ GELECEK AYLARA AİT GELİR VE GİDER TAHAKUKLARI	5.746.855,80	3.705.745,13	4.005.581,24
1 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI	2.231.319,24	2.225.421,23	1.753.334,00
2 GİDER TAHAKUKLARI HESABI	3.515.536,56	1.480.323,90	2.252.247,24
H DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	23.702,39	0,00	0,00
1 SAYIM FAZLALARI HESABI	23.702,39	0,00	0,00
IV UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	610.696.060,87	670.613.057,42	761.857.972,08
A UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	200.103.154,64	316.081.144,64	414.434.172,23
1 BANKA KREDİLERİ HES.	0,00	0,00	0,00
2 KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HES.	200.103.154,64	316.081.144,64	414.434.172,23
B UZUN VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR	175.031.485,59	126.381.223,56	91.449.458,47
1 DIŞ MALİ BORÇLAR HESABI	175.031.485,59	126.381.223,56	91.449.458,47
C DİĞER BORÇLAR	84.301.948,77	69.561.659,43	825.148,36
1 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	54.913.909,95	60.739.509,95	48.085,46
2 KAMUYA OLAN ERTELENMİŞ VEYA TAKSİT.BORÇLAR HS.	29.388.038,82	8.822.149,48	777.062,90
D BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	144.985.043,00	155.636.034,66	253.757.080,03
1 KIDEM TAZMİNAT KARŞILIĞI HESABI	144.985.043,00	155.636.034,66	253.757.080,03
E GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI	6.274.428,87	2.952.995,13	1.392.112,99
1 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI	3.978.755,23	1.753.334,00	0,00
2 GİDER TAHAKUKLARI HESABI	2.295.673,64	1.199.661,13	1.392.112,99
V ÖZ KAYNAKLAR	288.379.277,66	340.754.487,10	4.801.179.857,32
A NET DEĞER	144.566.822,48	-125.483.486,95	5.193.252.690,81
1 NET DEĞER HESABI	144.566.822,48	-125.483.486,95	5.193.252.690,81
2 YENİDEN DEĞERLEME FARKI HESABI	0,00	0,00	0,00
B GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI HS.	662.308.753,24	662.308.753,24	234.552.323,15
1 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI HS.	662.308.753,24	662.308.753,24	234.552.323,15
C GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI HS.	-334.540.810,36	-251.369.577,66	-251.369.577,66
1 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI HS.	-334.540.810,36	-251.369.577,66	-251.369.577,66
D DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	-183.955.487,70	55.298.798,47	-375.255.578,98
1 DÖNEM OLUMSUZ FAALİYET SONUCU HESABI(-)	-183.955.487,70	0,00	-375.255.578,98
2 DÖNEM OLUMLU FAALİYET SONUCU HESABI	0,00	55.298.798,47	0,00
PASİF TOPLAMI	2.033.752.977,03	1.869.768.202,33	6.315.098.230,74

EK 3 İETT Faaliyet Gider Tablosu

İETT FAALİYET GİDER TABLOSU

Hesap Kodu	Ekonomik				Bütçe Giderinin Türü	2014	2015	2016
	E1	E2	E3	E4		TL	TL	TL
630	01				Personel Gideri	346.003.662,01	316.862.410,01	309.817.521,20
630	01	01			Memurlar	43.089.656,26	44.335.519,19	44.853.175,24
630	01	01	01		Temel Maaşlar	24.276.054,75	24.915.454,78	26.740.893,00
630	01	01	01	01	Temel Maaşlar	24.276.054,75	24.915.454,78	26.740.893,00
630	01	01	02		Zamlar ve Tazminatlar	7.757.944,11	8.352.391,00	9.046.857,80
630	01	01	02	01	Zamlar ve Tazminatlar	7.757.944,11	8.352.391,00	9.046.857,80
630	01	01	04		Sosyal Haklar	8.206.517,62	8.165.503,04	9.062.214,50
630	01	01	04	01	Sosyal Haklar	8.206.517,62	8.165.503,04	9.062.214,50
630	01	01	06		Ödül ve İkramiyeler	2.849.029,95	2.902.170,37	3.209,94
630	01	01	06	01	Ödül ve İkramiyeler	2.849.029,95	2.902.170,37	3.209,94
630	01	01	09		Diğer Personel Giderleri	109,83	0,00	0,00
630	01	01	09	01	Diğer Personel Giderleri	109,83	0,00	0,00
630	01	02			Sözleşmeli Personel	2.189.012,42	2.425.436,73	3.763.696,79
630	01	02	01		Ücretler	2.189.012,42	2.425.436,73	3.763.696,79
630	01	02	01	01	657 S.K. 4/B Sözleşmeli Personel Ücretleri	2.189.012,42	2.425.436,73	3.763.696,79
630	01	03			İşçiler	300.333.992,41	269.692.428,46	260.733.968,93
630	01	03	01		İşçilerin Ücretleri	185.702.464,19	164.894.837,52	170.709.722,05
630	01	03	01	01	Sürekli İşçilerin Ücretleri	185.702.464,19	164.894.837,52	170.709.722,05
630	01	03	02		İşçilerin İhbar ve Kıdem Tazminatları	28.084.665,55	29.284.690,09	10.651.738,97
630	01	03	02	01	Sürekli İşçilerin İhbar ve Kıdem Tazminatları	28.084.665,55	29.284.690,09	10.651.738,97
630	01	03	03		İşçilerin Sosyal Hakları	31.152.326,47	26.434.262,95	28.485.659,17
630	01	03	03	01	Sürekli İşçilerin Sosyal Hakları	31.152.326,47	26.434.262,95	28.485.659,17
630	01	03	04		İşçilerin Fazla Mesailer	13.820.106,11	13.586.053,71	13.640.055,82

630	01	03	04	01	Sürekli İşçilerin Fazla Mesailerini	13.820.106,11	13.586.053,71	13.640.055,82
630	01	03	05		İşçilerin Ödül ve İkramiyeleri	41.574.430,09	35.492.584,19	37.246.792,92
630	01	03	05	01	Sürekli İşçilerin Ödül ve İkramiyeleri	41.574.430,09	35.492.584,19	37.246.792,92
630	01	04			Geçici Personel	355.569,48	371.662,79	424.788,48
630	01	04	01		Aday Çıracak, Çıracak ve Stajyer Öğrencilerin Ücretleri	355.569,48	371.662,79	424.788,48
630	01	04	01	02	Aday Çıracak, Çıracak ve Stajyer Öğrencilerin Ücretleri	355.569,48	371.662,79	424.788,48
630	01	05			Diğer Personel	35.431,44	37.362,84	41.891,76
630	01	05	01		Ücret ve Diğer Ödemeler	35.431,44	37.362,84	41.891,76
630	01	05	01	90	Diğer Personele Yapılan Diğer Ödemeler	35.431,44	37.362,84	41.891,76
630	02				Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	66.141.752,05	57.373.696,76	65.063.226,23
630	02	01			Memurlar	5.727.344,72	5.958.749,56	6.661.725,88
630	02	01	06		Sosyal Güvenlik Kurumuna	5.727.344,72	5.958.749,56	6.661.725,88
630	02	01	06	01	Sosyal Güvenlik Kurumuna Prim Ödemeleri	3.529.872,33	3.667.128,26	4.103.531,45
630	02	01	06	02	Sağlık Primi Ödemeleri	2.197.472,39	2.291.621,30	2.558.194,43
630	02	02			Sözleşmeli Personel	389.493,78	436.328,26	681.252,85
630	02	02	04		İşsizlik Sigortası Fonuna	34.308,47	38.784,58	60.555,90
630	02	02	04	01	İşsizlik Sigortası Fonuna	34.308,47	38.784,58	60.555,90
630	02	02	06		Sosyal Güvenlik Kurumuna	355.185,31	397.543,68	620.696,95
630	02	02	06	01	Sosyal Güvenlik Prim Ödemeleri	355.185,31	397.543,68	620.696,95
630	02	02	06	02	Sağlık Primi Ödemeleri	0,00	0,00	0,00
630	02	03			İşçiler	60.024.913,55	50.978.618,94	57.720.247,50
630	02	03	04		İşsizlik Sigortası Fonuna	5.366.693,72	4.531.427,28	4.951.208,05
630	02	03	04	01	İşsizlik Sigortası Fonuna	5.366.693,72	4.531.427,28	4.951.208,05
630	02	03	06		Sosyal Güvenlik Kurumuna	54.658.219,83	46.447.191,66	52.769.039,45
630	02	03	06	01	Sosyal Güvenlik Prim Ödemeleri	54.658.219,83	46.447.191,66	52.769.039,45
630	03				Mal ve Hizmet Alım Giderleri	386.884.150,91	457.271.494,94	589.655.169,30
630	03	01			Üretime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	14.047.300,41	13.935.318,71	2.367.747,36

630	03	01	01	Hammadde Alımları	14.044.570,36	13.932.518,71	2.367.747,36
630	03	01	01	01 Hammadde Alımları	14.044.570,36	13.932.518,71	2.367.747,36
630	03	01	04	Kereste ve Kereste Ürünleri	0,00	0,00	0,00
630	03	01	04	01 Kereste ve Kereste Ürünleri	0,00	0,00	0,00
630	03	01	05	Kağıt ve Kağıt Ürün Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	01	05	01 Kağıt ve Kağıt Ürün Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	01	06	Kimyevi Ürün Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	01	06	01 Kimyevi Ürün Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	01	08	Metal Ürün Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	01	08	01 Metal Ürün Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	01	09	Diğer Mal ve Malzeme Alımları	2.730,05	2.800,00	0,00
630	03	01	09	01 Diğer Mal ve Malzeme Alımları	2.730,05	2.800,00	0,00
630	03	02		Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	15.231.213,40	17.469.013,09	15.725.072,29
630	03	02	01	Kırtasiye ve Büro Malzemesi Alımları	2.087,52	109,32	34.116,34
630	03	02	01	01 Kırtasiye Alımları	0,00	0,00	265,34
630	03	02	01	02 Büro Malzemesi Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	01	03 Periyodik Yayın Alımları	925,92	109,32	0,00
630	03	02	01	04 Diğer Yayın Alımları	187,63	0,00	185,00
630	03	02	01	05 Baskı Cilt Giderleri	973,97	0,00	33.666,00
630	03	02	01	90 Diğer Kırtasiye ve Büro Malzemesi Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	02	Su ve Temizlik Malzemesi Alımları	1.491.294,11	1.092.342,90	1.000.381,05
630	03	02	02	01 Su Alımları	1.491.294,11	1.092.342,90	1.000.381,05
630	03	02	02	02 Temizlik Malzemesi Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	03	Enerji Alımları	13.737.831,77	16.376.560,87	14.676.742,90
630	03	02	03	01 Yakacak Alımları	10.723.828,73	11.294.664,98	10.478.933,84
630	03	02	03	02 Akaryakıt ve Yağ Alımları	,00	0,00	0,00
630	03	02	03	03 Elektrik Alımları	3.011.169,80	5.080.379,70	4.197.809,06
630	03	02	03	90 Diğer Enerji Alımları	2.833,24	1.516,19	0,00

630	03	02	04	Yiyecek İçecek ve Yem Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	04	01 Yiyecek Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	04	02 İçecek Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	04	90 Diğer Yiyecek İçecek ve Yem Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	05	Giyecek Alımları	0,00	0,00	1.000,00
630	03	02	05	01 Giyecek Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	05	02 Spor Malzemesi Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	05	03 Tören Malzemesi Alımları	0,00	0,00	1.000,00
630	03	02	06	Özel Malzeme Alımları	0,00	0,00	12.832,00
630	03	02	06	01 Laboratuvar Mal. İle Kimyevi ve Temrinlik Malzeme Alımları	0,00	0,00	12.832,00
630	03	02	06	02 Tıbbi Malzeme İlaç Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	06	03 Zirai Malzeme ve İlaç Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	06	90 Diğer Özel Malzeme Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	07	Güvenlik ve Savunmaya Yönelik Mal ve Malzeme ve Hizmet Alımları, Yapımları ve Giderleri	0,00	0,00	0,00
630	03	02	07	01 Güvenlik ve Savunmaya Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	07	09 Güvenlik ve Savunmaya Yönelik Diğer Mal ve Malzeme Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	07	11 Güvenlik ve Savunmaya Yönelik Makine ve Teçhizat Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	09	Diğer Tüketim Mal ve Malzemesi Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	02	09	90 Diğer Tüketim Mal ve Malzemesi Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	03		Yolluklar	633.533,04	778.882,88	1.261.030,19
630	03	03	01	Yurtiçi Geçici Görev Yollukları	86.816,35	138.128,29	146.477,62
630	03	03	01	01 Yurtiçi Geçici Görev Yollukları	86.816,35	138.128,29	146.477,62
630	03	03	02	Yurtdışı Sürekli Görev Yollukları	5.291,92	22.581,33	182.736,27
630	03	03	02	01 Yurtdışı Sürekli Görev Yollukları	5.291,92	22.581,33	182.736,27
630	03	03	03	Yurtdışı Geçici Görev Yollukları	541.424,77	618.173,26	931.816,30
630	03	03	03	01 Yurtdışı Geçici Görev Yollukları	541.424,77	618.173,26	931.816,30
630	03	04		Görev Giderleri	27.854.112,31	32.601.584,26	37.514.425,88
630	03	04	02	Yasal Giderler	15.466.177,11	12.993.700,25	12.588.071,23

630	03	04	02	03	Kusursuz Tazminatlar	15.117.703,06	12.512.893,25	11.836.185,40
630	03	04	02	04	Mahkeme Harç ve Giderleri	348.474,05	480.231,00	746.991,22
630	03	04	02	90	Diğer Yasal Giderler	0,00	576,00	4.894,61
630	03	04	03		Ödenecek Vergi Resim Harçlar vb. Giderler	11.696.903,74	18.979.284,15	24.259.605,90
630	03	04	03	01	Vergi Ödemeleri vb. Giderler	5.727.489,29	14.201.792,68	16.084.132,93
630	03	04	03	02	İşletme Ruhsatı Ödemeleri vb. Giderler	2.542,37	20.227,50	894,00
630	03	04	03	90	Diğer Vergi Resim Harçlar vb. Giderleri	5.966.872,08	4.757.263,97	8.174.578,97
630	03	04	09		Diğer Görev Giderleri	691.031,46	628.599,86	666.748,75
630	03	04	09	90	Diğer Görev Giderleri	691.031,46	628.599,86	666.748,75
630	03	05			Hizmet Alımları	320.086.003,77	379.154.010,90	481.954.906,03
630	03	05	01		Müşavir Firma ve Kişilere Ödemeler	245.228.375,16	271.262.561,78	420.697.037,25
630	03	05	01	01	Etüt Proje Bilirkişi Ekspertiz Giderleri	451.964,18	385.876,32	64.186,95
630	03	05	01	02	Araştırma ve Geliştirme Giderleri	1.273.704,05	1.518.190,53	3.306.478,00
630	03	05	01	03	Bilgisayar Hizmet Alımları	2.709.222,28	2.439.768,59	3.008.365,66
630	03	05	01	04	Müteahhitlik Hizmetleri	199.241.369,38	16.188.842,15	342.660.981,85
630	03	05	01	05	Harita Yapım ve Alım Giderleri	0,00	45.018,00	0,00
630	03	05	01	06	Enformasyon ve Raporlama Giderleri	932,00	10.000,00	1.685.139,19
630	03	05	01	07	Danışma Yönetim ve İşletim Giderleri	879.048,79	1.133.369,66	2.401.146,04
630	03	05	01	08	Temizlik Hizmet Alımları Giderleri	10.271.066,23	12.391.546,61	15.337.543,58
630	03	05	01	09	Özel Güvenlik Hizmeti Alım Giderleri	19.024.637,13	27.500.010,39	33.367.016,71
630	03	05	01	11	Hizmet Alımı Suretiyle Çalıştırılan Personele Yapılacak Kıdem Tazminatı Ödemeleri	0,00	0,00	15.425.585,02
630	03	05	01	90	Diğer müşavir Firmalar ve Kişilere Ödemeler	11.376.431,12	209.649.939,53	3.440.594,25
630	03	05	02		Haberleşme Giderleri	1.412.060,95	5.551.326,87	1.997.380,13
630	03	05	02	01	Posta ve Telgraf Giderleri	218.288,24	293.221,02	99.745,44
630	03	05	02	02	Telefon Abonelik ve Kullanım Ücretleri	201.828,22	211.907,09	268.279,61
630	03	05	02	03	Bilgiye Abonelik Giderleri	317.588,37	412.456,44	585.771,27
630	03	05	02	04	Haberleşme Cihazları Ruhsat Kullanım Giderleri	122.147,53	109.235,74	104.953,20
630	03	05	02	05	Uydu Haberleşme Gideri	0,00	1.481,50	0,00

630	03	05	02	06	Hat Kira Giderleri	189.643,09	217.415,48	224.747,02
630	03	05	02	90	Diğer Haberleşme Giderleri	362.565,50	4.305.609,60	713.883,59
630	03	05	03		Taşıma Giderleri	5.400.266,21	10.100.952,19	13.063.874,83
630	03	05	03	03	Yük Taşıma Giderleri	161.935,20	157.797,60	0,00
630	03	05	03	04	Geçiş Ücretleri	5.234.219,01	4.681.180,26	7.972.488,25
630	03	05	03	90	Diğer Taşıma Giderleri	4.112,00	5.261.974,33	5.091.386,58
630	03	05	04		Tarifeye Bağlı Ödemeler	47.320.274,73	52.247.476,22	26.218.314,32
630	03	05	04	01	İlan Giderleri	173.297,49	145.268,10	120.667,88
630	03	05	04	02	Sigorta Giderleri	8.378.788,92	9.608.658,61	9.368.867,00
630	03	05	04	03	Komisyon Giderleri	38.768.188,32	42.493.549,51	16.728.779,44
630	03	05	05		Kiralar	4.615.376,96	5.033.506,30	11.378.927,24
630	03	05	05	01	Dayanıklı Mal ve Malzeme Kiralaması Giderleri	517.991,66	0,00	0,00
630	03	05	05	02	Taşıt Kiralama Giderleri	1.910.450,92	2.064.246,27	2.125.967,30
630	03	05	05	03	İş Makinası Kiralama Giderleri	600,00	0,00	166.260,00
630	03	05	05	06	Lojman Kiralama Giderleri	14.822,88	2.153,00	330,00
630	03	05	05	07	Arsa ve Arazi Kiralama Giderleri	292.111,50	177.368,67	6.360,00
630	03	05	05	10	Bilgisayar ve Bilgisayar Sistemleri	0,00	255.750,00	343.123,00
630	03	05	05	12	Personel Servis Kiralama Giderleri	0,00	2.490.988,36	8.736.886,94
630	03	05	05	90	Diğer Kiralama Giderleri	1.879.400,00	43.000,00	0,00
630	03	05	06		Devlet Borçları Genel Giderleri	348,43	103.469,74	57.044,39
630	03	05	06	03	Dış Borçlanma Genel Giderleri	301,41	103.469,74	57.044,39
630	03	05	06	52	Mahalli İdarelerin Dış Borçlanma Genel Giderleri	47,02	0,00	0,00
630	03	05	07		Yargılama Giderleri	0,00	112,20	0,00
630	03	05	07	90	Diğer Yargılama Giderleri	0,00	112,20	0,00
630	03	05	09		Diğer Hizmet Alımları	16.109.301,33	34.854.605,60	8.542.327,87
630	03	05	09	03	Kurslara Katılma ve Eğitim Giderleri	635.097,03	824.770,76	872.370,87
630	03	05	09	10	Lojman İşletme Maliyetlerine Katılım Giderleri	0,00	0,00	2.302,12

630	03	05	09	90	Diğer Hizmet Alımları	15.474.204,30	34.029.834,84	7.667.654,88
630	03	06			Temsil Ve Tanıtma Giderleri	907.364,54	1.980.332,18	2.408.752,86
630	03	06	01		Temsil Giderleri	716.989,54	1.643.792,18	1.763.423,74
630	03	06	01	01	Temsil, Ağırılama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri	716.989,54	1.643.792,18	1.763.423,74
630	03	06	02		Tanıtma Giderleri	190.375,00	336.540,00	645.329,12
630	03	06	02	01	Tanıtma, Ağırılama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri	190.375,00	336.540,00	645.329,12
630	03	07			Menkul Mal, Gayrimaddi Hak Alım, Bakım ve Onarım Giderleri	7.303.903,93	10.269.305,85	47.792.205,98
630	03	07	01		Menkul Mal Alım Giderleri	11.142,50	30.780,00	205.649,16
630	03	07	01	01	Büro ve İşyeri Mal ve Malzeme Alımları	9.787,00	15.150,00	13.457,71
630	03	07	01	02	Büro ve İşyeri Makine Teçhizat Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	07	01	03	Avadanlık ve Yedek Parça Alımları	508,50	480,00	1.016,95
630	03	07	01	04	Yangından Korunma Malzemeleri Alımları	0,00	0,00	0,00
630	03	07	01	90	Diğer Dayanıklı Mal ve Malzeme Alımları	847,00	15.150,00	191.174,50
630	03	07	02		Gayri Maddi Hak Alımları	187.626,25	110.685,56	22.953,50
630	03	07	02	01	Bilgisayar Yazılım Alımları ve Yapımları	187.331,75	101.880,00	10.091,00
630	03	07	02	02	Fikri Hak Alımları	0,00	5.400,00	12.862,50
630	03	07	02	90	Diğer Gayri Maddi Hak Alımları	294,50	3.405,56	0,00
630	03	07	03		Bakım ve Onarım Giderleri	7.105.135,18	10.127.840,29	47.563.603,32
630	03	07	03	01	Tefrişat Bakım ve Onarım Giderleri	133.750,00	0,00	7.400,00
630	03	07	03	02	Makine Teçhizat Bakım ve Onarım Giderleri	649.435,88	982.903,98	668.618,25
630	03	07	03	03	Taşıt Bakım ve Onarım Giderleri	5.346.680,17	7.302.047,93	44.280.862,15
630	03	07	03	04	İŞ Makinası Bakım Onarım Giderleri	0,00	5.643,50	28.642,00
630	03	07	03	90	Diğer Bakım ve Onarım Giderleri	975.269,13	1.837.244,88	2.578.080,92
630	03	08			Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri	737.143,02	1.016.550,07	534.016,79
630	03	08	01		Hizmet Binası Bakım ve Onarım Giderleri	679.300,47	968.710,07	511.896,72
630	03	08	01	01	Büro Bakım ve Onarım Giderleri	157.471,19	149.850,00	0,00
630	03	08	01	04	Atolye ve Tesis Binaları Bakım Onarım Giderleri	516.111,11	815.210,07	511.896,72

630	03	08	01	90	Diğer Hizmet Binası Bakım ve Onarım Giderleri	5.718,17	3.650,00	0,00
630	03	08	02		Lojman Bakım ve Onarım Giderleri	57.842,55	3.000,00	22.120,07
630	03	08	02	01	Lojman Bakım ve Onarım Giderleri	57.842,55	3.000,00	22.120,07
630	03	08	06		Yol Bakım ve Onarım Giderleri	0,00	0,00	0,00
630	03	08	06	01	Yol Bakım ve Onarım Giderleri	0,00	0,00	0,00
630	03	08	09		Diğer Taşınmaz Yapım Bakım ve Onarım Giderleri	0,00	44.840,00	0,00
630	03	08	09	01	Diğer Taşınmaz Yapım Bakım ve Onarım Giderleri	0,00	44.840,00	0,00
630	03	09			Tedavi ve Cenaze Giderleri	83.576,49	66.497,00	97.011,92
630	03	09	01		Kamu Personeli Tedavi ve Sağlık Malzeme Giderleri	82.510,30	66.497,00	96.771,61
630	03	09	01	01	Kamu Personeli Tedavi ve Sağlık Malzeme Giderleri	82.510,30	66.497,00	96.771,61
630	03	09	08		Diğer Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri	1.066,19	0,00	240,31
630	03	09	08	90	Diğer Tedavi ve Sağlık Malzemesi Giderleri	1.066,19	0,00	240,31
630	04				Faiz Giderleri	0,00	0,00	0,00
630	04	02			Diğer İç Borç Faiz Giderleri	0,00	0,00	0,00
630	04	02	09		Diğer İç Borç Faiz Giderleri	0,00	0,00	0,00
630	04	02	09	01	Ulusal Para Cinsinden Diğer İç Borç Faiz Giderleri	0,00	0,00	0,00
630	04	02	09	02	Döviz Endekli ve Döviz Cinsinden Diğer İç Borç Faiz Giderleri	0,00	0,00	0,00
630	05				Cari Transferler	2.603.633,29	3.154.534,91	3.700.247,00
630	05	01			Görev Zararları	2.381.317,57	2.799.054,81	3.292.446,88
630	05	01	02		Sosyal Güvenlik Kurumlarına	2.381.317,57	2.799.054,81	3.292.446,88
630	05	01	02	05	Sosyal Güvenlik Kurumuna	2.381.317,57	2.799.054,81	3.292.446,88
630	05	03			Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	165.306,21	195.000,00	221.750,00
630	05	03	01		Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara	165.306,21	195.000,00	221.750,00
630	05	03	01	01	Dernek Birlik Kurum Kuruluş	0,00	0,00	1.750,00
630	05	03	01	03	Kamu İşveren Sendikalarına	165.000,00	195.000,00	220.000,00
631	05	03	02	90	Diğerlerine	306,21	0,00	0,00
630	05	06			Yurtdışına Yapılan Transferler	57.009,51	160.480,10	186.050,12

630	05	06	02	Uluslararası Kuruluşlara Yapılan Ödemeler	57.009,51	160.480,10	186.050,12
630	05	06	02	01 Uluslararası Kuruluşlara Üyelik Aidatı Ödemeleri	57.009,51	153.715,70	186.050,12
630	05	06	02	90 Uluslararası Kuruluşlara Diğer Ödemeler	0,00	6.764,40	0,00
630	11			Değer ve Miktar Değişim Giderleri	121.921.631,04	209.891.079,29	262.971.295,95
630	11	01		Döviz Mevcudunun Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Kur Farkları	61.020,35	528.399,67	17.819,36
630	11	04		Maddi Duran varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	6.640.206,17	0,00	0,00
630	11	06		Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsi Borç Stokundaki Artışlar	115.030.022,02	206.369.359,58	143.867.534,99
630	11	07		Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsinden Alacaklardaki Azalışlar	0,00	18.807,88	5.541.128,35
630	11	08		Kur Değişikliği Dışındaki Değer ve Miktar Değişimlerinden Kaynaklanan Gelirler	382,50	0,00	112.346.013,25
630	11	99		Diğer Değer ve Miktar değişimleri Giderleri	190.000,00	2.974.512,16	1.198.800,00
630	12			Gelirlerin Ret ve İadesinde Kaynaklanan Giderler	196.260,28	5.112,10	55.039.395,89
630	12	03		Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	3.500,00	2.270,95	55.006.316,18
630	12	03	01	Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	3.500,00	720,33	15.549,91
630	12	03	01	01 Mal Satış Gelirleri	3.500,00	0,00	0,00
630	12	03	01	02 Hizmet Gelirleri	0,00	720,33	15.549,91
630	12	03	03	KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri	0,00	779,28	0,00
630	12	03	03	01 Hazine Pörtföyü ve İştirak Gelirleri	0,00	779,28	0,00
630	12	03	04	Kurumlar Hasılatı	0,00	0,00	54.990.029,91
630	12	03	04	05 Mahalli İdareler Kurumlar Hasılatı	0,00	0,00	54.990.029,91
630	12	03	09	Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	0,00	771,34	736,36
630	12	03	09	09 Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	0,00	771,34	736,36
630	12	04		Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	191.246,20	0,00	0,00
630	12	04	05	Proje Yardımları	191.246,20	0,00	0,00
630	12	04	05	01 Cari	191.246,20	0,00	0,00
630	12	05		Diğer Gelirler	1.514,08	2.841,15	33.079,71
630	12	05	09	Diğer Çeşitli Gelirler	1.514,08	2.841,15	33.079,71

630	12	05	09	01	Diğer Çeşitli Gelirler	1.514,08	2.841,15	33.079,71
630	13				Amortisman Giderleri	175.531.845,85	199.962.798,42	160.101.206,64
630	13	01			Maddi Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	171.585.247,02	195.889.586,39	158.354.114,47
630	13	01	01		Yeraltı ve Yerüstü Düzenlerinin Amortisman Giderleri	0,00	3.734.017,27	51.950,00
630	13	01	02		Binalar Amortisman Giderleri	0,00	811.058,90	5.846.892,04
630	13	01	03		Tesis, Makine ve Cihazların Amortisman Giderleri	1.635.347,72	1.580.577,80	1.799.463,09
630	13	01	04		Taşıtların Amortisman Giderleri	163.651.153,62	172.769.970,22	144.949.633,29
630	13	01	05		Demirbaşların Amortisman Giderleri	6.298.745,68	16.993.962,20	5.706.176,05
630	13	02			Maddi Olmayan Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	3.946.598,83	4.072.576,43	1.747.092,17
630	13	02	01		Haklar Amortisman Giderleri	3.946.598,83	4.072.576,43	1.747.092,17
630	13	03			Diğer Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	0,00	635,60	0,00
630	13	03			Diğer Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	0,00	635,60	0,00
630	14				İlk Madde ve Malzeme Giderleri	354.405.336,07	302.352.159,91	275.393.575,95
630	14	01			Kırtasiye Malzemeleri	1.004.075,10	1.327.925,92	926.130,83
630	14	02			Beslenme, Gıda Amaçlı ve Mutfakta Kullanılan Tüketim Malzemeleri	7.141,36	9.865,00	21.401,54
630	14	03			Tıbb ve Laboratuar sarf Malzemeleri	157.926,60	387.616,76	46.917,01
630	14	04			Yakıtlar, yakıt katkıları ve katkı yağlar	320.781.917,20	266.646.633,65	258.092.823,31
630	14	05			Temizleme Ekipmanları	323.474,27	334.055,58	237.480,33
630	14	06			Giyecek, Mefruşat ve Tuhafiye Malzemeleri	4.232.936,15	6.302.757,63	3.185.308,67
630	14	07			Yiyecek	1.252.845,67	1.289.897,39	1.415.027,82
630	14	08			İçecek	121.500,00	149.600,00	102.050,00
630	14	10			Zirai Maddeler	0,00	0,00	6.300,00
630	14	12			Bakım Onarım ve Üretim Malzemeleri	1.761.384,20	2.641.899,66	1.266.668,62
630	14	13			Yedek Parçalar	21.862.626,67	19.466.424,98	8.914.491,72
630	14	14			Nakil Vasıtaları lastikleri	2.304.926,60	3.291.136,28	486.297,28
630	14	15			Değişim, Bağış ve Satış Amaçlı Yayınlar	447.347,68	415.803,09	301.107,59
630	14	16			Spor Malzemeleri Grubu	0,00	4.451,70	1.974,00
630	14	17			Basınçlı Ekipmanlar	22.632,00	0,00	40.413,00

630	14	99	Diğer Tüketim Amaçlı malzemeler	124.602,57	84.092,27	349.184,23		
630	20		Silinen Alacaklardan Kaynaklanan Giderler	43.053.699,72	4.903.676,56	0,00		
630	20	02	Kişilerden Alacaklardan Silinenler	43.053.699,72	4.903.676,56	0,00		
630	20	02	09	Diğer Mevzuat Hükümleri Gereğince Silinenler	43.053.699,72	4.903.676,56	0,00	
630	25		Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Mali Olmayan Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	0,00	0,00	5.800,00		
630	25	01	Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	0,00	0,00	5.800,00		
630	25	01	05	Bedelsiz Olarak Devredilen Tesis Makine Ve Cihazlar	0,00	0,00	5.800,00	
630	30		Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	0,00	0,00	246,00		
630	30	06	Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri	0,00	0,00	246,00		
630	30	06	07	09	Diğer Giderler	0,00	0,00	246,00
630	99		Diğer Giderler	11.033,70	2.176.204,32	17.104.374,56		
630	99	99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Giderler	11.033,70	2.176.204,32	17.104.374,56		
GİDERLER TOPLAMI				1.496.753.004,92	1.553.953.167,22	1.738.852.058,72		

FAALİYET GELİR TABLOSU
EK 4 İETT Faaliyet Gelir Tablosu

Hesap Kodu	Ekonomik				Gelirinin Türü	2014	2015	2016
	E1	E2	E3	E4		TL	TL	TL
600	03				Teşebbüs Ve Mülkiyet Geliri	943.387.531,63	1.024.289.950,48	886.115.741,85
600	03	01			Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	107.365.277,72	116.772.463,59	121.529.379,82
600	03	01	01		Mal Satış Gelirleri	3.280.639,60	1.269.657,97	311.301,27
600	03	01	01	01	Şartname, Basılı Evrak, Form Satış Gelirleri	31.501,65	20.747,53	17.800,58
600	03	01	01	99	Diğer Mal Satış Gelirleri	3.249.137,95	1.248.910,44	293.500,69
600	03	01	02		Hizmet Gelirleri	104.084.638,12	115.502.805,62	121.218.078,55
600	03	01	02	03	Avukatlık Vekalet Ücreti Gelirleri	0,00	33.807,24	226,46
600	03	01	02	11	İlan ve Reklam Gelirleri	11.984.214,78	15.219.471,39	16.274.329,55
600	03	01	02	36	Sosyal Tesis İşletme Gelirleri	121.266,09	138.079,83	147.444,12
600	03	01	02	53	Eğitim Hizmetlerine İlişkin Gelirler	0,00	52.488,97	227.857,14
600	03	01	02	59	Ulaştırma Hizmetlerine İlişkin Gelirler	91.979.157,25	100.058.958,19	104.568.221,28
600	03	02			Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri	2.304.950,51	2.051.415,71	1.796.666,31
600	03	02	01		Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri	2.304.950,51	2.051.415,71	1.796.666,31
600	03	02	01	99	Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İznine İlişkin Diğer Gelirler	2.304.950,51	2.051.415,71	1.796.666,31
600	03	03			Kit ve KamuBankaları Gelirleri	17.404.147,73	17.225.059,61	18.443.258,91
600	03	03	01		Hazine Portföyü ve İştirak Gelirleri	17.404.147,73	17.225.059,61	18.443.258,91
600	03	03	01	02	İştirak Gelirleri	17.404.147,73	17.225.059,61	18.443.258,91
600	03	04			Kurumlar Hasılatı	730.659.735,74	729.168.549,05	655.052.595,29
600	03	04	05		Mahalli İdareler Kurumlar Hasılatı	730.659.735,74	729.168.549,05	655.052.595,29
600	03	04	05	59	Ulaştırma Hizmetleri Hasılatı	730.659.735,74	729.168.549,05	655.052.595,29
600	03	04	09		Diğer Kurumlar Hasılatı	0,00	0,00	0,00
600	03	04	09	99	Diğer Kurumlar Hasılatı	0,00	0,00	0,00
600	03	06			Kira Gelirleri	85.653.419,93	159.072.462,52	89.293.841,52

600	03	06	01	Taşınmaz Kiraları	1.594.347,18	1.694.720,70	3.319.647,12
600	03	06	01	01 Lojman Kira Gelirleri	232.134,53	268.917,04	313.494,70
600	03	06	01	02 Ecremisil Gelirleri	27.182,24	39.800,00	1.818.698,34
600	03	06	01	03 Sosyal Tesis Kira Gelirleri	217.986,82	214.454,65	246.327,72
600	03	06	01	99 Diğer Taşınmaz Kira Gelirleri	1.117.043,59	1.171.549,01	941.126,36
600	03	06	02	Taşınır Kiraları	84.059.072,75	157.377.741,82	85.974.194,40
600	03	06	02	01 Taşınır Kira Gelirleri	84.059.072,75	157.377.741,82	85.974.194,40
600	04			Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	220.548.068,16	465.258.064,76	85.246.077,18
600	04	03		Diğer İdarelerden Alınan Bağış ve Yardımlar	220.318.037,99	463.159.713,18	85.000.000,00
600	04	03	02	Sermaye	220.318.037,99	463.159.713,18	85.000.000,00
600	04	03	02	02 Mahalli İdarelerden Alınan Bağış ve Yardımlar	220.318.037,99	463.159.713,18	85.000.000,00
600	04	04		Kurumlardan ve Kişilerden Alınan Bağış Yard.	0,00	357.169,13	899,00
600	04	04	01	Kurumlardan ve Kişilerden Alınan Yardım ve Bağışlar	0,00	0,00	899,00
600	04	04	01	Cari	0,00	0,00	899,00
600	04	04	01	01 Kurumlardan alınan Bağış ve Yardımlar	0,00	0,00	899,00
600	04	04	02	Sermaye	0,00	357.169,13	0,00
600	04	04	02	01 Kurumlardan Alınan Bağış Yardımlar	0,00	357.169,13	0,00
600	04	04	02	02 Kişilerden Alınan Bağış Yardımlar	0,00	0,00	0,00
600	04	05		Proje Yardımları	230.030,17	1.741.182,45	245.178,18
600	04	05	01	Cari	230.030,17	1.741.182,45	245.178,18
600	04	05	01	01 Genel Bütçeli İdarelerden Alınan Proje Yardımları	230.030,17	1.741.182,45	245.178,18
600	05			Diğer Gelirler	27.636.381,11	36.464.189,58	29.814.720,43
600	05	01		Faiz Gelirleri	10.886.212,01	13.882.702,19	9.444.673,67
600	05	01	04	Takipteki Kurum Alacakları Faizleri	19.503,83	139.224,13	87.906,82
600	05	01	04	01 Takipteki Kurum Alacakları Faizleri	19.503,83	139.224,13	87.906,82
600	05	01	09	Diğer Faizler	10.866.708,18	13.743.478,06	9.356.766,85
600	05	01	09	01 Kişilerden Alacaklar Faizleri	796.491,48	197.053,09	63.960,82

600	05	01	09	03	Mevduat Faizleri	10.067.654,65	13.546.424,97	9.291.499,36
600	05	01	09	99	Diğer Faizler	2.562,05	0,00	1.306,67
600	05	02			Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	219.009,80	243.560,16	257.808,15
600	05	02	09		Diğer Paylar	219.009,80	243.560,16	257.808,15
600	05	02	09	99	Diğer Paylar	219.009,80	243.560,16	257.808,15
600	05	03			Para Cezaları	3.559.216,26	3.636.976,25	278.732,00
600	05	03	02		İdari Para Cezaları	0,00	0,00	0,00
600	05	03	02	99	Diğer İdari Para Cezaları	0,00	0,00	0,00
600	05	03	04		Vergi Cezaları	0,00	0,00	26,88
600	05	03	04	01	Vergi ve Diğer Amme Alacakları Gecikme Zamları	0,00	0,00	26,88
600	05	03	09		Diğer Para Cezaları	3.559.216,26	3.636.976,25	278.705,12
600	05	03	09	02	Zamanında Ödenmeyen Ücret Gelirlerinden Alınacak Gecikme Zamları	0,00	1.165,35	0,00
600	05	03	09	99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Para Cezaları	3.559.216,26	3.635.810,90	278.705,12
600	05	09			Diğer Çeşitli Gelirler	12.971.943,04	18.700.950,98	19.833.506,61
600	05	09	01		Diğer Çeşitli Gelirler	12.971.943,04	18.700.950,98	19.833.506,61
600	05	09	01	01	İrad Kaydedilecek Nakdi Teminatlar	12.100,00	12.807,35	1.548,00
600	05	09	01	03	İrad Kaydedilecek Teminat Mektupları	0,00	0,00	0,00
600	05	09	01	06	Kişilerden Alacaklar	85.417,49	4.758.107,14	1.065.146,75
600	05	09	01	99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Çeşitli Gelirler	12.874.425,55	13.930.036,49	18.766.811,86
600	11				Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	121.225.536,32	83.239.760,87	362.419.940,28
600	11	01			Döviz Mevcudunun Değerlenmesinden Oluşan Olumlu Kur Farkları	11.227,25	28.358,87	4.020.182,00
600	11	01	99		Diğer Döviz Mevcutlarının Değerlenmesinden Kaynaklananlar	11.227,25	28.358,87	4.020.182,00
600	11	03			Stokların Değerlenmesinden Oluşan Olumlu Farklar	0,00	0,00	299.587,97
600	11	04			Maddi Duran Değerlenmesinden Oluşan Olumlu farklar	0,00	0,00	324.087.984,63
600	11	04	01		Maddi Duran Değerlenmesinden Oluşan Olumlu farklar	0,00	0,00	324.087.984,63
600	11	06			Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsi Borç Stoğundaki Azalışlar	119.522.251,44	80.904.473,35	31.917.157,95
600	11	06	04		Diğer İç Borçların Değerlenmesinden kaynaklananlar	45.545.373,11	0,00	10.999.440,56

600	11	06	05	Hazineye Ait Dış Borçların Değerlemesinden Kaynaklananlar	21.661.583,78	0,00	0,00	
600	11	06	99	Diğer Borçların değerlemesinden Kaynaklananlar	52.315.294,55	80.904.473,35	20.917.717,39	
600	11	07		Kur değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsinden Alacaklardaki Artışlar	182.656,71	813.559,98	569.325,23	
600	11	07	03	Kurumca Verilen Borçlardan Doğan Alacakların Değerlemesinden Kaynaklananlar	0,00	170,14	0,00	
600	11	07	99	Diğer Alacakların Değerlemesinden kaynaklananlar	182.656,71	813.389,84	569.325,23	
600	11	08		Kur Değişikliği Dışındaki Değer ve Miktar Değişiminden Kaynaklanan Gelirler	1.509.400,92	1.493.368,67	1.524.301,98	
600	11	08	01	Mali varlıkların Değer ve Miktar Değişikliğinden Kaynaklanan Gelirler	1.509.400,92	1.493.368,67	1.524.301,98	
600	11	08	01	01	Mali Varlıkların Değer Değişiminden Kaynaklananlar	0,00	0,00	215.707,17
600	11	08	01	02	Mali Varlıkların Miktar Değişiminden Kaynaklananlar	1.509.400,92	1.493.368,67	1.308.594,81
600	11	08	02	Mali Olmayan Varlıkların Değer ve Miktar Değişiminden Kaynaklanan Gelirler	0,00	0,00	0,00	
600	11	08	02	01	Mali Olmayan Varlıkların Değer ve Miktar Değişiminden Kaynaklanan Gelirler	0,00	0,00	0,00
600	11	08	03	Yükümlülüklerdeki Değer ve Miktar Değişiminden Kaynaklanan Gelirler	0,00	0,00	0,00	
600	11	08	03	02	Yükümlülüklerdeki Değer ve Miktar Değişiminden Kaynaklananlar	0,00	0,00	0,00
600	11	99		Diğer Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	0,00	0,00	1.400,52	
600	11	99	01	Para Farkları	0,00	0,00	1.400,52	
600	11	99	01	01	Avans, Kredi ve Akreditiflerin Gönderilmesi ve ladesinden Doğan Para Farkları	0,00	0,00	1.400,52
600	11	99	01	99	Diğer Para Farkları	0,00	0,00	0,00
600	11	99	99	Diğerleri	0,00	0,00	0,00	
				GELİRLER TOPLAMI	1.312.797.517,22	1.609.251.965,69	1.363.596.479,74	

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı ; Kamil ERGÜLER
Doğum Yeri ; İstanbul
Doğum Tarihi ; 28.9.1971
Medeni Hali ; Evli
İş Adres ; İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü. Beyoğlu /İstanbul
Telefon (GSM) ; 0 532 663 08 30
Telefon İş ; 0 212 372 22 22

EĞİTİM BİLGİLERİ

1986-1989 ; Lise Ümraniye Endüstri Meslek Lisesi
2008-2012 ; Lisans Anadolu Üniversitesi .İktisat Fakültesi .Kamu.Yön.
2013-2015 ; Yüksek Lisans İst. Arel Üniversitesi İşletme Yönetimi(Tezsiz)
2015-2017 ; Yüksek Lisans İst. Arel Üniversitesi Muhasebe Finansman (Tezli)
YABANCI DİL İngilizce (orta)

İŞ TECRÜBESİ

2005den itibaren ; İstanbul Büyük Şehir Belediyesi, İETT Genel Müdürlüğü ,Mali Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Tahsilat Şefliği (Şef)